

**Starptautisko Izglītības
paziņojumu rokasgrāmata**

2019. gada izdevums

International Federation of Accountants®
529 Fifth Avenue
New York, New York 10017 USA

Šīs publikācijas izdevējs ir Starptautiskā Grāmatvežu federācija (International Federation of Accountants — IFAC)). Tās uzdevums ir kalpot sabiedrības interesēm un stiprināt grāmatvedības profesiju: atbalstot augstas kvalitātes starptautisko standartu izstrādi, veicinot šo standartu ieviešanu un īstenošanu, veicinot profesionālu grāmatvežu organizāciju attīstību; un pārstāvēt sabiedrības intereses.

IFAC publicē Starptautiskos Izglītības standartus, publiskotos projektus, apspriedes dokumentus un citas IAESB publikācijas, kā arī IFAC pieder šo publikāciju autortiesības.

IAESB un IFAC nav atbildīgas par zaudējumiem, kas radušies jebkurai pusei rīkojoties vai atturoties no rīcības saistībā ar šajā publikācijā iekļautajiem materiāliem, neatkarīgi no tā, vai šādi zaudējumi ir radušies nevērīgas rīcības rezultātā vai citādāk.

“International Accounting Education Standards Board”, “International Education Standards”, “International Federation of Accountants”, “IESBA”, “IFAC”, IESBA logotips un IFAC logotips ir IFAC tirdzniecības zīmes vai reģistrētas tirdzniecības zīmes un IFAC pakalpojumu zīmes ASV un citās valstīs.

Autortiesības© 2019. gada oktobris, pieder Starptautiskajai Grāmatvežu federācijai (International Federation of Accountants — IFAC). Visas tiesības paturētas. Šī dokumenta tulkošanai, atveidošanai, uzglabāšanai vai pārsūtīšanai vai līdzīgai lietošanai ir nepieciešama rakstiska IFAC atļauja. Kontaktinformācija: permissions@ifac.org.

ISBN: 978-1-60815-501-9

Izdevējs:

STARPTAUTISKIE IZGLĪTĪBAS STANDARTI

IES™

ŠĪ LAPPUSE ATSTĀTA TUKŠA AR NOLŪKU

STARPTAUTISKO IZGLĪTĪBAS PAZIŅOJUMU ROKASGRĀMATA

SATURS

	Lpp.
Būtiskās izmaiņas salīdzinājumā ar rokasgrāmatas 2017. gada izdevumu, un jaunākās tendences	1.
Jauna pieeja grāmatvedības izglītības veicināšanai pasaules līmenī	3.
Starptautiskā Grāmatvedības izglītības standartu padome	4.
Starptautiskā Grāmatvežu federācija	5.
IZGLĪTĪBAS PAZIŅOJUMU PAMATNOSTĀDNES	
Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes (2015)	6.
IAESB terminu vārdnīca (2019)	19.
STARPTAUTISKIE IZGLĪTĪBAS STANDARTI	
Priekšvārds	24.
1. IES “Profesionāla grāmatveža izglītības programmu sākotnējās prasības” (2014)	25.
2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2015)	32.
3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2015)	43.
4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2015)	53.
5. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — praktiskā pieredze” (2015)	67.
6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015)	77.
7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014)	85.
8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence” (2016)	96.

IES IZMAIŅAS KOPŠ 2021. GADA — PĀRSKATĪTIE STANDARTI UN ATBILSTOŠĀS IZMAIŅAS

Priekšvārds	110.
1. IES “Profesionāla grāmatveža izglītības programmas (2014)	111.
2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2021)	118.
3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2021)	130.
4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2021)	140.
5. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — praktiskā pieredze” (2015)	156.
6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015)	166.
7. IES “Pastāvīgā profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020)	174.
8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence” (2021)	187.
Terminu vārdnīca (2021)	202.

BŪTISKĀS IZMAIŅAS SALĪDZINĀJUMĀ AR ROKASGRĀMATAS 2017. GADA IZDEVUMU UN JAUNĀKĀS TENDENCES

Šī rokasgrāmata aizstāj Starptautisko Izglītības paziņojumu rokasgrāmatas 2017. gada izdevumu. Šīs rokasgrāmatas mērķis ir sniegt strukturētu atbalstu Starptautiskajiem Izglītības standartiem (IES), kuros izklāstītie pamatprincipi, koncepcijas un definīcijas veicina grāmatvedības izglītības iegūšanu. Šajā rokasgrāmatā ir iekļautas “Profesionālu grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” (2015. gada pamatnostādnes), IAESB terminu vārdnīca (2019. gada terminu vārdnīca) un 1.–6. IES, kas nosaka grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības un topošo profesionālo grāmatvežu sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) prasības, kā arī 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014) un 8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence” (2016), kuros aplūkota profesionālu grāmatvežu un atbildīgo partneru pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (PKP).

IAESB 2018. gada decembrī publicēja pārskatīto 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana”, precizējot principus un prasības, kas nosaka, kā profesionālās grāmatvedības organizācijas vērtē, uzrauga un īsteno savas pastāvīgas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas sistēmas. 7. (pārskatīts) IES skaidri nosaka visu profesionālo grāmatvežu pienākumu attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, lai spētu pildīt savu lomu.

IAESB 2019. gada jūnija sanāsmē apstiprināja 2., 3., 4. un 8. IES pārskatītās versijas, kas nodrošina uzlabotus mācību rezultātus informācijas un sakaru tehnoloģiju (IST) un profesionālās skepses jomā un vajadzības gadījumā precizē papildu skaidrojošos materiālus. Konkrētāk, pārskatīšanas gaitā uzmanība tika pievērsta šādiem jautājumiem: i) tika pārskatīti esošie un jaunie mācību rezultāti IST un profesionālās skepses jomā; ii) vajadzības gadījumā iekļauti jauni vai precizēti esošie skaidrojošie materiāli; un iii) terminu vārdnīcā tika pārskatītas un pievienotas jaunas definīcijas un attiecīgu terminu skaidrojumi. Savukārt nekādas būtiskas izmaiņas standartu struktūrā un/vai saturā, kas neietekmē IST un profesionālās skepses jomas, šajā pārskatīšanas projektā netika veiktas. Izmaiņas bija pieejamas sabiedriskai apspriešanai vairāk nekā 90 dienas, un respondentu apsvērumi tika analizēti un ņemti vērā šo dokumentu galīgo versiju sagatavošanas procesā. Apstiprinātās izmaiņas terminu vārdnīcā un 2., 3., 4., 7. un 8. IES pārskatītajās versijās ir iekļautas šīs rokasgrāmatas sadaļā “IES izmaiņas kopš 2021. gada — pārskatītie standarti un atbilstošās izmaiņas”.

Atbalsts īstenošanas jomā

Papildus šīs rokasgrāmatas saturam IAESB ir publicējusi atbalsta materiālus, kas izmantojami 1. IES “Profesionāla grāmatveža izglītības programmu sākotnējās prasības” (2014) un 8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence” (2016) ieviešanas procesā. Turklāt IAESB ir izstrādājusi atbalsta materiālus 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020) īstenošanai. Atbalsta materiāli 7. IES īstenošanai ir šādi:

- *PKP pamatnostādnes*: atbalsta materiāli, kuros aprakstītas priekšrocības, ko sniedz PKP sistēmas īstenošana, un apsvērumi saistībā ar PKP sistēmas izveidi;
- *atbilstošās PKP apjoms*: atbalsta materiāli, kuros skaidrots atbilstošās PKP jēdziens un raksturoti dažādi faktori, kas nosaka, vai mācību pasākums vai mācību rezultāts ir atbilstošs; un
- *vērtēšanu apliecinājoši piemēri*: atbalsta materiāli, kuros sniegti piemēri, ko var izmantot dažādu mācību pasākumu rezultātu izvērtēšanai, izmantojot uz rezultātiem un uz ieguldījumu balstītu pieeju, kā arī skaidrota ekvivalentu mācību rezultātu mērvienību koncepcija un pārbaudāmu pierādījumu koncepcija.

IAESB ir arī pilnveidojusi īstenošanas atbalsta materiālu kopumu attiecībā uz pieeju, balstītu uz mācību rezultātu, lai sniegtu praktiskas pieredzes piemērus personām, kas ir atbildīgas par SPK profesionālo grāmatvedības izglītības programmu, PKP programmu un profesionālās kompetences pilnveidošanas programmu īstenošanu. Šis īstenošanas atbalsts ietver tālāk norādītos rīkus:

- *Īstenošanas vadlīnijas. Informācijas un sakaru tehnoloģiju neformālie mācību rezultāti*. Metodiskie materiāli, kuros sniegti ar IST saistīti neformāli mācību rezultāti, lai veicinātu topošajiem un esošajiem profesionālajiem grāmatvežiem nepieciešamo ar IST saistīto zināšanu, iemaņu un rīcības attīstību un pielietošanu.
- *Īstenošanas vadlīnijas. Profesionāla grāmatveža algotā darbā (Professional Accountants in Business — PAIB) kvalifikācijas paaugstināšana stratēģiskā biznesa partnera lomas pildīšanai*. Metodiskie materiāli, kuros aprakstīta arvien pieaugošā PAIB kā biznesa partnera loma, darbojoties organizācijas augstākās vadības līmenī, mainīgais kompetenču kopums, ko PAIB attīsta un uztur, pildot biznesa partnera lomu, un tas, kā IES noteiktos mācību rezultātus var skatīt un pielietot PAIB kontekstā.
- *Īstenošanas vadlīnijas: Ilustratīvi publiskā sektora grāmatvedības mācību programmām mācību rezultāti*. Metodiskie materiāli, kas nosaka kompetences jomas un saistītos mācību rezultātus 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” kontekstā, kuri ir pielietojami esošajā formā vai, tos koriģējot, un kas nosaka papildu mācību rezultātus programmā, kas nodrošina profesionālo grāmatvežu attīstību publiskajā sektorā; un
- *Ilustratīvs piemērs: Mācību rezultātu izstrāde publiskā sektora grāmatvedības mācību programmai*. Metodiskie materiāli, kas nosaka galvenās koncepcijas un grāmatvedības informācijas vajadzības, kurām būtiska nozīme izpratnes gūšanā par publiskā sektora lomu, kā arī skaidro, kā pielāgojamas 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” kompetences jomas publiskā sektora grāmatvedības programmu mācību programmu vajadzībām.

Plašāku informāciju par IAESB vadlīnijām skatiet tīmekļa vietnē www.iaesb.org.

JAUNA PIEEJA GRĀMATVEDĪBAS IZGLĪTĪBAS VEICINĀŠANAI PASAULES LĪMENĪ

IFAC un IAESB 2018. gadā izziņoja par jaunu pieeju grāmatvedības izglītības veicināšanai pasaules līmenī. Pašlaik tiek veikti pasākumi jaunās pieejas, ko IFAC valde apstiprināja 2019. gadā, īstenošanai. IAESB beidza pastāvēt 2019. gadā, kad tika izpildīts tās darba plāns.

Šī ir pēdējā IAESB “Starptautisko Izglītības paziņojumu rokasgrāmata” publicētā versija. Tajā ir ietvertas “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” (2015. gada pamatnostādnes), IAESB terminu vārdnīca (2019. gada terminu vārdnīca), Priekšvārds un IAESB izstrādātie IES standarti. Izmaiņas šajos paziņojumos un IAESB piedāvātajos īstenošanas atbalsta materiālos (pieejami tīmekļa vietnē www.iaesb.org) nav veiktas ar mērķi atspoguļot jauno pieeju un IAESB darbības pārtraukšanu. Šādā kontekstā ir skatāmas paziņojumos ietvertās atsauces uz IAESB un tās darbību.

IFAC pašlaik izstrādā elektronisku rīku, kas palīdzētu lietotājiem labāk izmantot IES un ērtāk piekļūt īstenošanas atbalsta materiāliem. Elektroniskais rīks būs pieejams tīmekļa vietnes www.ifac.org sadaļā “What We Do” 2020. gada pirmajā ceturksnī.

STARPTAUTISKO GRĀMATVEDĪBAS IZGLĪTĪBAS STANDARTU PADOME

IAESB ir neatkarīga standartu izstrādes organizācija, kas nosaka izglītības standartus, īstenošanas atbalsta materiālus un lietošanas norādījumus, ko izmanto IFAC dalīborganizācijas un citas ieinteresētās personas profesionālās grāmatvedības izglītības jomā, piemēram, universitātes un izglītības iestādes, darba devēji, regulatori, valdības iestādes, grāmatveži un topošie grāmatveži.

IAESB izstrādā standartus saskaņā ar vispārēju standartu noteikšanas procesu, sadarbībā ar Publisko interešu pārraudzības padomi (Public Interest Oversight Board — PIOB), kas pārrauga IAESB darbību, un IAESB konsultatīvo padomdevēju grupu, kura pārstāv sabiedriskās intereses. IFAC sniedz finansiālu, operatīvu un administratīvu atbalstu IAESB darbībai. Šāda kārtība ļauj augsti kvalificētiem brīvprātīgajiem darbiniekiem, kas strādā IAESB, pievērsties tieši standartu izstrādei.

IAESB mērķis ir kalpot sabiedrības interesēm, izstrādājot un nosakot augstas kvalitātes starptautiskos izglītības standartus, kas uzlabo topošo un esošo profesionālo grāmatvežu kompetenci, tādējādi stiprinot pasaules grāmatvedības profesiju un sekmējot sabiedrības uzticēšanos.

IAESB sastāvā ir ne vairāk kā 18 dalībnieki. Nosakot IAESB sastāvu, tiek ņemta vērā noteiktu faktoru ietekme uz paredzamajiem standartu kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumiem nepieciešamo kapacitāti, kā arī nepieciešamā talantu resursu daudzveidība un papildināšana. IAESB sastāvu apstiprina PIOB, pamatojoties uz Nominēšanas komitejas ieteikumu un saskaņā ar IFAC valdes apstiprinājumu.

IAESB dalībnieku, tostarp priekšsēdētāja un priekšsēdētāja vietnieka, iecelšanu apstiprina PIOB, pamatojoties uz Nominēšanas komitejas ieteikumu un saskaņā ar IFAC valdes apstiprinājumu.

IAESB sastāvā darbojas praktizējoši un nepraktizējoši grāmatveži¹ — ne vairāk kā deviņi praktizējoši grāmatveži un ne mazāk kā trīs sabiedrības interešu pārstāvji. Sabiedrības interešu pārstāvis ir persona, kas atbilst nepraktizējoša grāmatveža kritērijiem un attiecībā uz kuru ir sagaidāms, ka šī persona pārstāv plašākas sabiedrības intereses. Visiem valdes locekļiem ir jāparaksta ikgadējs paziņojums, kas apliecina, ka viņi rīkosies sabiedrības interesēs un godprātīgi pildīs savus pienākumus kā IAESB dalībnieki.

IAESB izstrādā standartus neatkarīgi, un tās darbībai ir jābūt pārredzamai, kā arī tai ir jāievēro pienācīgs process, ko apstiprina PIOB. Valdes sēdes, tostarp telekonferenču sanāksmes, ir atklātas sabiedrībai, un darba kārtības dokumenti ir pieejami tīmekļa vietnē www.iaesb.org/meetings. Plašāku informāciju par IAESB paziņojumiem un darbību skatiet tīmekļa vietnē www.iaesb.org.

¹ Nepraktizējošs grāmatvedis ir persona, kas nav praktizējošs grāmatvedis, nav revīzijas firmas dalībnieks vai darbinieks; attiecībā uz personām, kas bijušas šādu firmu dalībnieki vai darbinieki, parasti ir spēkā trīs gadus ilgs atslodzes periods.

STARPTAUTISKĀ GRĀMATVEŽU FEDERĀCIJA

IFAC 2019. gadā īstenoja visaptverošu un integrētu pieeju, kuras mērķis ir veicināt grāmatvedības izglītību pasaules līmenī. Šī pieeja ir veidota tā, lai būtu atbilstoša, reaģētspējīga, efektīva un atvērta:

- stiprinot IFAC salīdzinošās priekšrocības problēmu risināšanai un nodrošinot iespēju izmantošanu dinamiskā, efektīvā un iedarbīgā veidā;
- nodrošinot ieguvumus no konsultācijām, resursiem un zināšanu pieejamības, ko nodrošina Starptautiskā ekspertu grupa grāmatvedības izglītības jautājumos (International Panel on Accountancy Education);
- balstoties uz daudzpusējas ieinteresēto personu iesaistes principiem;
- optimizējot resursu un zināšanu izmantošanu visās IFAC darbībās; un
- kas ir īpaši svarīgi, — izmantojot IFAC dalīborganizāciju un citu organizāciju resursus un zināšanas.

Šīs dažādās perspektīvas un resursu bagātība ļauj IFAC sniegt plašu pakalpojumu klāstu, tostarp uzturēt un veicināt Starptautisko Izglītības standartu (*International Education Standards — IES*) pielietošanu, atbalstīt to īstenošanu, radīt iespējas, pārvaldīt idejas, pasūtīt pētījumus, atbalstīt kvalitatīvu grāmatvedības izglītību un iesaistīt plašu ieinteresēto personu loku.

Šo IFAC stratēģiju grāmatvedības izglītības veicināšanai pasaules līmenī īsteno IFAC darbinieki IFAC izpilddirektora pārraudzībā, kurš ziņo IFAC valdei, kura savukārt pārrauga šīs stratēģijas izpildi un ziņo par to IFAC padomei.

Plašāku informāciju par IFAC pieeju grāmatvedības izglītības pilnveidošanai pasaules mērogā skatiet IFAC tīmekļa vietnes www.ifac.org sadaļā “What We Do”.

IZGLĪTĪBAS PAZIŅOJUMU PAMATNOSTĀDNES

**PROFESIONĀLO GRĀMATVEŽU UN TOPOŠO PROFESIONĀLO
GRĀMATVEŽU STARPTAUTISKO IZGLĪTĪBAS STANDARTU
PAMATNOSTĀDNES (2015)²**

SATURS

	Punkts
PIRMĀ DAĻA — IEVADS, MĒRĶIS UN DARBĪBAS JOMA	
Ievads	1.-7.
Pamatnostādņu mērķis	8.-10.
Pamatnostādņu darbības joma	11.-16.
OTRĀ DAĻA — IZGLĪTĪBAS KONCEPCIJAS	
Profesionālā kompetence	17.-18.
Mācību rezultāti, kompetences jomas un kvalifikācijas līmeņi	19.-23.
Mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana	24.-26.
Vispārējā izglītība	27.-29.
Sākotnējā profesionālā kvalifikācija	30.-33.
Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana	34.-37.
Izvērtēšana, vērtēšana un uzraudzība	38.-42.
TREŠĀ DAĻA — IAESB PUBLIKĀCIJAS	
Starptautiskie Izglītības standarti	43.-47.
Citas IAESB publikācijas	48.
CETURTĀ DAĻA — IFAC DALĪBNIEKU PIENĀKUMI	
IFAC dalībnieku pienākumi saistībā ar IES	49.-50.
1. PIELIKUMS. KVALIFIKĀCIJAS LĪMEŅU APRAKSTS	
2. PIELIKUMS. IAESB DOKUMENTU IZSTRĀDES PAMATPRINCIPI	

² Izmaiņas šajās pamatnostādnēs nav veiktas ar mērķi atspoguļot IFAC pieeju attiecībā uz grāmatvedības izglītības attīstību pasaules līmenī un IAESB darbības pārtraukšanu. Šādā kontekstā ir skatāmas atsauces uz IAESB un tās darbību.

PIRMĀ DAĻA — IEVADS, MĒRĶIS UN DARBĪBAS JOMA

Ievads

1. Šīs “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” (“Pamatnostādnes”) nosaka koncepcijas, ko Starptautiskā Grāmatvedības izglītības standartu padome (*International Accounting Education Standards Board — IAESB*) izmanto savās publikācijās. Pamatnostādnes sniedz arī ievadinformāciju par IAESB publikācijām un saistītajiem Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (*International Federation of Accountants — IFAC*) dalīborganizāciju pienākumiem.
2. IAESB darbojas sabiedrības interesēs, lai veicinātu ieinteresēto personu uzticēšanos un paļaušanos uz profesionālu grāmatvežu darbu.
3. IAESB uzdevums ir kalpot sabiedrības interesēm, stiprinot grāmatvedības profesiju pasaules mērogā, attīstot un uzlabojot profesionālo grāmatvedības izglītību. IAESB veic savus uzdevumus, izstrādājot, apstiprinot un ieviešot Starptautiskos Izglītības standartus (“IES”). IES uzlabo profesionālās grāmatvedības izglītības kvalitāti visā pasaulē, nosakot prasības attiecībā uz šādiem aspektiem:
 - profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības;
 - topošo profesionālo grāmatvežu sākotnējā profesionālā kvalifikācija (“SPK”); un
 - profesionālo grāmatvežu pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (“PKP”).
4. Grāmatvedības profesija ietver šādas un ne tikai šādas darbības:
 - būtiskas un ticamas finanšu un nefinanšu informācijas sagatavošana, analīze un ziņošana;
 - sadarbība lēmumu pieņemšanā, kā arī organizācijas stratēģiju formulēšanā un īstenošanā;
 - finanšu un nefinanšu informācijas revīzija un citu apliecinājuma un konsultāciju pakalpojumu sniegšana; un
 - atbilstošas nodokļu informācijas sagatavošana un analīze.
5. Grāmatvedības profesija nodrošina finansiālu un dažos gadījumos nefinansiālu informāciju plašam lēmumu pieņēmēju lokam, tostarp un ne tikai: a) sabiedrībai; b) esošajiem un potenciālajiem ieguldītājiem; c) organizāciju vadībai un darbiniekiem; d) piegādātājiem un kreditoriem; e) debitoriem; un f) valsts iestādēm. Grāmatvedības profesijas spēja apmierināt lietotāju vajadzības pēc informācijas veicina efektīvu ekonomiku, kas sabiedrībai sniedz papildu vērtību.

6. IES izstrāde, apstiprināšana un īstenošana ir efektīvs veids, kā attīstīt profesionālo kompetenci. Citi vēlamie rezultāti ir šādi:
 - starptautiskos atšķirību samazināšana attiecīgās lomas izpildē;
 - profesionālu grāmatvežu mobilitātes veicināšana pasaules mērogā; un
 - starptautisku labas prakses kritēriju nodrošināšana profesionālajai grāmatvedības izglītībai.
7. Terminoloģija grāmatvedības izglītībā nav universāla; vienu un to pašu terminu dažādās jurisdikcijās var izmantot dažādi. Pamatnostādnēs un IES izmantoto galveno terminu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā.

Pamatnostādņu mērķis

8. Pamatnostādnes nodrošina konceptuālu pamatu tam, lai IAESB turpinātu izstrādāt un atbalstīt IES apstiprināšanu un īstenošanu. Pamatnostādnes palīdz IFAC dalīborganizācijām to darbā, profesionālu grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanas un kvalifikācijas paaugstināšanas jomā.
9. Pamatnostādnes ir noderīgas arī citām ieinteresētajām personām, kuras atbalsta profesionālu grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu. Šīs citas ieinteresētās personas ir:
 - universitātes, darba devēji un citas ieinteresētās personas, kas piedalās profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē, attīstībā, nodrošināšanā un novērtēšanā;
 - regulatori, kas ir atbildīgi par grāmatvedības profesijas pārraudzību;
 - valsts iestādes, kas atbild par juridiskajām un normatīvajām prasībām, kas saistītas ar profesionālo grāmatvedības izglītību;
 - profesionālie grāmatveži un topošie profesionālie grāmatveži, kas paši pārrauga savu apmācību un kvalifikāciju; un
 - jebkuras citas ieinteresētās personas, kuras interesējas par IAESB darbību un metodēm, kas tiek izmantotas, izstrādājot publikācijas par profesionālo grāmatvedības izglītību.
10. Pamatnostādņu priekšrocības ir šādas:
 - efektīvs un rezultatīvs standartu izstrādes process, nodrošinot IAESB publikāciju konceptuālo pamatu;
 - tādu IES standartu izstrāde, kuri ir konsekventi, jo to pamatā ir izmantots vienots jēdzienu kopums attiecībā uz profesionālo grāmatvedības izglītību; un
 - IAESB lēmumu pārredzamība un pārskatatbildība, jo IAESB lēmumu pamatā esošie jēdzieni ir iekļauti pamatnostādnēs.

Pamatnostādņu darbības joma

11. Pamatnostādnes nosaka IES pamatā esošās apmācības koncepcijas, taču tās nenosaka prasības, kas ir piemērojamas IFAC dalīborganizācijām. IES izstrādes gaitā IAESB pielieto Pamatnostādnēs noteiktās koncepcijas. Šajās Pamatnostādnēs noteiktās koncepcijas var attiecināt arī uz citiem profesionālās grāmatvedības izglītības aspektiem, kas nav aplūkoti kādā konkrētā IES.
12. Attiecībā uz IES un citām IAESB publikācijām, IAESB definē profesionālu grāmatvedi kā personu, kura iegūst, apliecina un turpina attīstīt profesionālo kompetenci ar mērķi pildīt savu profesionālo lomu un kurai ir pienākums ievērot ētikas kodeksa normas, ko nosaka profesionāla grāmatvedības organizācija vai licencēšanas iestāde.
13. Profesionālās grāmatvedības organizācijas ir gan IFAC dalīborganizācijas, gan citas organizācijas. Ja profesionāla grāmatvedības organizācija vai licencēšanas iestāde nav IFAC dalīborganizācija, IES pielieto kā starptautisku labas prakses standartu.
14. Ētikas kodekss nosaka profesionālu grāmatvežu ētikas principu kopu. Kā ētikas kodeksu parasti izmanto Starptautiskās Ētikas standartu padomes (International Ethics Standards Board) izstrādāto Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksu (turpmāk tekstā — “IESBA kodekss”), vai arī, to izmantojot kā pamatu lokāli izstrādātam ētikas kodeksam, kura nosacījumi nedrīkst būt mazāk stingri kā IESBA kodeksa nosacījumi.
15. IAESB definē profesionālu grāmatvedi kā personu, kas SPK ietvaros ir apguvusi profesionālās grāmatvedības izglītības programmu.
16. IAESB var arī noteikt prasības attiecībā uz profesionālu grāmatvežu lomu grāmatvedības profesijā vai sabiedriskas nozīmes jautājumos.

OTRĀ DAĻA — IZGLĪTĪBAS KONCEPCIJAS

Profesionālā kompetence

17. Profesionālās grāmatvedības izglītības vispārīgie mērķi ir: a) attīstīt profesionālo kompetenci topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem; un b) attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci esošajiem profesionālajiem grāmatvežiem.
18. Profesionālā kompetence ir spēja veikt noteiktu profesionālo lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.

Mācību rezultāti, kompetences jomas un kvalifikācijas līmeņi

19. Vairākos IES iekļautie mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt darba vides kontekstā vai, apgūstot profesionālu grāmatvedības izglītības programmu.
20. Mācību rezultāta piemērs profesionālam grāmatvedim, kas strādā finanšu grāmatvedības jomā, ir: “sagatavo finanšu pārskatus, tostarp konsolidētos finanšu pārskatus, saskaņā ar Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem (“SFPS”) vai citiem attiecīgiem standartiem”. Lai sasniegtu šo mācību rezultātu, ir vajadzīgas zināšanas par SFPS, spēja novērtēt to atbilstību situācijai un spēja piemērot attiecīgo SFPS prasības.
21. IES ietvertās kompetences jomas kalpo kā kategorijas, attiecībā uz kurām tiek noteikts saistīto mācību rezultātu kopums. Piemēri: *Finanšu grāmatvedība un ziņošana* un *Vadības grāmatvedība*.
22. SPK ietvaros kompetences jomai tiek piešķirts noteikts kvalifikācijas līmenis, kas raksturo kontekstu, kādā sagaidāms, ka tiks sasniegti attiecīgie mācību rezultāti. Kompetences jomas kvalifikācijas līmenis tiek noteikts, pamatojoties uz darba vides neskaidrību, sarežģītību un nenoteiktību. 1. pielikumā sniegta sīka informācija par pamata, vidējo un augstāko kvalifikācijas līmeni. Šie līmeņi raksturo tipisku progresu, kāds rodas, paaugstinot profesionālo kompetenci visas profesionālā grāmatveža karjeras laikā. IES nosaka kvalifikācijas līmeņus attiecīgās kompetences jomās, kādi jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam.
23. IFAC dalīborganizācija var: a) noteikt papildu kompetences jomas; b) paaugstināt kvalifikācijas līmeni noteiktās kompetences jomās; vai c) noteikt papildu mācību rezultātus. Piemēram, šādas izmaiņas var būt nepieciešamas, ja IFAC dalīborganizācija sagatavo profesionālus grāmatvežus vai topošus profesionālus grāmatvežus darbam konkrētā rūpniecības nozarē vai konkrētas profesionālās lomas pildīšanai.

Mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana

24. Mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana ir nepārtraukts profesionālās kompetences attīstīšanas un uzturēšanas process, kas noris visas profesionālā grāmatveža karjeras laikā. IAESB definē šādus mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pamatveidus:

Izglītība³

Izglītība ir strukturēts un sistemātisks process, kura mērķis ir attīstīt zināšanas, iemaņas un citas spējas; tas ir process, ko parasti, bet ne tikai, īsteno akadēmiskā vidē.

Apmācība

Apmācība ietver mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, kas tiek īstenoti papildus izglītības un praktiskās pieredzes gūšanai. Apmācībā tiek akcentēts praktiskais pielietojums, un to parasti īsteno darba vietā vai simulētā darba vidē.

Praktiskā pieredze

Praktiskā pieredze ir saistīta ar darba vietu un citiem pasākumiem, kuriem ir būtiska loma profesionālās kompetences paaugstināšanā.

25. Papildus izglītībai, apmācībai un praktiskajai pieredzei mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi var ietvert arī neformālu apmācību, piemēram: a) darbaudzināšanu; b) sakaru veidošanu; c) novērošanu, atgriezenisko saiti un reflektējošu pasākumus; un d) pašattīstības pasākumus.
26. Tas, kādā mērā tiek pielietoti dažādi mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas veidi, var atšķirties. Piemēram, SPK sākotnējos posmos lielāks akcents var tikt veltīts izglītībai, tostarp profesionālajai grāmatvedības izglītībai nekā vēlākajos mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas posmos. PKP procesā lielāks uzsvars uz apmācību un kvalifikācijas paaugstināšanu var tikt panākts, nodrošinot praktiskās pieredzes gūšanu un apmācību.

Vispārējā izglītība

27. Vispārējā izglītība: a) attīsta pamatzināšanas, iemaņas un attieksmi; b) palīdz sagatavot personu iekļaušanai profesionālās grāmatvedības izglītības programmā; un c) atbalsta mūžizglītību un kvalifikācijas paaugstināšanu.
28. Vispārējā izglītība palīdz profesionālajiem grāmatvežiem un topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem integrēt tehniskās zināšanas, profesionālās iemaņas un profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi, kas attīstījusies ar profesionālās grāmatvedības izglītības palīdzību. Tā veicina lēmumu pieņemšanas prasmju attīstību, sprieduma un skepses pielietošanu. Vispārējās izglītības tēmu piemēri: a) izpratnes gūšana par idejām un notikumiem vēsturē; b) zināšanas par dažādām kultūrām; un c) izpratne par ekonomiskiem, politiskiem un sociāliem aspektiem pasaules mērogā.

³ IAESB tās nosaukumā un publikācijās lieto jēdzienu "izglītība", taču šajā jomā ietilpst viss mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process.

29. Vispārējo izglītību var iegūt dažādos veidos un dažādās vidēs. Vispārējās izglītības iegūšana sākas pirms mācību uzsākšanas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā, un var turpināties SPK un PKP laikā.

Sākotnējā profesionālā kvalifikācija

30. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu.
31. SPK ietver profesionālo grāmatvedības izglītību, praktisko pieredzi un rezultātu izvērtēšanu. IAESB šos jēdzienus definē šādi:

Profesionālā grāmatvedības izglītība

Izglītība un apmācība, kas balstās uz vispārējo izglītību un kas attīsta: a) tehnisko kompetenci; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi.

Praktiskā pieredze

Praktiskā pieredze ir saistīta ar darba vietu un citiem pasākumiem, kuriem ir būtiska loma profesionālās kompetences paaugstināšanā.

Rezultātu izvērtēšana

Profesionālās kompetences, kas iegūta mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas procesa, novērtēšana.

32. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj demonstrēt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai. Viens no šādas profesionālās kompetences apliecināšanas rezultātiem var būt kļūšana par IFAC dalīborganizācijas biedru.
33. Kvalifikācija, licencēšana vai sertifikācija (“kvalifikācija”) ir oficiāls atzinums, kas tiek sniegts personai, kura ir apguvusi profesiju vai ir kļuvusi par IFAC dalīborganizācijas biedru. Starptautiskā mērogā pastāv nozīmīgas juridiskās un normatīvās atšķirības, kas nosaka to, kurā brīdī tiek iegūta profesionāla grāmatveža kvalifikācija, un tas var notikt ļoti agrā vai pat ļoti vēlā profesionālās karjeras posmā. Katra IFAC dalīborganizācija var definēt atbilstošu saistību starp līdz SPK posma noslēguma brīdi un brīdi, kas tās dalībnieki iegūst kvalifikāciju.

Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana

34. PKP ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process ar mērķi paaugstināt un uzturēt profesionālo kompetenci, lai profesionāli grāmatveži varētu turpināt kompetenti pildīt savas profesionālās funkcijas. PKP nodrošina pastāvīgu mācību rezultātu attīstību attiecībā uz: a) tehnisko kompetenci; b) profesionālajām iemaņām; un c) profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi, kas tika iegūtas SPK laikā.
35. Pārmaiņas ir nozīmīga profesionālu grāmatvežu darba vides iezīme, un tādēļ viņiem ir jāattīsta un jāuztur sava profesionālā kompetence visā karjeras laikā.

Pārmaiņu rašanos veicina dažādi faktori, tostarp, bet ne tikai: a) sabiedrības gaidas; b) globalizācija; c) tehnoloģiju attīstība; d) uzņēmējdarbības sarežģītība; e) sociālās pārmaiņas; un f) striktāks regulējums un uzraudzība. Tā rezultātā nepārtraukta mācīšanās kļūst par neatņemamu PKP sastāvdaļu, jo profesionāli grāmatveži aktīvi cenšas izglītoties, mācīties, apgūt zināšanas un iemaņas, lai prognozētu un pielāgotos pārmaiņām procesos, tehnoloģijās, profesionālajos standartos, normatīvajās prasībās, darba devēju prasībās un citās jomās.

36. Profesionālās kompetences prasības var mainīties, profesionāliem grāmatvežiem karjeras laikā uzņemoties jaunas funkcijas. Piemēram, profesionāls grāmatvedis algotā darbā var vēlēties kļūt par pasniedzēju grāmatvedības jomā; vai grāmatvedības tehniskais darbinieks var vēlēties strādāt revīzijas jomā. PKP, kas ietver daudzus tādu pašus elementus kā SPK, attīsta: a) tehnisko kompetenci; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi, paplašinot un padziļinot tās, ja nepieciešams atbilstoši jaunai profesionālai lomai.
37. PKP ietver praktisko pieredzi, kas sniedz personām iespēju paaugstināt profesionālo kompetenci darba vietā. Profesionālā grāmatveža karjeras gaitā uzsvars tiek likts uz pāreju no strukturētiem mācību pasākumiem uz praktisko pieredzi un neformālu apmācību.

Izvērtēšana, vērtēšana un uzraudzība

38. Izvērtēšana, vērtēšana un uzraudzība ir galvenie aspekti, kas apliecina profesionālo kompetenci un norāda, vai mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process ir bijis efektīvs.
39. Izvērtēšana ir process, kura gaitā tiek apkopoti pierādījumi tam, ka vērtējamā persona ir apliecinājusi savu profesionālo kompetenci un spēj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. Turklāt izvērtēšanas procesā tiek iegūta vērtīga informācija, kuru iespējams izmantot profesionālās grāmatvedības izglītības programmu kvalitātes uzlabošanai. Efektīviem izvērtēšanas pasākumiem ir raksturīga augsta līmeņa pamatotība, pietiekamība, ticamība, objektivitāte un pārredzamība. Lai izvērtētu profesionālo kompetenci, bieži tiek īstenoti dažādi izvērtēšanas pasākumi.
40. Izvērtēšana ietver profesionālās kompetences vērtēšanu. Izvērtēšanas kontekstā vērtēšana ietver pārbaudāmu pierādījumu novērtēšanu un iegūšanu, kas apliecina: a) tehniskās kompetences iegūšanu; b) profesionālo iemaņu iegūšanu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanu.
41. Vērtēšanas metodes nodrošina novērojamu rezultātu vērtēšanu (piemēram, darba rezultāti, situāciju izspēle darba vietā, rakstveida eksāmeni un pašvērtējums), kvantitatīvi nosakāmus sākotnējos datus (piemēram, PKP apjoms stundās vai ekvivalentās mācību rezultātu mērvienībās) vai abu veidu pasākumu apvienojumu.
42. Uzraudzība ir sistemātisks process, kurā tiek vākti, pārskatīti un apstiprināti pierādījumi, kas apliecina profesionālo kompetenci.

TREŠĀ DAĻA — IAESB PUBLIKĀCIJAS

Starptautiskie Izglītības standarti

43. IES standarti ir autoritatīvi, un tos izmanto IFAC dalīborganizācijas, nosakot profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu izglītības prasības.
44. IES nosaka prasības attiecībā uz: a) mācību uzsākšanu profesionālajās grāmatvedības izglītības programmās; b) topošo profesionālo grāmatvežu SPK; un c) profesionālo grāmatvežu PKP.
45. IAESB apzinās: a) kultūras un valodas, izglītības, juridisko un sociālo sistēmu daudzveidību pasaules mērogā; un b) profesionālo grāmatvežu pildīto lomu dažādību. Šie IES ir izstrādāti kā standarti, kas ir balstīti uz principiem, un tādējādi tie sniedz IFAC dalīborganizācijām elastīgas iespējas IES prasību īstenošanā. Katrai IFAC dalīborganizācijai ir jānosaka, kā visatbilstošāk īstenot IES prasības, un savā darbā ievēro “Paziņojumu par dalīborganizāciju pienākumiem” (Statements of Membership Obligations — SMO) prasības. IAESB arī norāda, ka individuālas IFAC dalīborganizācijas var ieviest apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas prasības, kas ir striktākas par IES prasībām.
46. Process, kādam IAESB seko, izstrādājot standartus, ir izklāstīts IAESB statūtos.
47. IES ir izstrādāti saskaņā ar 2. pielikumā noteiktajiem IAESB dokumentu izstrādes pamatprincipiem.

Citas IAESB publikācijas

48. Atbalstot IES īstenošanu, IAESB izdod citas publikācijas un papildu atbalsta materiālus, kas palīdz IFAC dalīborganizācijām pielietot labu praksi apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas jomā.

CETURTĀ DAĻA — IFAC DALĪBNIKU PIENĀKUMI

IFAC dalībnieku pienākumi saistībā ar IES

49. Atsevišķas IFAC dalīborganizācijas nosaka kompetences un dalības kritērijus atbilstoši dalībnieku pildītajām profesionāla grāmatveža profesionālajām funkcijām. Dalīborganizāciju paziņojumi (SMOs) nosaka IFAC dalīborganizāciju un partnerības struktūru pienākumus. Pienākumi saistībā ar IES ir noteikti 2. Paziņojumā par dalīborganizāciju pienākumiem “Starptautiskie Profesionālo grāmatvežu izglītības standarti un citi IAESB paziņojumi” (“SMO 2”).
50. Uz atsevišķām IFAC dalīborganizācijām attiecas to jurisdikcijā piemērojamie tiesību akti vai noteikumi. IES prasības juridiskā ziņā nav prioritāras pār izglītības prasībām vai ierobežojumiem, kādi saskaņā ar šādiem likumiem vai noteikumiem jāievēro atsevišķām IFAC dalīborganizācijām. Gadījumos, kad IES prasības ir striktākas nekā likumos vai noteikumos noteiktās prasības, SMO 2 paredz, ka, ja IFAC dalīborganizācijai nav atbildības vai ir dalīta atbildība par jomām, uz kurām attiecas IES, tā dara visu iespējamo, lai izpildītu IES prasības. Šādos gadījumos IFAC dalīborganizācija: a) nosaka savu atbildības līmeni; b) īsteno atbilstošu pasākumu kopumu, lai pēc iespējas izpildītu savus pienākumus saskaņā ar SMO 2; un c) mudina atbildīgās personas ieviest IES prasības attiecīgajos normatīvajos aktos.

1. PIELIKUMS

KVALIFIKĀCIJAS LĪMEŅU APRAKSTS

Šeit aprakstīti kvalifikācijas līmeņi saskaņā ar IES un citās IAESB publikācijās izmantotajiem mācību rezultātiem. Šajā dokumentā aprakstīti trīs kvalifikācijas līmeņi. Šie apraksti kopā ar mācību rezultātiem sniedz informāciju, kas palīdz dalīborganizācijām pielāgot to profesionālās grāmatvedības izglītības programmas dažādām profesionāla grāmatveža funkcijām un specializācijas jomām.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Pamatlīmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju definēšana, skaidrošana, apkopošana un interpretēšana, pildot darba uzdevumus atbilstošā uzraudzībā; • uzdoto uzdevumu izpilde, pielietojot atbilstošas profesionālās iemaņas; • profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanas nozīmīgā loma uzdoto uzdevumu izpildē; • vienkāršu problēmu risināšana un sarežģītu uzdevumu vai problēmu nodošana pārraugiem vai personām ar specializētu kompetenci; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana skaidrā veidā, mutiskā un rakstiskā saziņā. Pamatlīmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga zema līmeņa neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Vidējais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • neatkarīga attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju pielietošana, salīdzināšana un analīze darba uzdevumu izpildē un lēmumu pieņemšanā; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu pielietošana darba uzdevumu izpildē;

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
	• profesionālo vērtību, ētikas normu pielietošana un attieksme pret darba uzdevumu izpildi; un • skaidra informācijas sniegšana un ideju skaidrošana mutiskā un rakstiskā veidā ieinteresētajām personām, kas ir vai nav saistītas ar grāmatvedības jomu. Vidējā līmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga mērena neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Augstākais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • principu un teoriju izvēle un integrēšana no dažādām tehniskās kompetences jomām projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības nolūkos, un ieteikumu sniegšana atbilstoši ieinteresēto personu vajadzībām; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu integrēšana projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības procesā; • spriedumu izdarīšana par atbilstošu turpmāko rīcību, vadoties pēc profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmes; • sarežģītu problēmu izvērtēšana, izpēte un risināšana ierobežotā uzraudzībā; • sarežģītu problēmu un jautājumu prognozēšana, atbilstīga pārrunāšana un risinājumu izstrāde; un • konsekventa būtiskās informācijas atspoguļošana un skaidrošana plašam ieinteresēto personu lokam. Augstākā līmeņa mācību rezultāti ir saistīti ar darba vidi, kurai raksturīga plaša mēroga neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

2. PIELIKUMS

IAESB DOKUMENTU IZSTRĀDES PAMATPRINCIPI

Valoda un struktūra

Šie IAESB dokumentu izstrādes pamatprincipi, kā arī IAESB terminu vārdnīca (“Terminu vārdnīca”) nosaka IES izstrādes gaitā piemērotu formulējumu izvēli. IAESB paziņojumos norādītās definīcijas ir iekļautas terminu vārdnīcā. Terminu vārdnīca ir izmantojama kā rakstiskās tulkošanas, skaidrojumu sniegšanas un prasību piemērošanas atbalsta rīks. Šīm definīcijām nav piešķirama primāra nozīme salīdzinājumā ar citiem mērķiem noteiktām definīcijām, piemēram, tiesību aktos, regulējumos noteiktām un citām definīcijām.

IES sastāv no šādām atsevišķām sadaļām: ievads, mērķis, prasības un skaidrojošie materiāli.

Ievads

Ievadā sniegtā informācija par dokumenta darbības jomu un spēkā stāšanās datumu kalpo kā kontekstinformācija atbilstīgas izpratnes gūšanai par katru IES.

Mērķis

Katram IES ir skaidri noteikts mērķis. Mērķis palīdz IFAC dalīborganizācijai izprast standartu vispārējo mērķi un to, kādas ir izpildāmās prasības, kā arī izlemt, vai ir mērķa sasniegšanai nepieciešami papildu pasākumi.

Prasības

Mērķis ir pamatots ar skaidri formulētām prasībām, kas ir nepieciešamas mērķa sasniegšanai. Prasības vienmēr ir izteiktas vienkāršās tagadnes formā.

Skaidrojošie materiāli

Skaidrojošajos materiālos ir detalizēti skaidrota standarta joma, mērķi un prasības. Skaidrojošie materiāli palīdz IFAC dalīborganizācijām piemērot prasības un var ietvert to izpildes piemērus. Skaidrojošie materiāli neizvirza papildu prasības; to mērķis ir palīdzēt prasību piemērošanā.

IAESB TERMINU VĀRDNĪCA (2019)

1. Šajā terminu vārdnīcā ir apkopotas terminu definīcijas, un daudzi no šiem terminiem ir atsevišķi definēti esošajos IAESB paziņojumos. IAESB atzīst, ka dažādās valstīs, kurās darbojas dalīborganizācijas, terminu nozīme, tās nianses un lietošana var atšķirties. Terminu vārdnīca nenosaka pienākumu izmantot šos terminus dalīborganizācijās. Terminu vārdnīca ir īpaši definētu terminu saraksts, ko lieto IAESB publicēto IES standartu kontekstā.
2. Vārdi, kas ir apzīmēti ar zvaigznīti (*) norāda, ka attiecīgais termins ir definēts citviet terminu vārdnīcā.

Topošais profesionālais grāmatvedis — persona, kas ir sākusi apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu* sākotnējās profesionālās kvalifikācijas ietvaros.*

**Izvērtēšana* — profesionālās kompetences*, kas iegūta mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas ceļā, novērtēšana.*

**Izvērtēšanas pasākums* — pasākums, kura mērķis ir novērtēt konkrētas profesionālās kompetences jomas.*

Kombinētā pieeja — kombinētā pieeja apvieno uz ieguldījumu* un uz rezultātiem* balstītas pieejas elementus.

Kompetences joma — kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu*.

(Izvērtēšanas) objektivitāte — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākuma* ietvaros atbilstoši tiek izvērtēts konkrētais profesionālās kompetences* aspekts.

Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (PKP) — mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas* process, kas tiek īstenots pēc sākotnējās profesionālās kvalifikācijas* iegūšanas un kura mērķis ir attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci* tā, lai profesionāls grāmatvedis* varētu turpināt kompetenti pildīt savu lomu*.

**Uz sadarbību balstīta izglītība* — izglītības programma*, kas parasti piešķir grādu, kurš ietver akadēmiskās studiju un pilna laika darba pieredzes mainīgus periodus (piemēram, gadus, semestrus, trimestrus). Šādā gadījumā parasti ir nepieciešams ilgāks laiks attiecīgā grāda iegūšanas prasību izpildei.

**Izglītība* — strukturēts un sistemātisks process, kura mērķis ir attīstīt zināšanas, iemaņas un citas spējas; tas ir process, ko parasti, bet ne tikai, īsteno akadēmiskā vidē.

(Izvērtēšanas) objektivitāte — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākums* ir taisnīgs un objektīvs.

(Izvērtēšanas) ārējā pamatotība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākuma* rezultātā tiek novērtēti paredzētie aspekti.

Finanšu pārskati — strukturēts tādas vēsturiskas finanšu informācijas atveidojums, tostarp, skaidrojumi, kuras uzdevums ir atbilstoši finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām darīt zināmus uzņēmuma ekonomiskos resursus un saistības noteiktā laika brīdī vai izmaiņas, kas tajos notikušas kādā laika posmā. Jēdzienu “finanšu pārskati” parasti attiecina uz finanšu pārskatu pilnu kopumu atbilstoši norādīto finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām, tomēr to var attiecināt arī uz atsevišķu finanšu pārskatu. Skaidrojumi ietver paskaidrojošu vai aprakstošu informāciju, kas norādīta pēc vajadzības, ir skaidri atļauta vai citādi atļauta piemērojamajās finanšu ziņošanas pamatnostādnēs, un tiek sniegta finanšu pārskatā vai pielikumos, vai arī iekļauta ar savstarpēju atsauci.

Revidējamie finanšu pārskati ir uzņēmuma finanšu pārskati, ko sagatavo vadība personu, kam uzticēta pārvalde, pārraudzībā.

Firma — individuāli praktizējošs profesionāls grāmatvedis, profesionālu grāmatvežu līgumsabiedrība, korporācija vai cita veida apvienība.

Formāla izglītība — grāmatvedības izglītības programmas komponents, kas tiek īstenots ārpus darba vietas.

Laba prakse — elementi, kurus uzskata par būtiskiem profesionālu grāmatvežu* izglītībā* un kvalifikācijas paaugstināšanā*, un ko īsteno kā standartu profesionālās kompetences iegūšanai.

Sākotnējā profesionālā kvalifikācija (SPK) — mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži* iegūst kompetenci, kas ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu*.

Uz ieguldījumu balstīti pasākumi — uz ieguldījumu balstīts pasākums ir balstīts uz ieguldījumu mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas procesā, piemēram, stundu skaitu, to, cik ilgi personai jāapmeklē mācību kurss vai kādas ir aptvertās mācību priekšmetu jomas.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja — pieeja, kas nosaka mācību pasākumu apjomu, kas nepieciešams profesionāliem grāmatvežiem*, lai attīstītu un uzturētu savu profesionālo kompetenci*.

Intelektuālās iemaņas — iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža* spēju risināt problēmas, pieņemt lēmumus un pielietot pamatotus spriedumus.

Saskarsmes un komunikācijas iemaņas — iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža* spēju efektīvi strādāt un sadarboties ar citiem.

Mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana — nepārtraukts profesionālās kompetences attīstīšanas un uzturēšanas process, kas tiek īstenots visas profesionālā grāmatveža karjeras laikā.

Mācību rezultāts — zināšanu saturs un dziļums, izpratne un pielietošana atbilstoši noteiktai kompetences jomai*.

Uzraudzība — sistemātisks pierādījumu savākšanas, pārskatīšanas un apstiprināšanas process, kas apliecina, ka ir iegūta vai tiek uzturēta profesionālā kompetence.

Organizatoriskās iemaņas — iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža* spēju efektīvi strādāt organizācijā, lai iegūtu optimālus rezultātus vai iegūtu rezultātus no pieejamajiem cilvēkiem un resursiem.

Rezultāta vērtējums — rezultāta vērtējums, kas nosaka, vai profesionālais grāmatvedis* ir ieguvis noteikto kompetenci.

Uz rezultātu balstīta pieeja — pieeja, kas nosaka profesionāla grāmatveža* pienākumu, sasniedzot noteiktus mācību rezultātus*, apliecināt, ka tiek attīstīta un uzturēta profesionālā kvalifikācija*.

Personiskās iemaņas — tās ir iemaņas, kas ir saistītas ar profesionāla grāmatveža* attieksmi un rīcību.

Praktiskā pieredze — attiecas uz pasākumiem darba vietā un citiem pasākumiem, kuriem ir būtiska loma profesionālās kompetences paaugstināšanā.

Prakses vadītājs — profesionāls grāmatvedis*, kas ir atbildīgs par topošo profesionālo grāmatvežu apmācību, konsultēšanu un palīdzības sniegšanu pietiekamas praktiskās pieredzes* iegūšanai.

(Izvērtēšanas) prognozējamā pamatotība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākuma* saturs attiecas uz tādu profesionālās kompetences* jomu, kuru ir paredzēts izvērtēt.

Profesionāls grāmatvedis — persona, kura iegūst, apliecina un turpina paaugstināt savu profesionālo kvalifikāciju, lai pildītu noteiktu lomu kā profesionāls grāmatvedis, un kurai ir pienākums ievērot profesionālas grāmatvedības organizācijas vai licencēšanas iestādes noteiktas ētikas kodeksa normas.

Profesionālā grāmatvedības izglītība — izglītība un apmācība, kuras pamatā ir vispārējā izglītība un kas attīsta: a) profesionālās zināšanas; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programma — programma, kas palīdz topošiem profesionālajiem grāmatvežiem* iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci* līdz brīdim, kad noslēdzas sākotnējās profesionālās kvalifikācijas* process. Tā var būt formāla izglītība*, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā.

Profesionālā kompetence — spēja pildīt noteiktu lomu* atbilstoši noteiktam standartam.

Profesionāls spriedums — atbilstīgas apmācības, zināšanu un pieredzes pielietojums revīzijas, grāmatvedības un ētikas standartu kontekstā, lai izdarītu informētus lēmumus par turpmāko rīcību atbilstoši revīzijas uzdevuma apstākļiem.

Profesionālās zināšanas — tēmas, kas tiek apskatītas grāmatvedības jomā vai citās uzņēmējdarbības nozarēs un kuras veido profesionālam grāmatvedim* būtisko zināšanu kopumu.

Profesionāla skepse — apšaubošā attieksme, gatavība noteikt apstākļus, kas varētu norādīt uz krāpšanas vai kļūdu izraisītām būtiskām neatbilstībām, kā arī kritiska pierādījumu izvērtēšana.

Profesionālās iemaņas — intelektuālās, saskarsmes un komunikācijas, personiskās un organizatoriskās iemaņas, kuras profesionāls grāmatvedis apvieno ar tehnisko kompetenci* un profesionālām vērtībām, ētiku un attieksmi*, lai apliecinātu profesionālo kompetenci*.

Profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme — raksturīgās iezīmes, kas piemīt profesionālam grāmatvedim* kā profesijas pārstāvim. Tajās ietilpst arī uzvedības principi (t. i., ētikas principi), ko parasti izmanto (un uzskata par būtiskiem), definējot profesionālas uzvedības raksturīgās iezīmes.

Kvalifikācija — profesionāla grāmatveža* kvalifikācija nozīmē, ka noteiktā laika posmā tiek uzskatīts, ka persona atbilst prasībām, kas tiek izvirzītas profesionālam grāmatvedim*.

Reflektējošs pasākums — iteratīvs process, kurā profesionālie grāmatveži* visos savas karjeras posmos turpina attīstīt savu profesionālo kompetenci*, pārskatot savu pieredzi (īstu vai simulētu), lai uzlabotu turpmāko darbību.

Attiecīgās ētikas prasības — ētikas prasības, kas ir jāievēro profesionālam grāmatvedim*, un kas parasti ir Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes (*International Ethics Standards Board for Accountants* — *IESBA*) Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (*IESBA kodeksā*) noteiktās prasības kopā ar nacionālajām prasībām, ja tās ir striktākas.

(Izvērtēšanas) ticamība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākums* vienādos apstākļos konsekventi nodrošina vienādu rezultātu un vai izvērtēšanas metode vienādos apstākļos konsekventi nodrošina vienādu rezultātu.

Profesionālā loma — funkcija, attiecībā uz kuru ir noteikta īpašu sagaidāmo nosacījumu kopa.

Specializācija — formāls atzinums, ko sniedz dalīborganizācija attiecībā uz tās dalībnieku grupu saistībā ar viņu īpašo kompetenci ar profesionāla grāmatveža* darbu saistītā jomā vai jomās.

(Izvērtēšanas) pietiekamība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākums* ir pietiekami līdzsvarots, ņemot vērā tā dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu, un vai tas apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem.

(Praktiskās pieredzes) pietiekamība — tas, vai praktiskā pieredze* ir pietiekami līdzsvarota, ņemot vērā tās dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu, un vai tā apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem.

Praktiskās pieredzes plašumu ietekmē tādi faktori kā, piemēram, profesionālā grāmatveža loma, kvalifikācijas līmenis, iepriekšējās formālās izglītības līmenis*, valsts vai vietējie tiesību akti, regulatīvo iestāžu prasības un sabiedrības gaidas attiecībā uz profesionālo kompetenci*.

Praktiskās pieredzes dziļumu* ietekmē tādi faktori kā veicamo uzdevumu dažādība un sarežģītība, kā arī pārraudzības un darbaudzināšanas atbalsta līmenis.

Tehniskā kompetence — tehniskā kompetence ir spēja pielietot profesionālās zināšanas* noteiktas lomas pildīšanai atbilstoši noteiktam standartam.

Apmācība — mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas* pasākumi, papildus izglītības* un praktiskās pieredzes* gūšanai. Apmācībā tiek akcentēts praktiskais pielietojums, un to parasti īsteno darba vietā vai simulētā darba vidē.

(Izvērtēšanas) pārredzamība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai informācija par izvērtēšanas pasākumu*, piemēram, par izvērtējamo kompetences jomu* un darbības laiku, ir publiski pieejama.

Pamatotība — īpašība vai stāvoklis, kas norāda, vai vērtēšanas metodes rezultātā tiek vērtēts nepieciešamais lielums.

Pārbaudāmi pierādījumi — pierādījumi, kas ir objektīvi un ko var pierādīt, un saglabāt.

Darba žurnāls — reģistrs, ko uztur persona saistībā ar darba uzdevumiem, un kurā apraksta to veidu un attiecīgo uzdevumu izpildes laiku. Darba žurnālā var arī dokumentēt darba uzdevumu izpildes rezultātā iegūtās iemaņas.

STARPTAUTISKIE IZGLĪTĪBAS STANDARTI

PRIEKŠVārds⁴

IES nosaka prasības attiecībā uz: a) mācību uzsākšanu profesionālajās grāmatvedības izglītības programmās; b) topošo profesionālo grāmatvežu SPK; un c) profesionālo grāmatvežu PKP. Process, ko IAESB ievēro savu standartu izstrādē, ir izklāstīts dokumentā “Atbilstīgs process un darba procedūras” (Due Process and Working Procedures (2010)). Katra IES struktūra ir sakārtota tā, ka tie sastāv no šādām sadaļām: “Ievads” (piemēram, “Darbības joma” un “Spēkā stāšanās datums”), “Mērķis”, “Prasības” un “Skaidrojošie materiāli”.

“Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” (2015) sniedz konceptuālu pamatu IES nosacījumiem; tomēr šajās pamatnostādnēs nav noteiktas prasības, kas attiektos uz IFAC dalīborganizācijām.

IAESB paziņojumos minētās definīcijas ir iekļautas IAESB terminu vārdnīcā (2019). Terminu vārdnīca ir izmantojama kā rakstiskās tulkošanas, skaidrojumu sniegšanas un prasību piemērošanas atbalsta rīks. Šīm definīcijām nav piešķirama primāra nozīme salīdzinājumā ar citiem mērķiem noteiktām definīcijām, piemēram, tiesību aktos, regulējumos noteiktām un citām definīcijām.

IAESB ir izstrādājusi arī interpretācijas vadlīnijas, kas palīdz gūt izpratni par esošajiem IES, un tās ir pieejamas IAESB tīmekļa vietnē www.iaesb.org. Interpretācijas vadlīnijas ir šādas: secinājumu pamatojuma (Basis of Conclusions) dokumenti saistībā ar spēkā esošajiem IES; pārejas posma dokuments (Bridging Document), kurā sniegts pārskats par izmaiņām, kas izriet no pārskatīšanas projekta; dokuments par personāla atbildētiem jautājumiem (Staff Answered Questions) (2015. gads), kurā izskaidroti standartu noteikšanas procesi, IFAC dalīborganizāciju atbildība IES īstenošanā, atbilstīga procesa pasākumi, ko veic IAESB esošo IES izstrādes procesā; un personāla sagatavoti slaidi un piezīmes, kas paskaidro katra IES galvenos principus un būtiskās izmaiņas.

⁴ Šajā priekšvārdā nav veiktas izmaiņas, kas atspoguļotu IFAC pieeju attiecībā uz grāmatvedības izglītības attīstību pasaules līmenī un IAESB darbības pārtraukšanu. Šādā kontekstā ir skatāmas atsauces uz IAESB un tās darbību.

1. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀS PRASĪBAS PROFESIONĀLĀ GRĀMATVEŽA
IZGLĪTĪBAS IEGŪŠANAI” (2014)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.–5.
Spēkā stāšanās datums	6.
Mērķis	7.
Prasības	8.-10.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A3
Mērķis	A4–A6
Prasības	A7–A12

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A3 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka principus, saskaņā ar kuriem tiek noteiktas un izziņotas profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, savukārt sākotnējās prasības, lai uzsāktu profesionālu darbību, ir noteiktas šādos IES:
 - (a) 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2015);
 - (b) 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2015);
 - (c) 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme (2015);
 - (d) 5. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — praktiskā pieredze” (2015); un
 - (e) 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015).
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir noteikt un izziņot profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
3. Šī IES princips nosaka elastīgu piekļuves iespēju sniegšanu profesionālām grāmatvedības izglītības programmām, kas tiek nodrošinātas IFAC dalīborganizācijas paspārnē, vienlaikus pārliedzinoties, ka profesionāliem grāmatvežiem ir pamatotas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas. Šajā IES ir skaidroti šādi aspekti: a) atbilstošu iespēju nodrošināšana sekmīgai mācību programmas absolvēšanai; b) sākotnējās prasību piemērotība; un c) dažādi sākotnējās prasību veidi.
4. Šajā IES ir atzīts, ka sākotnējās prasības var atšķirties atkarībā no jurisdikcijas, ņemot vērā: a) atšķirīgās iespējas, ko piedāvā profesionālās grāmatvedības izglītības programmas; un b) atšķirības starp dažādās jurisdikcijās spēkā esošajiem pārvaldības un normatīvajiem noteikumiem. Šajā IES arī atzīts, ka pilna profesionālā kvalifikācija ir tikai viens no profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atskaites punktiem.
5. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” (2015) izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019. gads).

Spēkā stāšanās datums

6. Šis IES stājas spēkā 2014. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A4–A6 punktu)

7. Šī IES mērķis ir noteikt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, kam ir jābūt godīgām, samērīgām un jānodrošina sabiedrības interešu aizsardzība.

Prasības (sk. A7–A12 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, kas ļauj uzņemt programmā tikai tādas personas, kurām ir pamatotas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu, vienlaikus neradot pārmērīgus šķēršļus personu uzņemšanai.
9. IFAC dalīborganizācijām ir jāizskaidro izmantotais pamatojums, izvēloties principus sākotnējo prasību noteikšanai, ieinteresētajām personām, tostarp izglītības pakalpojumu sniedzējiem un personām, kuras vēlas apgūt profesionāla grāmatveža profesiju.
10. IFAC dalīborganizācijas publisko attiecīgo informāciju, lai palīdzētu personām novērtēt savas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.–5. punktu)

- A1. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) process. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A2. IFAC dalīborganizācijas īsteno kontroli pār profesionālo grāmatvedības izglītības programmu sākotnējo prasību noteikšanu atšķirīgos līmeņos. Piemēram, dažās jurisdikcijās prasības sākotnējās prasības var tikt noteiktas universitātes vai valdības līmenī. Grāmatvedības profesiju var apgūt dažādos veidos. Piemēram: a) tradicionālā attiecīga līmeņa augstākās izglītības iegūšana; b) pieredzes iegūšana, strādājot attiecīgā nozarē; un c) studijas profesionālā programmā pēc vidējās izglītības iegūšanas. Turklāt dažādām jurisdikcijām un IFAC dalīborganizācijām ir atšķirīgas darba tirgus problēmas.
- A3. Ir vairāki pasākumi, ko IFAC dalīborganizācija var veikt, lai izpildītu savus dalībnieka pienākumus. Piemērs ir situācija, kad profesionālās grāmatvedības izglītības programmas sākotnējās prasības nosaka universitāte nevis IFAC dalīborganizācija. Šādā gadījumā IFAC dalīborganizācija var sadarboties ar universitāti, lai izskaidrotu IES mērķi un informētu, ka IES prasību ievērošana atvieglotu studentu turpmāku uzņemšanu IFAC dalīborganizācijas sastāvā.

Mērķis (sk. 7. punktu)

- A4. Visi IES ir izstrādāti ar mērķi aizsargāt sabiedrības intereses. IES īsteno šo mērķi, nosakot profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, kurām ir svarīga loma, palīdzot personām, kuras vēlas apgūt profesionāla grāmatveža profesiju, pieņemt pārdomātus lēmumus par viņu izglītības izvēli. Šādas sākotnējās prasības paredz arī to, ka profesionālās grāmatvedības izglītības programmās tiek uzņemtas tikai tādas personas, kurām ir izredzes sekmīgi šādas programmas absolvēt. Profesionālo grāmatvedības programmu uzņemšanas kritērijus nosaka 2., 3., 4., 5. un 6. IES, tādās jomās kā tehniskā kompetence, profesionālās iemaņas, profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme, praktiskā pieredze un rezultātu izvērtēšana, un kas nodrošina to, ka grāmatvedības profesijas pārstāvji iegūst atbilstošu profesionālās kvalifikācijas līmeni.
- A5. Šis IES kalpo sabiedrības interesēm, risinot problēmas saistībā ar augstas kvalitātes profesionālu grāmatvežu nodrošināšanu pietiekami lielā apjomā. Tas tiek panākts, nosakot principus attiecībā uz profesionālas grāmatvedības izglītības programmu sākotnējām prasībām, kuras nedrīkst būt ne pārāk striktas (radīt nevajadzīgus šķēršļus profesijas apguvei), ne pārāk zemas (likt personām maldīgi uzskatīt, ka tām ir pamatotas izredzes

sekmīgi absolvēt izglītības programmu). Šādas sākotnējās prasības palīdz efektīvi izmantot resursus un palīdz personām, kuras apver iespēju apgūt profesionāla grāmatveža profesiju, pieņemt pārdomātus lēmumus attiecībā uz viņu karjeru.

- A6. IFAC dalīborganizācijas var sniegt ieguldījumu efektīvu profesionālu lēmumu pieņemšanā, informējot personas, kuras apsver iespēju iegūt profesionāla grāmatveža izglītību, par tehnisko kompetenci, profesionālajām iemaņām un profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi, kas tiek sagaidīta no personām, kuras sekmīgi absolvējušas profesionālās grāmatvedības izglītības programmas. Personas var pieņemt pārdomātus lēmumus tikai tad, ja tām ir pieejama nepieciešamā informācija. IFAC dalīborganizācijas var pastāvīgi apkopot un analizēt datus, lai konsultācijas, kas tiek sniegtas personām, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, tiktu balstītas uz ticamu informāciju. Informācija, ko sniedz IFAC dalīborganizācijas, var attiekties uz šādiem aspektiem:
- (a) dažādas sākotnējās prasības profesionālās grāmatvedības izglītības programmu studiju uzsākšanai;
 - (b) personu, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, aicināšana uzsākt studijas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā tikai tad, ja šīs personas ir izvērtējušas savas izredzes sekmīgi absolvēt programmu;
 - (c) veiksmīgi kvalifikāciju ieguvušo kandidātu skaits;
 - (d) pārredzama informācija par sagaidāmajiem nosacījumiem un izmaksām, kas saistītas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmas apgūšanu; un
 - (e) pašdiagnostikas rīki, piemēram, kompetences kartes, kurās norādītas iemaņas, zināšanas un attieksme, kas jāiegūst, sekmīgi absolvējot profesionālās grāmatvedības izglītības programmu.

Prasības (sk. 8.-10. punktu)

- A7. Izglītības programmas sekmīgas absolvēšanas potenciāla noteikšana ir atkarīga no dažādiem faktoriem. Mērķis ir: a) palīdzēt personām, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, saņemt pēc iespējas pilnīgāku informāciju, pieņemot lēmumu uzsākt studijas profesionālās grāmatvedības izglītības programmās; un b) mudināt iestādes, kas piedāvā profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, sniegt pēc iespējas noderīgāku un būtiskāku informāciju. Katra IFAC dalīborganizācija attiecībā uz dažādām profesionālām grāmatvedības izglītības programmām šo frāzi var interpretēt atšķirīgi. IFAC dalīborganizācijas var noteikt galvenos faktoros, kas nodrošina pamatotas izredzes absolvēt izglītības programmu, piemēram, izvirzīt nosacījumu, ka profesionālās grāmatvedības izglītības programmas sākotnējām prasībām ir jābūt tādām, lai personas, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, būtu spējīgas apgūt nepieciešamās profesionālās grāmatveža zināšanas. Var tikt ņemti vērā arī šādi faktori: a) ekonomiskā, uzņēmējdarbības un normatīvā vide; b) nepieciešamās pamatzināšanas; c) paredzamā apmācība; d) grāmatveža loma; un e) citi būtiski faktori.

- A8. Sākotnējās prasības var pamatot ar nepieciešamo tehnisko kompetenci, profesionālajām iemaņām un profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi sekmīgai profesionālās grāmatvedības izglītības programmas absolvēšanai. Tas neizslēdz tādu uzņemšanas kritēriju noteikšanu kā universitātes grāda vai universitātes līmeņa studiju uzsākšanai atbilstošas kvalifikācijas iegūšana. Nosakot sākotnējās prasības, IFAC dalīborganizācija var apsvērt, vai tās ir piemērotas katrā konkrētā gadījumā, un vai tās nav pārmērīgi ierobežojošas vai pārāk zemas. Kā piemērs pārmērīgi ierobežojošām sākotnējām prasībām var kalpot konkrētu priekšmetu apguves pieprasīšana konkrētās iestādēs vai minimālās darba pieredzes pieprasīšana konkrētā jomā. No šādiem pārmērīgiem ierobežojumiem vajadzētu izvairīties tāpēc, lai nodrošinātu elastīgu piekļuvi profesionālām grāmatvedības izglītības programmām, nevis, lai pazeminātu pašas profesionālās grāmatvedības izglītības programmas vai grāmatvedības profesijas standartus. Pastāv dažādi profesionālās grāmatvedības izglītības programmu uzņemšanas un absolvēšanas veidi, kā arī dažādi veidi, kā iegūt SPK.
- A9. IFAC dalīborganizācijas var ieviest atšķirīgas sākotnējās prasības, jo profesionālās grāmatvedības izglītības programmas var atšķirties atkarībā no jurisdikcijas un to veida. Piemēram, noteiktām profesionālām grāmatvedības izglītības programmām kā sākotnējās prasības var būt noteiktas labas matemātiskās un rakstītprasmes. Savukārt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības attiecībā uz noteiktām specializētām jomām var paredzēt, ka personai ir nepieciešams universitātes grāds vai līdzvērtīga kvalifikācija.
- A10. Topošie profesionālie grāmatveži, iespējams, jau ir attīstījuši savu: a) tehnisko kompetenci; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi, izmantojot dažādus veidus, tostarp, iegūstot darba pieredzi, studējot vai paaugstinot savu kvalifikāciju. Elastīgums profesionālās grāmatvedības izglītības programmu apguves iespēju ziņā nekādā veidā nemazina nedz šīs izglītības striktos nosacījumus, nedz standartus, kādi jāievēro topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem SPK iegūšanā. IFAC dalīborganizācijas var pielāgoties šādām atšķirīgām prasībām, ieviešot elastīgas sākotnējās prasības, kas piemērotas visām personām, kurām ir pamatotas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu. Šādas elastības mērķis ir nodrošināt plašu piekļuvi profesionālās grāmatvedības izglītības programmām; tās mērķis nav veidot dažādu kategoriju profesionālos grāmatvežus. Šādas elastības piemērs ir situācija, kad IFAC dalīborganizācija nosaka sākotnējās prasības kvalifikācijas iegūšanai (piemēram, pieprasot universitātes grādu vai līdzvērtīga līmeņa izglītību), un ļauj uzsākt studijas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā personām, kurām nav universitātes grāda, bet kurām piemīt, piemēram, attiecīgā laika periodā gūta praktiskā pieredze.
- A11. IFAC dalīborganizācija var noteikt īpašus kritērijus, ko izmanto, nosakot, vai persona atbilst profesionālās grāmatvedības izglītības programmas sākotnējām prasībām. Tā var būt kvalifikācija, mācību kursu pabeigšana, iestājpārbaudījumi vai praktiskā pieredze. Sākotnējās prasības var ietvert konkrētu kvalifikācijas, pieredzes aspektu (vai šādu aspektu kopuma) novērtēšanu vai citu aspektu novērtēšanu, atbilstoši IFAC dalīborganizācijas ieskatiem. Šo informāciju var publiskot, piemēram, iekļaujot to

profesionālo grāmatvedības izglītības programmu brošūrās vai IFAC dalīborganizācijas tīmekļa vietnē.

- A12. IFAC dalīborganizācijas var palīdzēt personām, kas izskata iespēju apgūt profesionālo grāmatveža karjeru, apsvērt savas iespējas sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu, mudinot šādas personas izvērtēt programmas aptverto saturu, līmeni un programmas vērtēšanas metodes.

2. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA — TEHNISKĀ
KOMPETENCE” (2015)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-4.
Spēkā stāšanās datums	5.
Mērķis	6.
Prasības	
Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā	7.
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	8.
Tehniskās kompetences vērtēšana	9.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A6
Mērķis	A7
Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā	A8–A12
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	A13–A14
Tehniskās kompetences izvērtēšana	A15–A16
1. pielikums. Kvalifikācijas līmeņu apraksts	

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A6 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (*International Education Standard — IES*) nosaka mācību rezultātus tehniskās kompetences jomā, kāda jāsasniedz profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam. Tehniskā kompetence ir spēja pielietot profesionālās zināšanas noteiktas lomas pildīšanai atbilstoši noteiktam standartam.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. Šis IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus tehniskās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam. 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2015) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2015) nosaka kompetences jomas un mērķa jomām atbilstošus mācību rezultātus SPK ietvaros. Kopā šie IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam.
4. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” (2015) izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019).

Spēkā stāšanās datums

5. Šis IES stājas spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A7 punktu)

6. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz tehnisko kompetenci, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāapliecina līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā (sk. A8–A12 punktu)

7. IFAC dalīborganizācijas nosaka mācību rezultātus tehniskās kompetences jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šie mācību rezultāti ietver A tabulā norādītos.

A tabula. Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis⁵)	Mācību rezultāti
(a) finanšu grāmatvedība un finanšu pārskatu sagatavošana (vidējais līmenis)	(i) pielieto grāmatvedības principus attiecībā uz darījumiem un citiem notikumiem;
	(ii) pielieto starptautiskos finanšu pārskatu standartus (SFPS) vai citus attiecīgus standartus attiecībā uz darījumiem un citiem notikumiem;
	(iii) novērtē finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto grāmatvedības politiku atbilstību;
	(iv) sagatavo finanšu pārskatus, tostarp konsolidētos finanšu pārskatus, saskaņā ar SFPS vai citiem attiecīgiem standartiem;
	(v) interpretē finanšu pārskatus un saistītos skaidrojumus;
	(vi) interpretē ziņojumus, kuros iekļauti nefinanšu dati, piemēram, ilgtspējas ziņojumus un integrētos ziņojumus;
(b) vadības grāmatvedība (vidējais līmenis)	(i) pielieto metodes, kas atbalsta vadības lēmumu pieņemšanu, tostarp attiecībā uz produktu izmaksām, starpības analīzi, krājumu pārvaldību, budžeta veidošanu un prognozēšanu;
	(ii) izmanto atbilstošas kvantitatīvās metodes, lai analizētu izmaksas un tās veidojošos faktoros;
	(iii) analizē finanšu un nefinanšu datus, lai sniegtu vadības lēmumu pieņemšanas kontekstā būtisku informāciju;
	(iv) sagatavo ziņojumus, kas pamato vadības lēmumu pieņemšanu, tostarp ziņojumus par plānošanu un budžeta veidošanu, izmaksu pārvaldību, kvalitātes kontroli, rezultātu vērtēšanu un salīdzinošo vērtēšanu;
	(v) novērtē produktu un uzņēmējdarbības segmentu darbības rezultātus;

⁵ Kvalifikācijas līmenis attiecīgajā kompetences jomā, kas jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam (kā izklāstīts 1. pielikumā).

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(c) finanses un finanšu vadība (vidējais līmenis)	(i) salīdzina dažādus organizācijai pieejamos finansējuma avotus, tostarp banku finansējumu, finanšu instrumentus un obligāciju, pašu kapitāla un valsts kases tirgus;
	(ii) analizē uzņēmuma naudas plūsmu un apgrozāmā kapitāla prasības;
	(iii) analizē organizācijas pašreizējo un turpmāko finansiālo stāvokli, izmantojot dažādas metodes, tostarp rādītāju analīzi, tendenču analīzi un naudas plūsmas analīzi;
	(iv) novērtē organizācijas kapitāla izmaksu aprēķinos izmantoto komponentu atbilstību;
	(v) pielieto kapitāla budžeta veidošanas metodes, novērtējot lēmumus par kapitālieguldījumiem;
	(vi) izskaidro ienākumus, uz aktīviem balstītas un tirgus vērtēšanas pieejas, ko izmanto ieguldījumu lēmumiem, uzņēmējdarbības plānošanai un ilgtermiņa finanšu pārvaldībai;
(d) nodokļi (vidējais līmenis)	(i) izskaidro atbilstību valsts nodokļu sistēmas prasībām un prasībām attiecībā uz dokumentāciju;
	(ii) sagatavo tiešus un netiešus nodokļu aprēķinus privātpersonām un organizācijām;
	(iii) analizē nodokļu jautājumus, kas saistīti ar nesarežģītiem starptautiskiem darījumiem;
	(iv) paskaidro atšķirības starp nodokļu plānošanu, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un krāpšanos nodokļu jomā;
(e) revīzija un apliecinājums (vidējais līmenis)	(i) apraksta finanšu pārskatu revīzijas mērķus un posmus;
	(ii) pielieto attiecīgos revīzijas standartus (piemēram, Starptautiskos Revīzijas standartus) un finanšu pārskatu revīzijai piemērojamos likumus un noteikumus;
	(iii) izvērtē būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos un apsver to ietekmi uz revīzijas stratēģiju;
	(iv) pielieto kvantitatīvās metodes, ko izmanto revīzijas uzdevumos.

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
	(v) skaidro apliecinājuma uzdevumu galvenos elementus un piemērojamos standartus, kas attiecas uz šādiem darba uzdevumiem;
(f) pārvaldība, risku pārvaldība un iekšējā kontrole (vidējais līmenis)	(i) skaidro labas pārvaldības principus, tostarp īpašnieku, ieguldītāju un ar pārvaldību saistīto personu tiesības un pienākumus; skaidro ieinteresēto personu lomu pārvaldībā, informācijas izpaušanas un pārredzamības prasību kontekstā;
	(ii) analizē organizācijas pārvaldības sistēmas elementus;
	(iii) analizē organizācijas riskus un iespējas, izmantojot risku pārvaldības sistēmu;
	(iv) analizē ar finanšu pārskatiem saistītās iekšējās kontroles sistēmas komponentes;
(g) uzņēmējdarbības likumi un noteikumi (vidējais līmenis)	(i) skaidro likumus un noteikumus, kas reglamentē dažādus juridisko personu darbības veidus;
	(ii) skaidro likumus un noteikumus, kas piemērojami vidē, kurā darbojas profesionāli grāmatveži;
(h) informācijas tehnoloģijas (vidējais līmenis)	(i) analizē vispārējo informācijas tehnoloģiju kontroles mehānismu atbilstību un attiecīgus lietojumprogrammu kontroles mehānismus;
	(ii) paskaidro, kā informācijas tehnoloģijas veicina datu analīzi un palīdz lēmumu pieņemšanā;
	(iii) izmanto informācijas tehnoloģijas, pieņemot lēmumus ar biznesa analīze palīdzību;
(i) uzņēmējdarbības un organizatoriskā vide (vidējais līmenis)	(i) apraksta vidi, kurā organizācija darbojas, tostarp galvenos ekonomiskos, juridiskos, politiskos, sociālos, tehniskos, starptautiskos un kultūras aspektus;
	(ii) analizē globālās vides aspektus, kuri ietekmē starptautisko tirdzniecību un finanses;
	(iii) nosaka globalizācijas iezīmes, tostarp starptautisko uzņēmumu, e-komercijas un jaunu tirgu lomu;

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(j) ekonomika (pamatlīmenis)	(i) apraksta mikroekonomikas un makroekonomikas pamatprincipus;
	(ii) apraksta makroekonomisko rādītāju izmaiņu ietekmi uz uzņēmumu darbību;
	(iii) skaidro dažādu tirgus struktūru veidus, tostarp ideālo konkurenci, monopola konkurenci, monopolu un oligopolu;
(k) uzņēmējdarbības stratēģija un vadība (vidējais līmenis)	(i) skaidro dažādus veidus, kā organizācijas var tikt veidotas un strukturētas;
	(ii) skaidro dažādu funkcionālo un operatīvo jomu mērķi un nozīmi organizācijās;
	(iii) analizē ārējos un iekšējos faktorus, kas var ietekmēt organizācijas stratēģiju;
	(iv) skaidro procesus, kurus var izmantot organizācijas stratēģijas īstenošanai;
	(v) skaidro, kā var izmantot organizatoriskās rīcības teorijas, lai uzlabotu indivīda, grupu un organizācijas darbības rezultātus.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. A13–A14 punktu)

- 8 IFAC dalīborganizācijas regulāri pārskata un atjaunina profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas paredzētas mācību rezultātu sasniegšanai šī IES jomā.

Tehniskās kompetences vērtēšana (sk. A15–A16 punktu)

- 9 IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu tehnisko kompetenci.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-4. punktu)

- A1. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusī apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajā profesionālā grāmatveža lomas pildīšanai.
- A2. Starptautiskā mērogā pastāv būtiskas juridiskas un normatīvas atšķirības attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kvalifikācijas (vai licencēšanas) procesu. Katra IFAC dalīborganizācija var definēt atbilstošu saistību starp SPK posma noslēguma brīdi, un brīdi, kas tās dalībnieki iegūst kvalifikāciju (vai licenci).
- A3. Tehniskās kompetences iekļaušana SPK procesā veido pamatu personas spējai pildīt profesionāla grāmatveža lomu. Tehniskās kompetences turpmāka attīstība ir pastāvīgas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) procesa mērķis, kas aplūkots 7. IES "Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (2014)".
- A4. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālās kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A5. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu. Tehniskās kompetences jomas ietver finanšu uzskaiti un ziņošanu, nodokļus un ekonomiku; profesionālo iemaņu kompetences jomas ietver intelektuālās un organizatoriskās iemaņas; profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes kompetences jomas ietver ētikas principus, kā arī profesionālo skepsi un profesionāla sprieduma pielietošanu.
- A6. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt darba vides kontekstā vai, apgūstot profesionālu grāmatvedības izglītības programmu.

Mērķis (sk. 6. punktu)

- A7. Prasības attiecībā uz tehnisko kompetenci, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāattīsta un jāapliecina, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā (sk. 7. punktu)

- A8. A tabulā ir norādīti mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāiegūst līdz SPK posma noslēgumam, neatkarīgi no viņu nākotnes grāmatvedības specializācijas jomas vai profesionālās lomas. Šie mācību rezultāti kalpo kā pamats tam, lai profesionālie grāmatveži varētu specializēties dažādās grāmatvedības jomās, piemēram, revīzijas vai nodokļu jomā.
- A9. A tabulā norādītās 11 kompetences jomas var nebūt identiskas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu struktūrā iekļauto mācību kursu vai mācību priekšmetu nosaukumiem. Mācību rezultātus kādā atsevišķā kompetences jomā var nodrošināt vairāki attiecīgajai jomai veltīti mācību kursi vai mācību priekšmeti. Piemēram, mācību rezultātus finanšu grāmatvedības un pārskatu jomā var nodrošināt divi vai vairāki mācību kursi vai mācību priekšmeti finanšu uzskaites un ziņošanas jomā. Dažu mācību rezultātu sasniegšana var būt atkarīga no vairākiem atšķirīgiem mācību kursiem vai mācību priekšmetiem, no kuriem neviens nav veltīts tieši attiecīgajai kompetences jomai. Piemēram, mācību rezultātus informācijas tehnoloģiju jomā var sasniegt, integrējot attiecīgos materiālus no mācību kursiem, kuros galvenā uzmanība pievērsta vadības grāmatvedībai un/vai revīzijas un apliecinājuma uzdevumiem. Turklāt secība, kādā kompetences jomas ir iekļautas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā, var atšķirties no A tabulā noteiktās secības. Piemēram, ekonomika A tabulā ir norādīta kompetences jomu saraksta beigās, bet profesionālās grāmatvedības izglītības programmā tā var būt iekļauta jau saraksta sākuma daļā.
- A10. Iemaņu līmeņus var raksturot un klasificēt dažādos veidos. IAESB izstrādātais apraksts ir sniegts 1. pielikumā “Kvalifikācijas līmeņu apraksts”.
- A11. A tabulā katrai kompetences jomai ir noteikts iemaņu līmenis, kas ir jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šis iemaņu līmenis norāda sagaidāmo līmeni, kādā jāuzrāda attiecīgie mācību rezultāti. Kopā mācību rezultāti un kvalifikācijas līmenis sniedz informāciju, kas palīdz IFAC dalīborganizācijām izstrādāt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
- A12. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmās IFAC dalīborganizācija var: a) iekļaut papildu kompetences jomas; b) paaugstināt kvalifikācijas līmeni dažās kompetences jomās; vai c) noteikt papildu mācību rezultātus, kas nav norādīti šajā IES. Šāda situācija var rasties, ja IFAC dalīborganizācija sagatavo profesionālus grāmatvežus darbam konkrētā nozarē (piemēram, valsts sektorā) vai konkrētu uzdevumu veikšanai (piemēram, vadības grāmatveža vai revidenta pienākumu veikšanai).

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. 8. punktu)

- A13. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A14. Prasība regulāri pārskatīt un aktualizēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atspoguļo strauji mainīgo un sarežģīto vidi, kādā darbojas profesionāli grāmatveži. Tipisks pārskatīšanas cikls ilgst no trim līdz pieciem gadiem, bet var būt lietderīgi veikt biežāku pārskatīšanu, piemēram, lai ņemtu vērā izmaiņas tiesību aktos, noteikumos un standartos, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem.

Tehniskās kompetences vērtēšana (sk. 9. punktu)

- A15. 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015) nosaka principus, balstoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, kas tiks izmantoti tehniskās kompetences un citu profesionālās kompetences elementu novērtēšanai.
- A16. Lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu tehnisko kompetenci, var izmantot dažādus vērtēšanas pasākumus. Atbilstoši vērtēšanas pasākumi var ietvert: a) rakstiskas pārbaudes, kas sastāv no jautājumiem, uz kuriem ir jāsniedz īsas atbildes; b) gadījumu izpēti; c) rakstiskas esejas; d) objektīvus testus; e) darba vietas vērtējumus; un f) iepriekšējās apmācības novērtēšanu, kā rezultātā tiek piešķirti atbrīvojumi no SPK aspektiem.

1. pielikums

Kvalifikācijas līmeņu apraksts

Šis kvalifikācijas līmeņu apraksts atbilst IAESB publikācijās, piemēram, 2., 3. un 4. Starptautiskajos Izglītības standartos (IES), izmantotajiem mācību rezultātiem. Šajā dokumentā aprakstīti trīs kvalifikācijas līmeņi. Šie apraksti kopā ar mācību rezultātiem sniedz informāciju, kas palīdz dalīborganizācijām pielāgot to profesionālās grāmatvedības izglītības programmas dažādām profesionāla grāmatveža funkcijām un specializācijas jomām.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Pamatlīmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju definēšana, skaidrošana, apkopošana un interpretēšana, pildot darba uzdevumus atbilstošā uzraudzībā; • uzdoto uzdevumu izpilde, pielietojot atbilstošas profesionālās iemaņas; • profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanas nozīmīgā loma uzdoto uzdevumu izpildē; • vienkāršu problēmu risināšana un sarežģītu uzdevumu vai problēmu nodošana pārraugiem vai personām ar specializētu kompetenci; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana saprotamā veidā, mutiskā un rakstiskā saziņā. Pamatlīmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga zema līmeņa neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Vidējais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • neatkarīga attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju pielietošana, salīdzināšana un analīze darba uzdevumu izpildē un lēmumu pieņemšanā; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu pielietošana darba uzdevumu izpildē;

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
	• profesionālo vērtību, ētikas normu pielietošana un attieksme pret darba uzdevumu izpildi; un • skaidra informācijas sniegšana un ideju pasniegšana mutiskā un rakstiskā veidā ieinteresētajām personām, kas ir vai nav saistītas ar grāmatvedības jomu. Vidējā līmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga mērena neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Augstākais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • principu un teoriju izvēle un integrēšana no dažādām tehniskās kompetences jomām projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības nolūkos, un ieteikumu sniegšana atbilstoši ieinteresēto personu vajadzībām; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu integrēšana projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības procesā; • spriedumu izdarīšana par atbilstošu turpmāko rīcību, vadoties pēc profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmes; • sarežģītu problēmu izvērtēšana, izpēte un risināšana ierobežotā uzraudzībā; • sarežģītu problēmu un jautājumu prognozēšana, atbilstīga pārrunāšana un risinājumu izstrāde; un • konsekventa būtiskās informācijas atspoguļošana un skaidrošana plašam ieinteresēto personu lokam. Augstākā līmeņa mācību rezultāti ir saistīti ar darba vidi, kurai raksturīga plaša mēroga neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

3. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA — PROFESIONĀLĀS
IEMAŅAS” (2015)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-4.
Spēkā stāšanās datums	5.
Mērķis	6.
Prasības	
Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā	7.
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	8.
Profesionālo iemaņu vērtēšana	9.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A7
Mērķis	A8
Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā	A9–A14
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	A15–A16
Profesionālo iemaņu izvērtēšana	A17–A19
1. pielikums. Kvalifikācijas līmeņu apraksts	

Ievads 3. IES

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A7 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka mācību rezultātus profesionālo iemaņu jomā, kādi jāsasniedz profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam. Profesionālās iemaņas ir: a) intelektuālās iemaņas; b) saskarsmes un komunikācijas iemaņas; c) personiskās iemaņas; un d) organizatoriskās iemaņas, kuras profesionāls grāmatvedis apvieno ar tehnisko kompetenci profesionālām vērtībām, ētiku un attieksmi, lai apliecinātu profesionālo kompetenci.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. Šis IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālo iemaņu jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam. 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2015) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2015) nosaka attiecīgās kompetences jomas un mācību rezultātus SPK ietvaros. Kopā šie IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam.
4. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” (2015) izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019).

Spēkā stāšanās datums

5. Šis IES stājas spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A8 punktu)

6. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz profesionālajām iemaņām, kādas topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāapliecina līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā (sk. A9–A14 punktu)

7. IFAC dalīborganizācijas nosaka mācību rezultātus profesionālo iemaņu jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šie mācību rezultāti ietver A tabulā norādītos.

A tabula. Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis ⁶)	Mācību rezultāti
a) intelektuālās iemaņas (vidējais līmenis)	(i) novērtē informāciju no dažādiem avotiem un perspektīvām, veicot tās izpēti, analīzi un integrāciju;
	(ii) pielieto profesionālu spriedumu, tostarp alternatīvu variantu identificēšanu un novērtēšanu, lai izdarītu pamatotus secinājumus, pamatojoties uz visiem attiecīgajiem faktiem un apstākļiem;
	(iii) nosaka, kad ir lietderīgi konsultēties ar speciālistiem, lai atrisinātu problēmas un izdarītu secinājumus;
	(iv) pielieto argumentāciju, kritisko analīzi un novatorisku domāšanu, lai atrisinātu problēmas;
	(v) iesaka risinājumus nestrukturētām, daudzšķautņainām problēmām;
b) starppersoniskās iemaņas un saziņa (vidējais līmenis)	(i) apliecina spēju sadarboties un strādāt komandā, strādājot pie organizācijas mērķiem;
	(ii) skaidri un precīzi sazinās, izklāstot, apspriežot un ziņojot formālās un neformālās situācijās, gan rakstiski, gan mutiski;
	(iii) apliecina izpratni par kultūru un valodu atšķirībām visos saziņas veidos;
	(iv) pielieto aktīvas klausīšanas un efektīvas iztaujāšanas metodes;
	(v) pielieto pārrunu veikšanas iemaņas, lai panāktu risinājumus un vienošanās;
	(vi) pielieto konsultēšanās iemaņas, lai minimizētu vai atrisinātu konfliktus, problēmas un maksimizētu iespējas;

⁶ Kvalifikācijas līmenis attiecīgajā kompetences jomā, kas jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam (kā izklāstīts 1. pielikumā).

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
	(vii) izklāsta idejas un mudina citus sniegt atbalstu un izrādīt apņemšanos.
(c) personiskās iemaņas (vidējais līmenis)	(i) apliecina apņemšanos veikt mūžizglītību;
	(ii) pielieto profesionālo skepsi, apšaubot un kritiski novērtējot visu informāciju;
	(iii) nosaka augstus individuālos darba standartus un seko personīgajiem darba rezultātiem, izmantojot citu personu atsauksmes un atspoguļojumu;
	(iv) pārvalda laiku un resursus, lai īstenotu profesionālos pienākumus;
	(v) plāno iespējamās problēmas un iespējamās risinājumus;
	(vi) atvērts jaunām iespējām;
(d) organizatoriskās iemaņas (vidējais līmenis)	(i) uzņemas uzdevumus saskaņā ar noteikto praksi, lai ievērotu noteiktos termiņus;
	(ii) pārskata savu un citu kolēģu darbu, lai novērtētu, vai tas atbilst organizācijas kvalitātes standartiem;
	(iii) pielieto cilvēku vadības iemaņas, lai motivētu un attīstītu citus;
	(iv) pielieto deleģēšanas iemaņas darba uzdevumu izpildē;
	(v) pielieto vadības iemaņas, lai mudinātu citus strādāt organizatorisku mērķu sasniegšanai;
	(vi) izmanto piemērotus rīkus un tehnoloģijas, lai palielinātu efektivitāti un uzlabotu lēmumu pieņemšanu.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. A15–A16 punktu)

- IFAC dalīborganizācijas regulāri pārskata un atjaunina profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas paredzētas mācību rezultātu sasniegšanai šī IES jomā.

Profesionālo iemaņu vērtēšana (sk. A17–A19 punktu)

- IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu profesionālās iemaņas.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-4. punktu)

- A1. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusī apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajā profesionālā grāmatveža lomas pildīšanai.
- A2. Starptautiskā mērogā pastāv būtiskas juridiskas un normatīvas atšķirības attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kvalifikācijas (vai licencēšanas) procesu. Katra IFAC dalīborganizācija var definēt atbilstošu saistību starp SPK posma noslēguma brīdi, un brīdi, kas tās dalībnieki iegūst kvalifikāciju (vai licenci).
- A3. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālās kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A4. Profesionālās iemaņas SPK procesā veido pamatu profesionāla grāmatveža funkcijas pildīšanai. Profesionālo iemaņu turpmāka attīstība ir profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) mērķis, kas aplūkots 7. IES "Profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (2014)".
- A5. Šī IES kontekstā profesionālās iemaņas tiek iedalītas četrās kompetences jomās:
- (a) intelektuālās iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža spēju risināt problēmas, pieņemt lēmumus un pielietot profesionālu spriedumu;
 - (b) saskarsmes un komunikācijas iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža spēju efektīvi strādāt un sadarboties ar citiem;
 - (c) personiskās iemaņas, kas ir saistītas ar profesionāla grāmatveža attieksmi un rīcību; un
 - (d) organizatoriskās iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža spēju efektīvi strādāt organizācijā, lai iegūtu optimālus rezultātus vai iegūtu rezultātus no pieejamajiem cilvēkiem un resursiem.
- A6. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu. Profesionālās iemaņas ietver intelektuālo un organizatorisko kompetenci; tehniskās kompetences jomas ietver finanšu uzskaiti un pārskatu sagatavošanu, nodokļu un ekonomikas jomu; savukārt kompetences jomas profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes

ziņā ietver ētikas principus, kā arī profesionālās skepses un profesionālā sprieduma pielietošanu.

- A7. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt darba vides kontekstā vai, apgūstot profesionālu grāmatvedības izglītības programmu.

Mērķis (sk. 6. punktu)

- A8. Prasības attiecībā uz profesionālajām iemaņām, kādas topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāattīsta un jāapliecina līdz SPK noslēgumam, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā (sk. 7. punktu)

- A9. A tabulā ir norādīti mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā, kādas topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam, neatkarīgi no viņu nākotnes grāmatvedības specializācijas jomas vai funkcijas. Šie mācību rezultāti kalpo kā pamats tam, lai profesionālie grāmatveži varētu specializēties dažādās grāmatvedības jomās, piemēram, revīzijas vai nodokļu jomā.
- A10. A tabulā norādītās četras kompetences jomas var nebūt identiskas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu struktūrā iekļauto mācību kursu vai mācību priekšmetu nosaukumiem. Mācību rezultātus kādā atsevišķā kompetences (piemēram, organizatorisko iemaņu) jomā var nodrošināt vairāki mācību kursi vai mācību priekšmeti. Dažu mācību rezultātu (piemēram, intelektuālo iemaņu jomā) sasniegšana var būt atkarīga no vairākiem atšķirīgiem mācību kursiem vai mācību priekšmetiem, no kuriem neviens nav veltīts tieši attiecīgajai kompetences jomai.
- A11. Iemaņu līmeņus var raksturot un klasificēt dažādos veidos. IAESB izstrādātais apraksts ir sniegts 1. pielikumā “Kvalifikācijas līmeņu apraksts”.
- A12. A tabulā katrai kompetences jomai ir noteikts iemaņu līmenis, kas ir jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šis iemaņu līmenis norāda sagaidāmo līmeni, kādā jāuzrāda attiecīgie mācību rezultāti. Kopā mācību rezultāti un kvalifikācijas līmenis sniedz informāciju, kas palīdz IFAC dalīborganizācijām izstrādāt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
- A13. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmās IFAC dalīborganizācija var a) iekļaut papildu kompetences jomas; b) paaugstināt kvalifikācijas līmeni atsevišķās kompetences jomās; vai c) noteikt papildu mācību rezultātus, kas nav noteikti šajā IES. Šāda situācija var rasties, ja IFAC dalīborganizācija sagatavo profesionālus grāmatvežus darbam konkrētā nozarē (piemēram, valsts sektorā) vai konkrētu uzdevumu veikšanai (piemēram, vadības grāmatveža vai revidenta pienākumu veikšanai).

A14. IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas tiek aicinātas noteikt vispiemērotāko pieeju profesionālo iemaņu apguvei un attīstībai, ņemot vērā valsts un kultūras vidi. Piemērota pieeja var ietvert mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu kopumu, kurā apvienotas strukturētas mācību programmas ar praktisko pieredzi. Piemēram, praktiskās pieredzes gūšanā svarīga loma ir prakses vadītājam, kurš palīdz topošajam profesionālajam grāmatvedim attīstīt profesionālās iemaņas darba vietā.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. 8. punktu)

A15. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.

A16. Prasība regulāri pārskatīt un aktualizēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atspoguļo strauji mainīgo un sarežģīto vidi, kādā darbojas profesionāli grāmatveži. Tipisks pārskatīšanas cikls ilgst no trim līdz pieciem gadiem, bet var būt lietderīgi veikt biežāku pārskatīšanu, piemēram, lai ņemtu vērā izmaiņas tiesību aktos, noteikumos un standartos, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem.

Profesionālo iemaņu vērtēšana (sk. 9. punktu)

A17. 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015) nosaka principus, balstoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, kas tiks izmantoti tehniskās kompetences un citu profesionālās kompetences elementu novērtēšanai.

A18. Lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu profesionālās iemaņas, var izmantot dažādus vērtēšanas pasākumus. Situāciju izspēle darba vidē vai grupu darbs kalpo kā labs piemērs pasākumiem, kas ļauj topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem sasniegt un apliecināt ar profesionālajām iemaņām saistītus mācību rezultātus profesionālās grāmatvedības izglītības programmas kontekstā. Praktiskā pieredze ļauj topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem arī piedalīties vērtēšanas pasākumos, lai apliecinātu savas profesionālās iemaņas. Šādu pasākumu piemēri ir: a) dienasgrāmatas uzturēšana; b) piedalīšanās 360 grādu vērtējumos; c) mācību rezultātus apliecināšu dokumentu apkopošana; vai d) praktiskās pieredzes gūšana prakses vadītāja uzraudzībā.

A19. Profesionālo iemaņu izvērtēšanai darba vietā var nākties pielietot atšķirīgu pieeju nekā rakstisku pārbaudes darbu gadījumā, lai sasniegtu augstu ticamības, pamatotības,

objektivitātes, pārredzamības un pietiekamības līmeni. Piemēram, izvērtēšanas procesā var būt iekļauti šādi pasākumi:

- (a) skaidras un detalizētas informācijas sniegšana par mācību rezultātiem, lai mazinātu neskaidrības un palielinātu izvērtējuma ticamību un pārredzamību;
- (b) darbaudzinātāju apmācība ar mērķi nodrošināt konsekveni starp darbaudzinātājiem un vienlīdzīgas iespējas starp topošajiem profesionāliem grāmatvežiem; un
- (c) situāciju izspēle darba vidē, kas nodrošina pietiekamu, atbilstīgu un uzticamu profesionālo iemaņu izvērtējumu.

1. pielikums

Kvalifikācijas līmeņu apraksts

Šis kvalifikācijas līmeņu apraksts atbilst IAESB publikācijās, piemēram, 2., 3. un 4. Starptautiskajos Izglītības standartos (IES), izmantotajiem mācību rezultātiem. Šajā dokumentā aprakstīti trīs kvalifikācijas līmeņi. Šie apraksti kopā ar mācību rezultātiem sniedz informāciju, kas palīdz dalīborganizācijām pielāgot to profesionālās grāmatvedības izglītības programmas dažādām profesionāla grāmatveža funkcijām un specializācijas jomām.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Pamatlīmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju definēšana, skaidrošana, apkopošana un interpretēšana, pildot darba uzdevumus atbilstošā uzraudzībā; • uzdoto uzdevumu izpilde, pielietojot atbilstošas profesionālās iemaņas; • profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanas nozīmīgā loma uzdoto uzdevumu izpildē; • vienkāršu problēmu risināšana un sarežģītu uzdevumu vai problēmu nodošana pārraugiem vai personām ar specializētu kompetenci; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana saprotamā veidā, mutiskā un rakstiskā saziņā. Pamatlīmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga zema līmeņa neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Vidējais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • neatkarīga attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju pielietošana, salīdzināšana un analīze darba uzdevumu izpildē un lēmumu pieņemšanā; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu pielietošana darba uzdevumu izpildē;

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
	• profesionālo vērtību, ētikas normu pielietošana un attieksme pret darba uzdevumu izpildi; un • skaidra informācijas sniegšana un ideju skaidrošana mutiskā un rakstiskā veidā ieinteresētajām personām, kas ir vai nav saistītas ar grāmatvedības jomu. Vidējā līmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga mērena neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Augstākais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • principu un teoriju izvēle un integrēšana no dažādām tehniskās kompetences jomām projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības nolūkos, un ieteikumu sniegšana atbilstoši ieinteresēto personu vajadzībām; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu integrēšana projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības procesā; • spriedumu izdarīšana par atbilstošu turpmāko rīcību, vadoties pēc profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmes; • sarežģītu problēmu izvērtēšana, izpēte un risināšana ierobežotā uzraudzībā; • sarežģītu problēmu un jautājumu prognozēšana, atbilstīga pārrunāšana un risinājumu izstrāde; un • konsekventa būtiskās informācijas atspoguļošana un skaidrošana plašam ieinteresēto personu lokam. Augstākā līmeņa mācību rezultāti ir saistīti ar darba vidi, kurai raksturīga plaša mēroga neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

4. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS

SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA – PROFESIONĀLĀS VĒRTĪBAS, ĒTIKA UN ATTIEKSME 2015

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-6.
Spēkā stāšanās datums	7.
Mērķis	8.
Prasības	
Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes pamatnostādnes	9.
Atbilstošās ētikas prasības	10.
Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā	11.
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	12.
Reflektējošs pasākums	13.
Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes izvērtēšana	14.
Skaidrojošie materiāli	
Atsauces uz IAASB paziņojumos ietvertajām definīcijām	A1–A2
Šī standarta darbības joma	A3–A11
Mērķis	A12
Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes pamatnostādnes	A13–A15
Atbilstošās ētikas prasības	A16
Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā	A17–A31
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	A32–A33
Reflektējošs pasākums	A34–A38
Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes izvērtēšana	A39–A42
1. pielikums. Kvalifikācijas līmeņu apraksts	

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A3–A11 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (*International Education Standard — IES*) nosaka mācību rezultātus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, kādi jāsasniedz profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam. Profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme ir raksturīgās iezīmes, kas piemīt profesionālam grāmatvedim kā profesijas pārstāvim. Tajās ietilpst arī uzvedības principi (t. i., ētikas principi), ko parasti izmanto (un uzskata par būtiskiem), definējot profesionālas uzvedības raksturīgās iezīmes.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. Mācīšanās un pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana turpinās visa profesionālā grāmatveža karjeras laikā, turklāt profesionālajām vērtībām, ētikai un attieksmei, kas iegūta SPK procesā, ir svarīga loma arī turpmākās pastāvīgas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) gaitā, jo profesionālo grāmatvežu darba pienākumi mainās, un profesionālie grāmatveži arvien plašāk sastopas ar ētikas dilemmām.
4. Šis IES integrē attiecīgās ētikas prasības profesionālajā grāmatvedības izglītībā. Attiecīgās ētikas prasības parasti nosaka piecus profesionālās ētikas pamatprincipus: godprātība, objektivitāte, profesionālā kompetence un pienācīga rūpība, konfidencialitāte un profesionāla rīcība.
5. Šis IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam. 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2015) un 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2015) nosaka attiecīgās kompetences jomas un mācību rezultātus SPK ietvaros. Kopā šie IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam.
6. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādņēs” (2015) izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019). Skaidrojošajos materiālos ir iekļauti arī Starptautiskās Revīzijas un apliecinājuma standartu padomes (International Auditing and Assurance Standards Board — IAASB) paziņojumos noteiktie papildu nosacījumi.

Spēkā stāšanās datums

7. Šis IES stājas spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A12 punktu)

8. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāapliecina līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes pamatnostādnes (sk. A13–A15 punktu)

9. IFAC dalīborganizācijas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu starpniecību nodrošina profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes prasību kopumu, kas mudina profesionālos grāmatvežus: a) pielietot profesionālu spriedumu; un b) rīkoties ētiski un sabiedrības interesēs.

Atbilstošās ētikas prasības (sk. A16 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas integrē attiecīgās ētikas prasības profesionālajās grāmatvedības izglītības programmās.

Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā (sk. A17–A31 punktu)

11. IFAC dalīborganizācijas nosaka mācību rezultātus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šie mācību rezultāti ietver A tabulā norādītos.

A tabula. Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis ⁷)	Mācību rezultāti
(a) profesionālā skepe un profesionāls spriedums (vidējais līmenis)	(i) pielieto kritisku attieksmi finanšu informācijas un citus attiecīgo datu izvērtēšanā;
	(ii) nosaka un izvērtē atbilstošas alternatīvas, lai izdarītu pamatotus secinājumus, pamatojoties uz visiem attiecīgajiem faktiem un apstākļiem;

⁷ Kvalifikācijas līmenis attiecīgajā kompetences jomā, kas jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam (kā izklāstīts 1. pielikumā).

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(b) ētikas principi:	(i) izskaidro ētikas principu būtību;
	(ii) izskaidro priekšrocības un trūkumus, kādi piemīt uz noteikumiem un principiem balstītas pieejas pielietošanai ētikas kontekstā;
	(iii) nosaka ētikas problēmas un nosaka, kādos gadījumos piemērojami ētikas principi;
	(iv) analizē alternatīvus rīcības variantus un nosaka to ētiskās sekas;
	(v) pielieto ētikas pamatprincipus — godīgumu, objektivitāti, profesionālo kompetenci un pienācīgu rūpību, konfidencialitāti un profesionālu rīcību, ētikas problēmu risināšanā, un nosaka piemērotu pieeju;
	(vi) pielieto attiecīgās ētisko prasības, izvēloties profesionālu rīcību saskaņā ar standartiem ⁸ ;
(c) apņemšanās kalpot sabiedrības interesēm (vidējais līmenis)	(i) izskaidro ētikas lomu profesijā un sociālās atbildības jēdziena kontekstā;
	(ii) izskaidro ētikas lomu uzņēmējdarbības un labas pārvaldības kontekstā;
	(iii) analizē ētikas normu un likuma prasību savstarpējo saistību, tostarp, saistību starp likumiem, noteikumiem un sabiedrības interesēm;
	(iv) analizē ētikas normām neatbilstošas rīcības sekas indivīda, profesijas un sabiedrības kontekstā.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. A32–A33 punktu)

12. IFAC dalīborganizācijas regulāri pārskata un atjaunina profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas paredzētas mācību rezultātu sasniegšanai šī IES jomā.

⁸ Standarti ietver revīzijas standartus, grāmatvedības standartus un citus standartus, kas saistīti ar profesionālā grāmatveža darbu.

Reflektējošs pasākums (sk. A34–A38 punktu)

13. IFAC dalīborganizācijas izstrādā topošo profesionālo grāmatvežu apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, iekļaujot tajos reflektējošos pasākumus, kas ir formalizēti un dokumentēti.

Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes izvērtēšana (sk. A39–A42 punktu)

14. IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu vērtības, ētiku un attieksmi.

Skaidrojošie materiāli

Atsauces uz IAASB paziņojumos ietvertajām definīcijām

- A1. Šajā IES tiek izmantoti tālāk norādītie termini, kas definēti IAASB terminu vārdnīcā⁹ un izmantoti IAASB paziņojumos. B tabulā šie termini un pašreizējās definīcijas ir norādītas IAASB terminu vārdnīcā.

B tabula: IAASB definīcijas, kas tiek izmantotas 4. IES

Definētais jēdziens	Definīcija IAASB terminu vārdnīcā
Profesionāla skepse	Apšaubošā attieksme, gatavība noteikt apstākļus, kas varētu norādīt uz krāpšanas vai kļūdu izraisītām būtiskām neatbilstībām, kā arī kritiska pierādījumu izvērtēšana.
Profesionāls spriedums	Atbilstīgas apmācības, zināšanu un pieredzes pielietojums revīzijas, grāmatvedības un ētikas standartu kontekstā, lai izdarītu informētus lēmumus par turpmāko rīcību atbilstoši revīzijas uzdevuma apstākļiem.

- A2. IAASB paziņojumi nosaka revīzijas, pārbaudes un citu apliecinājuma un saistīto pakalpojumu darba uzdevumus, kas ir veikti saskaņā ar Starptautisko standartu prasībām. Tādēļ IAASB paziņojumos atsauc uz jēdzienu “profesionālā skepse” un “profesionālais spriedums” attiecas tikai uz revīzijas, apliecinājuma un saistītiem pakalpojumiem. Šī IES kontekstā šie termini ir jāinterpretē kā tādi, kas attiecas uz plašāku profesionāla grāmatveža darbības jomu.

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-6. punktu)

- A3. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusi apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajā profesionālā grāmatveža lomas pildīšanai.
- A4. Profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme tiek definēta kā profesionāla rīcība un raksturīgās iezīmes, kas piemīt profesionālam grāmatvedim kā profesijas pārstāvim. Tas iekļauj arī ētikas principus, kas parasti tiek pielietoti un ko uzskata par būtiskiem, definējot profesionālas rīcības raksturīgās iezīmes.

⁹ IAASB Starptautisko Kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes, citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumu rokasgrāmatas terminu vārdnīca; 2018. gada izdevuma 1. sējums.

- A5. Profesionālās vērtības, ētika un attieksme ietver apņemšanos nodrošināt: a) tehnisko kompetenci un profesionālās iemaņas, b) ētisku rīcību (piemēram, neatkarību, objektivitāti, konfidencialitāti un integritāti); c) profesionālu rīcību (piemēram, pienācīgu rūpību, savlaicīgumu, laipnību, cieņu, atbildību un uzticamību); d) izcilību (piemēram, apņemšanos pastāvīgi uzlabot darbību un mūžizglītību); un e) sociālo atbildību (piemēram, sabiedrības interešu izpratni un ievērošanu).
- A6. Attiecīgās ētikas prasības¹⁰ — ētikas prasības, kas ir jāievēro profesionālam grāmatvedim, un kas parasti ir Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes (International Ethics Standards Board for Accountants — IESBA) Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (IESBA kodeksā) noteiktās prasības kopā ar nacionālajām prasībām, ja tās ir striktākas.
- A7. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A8. Starptautiskā mērogā pastāv būtiskas juridiskas un normatīvas atšķirības attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kvalifikācijas (vai licencēšanas) procesu. Katra IFAC dalīborganizācija var definēt atbilstošu saistību starp SPK posma noslēguma brīdi, un brīdi, kad tās dalībnieki iegūst kvalifikāciju (vai licenci).
- A9. Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes iekļaušana SPK procesā veido pamatu profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai. Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes turpmāka attīstība ir pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) procesa mērķis, kas aplūkots 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014).
- A10. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu. Kompetences jomas profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes ziņā ietver ētikas principus, kā arī profesionālo skepsi un profesionālos spriedumus; tehniskās kompetences jomas ietver finanšu uzskaiti un ziņošanu, nodokļu un ekonomikas jomu; un profesionālās iemaņas ietver intelektuālās un organizatoriskās iemaņas.
- A11. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt darba vides kontekstā vai, apgūstot profesionālu grāmatvedības izglītības programmu.

¹⁰ IAASB Starptautisko Kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes, citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumu rokasgrāmatas terminu vārdnīca; 2018. gada izdevuma 1. sējums.

Mērķis (sk. 8. punktu)

A12. Prasības attiecībā uz profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāattīsta un jāapliecina, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes pamatnostādnes (sk. 9. punktu)

A13. Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pamatnostādnes var izveidot, pamatojoties uz attiecīgajām ētiskajām prasībām, piemēram, konceptuālajām pamatnostādnēm, kas izklāstītas IESBA Kodeksā¹¹.

A14. Ievērojot attiecīgās ētikas prasības, profesionālie grāmatveži apņemas rīkoties sabiedrības interesēs. Tādējādi profesionāla grāmatveža rīcība netiek vērsta tikai uz to, lai apmierinātu atsevišķa klienta vai darba devēja prasības.

A15. Īstenojot apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, IFAC dalīborganizācijas veicina topošā profesionālā grāmatveža apņemšanos darboties sabiedrības interesēs. Rīcība sabiedrības interesēs ietver: a) izpratni un rūpes par ietekmi uz sabiedrību; b) iejūtīgu attieksmi attiecībā uz sociālo atbildību; c) mūžizglītību; d) kvalitātes, uzticamības, atbildības, savlaicīguma un pieklājības normu ievērošanu; un e) normatīvo aktu prasību ievērošanu. Tādējādi tiek atbalstīts sabiedrības viedoklis, ka profesionāli grāmatveži veicina uzticēšanos tirgus funkcionēšanai un ekonomikai kopumā.

Atbilstošās ētikas prasības (sk. 10. punktu)

A16. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu ietvaros profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi sākotnēji var aplūkot kā atsevišķu mācību kursu vai mācību priekšmetu. Tomēr, attīstoties topošo grāmatvežu zināšanām, profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes integrēšana citos mācībuursos vai mācību priekšmetos veicina plašāku izpratni par viņu rīcības ietekmi ētikas jomā.

Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā (sk. 11. punktu)

Mācību rezultāti profesionālās izaugsmes jomā

A17. A tabulā ir norādīti mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam, neatkarīgi no viņu nākotnes grāmatvedības specializācijas jomas vai profesionālās lomas. Šie mācību rezultāti kalpo kā pamats tam, lai profesionālie grāmatveži varētu specializēties dažādās grāmatvedības jomās, piemēram, revīzijas vai nodokļu jomā.

¹¹ Konceptuālās pamatnostādnes "IESBA Starptautiskā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmata (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti) — 2018. gada izdevums, 120. sadaļa.

- A18. A tabulā norādītās trīs kompetences jomas var nebūt identiskas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu struktūrā iekļauto mācību kursu vai mācību priekšmetu nosaukumiem. Mācību rezultātus kādā atsevišķā kompetences (piemēram, ētikas principu) jomā var nodrošināt vairāki mācību kursi vai mācību priekšmeti. Dažu mācību rezultātu (piemēram, profesionālās skepses un profesionāla sprieduma pielietošanā) sasniegšana var būt atkarīga no vairākiem atšķirīgiem mācību kursiem vai mācību priekšmetiem, no kuriem neviens var nebūt veltīts tieši attiecīgajai kompetences jomai. Turklāt secība, kādā kompetences jomas ir iekļautas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā, var atšķirties no A tabulā noteiktās secības. Piemēram, apņemšanās kalpot sabiedrības interesēm A tabulā ir norādīta kompetences jomu saraksta beigās, bet profesionālās grāmatvedības izglītības programmā tā var būt iekļauta jau saraksta sākuma daļā.
- A19. Iemaņu līmeņus var raksturot un klasificēt dažādos veidos. IAESB izstrādātais apraksts ir sniegts 1. pielikumā “Kvalifikācijas līmeņu apraksts”.
- A20. A tabulā katrai kompetences jomai ir noteikts iemaņu līmenis, kas ir jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šis iemaņu līmenis norāda sagaidāmo līmeni, kādā jāuzrāda attiecīgie mācību rezultāti. Kopā mācību rezultāti un kvalifikācijas līmenis sniedz informāciju, kas palīdz IFAC dalīborganizācijām izstrādāt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
- A21. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmās IFAC dalīborganizācija var: a) iekļaut papildu kompetences jomas; b) paaugstināt kvalifikācijas līmeni dažās kompetences jomās; vai c) noteikt papildu mācību rezultātus, kas nav norādīti šajā IES. Šāda situācija var rasties, ja IFAC dalīborganizācija sagatavo profesionālus grāmatvežus darbam konkrētā nozarē (piemēram, valsts sektorā) vai konkrētu uzdevumu veikšanai (piemēram, vadības grāmatveža vai revidenta pienākumu veikšanai).

Mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu izvēle

- A22. IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas tiek aicinātas noteikt vispiemērotāko pieeju profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes apguvei un attīstībai, ņemot vērā valsts un kultūras vidi.
- A23. Nosakot mācību rezultātu sasniegšanas metodes, mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu kopumā var ietvert strukturētas mācību programmas apvienojumā ar praktiskās pieredzes gūšanu. Šāda pasākumu kopuma mērķis ir sniegt topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem pietiekamu iespēju pielietot profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksmi darba vietā.
- A24. Nosakot mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas var nošķirt šādas jomas:

a) topošo profesionālo grāmatvežu izglītošana par profesionālām vērtībām, ētiku un attieksmi; un b) ētiskai rīcībai piemērotas vides attīstīšana un uzturēšana. Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes apguvi var nodrošināt SPK ietvaros, un šis process turpinās visā karjeras gaitā, veidojot daļu no PKP pasākumiem un mūžizglītības.

A25. IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas var apsvērt iespēju izmantot līdzdalības metodes, lai veicinātu profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes apguvi. Šādas metodes var būt:

- (a) lomu spēles;
- (b) publikāciju un tiešsaistes materiālu apspriešana;
- (c) gadījumu analīze par uzņēmējdarbības situācijām, kurās radušās ētiska rakstura problēmsituācijas;
- (d) pārrunas par disciplināriem paziņojumiem un konstatējumiem;
- (e) semināri, kuros tiek pieaicināti lektori, kam ir pieredze korporatīvu vai profesionālu lēmumu pieņemšanas jomā; un
- (f) tiešsaistes forumu un diskusiju paneļu izmantošana.

A26. Līdzdalības metožu pielietojums var uzlabot topošo profesionālo grāmatvežu izpratni par rīcības sekām ētikas jomā un potenciāliem konfliktiem, kuros var tikt iesaistītas personas un uzņēmumi sarežģītu vadības lēmumu pieņemšanas gaitā.

Profesionālā skepse un profesionāls spriedums

A27. Profesionālā izaugsme profesionālās skepses un profesionālā sprieduma jomā ne vienmēr ir tieši nosakāma. Efektīva mācību un profesionālās izaugsmes plānošana šajās jomās ietver pienācīgas rūpības principa ievērošanu, un var ietvert mācību metodes, kurās būtiska nozīme ir tādiem aspektiem kā darbaudzināšana, reflektējošie pasākumi, laiks un praktiskā pieredze.

Ētikas principi un problēmas

A28. Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes princips ir pielietojams visās profesionāla grāmatveža darbības jomās. Profesionāla grāmatveža: a) zināšanas un izpratne par ētikas jēdzieniem, ētikas teorijām un profesionālās ētikas pamatprincipiem; un b) iespējas pielietot tās vidē ārpus darba vietas, var palīdzēt profesionāliem grāmatvežiem atpazīt un risināt ētikas problēmjaudājumus.

A29. Profesionālu grāmatvežu mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana attiecībā uz ētikas principiem un problēmjaudājumiem var palīdzēt: a) risināt īpašus ētikas problēmjaudājumus, ar kuriem, visticamāk, saskarsies visi profesionālie grāmatveži; b) risināt ētikas problēmjaudājumus, ar kādiem profesionālie grāmatveži varētu saskarties, pildot savus darba uzdevumus; un c) izvērtēt pamata apsvērumus, kādi jāņem vērā atbilstīgu atbildes pasākumu izstrādē, reaģējot uz šādiem ētikas problēmjaudājumiem.

- A30. Ētikas principu svarīgo lomu var akcentēt, mudinot topošos profesionālos grāmatvežus:
a) savā darbā vai darba vidē identificēt jebkādas šķietamas ētiskas problēmas un konfliktus;
b) formulēt spriedumus par šādiem gadījumiem; un c) pārrunāt tos ar prakses vadītājiem.
- A31. Profesionāli grāmatveži var saskarties ar ētikas problēmjautājumiem un potenciālām dilemmām prakses periodā. Par prakses programmu izstrādi un uzraudzību atbildīgās personas var sniegt profesionāliem grāmatvežiem ieteikumus par nepieciešamību apspriesties ar darba devējiem, darbaudzinātājiem vai pārraugiem savā darba vidē vai ar IFAC dalīborganizāciju, ja rodas šaubas par turpmākās rīcības vai situācijas ētiskajiem aspektiem.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. 12. punktu)

- A32. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A33. Prasība regulāri pārskatīt un aktualizēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atspoguļo strauji mainīgo un sarežģīto vidi, kādā darbojas profesionāli grāmatveži. Tipisks pārskatīšanas cikls ilgst no trim līdz pieciem gadiem, bet var būt lietderīgi veikt biežāku pārskatīšanu, piemēram, lai ņemtu vērā izmaiņas tiesību aktos, noteikumos un standartos, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem.

Reflektējošs pasākums (sk. 13. punktu)

- A34. Reflektējošs pasākums ir iteratīvs process, kura ietvaros profesionāli grāmatveži visos savas karjeras posmos turpina attīstīt savu profesionālo kompetenci, pārskatot savu pieredzi (reālā vai simulētā vidē) ar mērķi uzlabot turpmāko darbību.
- A35. Reālistiskākā pieredze, kas jāņem vērā šādos procesos, ir darba vietā gūtā pieredze. Gadījumos, kad tas nav iespējams, alternatīva var būt “reālās dzīves” situāciju izspēle vai attiecīgu publiski zināmu gadījumu izskatīšana.
- A36. Reflektējošo pasākumu apliecinošajā dokumentācijā var iekļaut:
(g) mācību pierakstus;
(h) reflektējošus pierakstus;
(i) personīgo profesionālo izaugsmi apliecinošus dokumentus; vai
(j) kritisku negadījumu dienasgrāmatas.

- A37. Sniedzot ieteikumus topošiem profesionāliem grāmatvežiem un profesionāliem grāmatvežiem par to, kāda veida, formāta un satura dokumentācija jāuztur saistībā ar reflektējošiem pasākumiem un kāda veida ētikas situācijas jādokumentē, IFAC dalīborganizācijas var ņemt vērā dažādus faktorus, piemēram, konfidencialitātes, juridiskās un reglamentējošās prasības. Piemēram, attiecībā uz noteiktām ētikas problēmu situācijām var būt noteiktas juridiskas vai disciplināras sankcijas, un tādēļ tās var nebūt piemērotas tam, lai profesionāls grāmatvedis tās dokumentētu un apspriestu publiski.
- A38. IFAC dalīborganizācijas var arī apsvērt iespēju sniegt norādījumus prakses vadītājiem par to, kā atbalstīt reflektējošo pasākumu īstenošanu praksē.

Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes izvērtēšana (sk. 14. punktu)

- A39. 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015) nosaka principus, balstoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, kas tiks izmantoti tehniskās kompetences un citu profesionālās kompetences elementu novērtēšanai.
- A40. Lai novērtētu potenciālo profesionālo grāmatvežu profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi, var īstenot dažādus vērtēšanas pasākumus. Atbilstoši vērtēšanas pasākumi var ietvert: a) rakstiskas pārbaudes, kas sastāv no jautājumiem, uz kuriem ir jāsniedz īsas atbildes; b) gadījumu izpēti; c) rakstiskas esejas; d) objektīvus testus; e) darba vietas vērtējumus; un f) iepriekšējās apmācības atzīšanu.
- A41. Papildu rakstiskiem eksāmeniem pastāv arī vairākas citas metodes, ar kuru palīdzību var veikt novērtēšanu formālās izglītības vidē, tostarp:
- (a) izveidot gadījumu analīzes datu bāzes un noteikt profesionālu grāmatvežu pienākumu veikt pārbaudes, pamatojoties uz šādu gadījumu analīzi;
 - (b) izmantot gadījumu analīzes sistēmu, kas nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu uzturēt žurnālus un piezīmes par konkrētām publiskā īpašuma lietām;
 - (c) veikt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu ētisko aspektu “Jā”/“Nē” testēšanu; un
 - (d) izmantot gadījumu analīzes grupu uzdevumus un seminārus ētikas problēmu un lēmumu pieņemšanas procesa analīzei.
- A42. Darba vērtēšana darba vietā atšķiras, un daudzos aspektos tas ir sarežģītāks process nekā vērtēšana formālā izglītības vidē. Darba vietā izmantojamie līdzekļi profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes apguves vērtēšanai var būt šādi:
- (a) diskusijas par ētikas dilemmām un to risināšana, tām rodoties darba vietā; un
 - (b) ar ētikas jautājumiem saistītu lēmumu pārskatīšana apvienojumā ar darba rezultātu pārskatīšanu un novērtēšanu.

1. pielikums

Kvalifikācijas līmeņu apraksts

Šis kvalifikācijas līmeņu apraksts atbilst IAESB publikācijās, piemēram, 2., 3. un 4. Starptautiskajos Izglītības standartos (IES), izmantotajiem mācību rezultātiem. Šajā dokumentā aprakstīti trīs kvalifikācijas līmeņi. Šie apraksti kopā ar mācību rezultātiem sniedz informāciju, kas palīdz dalīborganizācijām pielāgot to profesionālās grāmatvedības izglītības programmas dažādām profesionāla grāmatveža funkcijām un specializācijas jomām.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Pamatlīmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju definēšana, skaidrošana, apkopošana un interpretēšana, pildot darba uzdevumus atbilstošā uzraudzībā; • uzdoto uzdevumu izpilde, pielietojot atbilstošas profesionālās iemaņas; • profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanas nozīmīgā loma uzdoto uzdevumu izpildē; • vienkāršu problēmu risināšana un sarežģītu uzdevumu vai problēmu nodošana pārtraugiem vai personām ar specializētu kompetenci; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana saprotamā veidā, mutiskā un rakstiskā saziņā. Pamatlīmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga zema līmeņa neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Vidējais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • neatkarīga attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju pielietošana, salīdzināšana un analīze darba uzdevumu izpildē un lēmumu pieņemšanā; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu pielietošana darba uzdevumu izpildē;

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
	• profesionālo vērtību, ētikas normu pielietošana un attieksme pret darba uzdevumu izpildi; un • skaidra informācijas sniegšana un ideju skaidrošana mutiskā un rakstiskā veidā ieinteresētajām personām, kas ir vai nav saistītas ar grāmatvedības jomu. Vidējā līmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga mērena neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Augstākais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • principu un teoriju izvēle un integrēšana no dažādām tehniskās kompetences jomām projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības nolūkos, un ieteikumu sniegšana atbilstoši ieinteresēto personu vajadzībām; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu integrēšana projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības procesā; • spriedumu izdarīšana par atbilstošu turpmāko rīcību, vadoties pēc profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmes; • sarežģītu problēmu izvērtēšana, izpēte un risināšana ierobežotā uzraudzībā; • sarežģītu problēmu un jautājumu prognozēšana, atbilstīga pārrunāšana un risinājumu izstrāde; un • konsekventa būtiskās informācijas atspoguļošana un skaidrošana plašam ieinteresēto personu lokam. Augstākā līmeņa mācību rezultāti ir saistīti ar darba vidi, kurai raksturīga plaša mēroga neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

5. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA — PRAKTISKĀ
PIEREDZE” (2015)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.–7.
Spēkā stāšanās datums	8.
Mērķis	9.
Prasības	
Praktiskā pieredze	10.-15.
Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība	16.-19.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A4
Mērķis	A5–A6
Praktiskā pieredze	A7–A14
Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība	A15–A21

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A4 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka praktisko pieredzi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāiegūst līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes gūšanu.
3. Praktiskā pieredze ir saistīta ar darba vietu un citiem pasākumiem, kuriem ir būtiska loma profesionālās kompetences paaugstināšanā. Praktiskā pieredze ir SPK sastāvdaļa. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu.
4. Praktiskās pieredzes gūšana SPK procesā balstās uz vispārējās izglītības un profesionālās grāmatvedības izglītības programmām. Sabiedrība sagaida, ka profesionālie grāmatveži, pildot savus pienākumus, izmantos viņu pieredzi un zināšanas. Tomēr, dažādu profesionāla grāmatveža lomu pildīšanai nepieciešamā praktiskā pieredze var atšķirties kā starp atsevišķām IFAC dalīborganizācijām, tā arī IFAC dalīborganizācijas iekšienē. IFAC dalīborganizācijas var pielāgot to prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes iegūšanu tā, lai tiktu apmierinātas: a) pašu organizāciju vajadzības; b) atbilstošo normatīvo iestāžu vajadzības; un c) sabiedrības gaidas attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kompetenci.
5. Pēc SPK posma noslēguma profesionālam grāmatvedim var būt pienākums iegūt praktisko pieredzi, lai attīstītu nepieciešamo profesionālo kompetenci citu lomu veikšanai, piemēram, a) obligātā revidenta pienākumu pildīšanai; b) cita veida specializācijas jomas vai regulēto profesionālo funkciju pildīšanai. Praktiskās pieredzes gūšana ir daļa no mūžizglītības procesa, kuru profesionāli grāmatveži īsteno, lai pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) procesā attīstītu un uzturētu savu profesionālo kompetenci, kas nepieciešama viņu profesionālās lomas pildīšanai. Pārmaiņas darba vidē, karjeras izaugsme vai jaunas funkcijas var izraisīt situāciju, kad profesionālam grāmatvedim jāpaaugstina profesionālās kompetences līmenis un jāapgūst jaunas zināšanas. Šie aspekti ir aplūkoti 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014).
6. Prakses vadītājiem un darba devējiem ir svarīga loma topošo profesionālo grāmatvežu prakses procesa pārraudzībā un plānošanā.

7. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādņēs” (2015) izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019).

Spēkā stāšanās datums

8. Šis IES stājas spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A5–A6 punktu)

9. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz praktisko pieredzi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Praktiskā pieredze (sk. A7–A9 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas nosaka topošo profesionālo grāmatvežu pienākumu līdz SPK posma noslēgumam iegūt atbilstošu praktisko pieredzi.
11. IFAC dalīborganizācijas nosaka topošo profesionālo grāmatvežu pienākumu iegūt pietiekamu praktisko pieredzi, lai viņi varētu apliecināt, ka ir iegūta: a) tehniskā kompetence; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētika un attieksme, kāda nepieciešama profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai.
12. IFAC dalīborganizācijas nosaka vēlamu praktiskās pieredzes novērtēšanas metodi, izmantojot kādu no šādām trim pieejām:
- uz rezultātu balstīta pieeja;
 - uz ieguldījumu balstīta pieeja; vai
 - kombinētā pieeja.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. A10 punktu)

13. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz rezultātu balstītu pieeju, nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu apliecināt, ka ir iegūta praktiskā pieredze, izmantojot uz rezultātu balstītus pasākumus.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. A11–A13 punktu)

14. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz ieguldījumu balstītu pieeju, nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu apliecināt, ka ir iegūta praktiskā pieredze, izmantojot uz ieguldījumu balstītus pasākumus.

Kombinētā pieeja (sk. A14 punktu)

15. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz rezultātu un ieguldījumu balstītu pieeju kombināciju, attiecīgi ievēro 13. un 14. punktā izklāstītās prasības, nosakot pieeju, kas balstīta uz rezultātu un uz ieguldījumu.

Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība (sk. A15–A21 punktu)

16. IFAC dalīborganizācijas nosaka prasību topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes gūšanu nodrošināt prakses vadītāja pārraudzībā.
17. IFAC dalīborganizācijas nosaka prasību konsekventi dokumentēt topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes gūšanas procesu saskaņā ar IFAC dalīborganizācijas vai, attiecīgā gadījumā, regulatīvās iestādes prasībām, un pamatot to ar pārbaudāmiem pierādījumiem.
18. IFAC dalīborganizācijas nosaka prakses vadītāja pienākumu periodiski pārskatīt topošo profesionālo grāmatvežu praktiskā pieredzes iegūšanu apliecinošos dokumentus.
19. IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, kuru mērķis ir novērtēt, vai topošo profesionālo grāmatvežu iegūtā praktiskā pieredze ir pietiekama.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.–7. punktu)

- A1. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusi apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajā profesionālā grāmatveža lomas pildīšanai.
- A2. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK process. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A3. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES kontekstā profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt profesionālo lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālās kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A4. Prakses laikā tiek nodrošināta profesionāla vide, kurā topošā profesionālā grāmatveža kompetence tiek attīstīta šādos veidos:
- (a) radot izpratni par vidi, kādā tiek sniegti pakalpojumi;
 - (b) veicinot topošā profesionālā grāmatveža izpratni par organizācijām, to darbību un profesionālās darbības likumsakarībām;
 - (c) veicinot spēju saskatīt grāmatvedības darba saistību ar citām uzņēmuma funkcijām un aktivitātēm;
 - (d) praktiskās, reālās situācijās attīstot izpratni par atbilstīgām profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmi (sk. arī 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2015); un
 - (e) sniedzot iespēju pakāpeniski attīstīt atbildības līmeni atbilstīgā pārraudzībā.

Mērķis (sk. 9. punktu)

- A5. Pietiekama praktiskā pieredze ir tāda pieredze, kas ir pietiekami līdzsvarota, ņemot vērā tās dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu, un apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem. Praktiskās pieredzes plašumu ietekmē tādi faktori kā, piemēram, profesionālo funkciju veids, sarežģītības līmenis, valsts vai vietējie tiesību akti, regulatīvo iestāžu prasības un sabiedrības gaidas attiecībā uz profesionālo kompetenci. Praktiskās pieredzes dziļumu ietekmē tādi faktori kā uzdevumu dažādība un sarežģītība, kā arī pārraudzības un uzraudzības atbalsta līmenis.
- A6. Prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes pietiekamību, kāda jāiegūst topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK noslēgumam, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Praktiskā pieredze (sk. 10.-12. punktu)

- A7. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskās pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. Šo komponentu kopums var atšķirties atkarībā no vairākiem faktoriem, tostarp, uzdevumu sarežģītības un dažādības, nepieciešamajām īpašajām zināšanām, autonomijas līmeņa un sprieduma līmeņa, kāds topošajam profesionālajam grāmatvedim būs nepieciešams, ņemoties darbu pēc SPK procesa noslēguma. Praktiskās pieredzes un izglītības kombinācijas var atšķirties arī atkarībā no: a) noteikumiem, ko izstrādājušas atsevišķas IFAC dalīborganizācijas; b) valsts un vietējiem tiesību aktiem; c) regulatīvo iestāžu prasībām; un d) sabiedrības interesēm.
- A8. Nosakot, kāds ir atbilstošs līdzsvars starp profesionālo grāmatvedības izglītību un praktisko pieredzi, IFAC dalīborganizācijas var ņemt vērā tālāk norādītos aspektus.
- (a) Praktiskās pieredzes gūšanu var veicināt, izmantojot noteiktas profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kurās īpašs uzsvars tiek likts uz praktisko pielietojumu, piemēram, stažēšanās, izglītošanās periodi sadarbībā ar citiem uzņēmumiem un darba norīkojumi.
 - (b) Lietderīga metode profesionālu grāmatvedības zināšanu iegūšanai un iegūto zināšanu apliecināšanai ir akadēmiskās vai profesionālās studijas. Tomēr pašas par sevi studijas ne vienmēr apliecina to, ka persona ir ieguvusi profesionālu kompetenci un spēj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. Pieredze, kas ir iegūta darba vietā, nodrošina topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem dažādas iemaņas, kas ir vajadzīgas profesionāla grāmatveža darbā.
 - (c) Praktisko pieredzi var iegūt pēc profesionālās grāmatvedības izglītības programmas apguves vai vienlaikus ar šādas programmas apgūšanu.

A9. Nosakot pieeju un prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes gūšanu, IFAC dalīborganizācijas var apsvērt vairākus faktorus, tostarp:

- (a) sabiedrības intereses, tostarp zināšanas par vietējo vidi, sabiedrības vēlmēm un attiecīgajām normatīvajām prasībām;
- (b) topošo profesionālo grāmatvežu vajadzības, tostarp izpratne par sagaidāmajām funkcijām, kādas būs jāpilda pēc SPK posma noslēguma;
- (c) darba devēja vajadzības, tostarp attiecībā uz efektivitāti un rentabilitāti, un tas, vai darba devējs ir rūpniecības uzņēmums, valdības vai valsts uzņēmums; un
- (d) IFAC dalīborganizācijas vajadzības, tostarp regulatīvās prasības;
- (e) efektivitāte un rentabilitāte.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. 13. punktu)

A10. Pierādījumi, ko var izmantot izvērtēšanas mērķiem uz rezultātu balstītas pieejas gadījumā, var būt šādi:

- (a) mācību rezultātu vērtējums saskaņā ar kompetenču karti;
- (b) pētniecības projekta vai reflektīvas esejas izskatīšana; un
- (c) darba žurnālu salīdzinājums ar atbilstošu kompetenču karti. Darba žurnāli ir personas veikti ieraksti, kas apliecina veikto darba uzdevumu veidu, īstenotos pasākumus un attiecīgo uzdevumu un pasākumu izpildei veltīto laiku.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. 14. punktu)

A11. Uz ieguldījumu balstītu pieeju bieži izmanto kompetences attīstības vērtēšanai, jo vērtēšanas un pārbaudes process ir vienkāršs. Pieejām, kas ir balstītas uz ieguldījumu, piemīt zināmi ierobežojumi, piemēram, ne vienmēr tiek tieši vērtēts mācību procesa rezultāts vai kompetences attīstība. Tradicionāli uz ieguldījumu balstītas pieejas pamatā ir laika uzskaitē, piemēram, stundu daudzums, kas pavadītas, veicot attiecīgās darbības, vai kopējais prakses ilgums (dienās, mēnešos vai gados).

A12. Pierādījumi, ko var izmantot, pielietojot uz ieguldījumu balstītu pieeju, ir apmeklējumu žurnāla ieraksti, laika reģistrācijas lapas, darba vietā aizpildītas dienasgrāmatas un darba žurnāli. IFAC dalīborganizācijas, izmantojot uz ieguldījumu balstītu pieeju, var izvērtēt arī topošo profesionālo grāmatvežu apgūto izglītības programmu struktūru un atbilstību. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas nodrošina rezultātus, līdzīgus tiem, kādus iegūst prakses (piemēram, stažēšanās) procesā, var veicināt vispārējo prasību īstenošanu praktiskās pieredzes gūšanā. Tāpat, ja ir absolvēta atbilstoša profesionāla grāmatvedības izglītības programma, piemēram, iegūts maģistra grāds grāmatvedībā, IFAC dalīborganizācija var samazināt

praktiskās pieredzes komponenta īpatsvaru. Piemēram, IFAC dalīborganizācija, kas izvēlas uz ieguldījumu balstītu pieeju, kā kritēriju var noteikt trīs gadus ilgu praktisko pieredzi (kā to izvēlas un īsteno vairākas IFAC dalīborganizācijas) vai divus gadus ilgas maģistra grāda studijas grāmatvedības vai citā atbilstošā priekšmetā, vai grāmatvedības izglītības gūšanu apvienojumā ar praktiskās pieredzes gūšanu vismaz piecus gadus ilgā periodā.

- A13. Neatkarīgi no šo komponentu īpatsvara sabiedrība parasti sagaida, ka profesionāls grāmatvedis būs absolvējis profesionālu grāmatvedības izglītības programmu un ieguvis pietiekamu praktisko pieredzi.

Kombinētā pieeja (sk. 15. punktu)

- A14. IFAC dalīborganizācija var iedibināt kombinētu pieeju, kas balstīta gan uz rezultātu, gan uz ieguldījumu. Attiecīgo ieguldījumu var ņemt vērā profesionālās kompetences vērtēšanas procesā. Konkrēto iegūto kompetenci var izmantot, lai pārbaudītu ieguldījumu, vai dažos gadījumos tā var daļēji aizstāt ieguldījuma prasību.

Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība (sk. 16.-19. punktu)

- A15. Prakses vadītājs ir profesionāls grāmatvedis, kas ir atbildīgs par topošo profesionālo grāmatvežu apmācību, konsultēšanu un atbalsta sniegšanu pietiekamas praktiskās pieredzes iegūšanai. Prakses vadītājiem ir svarīga loma, nodrošinot saikni starp topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem un IFAC dalīborganizācijām. Prakses vadītājs var būt atbildīgs par topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes iegūšanas perioda plānošanu un norādījumu sniegšanu. Dažās vidēs prakses vadītāji var sniegt arī darbaudzināšanas atbalstu topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem. IFAC dalīborganizācijas var nodrošināt prakses vadītāju apmācību un ieviest gan palīdzības, gan kvalitātes kontroles programmas.
- A16. Prakses vadītāja darbā palīdzību var sniegt arī citas personas, kas nav profesionāli grāmatveži.
- A17. Pārbaudāmi pierādījumi ir pierādījumi, kas ir objektīvi un ko var pierādīt un uzglabāt.
- A18. Prakses vadītāji periodiski pārskata prakses reģistrus un prakses gūšanu apliecinošos dokumentus, lai pārlicinātos, vai tiek ievērotas IFAC dalīborganizācijas vai regulatīvās iestādes noteiktās prasības. Šādu periodisku pārskatīšanu var izmantot arī, lai pārraudzītu konkrētu personu progresu. Ja topošā profesionālā grāmatveža progress neatbilst gaidītajam, prakses vadītājam ir iespēja pārskatīt situāciju, lai noskaidrotu iemeslus un iespējamus pasākumus progressa uzlabošanai. Šāda periodiska pārraudzība: a) sniedz iespēju prakses vadītājam, darba devējam un topošajam profesionālajam grāmatvedim pārskatīt līdz šim iegūto praktisko pieredzi; un b) veicina topošā profesionālā grāmatveža turpmāko attīstību.

A19. Profesionālās grāmatvežu pieredzes pietiekamības izvērtēšanas procesā IFAC dalīborganizācijas var īstenot šādas pasākumus:

- (a) izveidot sistēmu, kurā ar izlases metodi kontrolē iegūto praktisko pieredzi un ziņo par to;
- (b) sniegt detalizētus rakstiskus norādījumus darba devējiem, prakses vadītājiem un topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem attiecībā uz praktiskās pieredzes programmu un viņu attiecīgajām lomām un pienākumiem;
- (c) izveidot mehānismu, kura mērķis ir pārliecināties par darba devēja atbilstību atbilstošas praktiskās pieredzes nodrošināšanai topošajiem profesionāliem grāmatvežiem;
- (d) izvērtēt un pārbaudīt praktiskās pieredzes gūšanas vides pirms prakses uzsākšanas. Piemēram, var pārskatīt prakses programmas veidu un apjomu, kā arī darba devēju apmācības procesu, lai nodrošinātu topošo profesionālo grāmatvežu darbību atbilstošā virzībā, uzraudzībā, pārraudzībā, nodrošinātu konsultāciju un novērtējuma saņemšanu;
- (e) izveidot periodisku darba devēju ziņojumu sistēmu par izmaiņām attiecībā uz topošo profesionālo grāmatvežu plānotās prakses programmas veidu, apjomu un saturu;
- (f) pirms SPK posma noslēguma novērtēt iegūto praktisko pieredzi, pamatojoties uz rakstiskiem (iespējams, mutiskiem) topošo profesionālo grāmatvežu un prakses vadītāju ziņojumiem (sk. arī 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana”);
- (g) mudināt darba devējus nodrošināt atgriezenisko saiti ar profesionāliem grāmatvežiem un prakses vadītājiem, kā arī ziņot, kad tiek iegūta kompetence;
- (h) pārraudzīt iepriekš apstiprināto darba devēju un prakses vadītāju darbību. IFAC dalīborganizācijas var sniegt ieteikumus par jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi, vai ieteikt atsaukt apstiprinājumu, ja nosacījumi ir mainījušies un netiek ievēroti attiecīgie pieredzes kritēriji; un
- (i) veikt periodisku un savlaicīgu profesionāliem grāmatvežiem nepieciešamo kompetenču analīzi, lai nodrošinātu pietiekamas praktiskās pieredzes gūšanu, ko pamato pārbaudāmi pierādījumi, piemēram, darba žurnāls.

A20. 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015) nosaka principus, pamatojoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, ko izmanto praktiskās pieredzes pietiekamības novērtēšanai.

A21. Lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes pietiekamību, var izmantot dažādus pasākumus. Piemēroti izvērtēšanas pasākumi var ietvert izvērtējumu darba vietā atbilstošajās 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2015), 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2015) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2015) noteiktajās jomās.

6. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA —
PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES IZVĒRTĒŠANA” (2015)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-5.
Spēkā stāšanās datums	6.
Mērķis	7.
Prasības	
Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana	8.
Izvērtēšanas principi	9.
Pārbaudāmi pierādījumi	10.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A3
Mērķis	A4
Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana	A5–A8
Izvērtēšanas principi	A9–A20
Pārbaudāmi pierādījumi	A21–A22

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A3 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka profesionālās kompetences izvērtēšanas kārtību, kāda jāiegūst profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IAESB un IFAC nav atbildīgas par zaudējumiem, kas radušies jebkurai pusei rīkojoties vai atturoties no rīcības saistībā ar šajā publikācijā iekļautajiem materiāliem, neatkarīgi no tā, vai šādi zaudējumi ir radušies nevērīgas rīcības rezultātā vai citādāk. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. IES izpratnē izvērtēšana ir profesionālās kompetences, kas iegūta mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas ceļā, novērtēšana. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. Tomēr mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana ir nepārtraukts profesionālās kompetences attīstīšanas un uzturēšanas process, kas turpinās visas profesionālā grāmatveža karjeras laikā, un to palīdz nodrošināt pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (PKP). SPK procesā galvenais mērķis ir nodrošināt profesionālo kompetenci. PKP procesā galvenā vērība tiek pievērsta profesionālās kompetences pilnveidošanai un uzturēšanai.
4. Šis IES nosaka prasības attiecībā uz profesionālās kompetences izvērtēšanu, savukārt:
 - 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2015), 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2015) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2015) nosaka prasības attiecībā uz konkrētu jomu novērtēšanu SPK procesā; un
 - 5. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — praktiskā pieredze”(2015) nosaka prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes izvērtēšanu.
5. Galveno jēdzienu definīcijas un skaidrojumi, kas izmantoti IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu pamatnostādņēs” (2015) ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019).

Spēkā stāšanās datums

6. Šis IES stājas spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A4 punktu)

7. Šis IES nosaka prasības attiecībā uz to, kā novērtēt, vai topošo profesionālo grāmatvežu profesionālā kompetence, kas iegūta līdz SPK posma noslēgumam, ir pietiekama profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai.

Prasības**Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana** (sk. A5–A8 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas oficiāli izvērtē, vai topošie profesionālie grāmatveži līdz SPK posma noslēgumam ir ieguvuši atbilstošu profesionālās kompetences līmeni, pamatojoties uz rezultātiem, kas gūti dažādu SPK procesā veiktu vērtēšanas pasākumu rezultātā.

Izvērtēšanas principi (sk. A9–A20 punktu)

9. IFAC dalīborganizācijas izstrādā un iekļauj profesionālās grāmatvedības izglītības programmās izvērtēšanas pasākumus ar augstu ticamības, pamatotības, objektivitātes, pārredzamības un pietiekamības līmeni.

Pārbaudāmi pierādījumi (sk. A21–A22 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas izvērtē topošo profesionālo grāmatvežu profesionālo kompetenci, pamatojoties uz pārbaudāmiem pierādījumiem.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-5. punktu)

- A1. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. Šo IES izpratnē profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt savu profesionālo lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A2. SPK procesā rezultātu izvērtēšanu var īstenot dažādas ieinteresētās personas, tostarp IFAC dalīborganizācija, darba devēji, regulatori, licencēšanas iestādes, universitātes, koledžas un privātie izglītības pakalpojumu sniedzēji. Lai gan par profesionālās kompetences izvērtēšanu SPK procesā atbildīgas ir IFAC dalīborganizācijas, būtisku ieguldījumu vērtēšanas pasākumu īstenošanā var sniegt citas ieinteresētās personas.
- A3. Profesionālie grāmatveži PKP procesā turpina iesaistīties mūžizglītības aktivitātēs ar mērķi attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci atbilstoši savai lomai. Pārmaiņas darba vidē, karjeras izaugsme vai jaunas funkcijas var izraisīt situāciju, kad profesionāla grāmatvedim jāpaaugstina profesionālās kompetences līmenis un jāapgūst jaunas zināšanas. Šie aspekti ir aplūkoti 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014).

Mērķis (sk. 7. punktu)

- A4. Tas, vai profesionālie grāmatveži līdz SPK posma noslēgumam ir apliecinājuši atbilstošu profesionālās kompetences līmeni, tiek vērtēts, lai īstenotu vairākus mērķus. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana (sk. 8. punktu)

- A5. Lai formāli novērtētu, vai ir iegūta profesionālā kompetence, IFAC dalīborganizācija var pamatoties uz viena vai vairāku SPK procesā īstenoto vērtēšanas pasākumu rezultātiem. SPK procesā īstenoto vērtēšanas pasākumu struktūra var atšķirties, un tie var būt šādi un ne tikai šādi:
- (a) vienota vairākdisciplināra pārbaude, ko veic SPK posma noslēgumā;
 - (b) virkne eksāmenu, kas tiek veikti visā SPK procesā, galveno vērību pievēršot konkrētām profesionālās kompetences jomām; vai
 - (c) virkne pārbažu un novērtējumu darba vietā, kas veikti visā SPK procesā.

- A6. Vērtēšanas pasākumu mērķis ir novērtēt konkrētas profesionālās kompetences jomas. SPK procesā vērtēšanas pasākumus var atlasīt tā, lai tie atbilstu konkrētam vērtējamās profesionālās kompetences aspektam. Vērtēšanas pasākumu piemēri:
- (a) rakstiski eksāmeni;
 - (b) mutiski eksāmeni;
 - (c) “Jā”/“Nē” testēšana;
 - (d) datorizēta testēšana;
 - (e) kompetences izvērtēšana darba vietā, darba devēja pārraudzībā; un
 - (f) darba vietā īstenoto pasākumu apliecinošu dokumentu pārbaude.
- A7. Izraudzīto vērtēšanas pasākumu veidi var būt atkarīgi no katrai IFAC dalīborganizācijai raksturīgajiem faktoriem, kas var būt šādi un ne tikai šādi:
- (a) topošo profesionālo grāmatvežu ģeogrāfiskās atrašanās vietas nošķirtība un izplatība;
 - (b) IFAC dalīborganizācijai pieejamie izglītības un citi resursi;
 - (c) vērtējamo topošo profesionālo grāmatvežu skaits un līdzšinējā pieredze; un
 - (d) darba devēju nodrošinātu apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas iespēju pieejamība.
- A8. Faktori, kam ir būtiska loma profesionālu grāmatvežu iegūstamās kompetences līmeņa noteikšanā, ir šādi un ne tikai šādi:
- (a) profesionāliem grāmatvežiem uzticēto uzdevumu sarežģītība un dažādība;
 - (b) ieinteresēto personu (piemēram, sabiedrības, darba devēju un regulatoru) vēlmes attiecībā uz profesionālās kompetences veidu un apjomu;
 - (c) specializētas zināšanas, kas nepieciešamas profesionāliem grāmatvežiem konkrētās nozarēs;
 - (d) tas, kādā līmenī darba uzdevumā jāpielieto profesionāls spriedums;
 - (e) dažādās profesionālu grāmatvežu pildītās lomas, piemēram, finanšu pārskatu sagatavošana, nodokļu konsultāciju sniegšana vai vadības grāmatvedības pakalpojumu sniegšana; un
 - (f) darba vides sarežģītība.

Izvērtēšanas principi (sk. 9. punktu)

- A9. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A10. Vērtēšanas principi attiecas uz individuāliem vērtēšanas pasākumiem, ko īsteno SPK procesā. Tomēr ne vienmēr ir iespējams sasniegt augstu ticamības, pamatotības, objektivitātes, pārredzamības un pietiekamības līmeni katram atsevišķam vērtēšanas pasākumam.
- A11. Vērtēšanas pasākumam ir augsts ticamības līmenis, ja tas vienos un tajos pašos apstākļos konsekventi sniedz vienādu rezultātu. Ticamība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt dažādi ticamības līmeņi. Vērtēšanas pasākumam ir augsta ticamība tad, ja lielākā daļa vērtētāju, rīkojoties neatkarīgi, vienos un tajos pašos apstākļos konsekventi izdara vienu un to pašu spriedumu.
- A12. Ir vairāki veidi, kā strukturēt vērtēšanas pasākumus, lai palielinātu to ticamību. Piemēri:
- (a) rakstiska eksāmena ticamību var palielināt, izvairoties no neviennozīmīga formulējuma izmantošanas eksāmena jautājumos vai instrukcijās;
 - (b) “Jā”/“Nē” testēšanas ticamību var uzlabot, veicot iekšēju vai ārēju testēšanas satura pārbaudi pirms testa galīgā versijas noteikšanas; un
 - (c) darba vietā veikta novērtējuma ticamību var palielināt, izvēloties vērtētājus, kuriem piemīt salīdzinoši augsta kompetence, un nodrošinot viņiem piemērotu apmācību, lai viņi varētu novērtēt attiecīgo uzdevumu.
- A13. Vērtēšanas pasākumam ir augsts pamatotības līmenis, ja tā rezultātā tiek novērtēti paredzētie aspekti. Pamatotība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgi pamatotības līmeņi. Pamatotība var izpausties dažādos veidos, tostarp:
- (a) ārējā pamatotība — vērtēšanas pasākumam ir augsta ārējā pamatotība, ja vērtēšanas pasākuma rezultātā tiek novērtēti paredzētie aspekti;
 - (b) prognozējamā pamatotība — vērtēšanas pasākumam ir augsta prognozējamā pamatotība, ja vērtēšanas pasākuma saturs attiecas uz vērtējamo profesionālās kompetences jomu; un

- (c) satura derīgums — vērtēšanas pasākumam ir augsts satura derīgums, ja vērtēšanas pasākums apver atbilstošus konkrētās profesionālās kompetences aspektus.

A14. Vērtēšanas pasākumus var strukturēt dažādos veidos, lai palielinātu to pamatotību. Piemēri:

- (a) ārējo pamatotību var palielināt, ja eksāmenā, kas paredzēts topoša profesionālā grāmatveža kompetences novērtēšanai konkrēta grāmatvedības standarta pielietošanā, iekļauj visaptverošu un atbilstošu gadījumu izpēti nevis vienkāršu gadījumu izpēti, kuras pamatā ir nepilnīga informācija;
- (b) prognozējamo pamatotību var palielināt, ja vadītāja spēju novērtēšanas procesā paļaujas uz darba vietas novērtējumu par to, cik labi topošais profesionālais grāmatvedis vadījis darba grupu, nevis paļaujas uz rakstveida eksāmena rezultātiem; un
- (c) satura pamatotību var palielināt, ja eksāmens aptver vairākus, nevis tikai dažus aspektus, kas saistīti ar konkrēto profesionālās kompetences jomu.

A15. Vērtēšanas pasākumam ir augsts objektivitātes līmenis, ja tas nodrošina taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi. Objektivitāte nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgi objektivitātes līmeņi. Objektivitāti var uzlabot, ja personas, kas izstrādā vērtēšanas pasākumus, apzinās iespējamību, ka spriedumi var nebūt objektīvi.

A16. Vērtēšanas pasākumus var strukturēt dažādos veidos, lai palielinātu to objektivitāti. Piemēri:

- (a) objektivitāti var palielināt, nodrošinot, ka vērtēšanas pasākums balstās tikai uz datortehnoloģijām, kas ir pieejamas visiem topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem; un
- (b) objektivitāti var palielināt, eksāmenu dokumentu pārbaudes procesā izvairoties pielietot ar kultūras zināšanām saistītus pieņēmumus, kas vienādi neattiecas uz visiem topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem.

A17. Vērtēšanas pasākumam ir augsts pārredzamības līmenis, ja informācija par vērtēšanas pasākumu, piemēram, informācija par vērtējamajām kompetences jomām un pasākumu laikiem, ir publiski pieejama. Augsts pārredzamības līmenis ir svarīgs arī, izvērtējot visus SPK procesā veiktos vērtēšanas pasākumus kopumā. Pārredzamība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgi pārredzamības līmeņi. Augstu pārredzamības līmeni var nodrošināt, nodrošinot skaidru un pieejamu komunikāciju ar ieinteresētajām personām.

A18. Vērtēšanas pasākumu pārredzamību var uzlabot vairākos veidos. Piemēri:

- (a) SPK procesā veikto vērtēšanas pasākumu kopuma pārredzamību var palielināt, sniedzot publisku paziņojumu, kurā skaidrotas vērtējamās profesionālās kompetences jomas, vērtēšanas pasākumu veidi un SPK procesā veicamo vērtēšanas pasākumu laika grafiks;
 - (b) darba vietā īstenota novērtējuma pārredzamību var palielināt, ja darba devēji darba ņēmējiem sniedz skaidru informāciju par struktūru, saskaņā ar kuru tiks novērtēta darbinieku kompetence; un
 - (c) pārredzamību eksāmena izstrādes un norises procesā var palielināt, sniedzot publisku informāciju par eksāmena norisi, vērtēšanu un vadību.
- A19. Vērtēšanas pasākumam piemīt augsts pietiekamības līmenis, ja: a) tas ir pietiekami līdzsvarots, ņemot vērā tā dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu; un b) tas apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem. Augsts pietiekamības līmenis ir svarīgs arī, izvērtējot SPK procesā veikto vērtēšanas pasākumu kopumu. Pietiekamība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgs pietiekamības līmenis.
- A20. Vērtēšanas pasākumus var strukturēt dažādos veidos, lai palielinātu to pietiekamību. Piemēri:
- (a) pietiekamību SPK procesā var palielināt, iekļaujot vērtēšanas pasākumus, kuru mērķis ir izvērtēt nepieciešamo tehnisko kompetenci, profesionālās iemaņas un profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi (plašums) atbilstīgā detalizācijas pakāpē (dziļums); un
 - (b) darba vietā veiktā novērtējuma pietiekamību var palielināt, nosakot topošo profesionālo grāmatvežu pienākumu demonstrēt profesionālo kompetenci attiecībā uz dažādām profesionālajām iemaņām, profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi, kas pielietojamas dažādās situācijās.

Pārbaudāmi pierādījumi (sk. 10. punktu)

- A21. Pārbaudāmi pierādījumi ir pierādījumi, kas ir objektīvi un ko var pierādīt un uzglabāt. Pārbaudāmu pierādījumu izmantošana profesionālās kompetences izvērtēšanas procesā nodrošina to, ka tiek apmierinātas IFAC dalīborganizācijas darbību pārraugošo un reglamentējošo trešo personu vajadzības. Tas arī palielina ieinteresēto personu pārliecību, ka topošie profesionālie grāmatveži līdz SPK posma noslēgumam sasniedz atbilstīgu profesionālās kompetences līmeni.
- A22. Pārbaudāmu pierādījumu piemēri:
- (a) sertifikāts par sekmīgu kursa absolvēšanu;
 - (b) dokumentēti sekmīgi eksāmenu rezultāti; un
 - (c) darba devēju veikti pieraksti attiecībā uz topošo profesionālo grāmatvežu sasniegto kompetenci.

7. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“PASTĀVĪGA PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS
PAAUGSTINĀŠANA” (2014)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.–7.
Spēkā stāšanās datums	8.
Mērķis	9.
Prasības	
PKP veicināšana	10.
PKP pieejamība	11.
Obligāta PKP prasība visiem profesionāliem grāmatvežiem	12.-16.
Pārraudzība un īstenošana	17.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A4
PKP veicināšana	A5
PKP pieejamība	A6–A9
Obligāta PKP prasība visiem profesionāliem grāmatvežiem	A10–A21
Pārraudzība un īstenošana	A22–A31

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A4 punktu)

1. Šis starptautiskais izglītības standarts (IES) nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu nodrošināt pastāvīgu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu (PKP), ar mērķi attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama, lai sniegtu augstas kvalitātes pakalpojumus klientiem, darba devējiem un citām ieinteresētajām personām, un tādējādi stiprināt sabiedrības uzticēšanos profesijai.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt profesionālo grāmatvežu PKP procesu atbilstoši šī IES prasībām. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu PKP procesu.
3. Lai gan pienākums attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, iesaistoties attiecīgos PKP pasākumos, attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem, šis IES ir paredzēts IFAC dalīborganizācijām, jo to uzdevums ir:
 - (a) veicināt profesionālo grāmatvežu mūžizglītību;
 - (b) atvieglot profesionālu grāmatvežu piekļuvi PKP iespējām un resursiem; un
 - (c) īstenot noteiktās prasības attiecībā uz atbilstīgu vērtēšanas, uzraudzības un atbilstības procedūru izstrādi un īstenošanu, lai palīdzētu profesionālajiem grāmatvežiem attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, kas nepieciešama sabiedrības interešu aizsardzībai.
4. PKP ir sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma turpinājums, — mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst kompetenci, kas ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. PKP ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kas tiek īstenots pēc SPK posma noslēguma, ar mērķi paaugstināt un uzturēt profesionālo kompetenci, lai profesionāli grāmatveži varētu turpināt kompetenti pildīt savas funkcijas. PKP nodrošina: a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes; un d) SPK procesā iegūtās kompetences turpmāku pilnveidošanu, atbilstoši profesionālā grāmatveža profesionālajai darbībai un konkrētajiem pienākumiem. Turklāt profesionālie grāmatveži karjeras laikā var uzņemties jaunas funkcijas, kam nepieciešamas jaunas kompetences. Šādos gadījumos var būt nepieciešams PKP process, kas ietver daudzus no SPK elementiem, piemēram, lai uzņemtos lomu, kuras pildīšanai nepieciešama jauna līmeņa un detalizācijas zināšanu, iemaņu un vērtību apguve.

5. Papildus izglītībai, praktiskajai pieredzei un apmācībai PKP ietver arī mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, piemēram: a) apmācību darba vietā, darbaudzināšanu, sakaru veidošanu; b) novērošanu, atgriezenisko saiti un reflektējošus pasākumus; un c) nestrukturētu zināšanu iegūšanu pašmācības ceļā.
6. PKP pasākumu īstenošanu var novērtēt, izmantojot vismaz trīs dažādas pieejas:
 - (a) uz rezultātu balstīta pieeja — nosaka profesionāla grāmatveža pienākumu apliecināt ar rezultātiem, ka ir veikta profesionālās kompetences attīstība un pilnveidošana;
 - (b) uz ieguldījumu balstīta pieeja — nosaka mācību pasākumu apjomu, kas nepieciešams profesionāliem grāmatvežiem, lai attīstītu un uzturētu savu profesionālo kompetenci; un
 - (c) kombinēta pieeja — apvieno uz ieguldījumu un rezultātiem balstītas pieejas elementus, kas tiek izmantoti, nosakot nepieciešamo mācību pasākumu apjomu un sasniedzamos rezultātus, lai nodrošinātu profesionālu grāmatvežu profesionālās kompetences attīstību un uzturēšanu.
7. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādņēs” (2015) izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019).

Spēkā stāšanās datums

8. Šis IES stājas spēkā 2014. gada 1. janvārī.

Mērķis

9. IFAC dalīborganizācijas mērķis ir panākt, lai profesionāli grāmatveži pilnveidotu un uzturētu savu kompetenci pēc SPK posma beigām, sekojot PKP procesam. Tas kalpo sabiedrības interesēm, nodrošinot augstas kvalitātes pakalpojumus atbilstoši klientu, darba devēju un citu ieinteresēto personu vajadzībām.

Prasības

PKP veicināšana (sk. A5 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas akcentē PKP un profesionālās kompetences uzturēšanas nozīmīgo lomu un svarīgumu.

PKP pieejamība (sk. A6–A9 punktu)

11. IFAC dalīborganizācijas veicina piekļuvi PKP iespējām un resursiem, tā palīdzot profesionāliem grāmatvežiem pildīt viņu personiskās saistības PKP un profesionālās kompetences uzturēšanas jomā.

Visiem profesionālajiem grāmatvežiem obligātā PKP (sk. A10–A13 punktu)

12. IFAC dalīborganizācijas nosaka visu profesionālo grāmatvežu pienākumu īstenot PKP, lai veicinātu profesionālās kompetences pilnveidošanu un uzturēšanu atbilstoši veicamajiem darba uzdevumiem un profesionālajiem pienākumiem.
13. IFAC dalīborganizācijas nosaka vēlamu pieeju profesionālo grāmatvežu PKP vērtēšanai, izmantojot trīs modeļus: uz ieguldījumu balstīts modelis, uz rezultātu balstīts modelis vai kombinētas pieejas modelis.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. A14–A15 punktu)

14. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz rezultātu balstītu pieeju, nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu apliecināt profesionālās kompetences attīstību un uzturēšanu, periodiski sniedzot šādus apliecinājošus dokumentus:
 - (a) dokumentus, ko ir apstiprinājusi kompetenta iestāde; un
 - (b) dokumentus, kas sagatavoti saskaņā ar atbilstīgu kompetences izvērtēšanas metodi.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. A16–A20 punktu)

15. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz ieguldījumu balstītu pieeju, nosaka šādus profesionālu grāmatvežu pienākumus:
 - (a) trīs gadu periodā piedalīties attiecīgos pastāvīgas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumos vismaz 120 stundu (vai ekvivalentas mācību rezultātu mērvienību) apjomā, no kurām 60 stundām (vai ekvivalentām mācību rezultātu mērvienībām) ir jābūt pārbaudāmām;
 - (b) ik gadu piedalīties attiecīgos profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumos vismaz 20 stundu (vai ekvivalentu mācību rezultātu mērvienību) apjomā; un
 - (c) novērtēt mācību pasākumu atbilstību iepriekšminētajām prasībām.

Kombinētā pieeja (sk. A21 punktu)

16. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz rezultātu un ieguldījumu balstītu kombinēto pieeju, attiecīgi ievēro šajā IES noteiktās prasības.

Pārraudzība un īstenošana (sk. A22–A31 punktu)

17. IFAC dalīborganizācijas iedibina sistemātisku procesu, kura mērķis ir: a) uzraudzīt, vai profesionālie grāmatveži ievēro IFAC dalīborganizācijas PKP prasības; un b) nodrošināt atbilstošas sankcijas prasību neievērošanas gadījumā.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.–7. punktu)

- A1. Zināšanu apjoms, kas nepieciešamas efektīvai profesionāla grāmatveža funkciju pildīšanai, nepārtraukti paplašinās. Profesionāliem grāmatvežiem tiek izvirzītas arvien augstākas prasības attiecībā uz viņu spēju rīkoties ar profesionālu kompetenci. Ar šādu spiedienu sastopas profesionālie grāmatveži visās nozarēs. Lai profesionāls grāmatvedis spētu izpildīt sabiedrības izvirzītās prasības, būtiska loma ir profesionālās kompetences nepārtrauktai attīstībai un uzturēšanai mūžizglītības procesā. Grāmatvedības profesija darbojas mainīgā vidē, un tāpēc dalīborganizācijām ir periodiski jāpārskata to PKP politika un šī IES prasību pielietošana.
- A2. PKP process pats par sevi negarantē, ka visi profesionālie grāmatveži visos gadījumos sniegs augstas kvalitātes profesionālus pakalpojumus. Lai to panāktu, jānodrošina ētiska rīcība, profesionāla sprieduma pielietošana, objektīva attieksme un atbilstošs uzraudzības līmenis. Turklāt ne katrs profesionālais grāmatvedis, kas piedalās PKP programmā, iegūst visus šīs programmas sniegtos iespējamus ieguvumus. Tas ir atkarīgs no profesionālā grāmatveža apņemšanās un spējas mācīties. Tomēr PKP procesam ir svarīga loma profesionālu grāmatvežu profesionālās kompetences paaugstināšanā un uzturēšanā atbilstoši konkrētajai profesionālajai lomai. Tāpēc, neraugoties uz dažiem raksturīgiem ierobežojumiem, PKP ir svarīgs elements sabiedrības uzticības saglabāšanā.
- A3. Pienācīgi strukturēta PKP programma, kuras gaitā tiek nodrošināta vērtēšana un pārraudzība, var būt daļa no IFAC dalīborganizācijas kvalitātes nodrošināšanas procesa. Citi kvalitātes nodrošināšanas procesi var ietvert kvalitātes pārbaudes attiecībā uz šādiem aspektiem: a) profesionālo grāmatvežu darbs (var ietvert profesionāla grāmatveža īstenoto PKP pasākumu pārbaudi); b) izmeklēšana; un c) disciplinārie sodi par pārkāpumiem.
- A4. Mūžizglītība ir visu veidu formālas vai neformālas mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot zināšanas, prasmes, vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu personiskā, pilsoniskā, sociālā un profesionālā kontekstā. Mūžizglītības prasība attiecas uz visiem profesionālajiem grāmatvežiem, neatkarīgi no tā, vai viņi ir iesaistīti tradicionālās grāmatvedības jomās vai citās jomās.

PKP veicināšana (sk. 10. punktu)

- A5. Tālāk sniegti piemēri pasākumiem, kas var palīdzēt veicināt PKP un profesionālās kompetences uzturēšanu:
- (a) regulāra profesionālo grāmatvežu informēšana par PKP nozīmīgo lomu;
 - (b) profesionāliem grāmatvežiem pieejamo PKP iespēju dažādības veicināšana; un
 - (c) sadarbība ar darba devējiem, lai uzsvērtu PKP svarīgo lomu darba rezultātu pārvaldības procesos.

PKP pieejamība (sk. 11. punktu)

- A6. IFAC dalīborganizācijas var tieši piedāvāt profesionālajiem grāmatvežiem atbilstošas PKP programmas un veicināt piekļuvi citu organizāciju piedāvātām programmām, apvienojot visas mācību procesa metodes.
- A7. Tālāk sniegti piemēri mācību pasākumiem, ko var īstenot plānotas PKP pasākumu programmas ietvaros:
- (a) dalībaursos, konferencēs un semināros;
 - (b) pašmācība;
 - (c) apmācība darba vietā;
 - (d) dalība tehniskajās komitejās;
 - (e) PKP apmācības kursa izstrāde vai nodrošināšana jomā, kas saistīta ar profesionāliem pienākumiem;
 - (f) formāls pētījums, kas saistīts ar profesionāliem pienākumiem;
 - (g) dalība konferencēs, instruktāžas sesijās vai diskusiju grupās;
 - (h) tehniska, profesionāla vai akadēmiska satura rakstu, referātu vai grāmatu izstrāde;
 - (i) pētījumu veikšana, tostarp, profesionālas literatūras vai žurnālu lasīšana atbilstoši profesionāla grāmatveža pienākumu specifikai;
 - (j) atkārtota profesionālo eksāmenu kārtošana vai formāla testēšana;
 - (k) atbalsta nodrošināšana profesionālai attīstībai kā padomdevējam; un
 - (l) atbalsta saņemšana profesionālai attīstībai no padomdevēja.
- IFAC dalīborganizācijas var sniegt ieteikumus profesionāliem grāmatvežiem saistībā ar PKP procesu, kas sastāv no viena, atkārtota pasākuma īstenošanas (piemēram, viena un tā paša grāmatvedības ievadkursa pasniegšana dažādām mērķauditorijas grupām).
- A8. IFAC dalīborganizācijas var nodrošināt rīkus, kas palīdz profesionāliem grāmatvežiem plānot PKP procesu, piemēram:
- (a) kompetences kartes, kurās norādītas dažāda līmeņa galvenās kompetences jomas; un
 - (b) mācību plānu veidnes, kas palīdz profesionāliem grāmatvežiem noteikt mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas vajadzības un veidus, kā tās apmierināt.
- A9. IFAC dalīborganizācijas var sniegt norādījumus, kas mudina profesionālos grāmatvežus apspriest viņu PKP procesu ar darba devējiem, kolēģiem un IFAC dalīborganizācijām, lai palīdzētu noteikt trūkumus kompetences vai apmācības jomā un precizētu attiecīgās mācību iespējas minēto vajadzību apmierināšanai.

Visiem profesionālajiem grāmatvežiem obligātā PKP (sk. 12.-13. punktu)

A10. PKP prasība attiecas uz visiem profesionālajiem grāmatvežiem neatkarīgi no organizācijas lieluma, kurā viņi darbojas, jo:

- (a) katra profesionāla grāmatveža pienākums ir rūpēties par klientu, darba devēju un atbilstīgu akcionāru interesēm un apliecināt spēju kompetenti pildīt savus pienākumus;
- (b) profesionālu grāmatvežu pienākums visās nozarēs ir rīkoties sabiedrības interesēs un saglabāt sabiedrības uzticību;
- (c) sabiedrība paļaujas uz profesionāla grāmatveža secinājumiem un profesionālo viedokli; profesionāli grāmatveži iegūst profesionālu sertifikātu; nepietiekamas profesionāla grāmatveža iemaņas var kaitēt profesionālā grāmatveža, darba devēja un visas profesijas reputācijai;
- (d) strauji mainīgā vide var ietekmēt profesionāla grāmatveža kompetences atbilstību; un
- (e) darba devējs, kas pieņem darbā profesionālu grāmatvedi, zināmā mērā pļaujas uz profesionālo sertifikātu kā profesionālās kompetences apliecinājumu.

A11. Nosakot PKP prasību, dalīborganizācijas tiek aicinātas apsvērt aspektus, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem īpašos apstākļos, piemēram, uz:

- (a) personām, kas plāno karjeras pārtraukumu; un
- (b) personām, kas ir pensionējušās un vairs nestrādā pilnas slodzes praksē, bet turpina izmantot savu profesionālo grāmatveža sertifikātu vai turpina strādāt kādā darbā.

A12. IFAC dalīborganizācijas var noteikt prasības vai norādījumus attiecībā uz to, kurus PKP pasākumus tās uzskata par atbilstošām konkrētām funkcijām un pienākumiem, kādus tipiski pilda profesionālie grāmatveži. Dalīborganizācijas, var arī paļauties uz profesionālu grāmatvežu spriedumu, izdarot lēmumu par atbilstošiem PKP pasākumiem. Dalīborganizācijas var arī noteikt prasības konkrētās jomās un citās jomās ļaut profesionāliem grāmatvežiem pašiem izvēlēties PKP pasākumus.

A13. Aizsargājot sabiedrības intereses, IFAC dalīborganizācijas var noteikt īpašas vai papildu PKP prasības attiecībā uz profesionāliem grāmatvežiem, kas darbojas specializētās jomās, pilda specializētas funkcijas vai strādā augsta riska jomās.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. 14. punktu)

A14. Uz rezultātu balstītā sistēmā svarīga loma ir pārbaudes ticamībai. IFAC dalīborganizācijas tiek aicinātas apsvērt, kā to izmantotajā pieejā iekļaut šādus galvenos aspektus:

- (a) skaidri definēts sasniedzamais rezultāts vai iegūstamā kompetence; un
- (b) kompetentu avotu izmantošana, kas var apliecināt, ka rezultāts vai kompetence ir iegūta un tiek uzturēta.

A15. Tālāk sniegti piemēri pierādījumiem, ko var izmantot kā pārbaudes ticamības apliecinājumu uz rezultātu balstītas pieejas gadījumā:

- (a) pārrauga veikts rakstisku vai publicētu materiālu novērtējums;
- (b) sasniegto mācību rezultātu izvērtēšana;
- (c) profesionāla raksta vai izpētes projekta rezultātu publicēšana;
- (d) periodiska atkārtota eksaminēšana;
- (e) kvalifikācija specializācijas jomā vai cita kvalifikācija;
- (f) veiktā darba uzskaites dati (darbu žurnāls), kas tiek salīdzināts ar kompetenču karti;
- (g) objektīvi izvērtējumi, izmantojot darba devēju vai profesionālas organizācijas izstrādātu kompetenču karti, kas paredzēta personas kompetences novērtēšanai;
- (h) neatkarīga prakses pārbaude ar mērķi novērtēt PKP procesu; un
- (i) specializētu profesionālu apvienību sniegti izvērtējumi vai apstiprinājumi, kas dokumentēti apliecina kompetenču pilnveidošanu, un regulatoru veikti izvērtējumi.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. 15. punktu)

A16. Tradicionāli kompetences attīstības un izaugsmes vērtēšanai tiek izmantotas uz ieguldījumu balstītas sistēmas, jo vērtēšanas un apstiprināšanas process ir vienkāršs. Uz ieguldījumu balstītai pieejai piemīt zināmi ierobežojumi, piemēram, ne vienmēr var izvērtēt mācību procesa rezultātu vai iegūto kompetenci. IFAC dalīborganizācijas var daļēji novērst šos ierobežojumus, informējot par to, kādi ir profesionālās kompetences attīstības un mūžizglītības pamatmērķi.

A17. Šī IES kontekstā uz ieguldījumu balstīta PKP pasākuma mērvienība ir stunda vai cita ekvivalenta mācību rezultātu mērvienība. IFAC dalīborganizācijas var izmantot citas mērvienības, kuras profesionāliem grāmatvežiem ir saprotamākas. Uz ieguldījumiem balstītu PKP pasākumu mērvienību piemēri:

- (a) mācību pasākumam atvēlētais laiks;
- (b) vienības, ko mācību pasākumam piešķīris PKP nodrošinātājs; un
- (c) vienības, ko mācību pasākumam noteikusi IFAC dalīborganizācija.

A18. Saskaņā ar šī IES pamatkonceptiju IFAC dalīborganizācijas sagaida, ka daļa mācību pasākumu, ko profesionāli grāmatveži apņemas īstenot, būs pārbaudāmi. Daži mācību pasākumi, piemēram, apmācība darba vietā, var būt izmērāmi, bet tos var nebūt

iespējams pārbaudīt. Šādi pasākumi veicina profesionālās kompetences attīstību un izaugsmi, bet tie netiek iekļauti apstiprināmo PKP pasākumu 60 stundu apjomā, kas jānodrošina trīs gadu periodā.

- A19. IFAC dalīborganizācijas var sniegt norādījumus profesionāliem grāmatvežiem par to, cik lielai daļai no 20 stundu gada minimālās prasības ir jābūt pārbaudāmai. Sniedzot šādus norādījumus, IFAC dalīborganizācijas var ņemt vērā vietējās juridiskās un regulatīvās prasības un citu ieinteresēto personu vēlmes.
- A20. Tālāk sniegti piemēri pierādījumiem, ko var izmantot kā pārbaudes ticamības apliecinājumu uz ieguldījumiem balstīta pieejas gadījumā:
- (a) mācību kursa izklāsts un mācību materiāli;
 - (b) pakalpojumu sniedzēja, pasniedzēja, darba devēja vai prakses vadītāja sniegts apstiprinājums; un
 - (c) neatkarīgi vērtējumi, kas apstiprina, ka mācību pasākums ir īstenots.

Kombinētā pieeja (sk. 16. punktu)

A21. Alternatīvi pasākumi PKP kombinētas pieejas pielietošanai var būt šādi:

- (a) pielietot gan uz ieguldījumu, gan uz rezultātiem balstītu sistēmu prasības, kur ieguldījums ļauj novērtēt iegūto kompetenci attiecībā uz daļu no zināšanu jomām sistēmā, kas galvenokārt balstīta uz rezultātu;
- (b) sniegt iespēju profesionāliem grāmatvežiem, kas neatbilst uz ieguldījumu balstītas sistēmas prasībām, apliecināt, ka ir iegūta un tiek uzturēta kompetence; vai
- (c) noteikt konkrētu veiktā darba stundu apjomu, kas apliecina, ka, visdrīzāk, ir veikts nepieciešamais darbs kompetences iegūšanai, un uzraudzīt šo rādītāju, kā arī pārbaudīt mācību pasākumu rezultātā iegūto kompetenci.

Pārraudzība un īstenošana (sk. 17. punktu)

A22. IFAC dalīborganizācijas var arī sniegt norādījumus attiecībā uz iegūstamajiem vai izveidojamajiem pierādījumiem, kas apliecina, ka ir iegūta vai tiek uzturēta profesionālā kompetence. Norādījumi var attiekties uz šādiem profesionālu grāmatvežu pienākumiem:

- (a) uzglabāt reģistrus un dokumentus, kas apliecina PKP izpildi; un
- (b) pēc pieprasījuma iesniegt pārbaudāmus pierādījumus, kas apliecina IFAC dalīborganizācijas izvirzīto PKP prasību izpildi.

Izstrādājot savu pieeju attiecībā uz uzraudzības procesu, IFAC dalīborganizācijas var noteikt, kuras profesionālās lomas ir saistītas ar augstu risku vai augstāku atbildību pret

sabiedrību, un attiecīgi ieviest stingrākus uzraudzības pasākumus.

A23. Pārraudzības procesā profesionālam grāmatvedim var būt jāpilda šādi periodiski pienākumi:

- (a) sniegt paziņojumu par to, ka grāmatvedis ievēro profesionālo pienākumu uzturēt nepieciešamās zināšanas un iemaņas, lai spētu kompetenti darboties;
- (b) sniegt paziņojumu, kas apstiprina atbilstību konkrētām PKP prasībām, ko noteikusi IFAC dalīborganizācija; vai
- (c) iesniegt pierādījumus par mācību pasākumu īstenošanu vai apstiprinājumu tam, ka ir iegūta un tiek uzturēta kompetence visā PKP procesā, īstenojot izvēlētos PKP pasākumus.

A24. Citi pārraudzības procesi var būt šādi:

- (a) profesionālu grāmatvežu auditēšana izlases veidā, lai pārbaudītu atbilstību PKP prasībām;
- (b) mācību plānu vai PKP dokumentu pārskatīšana un izvērtēšana kvalitātes nodrošināšanas programmu ietvaros; vai
- (c) prasība publisku uzņēmumu darba devējiem iekļaut savās kvalitātes nodrošināšanas programmās PKP programmas un efektīvas pārraudzības sistēmas, un sekot PKP pasākumu īstenošanai, izmantojot laika reģistrācijas sistēmas.

A25. IFAC dalīborganizācijas var īstenot uzraudzības procesu kopumu cikliskā veidā. Nosakot cikliskās uzraudzības procesa ilgumu, IFAC dalīborganizācija var apsvērt attiecīgajā vidē raksturīgās prasības, ņemot vērā: a) sabiedrības intereses; un b) sabiedrības, regulatoru un citu ieinteresēto personu vēlmes. Dažu IFAC dalīborganizāciju pieredze liecina, ka cikli, kas ilgāki par pieciem gadiem, varētu neatbilst šīm prasībām, savukārt cikli, kuru ilgums nepārsniedz vienu gadu, varētu būt pārāk apgrūtināši IFAC dalīborganizācijai un profesionālajiem grāmatvežiem.

A26. Obligātā PKP sistēma darbosies efektīvāk un kalpos sabiedrības interesēs, ja attiecībā uz profesionāliem grāmatvežiem, kas nepilda savus pienākumus attiecībā uz PKP, tiks savlaicīgi veikti koriģējoši pasākumi. IFAC dalīborganizācijas tiek aicinātas noteikt sankcijas par piemērotas prasību neievērošanu, ņemot vērā attiecīgās jurisdikcijas juridiskos un vides apstākļus.

A27. Sākotnējie pasākumi, kas tiek īstenoti, lai novērstu prasību neievērošanu, tiek veikti ar mērķi nodrošināt profesionāla grāmatveža atbilstību prasībām noteiktā laika posmā. IFAC dalīborganizācijām jā rūpējas par to, lai tiktu panākts līdzsvars starp: a) sankcijām, kas pēc savas būtības ļauj profesionālam grāmatvedim novēlot vai izvairīties no PKP pienākumu pildīšanas; vai b) sankcijām, kas kalpo strikti kā soda sankcijas.

A28. Dažām IFAC dalīborganizācijām var būt juridiskas tiesības izslēgt no organizācijas profesionālu grāmatvedi, kurš neatbilst prasībām, vai aizliegt šādam grāmatvedim praktizēt. Izslēgšanas vai prakses aizlieguma tiesības var tikt attiecinātas uz profesionālu

grāmatvedi, kas uzskatāmā veidā ir demonstrējis (ar nevēlēšanos ievērot prasības vai nereagēšanu uz dalīborganizācijas aicinājumiem), ka viņš/viņa arī turpmāk nevēlas ievērot PKP prasību. Viens no rīcības veidiem var būt šādu profesionālu grāmatvežu, kuri apzināti atsakās ievērot prasības, vārdu publiskošana. Tas var kalpot kā brīdinājums profesionāliem grāmatvežiem un (b) sniedz skaidru norādi sabiedrībai par to, kā grāmatveži ievēro apņemšanos uzturēt savu kompetenci.

- A29. Sankciju piemērošana ir jāapsver īpaši atbildīgi. Tomēr profesionāla grāmatveža apzināta nevēlēšanās attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci ir uzskatāma par profesionālo pienākumu pārkāpumu, un šādos gadījumos ir attaisnojama disciplinārā soda noteikšana, jo ir mazināta grāmatveža spēja darboties sabiedrības interesēs.
- A30. Efektīvam uzraudzības un izpildes procesam ir nepieciešami atbilstoši resursi. IFAC dalīborganizācijas var apsvērt iespēju izveidot valdi vai dalībnieku komiteju, kas pārraudzītu PKP prasību īstenošanu un uzraudzības un izpildes procesu.
- A31. Sabiedrības interešu kontekstā dalīborganizācijas tiek aicinātas ziņot publiski par to, kādā mērā to dalībnieki ievēro šajā standartā noteiktās PKP prasības.

)

8. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“PAR FINANŠU PĀRSKATU REVĪZIJU ATBILDĪGO PARTNERU
PROFESIONĀLĀ KOMPETENCE” (2016)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-5.
Spēkā stāšanās datums	6.
Mērķis	7.
Prasības	8.-9.
Skaidrojošie materiāli	
Atsauces uz IAASB paziņojumos ietvertajām definīcijām	A1
Šī standarta darbības joma	A2–A16
Mērķis	A17–A18
Prasības	A19–A31

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A2–A16 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka prasības attiecībā uz profesionālo kompetenci, kāda profesionāliem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāuztur, pildot par finanšu pārskatu revīziju atbildīgā partnera funkcijas¹².
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt profesionālo grāmatvežu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu (PKP) un to, lai tiktu veicināta profesionālo grāmatvežu iesaistīšanās mūžizglītībā. Saskaņā ar 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014)¹³ IFAC dalīborganizāciju pienākums ir noteikt visu profesionālo grāmatvežu pienākumu attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci atbilstoši viņu darba un profesionālajiem pienākumiem. Ar 8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence” (2016) šī 7. IES noteiktā prasība tiek piemērota attiecībā uz atbildīgo partneri. Profesionālā grāmatveža, kas pilda atbildīgā partnera funkcijas, pienākums ir attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, īstenojot attiecīgus PKP pasākumus, kas ietver arī praktiskās pieredzes gūšanu.
3. Šis IES ir skatāms kontekstā ar 1. Paziņojumu par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 1) “Kvalitātes kontrole”, 220. Starptautisko Revīzijas standartu “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” un 1. Starptautisko Kvalitātes kontroles standartu (SKKS) “Kvalitātes kontrole firmās, kas revidē un pārskata vēsturisku finanšu informāciju un sniedz citus apliecinājuma un ar to saistītos pakalpojumus”. Kopā šie paziņojumi nosaka IFAC dalīborganizāciju, atbildīgo partneru un firmu pienākumus finanšu pārskatu revīzijas kvalitātes kontroles sistēmas ietvaros. Turklāt daudzās jurisdikcijās regulatoram var būt piešķirta uzraudzības loma attiecībā uz šādu kvalitātes kontroles sistēmu. Katra no šīm ieinteresētajām personām var ietekmēt atbildīgā partnera profesionālo kompetenci.
4. IFAC dalīborganizācijas vai citas ieinteresētās personas var attiecināt šī IES prasības arī uz profesionāliem grāmatvežiem, kas veic tādas pašas funkcijas kā atbildīgie partneri citas vēsturiskas finanšu informācijas revīzijas uzdevumos saskaņā ar SRS vai cita veida darba uzdevumos, kuru gaitā tiek sniegti apliecinājuma pakalpojumi un saistīti pakalpojumi.

¹² Šī IES kontekstā jēdziens “atbildīgais partneris” tiek izmantots saskaņā ar 220. Starptautiskajā revīzijas standartā “Finanšu pārskatu revīzijas kvalitātes kontrole”, 7.a) punktā sniegto definīciju.

¹³ 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014) 12. punkts.

5. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādņēs” (2015) izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2019. gads). Skaidrojošajos materiālos ir iekļauti arī Starptautiskās Revīzijas un apliecinājuma standartu padomes (International Auditing and Assurance Standards Board — IAASB) paziņojumos noteiktie papildu nosacījumi.

Spēkā stāšanās datums

6. Šis IES stājas spēkā 2016. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A17–A18 punktu)

7. Šis IES nosaka prasības attiecībā uz profesionālo kompetenci, kāda profesionālam grāmatvedim jāiegūst un jāuztur, pildot atbildīgā partnera funkcijas.

Prasības (sk. A19–A31 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālu grāmatvežu, kas pilda atbildīgā partnera funkcijas, pienākumu iegūt un uzturēt profesionālo kompetenci, ko apliecina mācību rezultāti, tostarp, un ne tikai, A tabulā uzskaitītie rezultāti.
9. IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālu grāmatvežu, kas pilda atbildīgā partnera funkcijas, pienākumu īstenot PKP procesu, lai iegūtu un uzturētu amatam nepieciešamo profesionālo kompetenci.

A tabula. Atbildīgā partnera profesionālās kompetences mācību rezultāti

Kompetences joma	Mācību rezultāti
Tehniskā kompetence	
(a) revīzija	(i) vada būtisku neatbilstību un risku identificēšanas un izvērtēšanu procesu vispārējās revīzijas stratēģijas ietvaros;
	(ii) novērtē uz būtisku neatbilstību riskiem vērstos pasākumus;
	(iii) novērtē, vai revīzija tika veikta un dokumentēta saskaņā ar piemērojamiem revīzijas standartiem (piemēram, SRS) un attiecīgajiem tiesību aktiem un noteikumiem;
	(iv) izstrādā atbilstošu revīzijas atzinumu un saistīto revīzijas ziņojumu, tostarp attiecīgos gadījumos galveno revīzijas jautājumu aprakstu.

Kompetences joma	Mācību rezultāti
(b) finanšu grāmatvedība un finanšu pārskatu sagatavošana	(i) novērtē, vai uzņēmuma sagatavotie finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos atbilst piemērojamo finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām un regulatīvajām prasībām;
	(ii) novērtē darījumu un notikumu atzīšanu, novērtēšanu, uzrādīšanu un atklāšanu finanšu pārskatos saskaņā ar piemērojamo finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām un regulatīvajām prasībām;
	(iii) novērtē vadības spriedumus un grāmatvedības aplēses, tostarp patiesās vērtības aplēses;
	(iv) novērtē finanšu pārskatu patiesu atspoguļojumu attiecībā uz uzņēmējdarbības veidu, darbības vidi un uzņēmuma spēju turpināt darbību;
(c) uzņēmuma valdība un risku vadība	(i) novērtē korporatīvās pārvaldības struktūras un risku izvērtēšanas procesus, kuri ietekmē uzņēmuma finanšu pārskatus vispārējās revīzijas stratēģijas kontekstā;
(d) uzņēmējdarbības vide	(i) analizē attiecīgos nozares, reglamentējošos un citus ārējos faktorus, kas sniedz informāciju par revīzijas riska izvērtējumiem, tostarp, un ne tikai, par tirgu, konkurenci, produktu tehnoloģijām un vides prasībām;
(e) nodokļi	(i) novērtē procedūras, kas veiktas, lai novērstu būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos attiecībā uz nodokļiem, un šo procedūru rezultātu ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju;
(f) informācijas tehnoloģijas	(i) novērtē informācijas tehnoloģiju (IT) vidi, lai noteiktu ar finanšu pārskatiem saistītos kontroles pasākumus un novērtētu ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju.
(g) uzņēmējdarbības likumi un noteikumi	(i) novērtē identificētos vai iespējamajos normatīvo aktu pārkāpumus, lai noteiktu to ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju un revīzijas atzinumu.

Kompetences joma	Mācību rezultāti
(h) finanses un finanšu pārvaldība	(i) novērtē dažādus uzņēmumam pieejamos finansējuma avotus un izmantotos finanšu instrumentus, lai novērtētu to ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju.
	(ii) novērtē uzņēmuma naudas plūsmu, budžetus un prognozes, kā arī apgrozāmā kapitāla prasības, lai noteiktu to ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju.
Profesionālās iemaņas	
(i) intelektuālās iemaņas	(i) risina revīzijas jautājumus, izmantojot izpēti, abstraktu un loģisku domāšanu un kritisku analīzi alternatīvu izvērtēšanai un rezultātu analīzei;
(j) starppersoniskās iemaņas un saziņa	(i) efektīvi un pienācīgā veidā sadarbojas ar darba grupu, vadību un personām, kam uzticēta pārvalde;
	(ii) risina revīzijas jautājumus, izmantojot efektīvas konsultācijas, kad nepieciešams;
(k) personiskās iemaņas	(i) veicina un īsteno mūžizglītību;
	(ii) rāda piemēru darba uzdevuma grupai;
	(iii) darbojas darba uzdevuma grupas pārrauga vai darbaudzinātāja lomā;
(l) organizatoriskās iemaņas	(i) novērtē, vai darba grupai, tostarp revidenta pieaicinātiem ekspertiem, ir atbilstoša objektivitāte un kompetence, lai veiktu revīziju;
	(ii) pārvalda revīzijas uzdevumus, nodrošinot darba uzdevuma grupu vadību un projekta vadību.
Profesionālās vērtības, ētika un attieksme	
(m) darbošanās sabiedrības interesēs	(i) veicina revīzijas kvalitāti visās darbībās, koncentrējoties uz sabiedrības interešu aizsardzību;
(n) profesionālā skepse un profesionāls spriedums	(i) pielieto apšaubošu attieksmi un profesionālu spriedumu, plānojot un veicot revīziju un izdarot secinājumus, uz kuriem tiks balstīts revīzijas atzinums;

Kompetences joma	Mācību rezultāti
(o) ētikas principi:	(i) pielieto ētikas pamatprincipus — godīgumu, objektivitāti, profesionālo kompetenci un pienācīgu rūpību, konfidencialitāti un profesionālu rīcību revīzijas kontekstā, un nosaka atbilstošu ētikas problēmu risinājumu;
	(ii) novērtē un reaģē uz apdraudējumu objektivitātei un neatkarībai, kas var rasties revīzijas laikā;
	(iii) aizsargā uzņēmuma informācijas konfidencialitāti saskaņā ar ētikas pienākumiem un attiecīgajām juridiskajām prasībām.

Skaidrojošie materiāli

Atsauces uz IAASB paziņojumos ietvertajām definīcijām (sk. 5. punktu)

A1. Šajā IES tiek izmantoti tālāk norādītie termini, kas ir definēti saskaņā ar IAASB paziņojumiem¹⁴.

B tabula: IAASB definīcijas, kas tiek izmantotas 8. IES

Definētais termins	Termina avots	Izmantotā definīcija
Revidenta pieaicināts eksperts	620. SRS “Revidenta pieaicināta eksperta darba izmantošana” 6.a) punkts	Persona vai organizācija, kas ir specializējusies ar grāmatvedību vai revīziju nesaistītā jomā un kuras pakalpojumus šajā jomā revidents izmanto, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus. Revidenta pieaicināts eksperts var būt gan revidenta iekšējais eksperts (partneris vai cita persona, tai skaitā pagaidu nodarbinātie, kas strādā revīzijas firmā vai tas tīkla organizācijā), gan arī ārējais revidenta eksperts.
Atbildīgais partneris*	220. SRS “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” 7.a) punkts	Partneris vai cita persona firmā, kas ir atbildīga par revīzijas uzdevumu un tā veikšanu, kā arī par revidenta ziņojuma parakstīšanu firmas vārdā un kuram, ja nepieciešams, profesionāla, tiesiska vai normatīva iestāde ir piešķirusi atbilstīgas pilnvaras.
Darba grupa	220. SRS “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” 7.d) punkts	Visi partneri un personāls, kas piedalās darba uzdevuma veikšanā, tostarp visi eksperti, kurus firma nolīgusi saistībā ar attiecīgo darba uzdevumu. Darba grupā tiek iekļauti arī visi ārējie eksperti, ko pieaicina firma vai radniecīgā firma. Termins “darba uzdevuma grupa” neattiecas uz klienta iekšējā audita personālu, kas sniedz tiešu palīdzību saistībā ar revīzijas uzdevumu, gadījumos, kad ārējam revidentam jāievēro 610. (2013. gada pārskatītā versija) prasības. ¹⁵

¹⁴ Iepriekš izklāstītās SRS definīcijas ir ietvertas IAASB Starptautisko Kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes, citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumu rokasgrāmatas terminu vārdnīcas 2018. gada izdevuma 1. sējumā.

¹⁵ 610. SRS “Iekšējo auditoru darba izmantošana” (2013.gada pārskatītā versija).

Definētais termins	Termina avots	Izmantotā definīcija
Finanšu pārskati	200. SRS “Neatkarīga revidenta vispārējie mērķi un revīzijas veikšana atbilstoši starptautisko revīzijas standartu prasībām” 13.f) punkts	Strukturēts vēsturiskas finanšu informācijas izklāsts, tostarp skaidrojumi, kura uzdevums ir saskaņā ar finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām darīt zināmus uzņēmuma ekonomiskos resursus un saistības noteiktā laika brīdī vai izmaiņas, kas tajos notikušas kādā laika posmā. Jēdzienu “finanšu pārskati” parasti attiecina uz finanšu pārskatu pilnu kopumu atbilstoši norādīto finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām, tomēr to var attiecināt arī uz atsevišķu finanšu pārskatu. Skaidrojumi ietver paskaidrojošu vai aprakstošu informāciju, kas norādīta pēc vajadzības, ir skaidri atļauta vai citādi atļauta piemērojamajās finanšu ziņošanas pamatnostādņēs, un tiek sniegta finanšu pārskatā vai pielikumos, vai arī iekļauta ar savstarpēju atsauci.
Firma*	220. SRS “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” 7.e) punkts.	Individuāli praktizējošs profesionāls grāmatvedis, profesionālu grāmatvežu līgumsabiedrība vai korporācija vai cita veida apvienība.
Profesionāls spriedums	200. SRS “Neatkarīga revidenta vispārējie mērķi un revīzijas veikšana atbilstoši starptautisko revīzijas standartu prasībām” 13.k) punkts.	Atbilstīgas apmācības, zināšanu un pieredzes pielietojums revīzijas, grāmatvedības un ētikas standartu kontekstā, lai izdarītu informētus lēmumus par turpmāko rīcību atbilstoši revīzijas uzdevuma apstākļiem.
Profesionāla skepse	200. SRS “Neatkarīga revidenta vispārējais mērķis un revīzijas veikšana atbilstoši starptautisko revīzijas standartu prasībām” 13.l) punkts	Apšauboša attieksme, gatavība noteikt apstākļus, kas varētu norādīt uz krāpšanas vai kļūdu izraisītām būtiskām neatbilstībām, kā arī kritiska revīzijas pierādījumu izvērtēšana.
* Atbilstošos gadījumos termins “partneris” un “firma” ir attiecināms arī uz šā termina publiskā sektora ekvivalentiem.		

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-5. punktu)

- A2. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A3. PKP ir posms, kas seko sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posmam. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā persona iegūst sākotnējo kompetenci, kas tai ļauj pildīt profesionāla grāmatveža funkcijas. PKP ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kas tiek īstenots pēc SPK posma noslēguma, ar mērķi paaugstināt un uzturēt profesionālo kompetenci, lai profesionāli grāmatveži varētu turpināt kompetenti pildīt savas funkcijas. PKP nodrošina: a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes un SPK procesā iegūtās kompetences turpmāku pilnveidošanu, atbilstoši profesionālā grāmatveža profesionālajai darbībai un konkrētajiem pienākumiem.
- A4. Kā noteikts 7. IES¹⁶, SPK procesā ir ietverta praktiskās pieredzes gūšana. Atbildīgā partnera karjeras izaugsmes procesā arvien lielāka kļūst praktiskās pieredzes loma nepieciešamās profesionālās kompetences dziļuma un plašuma attīstīšanai un uzturēšanai. Atbildīgais partneris var apliecināt savu praktisko pieredzi, sniedzot ikgadējus paziņojumus, uzturot darba laika reģistrus, kā arī iesniedzot kvalitatīvu uzraudzības pasākumu rezultātus, piemēram, darba rezultātu vērtējumus, darba uzdevumu kvalitātes pārbaudes un reglamentējošas pārbaudes.
- A5. Papildus profesionālajai kompetencei un praktiskajai pieredzei arī citi faktori ārpus šī IES darbības jomas nosaka to, vai profesionālā, juridiskā vai regulatīvā iestāde attiecīgos apstākļos profesionālajam grāmatvedim nodrošina nepieciešamās pilnvaras atbildīgā partnera funkciju pildīšanai.
- A6. Daudzās jurisdikcijās prasības, kas nosaka, kuras personas ir tiesīgas pildīt atbildīgā partnera funkcijas, nosaka tiesību akti, regulējums vai regulators (kopā dēvēts par “licencēšanas režīmu”). Licencēšanas režīmi savās prasībās ir ļoti atšķirīgi. Ja licencēšana nav IFAC dalīborganizācijas kompetencē, IFAC dalīborganizācija dara visu iespējamo saskaņā ar SMO 2 “Starptautiskie Profesionālo grāmatvežu izglītības standarti un citi IAESB paziņojumi”¹⁷, lai ietekmētu licencēšanas režīmu un panāktu, ka IFAC dalīborganizācija var izpildīt šajā IES izklāstītās profesionālās kompetences prasības.

¹⁶ Sk. 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2014) 5. punktu.

¹⁷ 2. Paziņojumā par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 2) “Starptautiskie Profesionālo grāmatvežu izglītības standarti un citi IAESB paziņojumi” ir noteikti IFAC dalīborganizāciju pienākumi attiecībā uz starptautiskajiem standartiem un citiem IAESB izdotiem paziņojumiem. Šajā SMO (9. punkts) ir īpaši aplūkota situācija, kad IFAC dalīborganizācijai nav piešķirta atbildība vai dalīta atbildība par profesionālās grāmatvedības programmu ieviešanu vai īstenošanu.

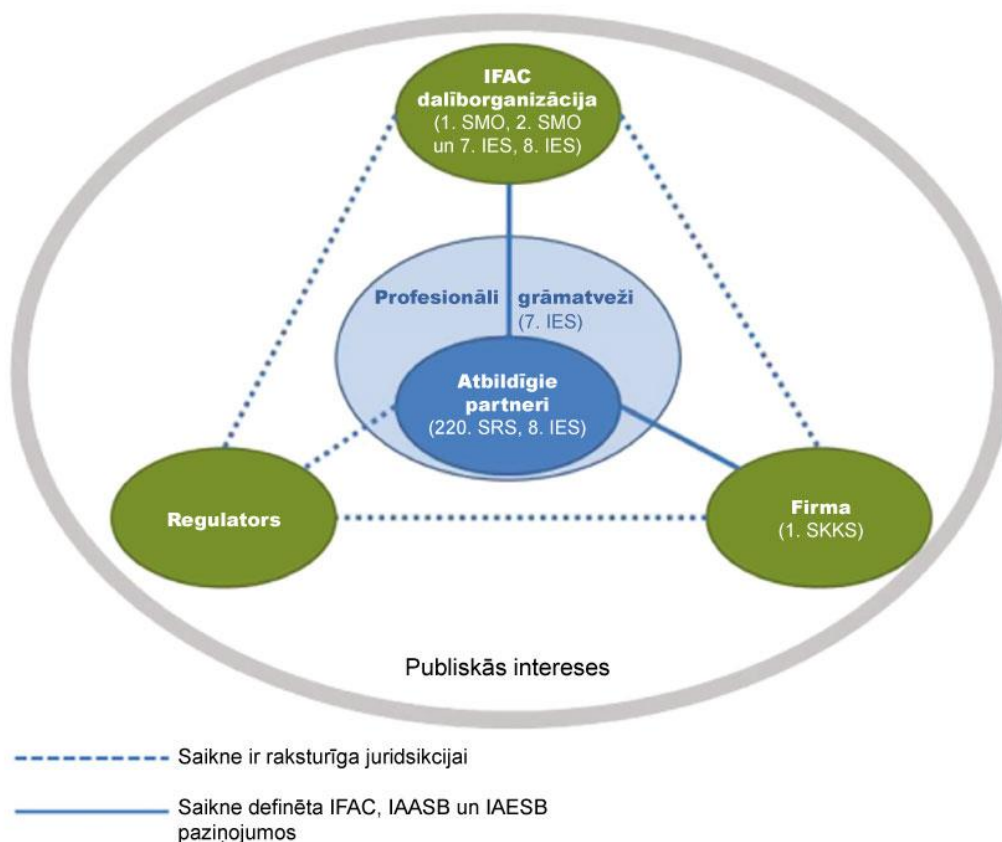
A7. Firma, kas pēc definīcijas ietver individuālus praktizējošus grāmatvežus, nosaka, kuras personas ir tiesīgas sniegt revīzijas atzinumu kā firmas juridiskais pārstāvis. Lielākā daļa firmu darbojas partnerības struktūras ietvaros, un partneri izlemj, kuras personas firmā pilda atbildīgā partnera funkcijas.

Ieinteresētās personas, kas ietekmē atbildīgā partnera profesionālo kompetenci

A8. 1. attēlā sniegts pārskats par ieinteresētajām personām, kas ietekmē atbildīgā partnera profesionālo kompetenci. Attiecības starp ieinteresētajām personām var būt atkarīgas no jurisdikcijas vai IAASB un IAESB paziņojumos un IFAC paziņojumos ietvertajiem norādījumiem un prasībām.

A9. Saskaņā ar 7. IES¹⁸ IFAC dalīborganizācijas nosaka visu profesionālo grāmatvežu pienākumu īstenot PKP, sniedzot ieguldījumu viņu profesionālās kompetences pilnveidošanā un uzturēšanā atbilstoši veicamajiem darba uzdevumiem un profesionālajiem pienākumiem.

1. attēls. Ieinteresētās personas, kas ietekmē atbildīgā partnera profesionālo kompetenci

¹⁸ Sk. 7. IES "Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana" (2014) 12. punktu.

- A10. 7. IES¹⁹ nosaka arī IFAC dalīborganizāciju pienākumu ieviest sistemātisku procesu, kura mērķis ir uzraudzīt, vai profesionālie grāmatveži atbilst IFAC dalīborganizācijas noteiktajām PKP prasībām.
- A11. 220. SRS²⁰ ir aplūkots atbildīgā partnera pienākums nodrošināt, lai darba grupai un visiem revidenta pieaicinātajiem ekspertiem, kas nav iekļauti darba grupā, kopumā piemistu atbilstoša kompetence un spējas. Ja vien firmas vai citu personu sniegtā informācija neliecina par pretējo, 220. SRS²¹ nosaka, ka darba grupa var paļauties uz uzņēmuma kvalitātes kontroles sistēmu attiecībā uz personāla kompetences nodrošināšanu, darbā pieņemšanu un formālu darbinieku apmācību.
- A12. 1. SKKS²² nosaka formas pienākumu izstrādāt politiku un procedūras, kuru uzdevums ir sniegt firmai pietiekamu pārlicību par to, ka: a) firmā ir pietiekams daudzums personāla, kam piemīt nepieciešamā kompetence, spējas un apņemšanās ievērot ētikas prasības, lai nodrošinātu darba uzdevumu atbilstību profesionālajiem standartiem un normatīvajām prasībām, un b) firmas un atbildīgo partneru sniegtie ziņojumi ir atbilstīgi apstākļiem
- A13. Daudzās jurisdikcijās regulatoriem var būt piešķirta uzraudzības funkcija attiecībā uz IFAC dalīborganizācijām, firmām un atbildīgajiem partneriem.
- A14. Ievērojot šīs IES prasības un pildot savus pienākumus, ko nosaka SMO 1²³ un SMO 2²⁴, IFAC dalīborganizācijas palīdz firmām īstenot 1. SKKS prasības un palīdz atbildīgajiem partneriem īstenot 220. SRS prasības. Kopā šie paziņojumi veicina skaidrību un konsekveni attiecībā uz profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama atbildīgajam partnerim un darba uzdevuma komandai, tādējādi aizsargājot sabiedrības intereses.

¹⁹ Sk. 7. IES "Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana" (2014) 17. punktu.

²⁰ Sk. 220. SRS "Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā" 14. punktu.

²¹ Sk. 220. SRS "Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā" A2 punktu.

²² Sk. 1. SKKS "Kvalitātes kontrole firmās, kas revidē un pārskata vēsturisku finanšu informāciju un sniedz citus apliecinājuma un ar to saistītos pakalpojumus" 29. punktu.

²³ 1. Paziņojums par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 1) "Kvalitātes nodrošināšana" nosaka IFAC dalīborganizāciju pienākumus kvalitātes nodrošināšanas pārbaudes sistēmas kontekstā attiecībā uz dalīborganizācijas dalībniekiem, kuri veic revīzijas, pārbaudes un citus apliecinājuma uzdevumus un sniedz ar finanšu pārskatiem saistītus pakalpojumus. Šajā SMO īpaši aplūkota situācija, kad IFAC dalīborganizācijai nav piešķirta atbildība vai dalīta atbildība par noteikumu izstrādi un kvalitātes nodrošināšanas pārbaudes sistēmas darbību.

²⁴ 2. Paziņojumā par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 2) "Starptautiskie Profesionālo grāmatvežu izglītības standarti un citi IAESB paziņojumi" ir noteiktas prasības, kas jāievēro IFAC dalīborganizācijām saistībā ar starptautiskajiem izglītības standartiem un citiem IAESB izdotiem paziņojumiem. SMO īpaši aplūko situāciju, kad IFAC dalīborganizācijai nav atbildības vai dalītas atbildības par noteikumu izstrādi un kvalitātes nodrošināšanas pārbaudes sistēmas darbību.

Profesionālās kompetences progresējošā būtība

A15. Tikai tie profesionālie grāmatveži, kuri attīsta un uztur profesionālo kompetenci, apliecinot to ar A tabulā norādītajiem mācību rezultātiem, spēj risināt sarežģītās situācijas, ar kādām var saskarties darba uzdevuma atbildīgais partneris. Profesionāls grāmatvedis, kurš vēlas kļūt par atbildīgo partneri, parasti vairāku gadu ilgumā piedalās darba uzdevuma grupās un gūst pieredzi, pildot uzraudzības un vadības funkcijas atbildīgā partnera uzraudzībā. Šāda profesionālā izaugsme, ko nodrošina atbildības līmeņa palielināšana, ir vispāratzīts ceļš, kādā profesionāls grāmatvedis var sagatavoties atbildīgā partnera funkciju pildīšanai. Personas, kas pilda atbildīgā partnera lomu, attīsta un uztur savu profesionālo kompetenci, vadot revīzijas uzdevumus vai piedaloties tajos un īstenojot citas mācību aktivitātes PKP procesā.

Finanšu pārskatu revīzija un citi apliecinājuma uzdevumi

A16. Šis IES attiecas uz atbildīgajiem partneriem, kas ir atbildīgi par finanšu pārskatu revīziju. Profesionālā kompetence, ko apliecina A tabulā norādīto mācību rezultātu sasniegšana, var būt noderīga arī citas vēsturiskas finanšu informācijas revīzijā, kas tiek veikta saskaņā ar SRS, vai, sniedzot citus apliecinājuma un saistītos pakalpojumus. Tāpat profesionālā kompetence, kas nepieciešama finanšu pārskatu revīzijas gaitā, lielā mērā var noderēt atbildīgajiem partneriem apliecinājuma uzdevumos, kas saistīti ar nefinanšu pārskatu informāciju, piemēram, vides vai sociālajiem aspektiem.

Mērķis (sk. 7. punktu)

A17. Prasības attiecībā uz profesionālu grāmatvežu nepieciešamo un uzturamo profesionālo kompetenci, pildot atbildīgā partnera lomu, kalpo vairākiem mērķiem. Tādējādi tiek aizsargātas sabiedrības intereses, uzlabota atbildīgo partneru darba kvalitāte un veicināta revīzijas profesijas uzticamība.

A18. Šī IES pamatnosacījums ir tāds, ka atbildīgajam partnerim ir jāiegūst profesionālā kompetence, lai spētu uzņemties attiecīgo lomu, un vienlaikus atbildīgo partneru darbības vide ir augstā mērā mainīga. Pārmaiņas var rasties, pamatojoties uz dažādiem faktoriem, tostarp, bet ne tikai: a) pastiprināts regulējums; b) tendences finanšu un nefinanšu pārskatu sniegšanas jomā; c) jaunas tehnoloģijas; d) uzņēmējdarbības analīzes plašāka izmantošana; un e) uzņēmējdarbības sarežģītība. Lai pielāgotos pārmaiņām, atbildīgajiem partneriem ir jāuztur un jāpilnveido sava profesionālā kompetence visā karjeras laikā.

Prasības (sk. 8.-9. punktu)

A19. A tabulā norādītas kompetences jomas un ar tām saistītie mācību rezultāti tehniskās kompetences, profesionālo iemaņu un profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomās. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu.

- A20. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Sasniegto PKP mācību rezultātu novērtēšana tiek veikta saskaņā ar pieeju, kas ir balstīta uz rezultātu. 7. IES ir sniegti papildu norādījumi attiecībā uz PKP vērtēšanu.
- A21. Šī IES pamatā ir mācību rezultāti, kas raksturo profesionālo kompetenci, kāda topošiem profesionāliem grāmatvežiem jāiegūst līdz SPK posma noslēgumam, kā noteikts 2., 3. un 4. IES.²⁵
- A22. Plānoto PKP veidu, laiku un apjomu var ietekmēt arī citi faktori papildus A tabulā norādītajiem mācību rezultātiem. Šādi faktori var būt, bet ne tikai: a) atbildīgā partnera iepriekš veikto revīzijas uzdevumu apjoms; b) izmaiņas revīzijas un finanšu pārskatu standartos; un c) izmaiņas citu A tabulā minēto kompetences jomu saturā.
- A23. Neatkarīgi no revīzijas uzdevuma un atbildīgā partnera, firmas lieluma vai veida šī IES priekšnoteikums ir tāds, ka atbildīgajiem partneriem jāturpina PKP process atbilstoši to revīzijas uzdevumu sarežģītībai, kuros viņi pilda atbildīgā partnera lomu.
- A24. IFAC dalīborganizācijas var noteikt papildu kompetences jomas vai pieprasīt, lai atbildīgie partneri sasniegtu papildu mācību rezultātus, kas nav norādīti šajā IES. Piemērs var būt situācija, kad atbildīgais partneris veic revīziju attiecībā uz specializētu nozari vai darījumu.

Individuāli praktizējoši grāmatveži un mazas un vidējas firmas

- A25. Akcentējot vienu konkrētu lomu nevis darba uzdevuma grupas funkcijas vai firmas struktūru, šajā IES tiek mērķtiecīgi apzināts plašais situāciju klāsts, kādās darbojas atbildīgais partneris, tostarp kā individuāls praktizējošs grāmatvedis vai mazas un vidējas firmas ietvaros.²⁶ Šādās situācijās atbildīgajam partnerim var nebūt pieejams darba uzdevuma grupas atbalsts, tostarp atbalsts, ko sniedz darba uzdevuma grupas dalībnieki ar specializētām iemaņām. Tādējādi atbildīgais partneris var būt tieši iesaistīts plašāka mēroga revīzijas darbību īstenošanā, nekā tas būtu citos gadījumos.

²⁵ 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2015); 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2015); 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2015) .

²⁶ IFAC Mazu un vidēju firmu komitejas dokumentā jēdziens MVF definēts, kā “... firma, kurai piemīt šādas iezīmes: tās klienti lielākoties ir mazie un vidējie uzņēmumi (MVU); tā izmanto ārējos avotus, lai papildinātu ierobežotus iekšējos tehniskos resursus, un tā nodarbina ierobežotu skaitu profesionālu darbinieku”.

Mācību rezultāti revīzijas jomā

A26. Būtisku neatbilstību risku identificēšanas un izvērtēšanas procesa vadīšana ietver šādu apsvērumu izdarīšanu:

- riski, kas identificēti, pielietojot darba uzdevuma akceptēšana un turpināšanas procedūras;
- uzņēmuma spēja turpināt darbību; un
- krāpšanas un kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību riski.

A27. No būtisku neatbilstību risku izvērtējuma izrietošo atbildes pasākumu noteikšana ietver atbilstošas vispārējās revīzijas stratēģijas apstiprināšanu vai izstrādi.

A28. Novērtējot, vai revīzija tika veikta saskaņā ar piemērojamiem revīzijas standartiem (piemēram, SRS) un attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, ir jāizvērtē šādi faktori:

- iegūto revīzijas pierādījumu un ar tiem saistītās dokumentācijas pietiekamība un piemērotība;
- nozīmīgi trūkumi iekšējās kontroles sistēmā un citi jautājumi, par kuriem jāziņo personām, kam uzticēta pārvalde; un
- iespējama neobjektivitāte vadības aplēsēs un citās spriedumam pakļautās jomās.

Mācību rezultāti organizatorisko iemaņu jomā

A29. Piemēri jomām, kuru revīzijā revidents var pieaicināt ekspertu, ir šādas un ne tikai šādas: nodokļi, IT, juridiskie jautājumi, ar nozieguma izmeklēšanu saistītā grāmatvedība, vērtējumi, aktuāra pakalpojumi un pensijas.

Mācību rezultāti profesionālās skepses un profesionāla sprieduma jomā

A30. Jebkuras revīzijas galvenais uzdevums ir novērtēt, vai ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi, kas pamato secinājumus, uz kuriem balstīts revidenta atzinums. Profesionālā skepse ietver revīzijas pierādījumu kritisku izvērtējumu, pielietojot apšaubošu attieksmi. IES nosaka atbildīgo partneru un darba grupas pienākumu pielietot profesionālu spriedumu finanšu pārskatu revīzijas plānošanas un veikšanas gaitā. Profesionāls spriedums tiek pielietots, piemēram, apšaubot vadības apgalvojumus un pieņēmumus, kas ietverti finanšu pārskatos, un apsverot, vai uzņēmums pienācīgi piemērojis grāmatvedības standartus un noteicis atbilstošu vispārējo revīzijas stratēģiju.

A31. Efektīva PKP procesa plānošana profesionālās skepses un profesionālā sprieduma jomās ietver pienācīgas rūpības principa ievērošanu un var ietvert dažādu mācību metožu apkopojumu, kurās būtiska nozīme ir darbaudzināšanai, reflektējošiem pasākumiem un praktiskās pieredzes gūšanai.

IES IZMAIŅAS KOPŠ 2021. GADA — PĀRSKATĪTIE STANDARTI UN ATBILSTOŠĀS IZMAIŅAS

PRIEKŠVārds

IES nosaka prasības attiecībā uz: a) mācību uzsākšanu profesionālajās grāmatvedības izglītības programmās; b) topošo profesionālo grāmatvežu SPK; un c) profesionālo grāmatvežu PKP. Process, ko IAESB ievēro savu standartu izstrādē, ir izklāstīts dokumentā “Atbilstīgs process un darba procedūras” (*Due Process and Working Procedures (2010)*). Katra IES struktūra ir sakārtota tā, ka tie sastāv no šādām sadaļām: “Ievads” (piemēram, “Darbības joma” un “Spēkā stāšanās datums”), “Mērķis”, “Prasības” un “Skaidrojošie materiāli”.

“Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” sniedz konceptuālu pamatu IES nosacījumiem; tomēr pamatnostādnēs nav noteiktas prasības, kas attiektos uz IFAC dalīborganizācijām.

IAESB 2018. gada decembrī publicēja pārskatīto 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020), precizējot principus un prasības attiecībā uz to, kā profesionālās grāmatvedības organizācijas vērtē, uzrauga un īsteno savas pastāvīgas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas sistēmas. 7. (pārskatīts) IES skaidri nosaka visu profesionālo grāmatvežu pienākumu attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, lai spētu pildīt savu lomu.

Apkopojot informāciju un konsultējoties par attiecīgo tēmu, IAESB ir secinājusi, ka ir jāpilnveido spēkā esošajos IES noteiktie mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi SPK jomā un profesionālās skepses jomā tā, lai profesionālie grāmatveži varētu veikt savus pienākumus kompetenti, gan šobrīd, gan nākotnē. IAESB 2019. gada jūnija sanāsmē apstiprināja 2., 3., 4. un 8. IES pārskatītās versijas, kas stājas spēkā 2021. gada 1. janvārī. 2., 3., 4. un 8. IES pārskatītās versijas ir pilnveidotas topošo un profesionālo grāmatvežu SPK un PKP procesa konsekvences, kvalitātes un atbilstības ziņā. Papildinājumi un labojumi, kas ieviesti 2., 3., 4. un 8. IES pārskatītajās versijās, ietver SPK un profesionālās skepses principa iekļaušanu mācību rezultātos, tādējādi nodrošinot augstas kvalitātes finanšu pārskatu sagatavošanu, revīzijas vai citu saistītu finanšu un grāmatvedības pakalpojumu sniegšanu digitālajā laikmetā. Nākamajā sadaļā ir izklāstīti šie labojumi ar atbilstošām izmaiņām, kas iekļautas katrā no 8 IES.

IAESB paziņojumos minētās definīcijas ir iekļautas *IAESB terminu vārdnīcā* (2021). Terminu vārdnīca ir izmantojama kā rakstiskās tulkošanas, mutiskās tulkošanas un prasību piemērošanas atbalsta rīks. Šīm definīcijām nav piešķirama primāra nozīme salīdzinājumā ar citiem mērķiem noteiktām definīcijām, piemēram, tiesību aktos, regulējumos noteiktām un citām definīcijām.

1. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀS PRASĪBAS PROFESIONĀLĀ GRĀMATVEŽA
IZGLĪTĪBAS IEGŪŠANAI” (2014)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-5.
Spēkā stāšanās datums	6.
Mērķis	7.
Prasības	8.-10.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A3
Mērķis	A4–A6
Prasības	A7–A12

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A3 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka principus, saskaņā ar kuriem tiek noteiktas un izziņotas profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, savukārt sākotnējās prasības, lai uzsāktu profesionālu darbību, ir noteiktas šādos IES:
 - (a) 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2021);
 - (b) 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2021);
 - (c) 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme (2021);
 - (d) 5. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — praktiskā pieredze” (2015); un
 - (e) 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015).
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir noteikt un izziņot profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
3. Šī IES princips nosaka elastīgu piekļuves iespēju sniegšanu profesionālām grāmatvedības izglītības programmām, kas tiek nodrošinātas IFAC dalīborganizācijas paspārnē, vienlaikus pārliedzinoties, ka profesionāliem grāmatvežiem ir pamatotas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas. Šajā IES ir skaidroti šādi aspekti:
 - a) atbilstošu iespēju nodrošināšana sekmīgai mācību programmas absolvēšanai;
 - b) sākotnējās prasību piemērotība; un c) dažādi sākotnējās prasību veidi.
4. Šajā IES ir atzīts, ka sākotnējās prasības var atšķirties atkarībā no jurisdikcijas, ņemot vērā:
 - a) atšķirīgās iespējas, ko piedāvā profesionālās grāmatvedības izglītības programmas; un
 - b) atšķirības starp dažādās jurisdikcijās spēkā esošajiem pārvaldības un normatīvajiem noteikumiem. Šajā IES arī atzīts, ka pilna profesionālā kvalifikācija ir tikai viens no profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atskaite punktiem.
5. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021. gads).

Spēkā stāšanās datums

6. Šis IES stājas spēkā 2014. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A4–A6 punktu)

7. Šī IES mērķis ir noteikt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, kam ir jābūt godīgām, samērīgām un jānodrošina sabiedrības interešu aizsardzība.

Prasības (sk. A7–A12 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, kas ļauj uzņemt programmā tikai tādas personas, kurām ir pamatotas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu, vienlaikus neradot pārmērīgus šķēršļus personu uzņemšanai.
9. IFAC dalīborganizācijām ir jāizskaidro izmantotais pamatojums, izvēloties principus sākotnējo prasību noteikšanai, ieinteresētajām personām, tostarp izglītības pakalpojumu sniedzējiem un personām, kuras vēlas apgūt profesionāla grāmatveža profesiju.
10. IFAC dalīborganizācijas publisko attiecīgo informāciju, lai palīdzētu personām novērtēt savas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-5. punktu)

- A1. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) process. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A2. IFAC dalīborganizācijas īsteno kontroli pār profesionālo grāmatvedības izglītības programmu sākotnējo prasību noteikšanu atšķirīgos līmeņos. Piemēram, dažās jurisdikcijās prasības sākotnējās prasības var tikt noteiktas universitātes vai valdības līmenī. Grāmatvedības profesiju var apgūt dažādos veidos. Piemēram: a) tradicionālā attiecīga līmeņa augstākās izglītības iegūšana; b) pieredzes iegūšana, strādājot attiecīgā nozarē; un c) studijas profesionālā programmā pēc vidējās izglītības iegūšanas. Turklāt dažādām jurisdikcijām un IFAC dalīborganizācijām ir atšķirīgas darba tirgus problēmas.
- A3. Ir vairāki pasākumi, ko IFAC dalīborganizācija var veikt, lai izpildītu savus dalībnieka pienākumus. Piemērs ir situācija, kad profesionālās grāmatvedības izglītības programmas sākotnējās prasības nosaka universitāte nevis IFAC dalīborganizācija. Šādā gadījumā IFAC dalīborganizācija var sadarboties ar universitāti, lai izskaidrotu IES mērķi un informētu, ka IES prasību ievērošana atvieglotu studentu turpmāku uzņemšanu IFAC dalīborganizācijas sastāvā.

Mērķis (sk. 7. punktu)

- A4. Visi IES ir izstrādāti ar mērķi aizsargāt sabiedrības intereses. IES īsteno šo mērķi, nosakot profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības, kurām ir svarīga loma, palīdzot personām, kuras vēlas apgūt profesionāla grāmatveža profesiju, pieņemt pārdomātus lēmumus par viņu izglītības izvēli. Šādas sākotnējās prasības paredz arī to, ka profesionālās grāmatvedības izglītības programmās tiek uzņemtas tikai tādas personas, kurām ir izredzes sekmīgi šādas programmas absolvēt. Profesionālo grāmatvedības programmu uzņemšanas kritērijus nosaka 2., 3., 4., 5. un 6. IES, tādās jomās kā tehniskā kompetence, profesionālās iemaņas, profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme, praktiskā pieredze un rezultātu izvērtēšana, un kas nodrošina to, ka grāmatvedības profesijas pārstāvji iegūst atbilstošu profesionālās kvalifikācijas līmeni.
- A5. Šis IES kalpo sabiedrības interesēm, risinot problēmas saistībā ar augstas kvalitātes profesionālu grāmatvežu nodrošināšanu pietiekami lielā apjomā. Tas tiek panākts, nosakot principus attiecībā uz profesionālas grāmatvedības izglītības programmu sākotnējām prasībām, kuras nedrīkst būt ne pārāk striktas (radīt nevajadzīgus šķēršļus profesijas apguvei), ne pārāk zemas (likt personām maldīgi ticēt, ka tām ir izredzes

sekmīgi absolvēt mācību programmu). Šādas sākotnējās prasības palīdz efektīvi izmantot resursus un palīdz personām, kuras apver iespēju apgūt profesionāla grāmatveža profesiju, pieņemot pārdomātus lēmumus attiecībā uz viņu karjeru.

A6. IFAC dalīborganizācijas var sniegt ieguldījumu efektīvu profesionālu lēmumu pieņemšanā, informējot personas, kuras apsver iespēju iegūt profesionāla grāmatveža izglītību, par tehnisko kompetenci, profesionālajām iemaņām un profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi, kas tiek sagaidīta no personām, kuras sekmīgi absolvējušas profesionālās grāmatvedības izglītības programmas. Personas var pieņemt pārdomātus lēmumus tikai tad, ja tām ir pieejama nepieciešamā informācija. IFAC dalīborganizācijas var pastāvīgi apkopot un analizēt datus, lai konsultācijas personām, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, tiktu balstītas uz ticamu informāciju. Informācija, ko sniedz IFAC dalīborganizācijas, var būt šāda:

- (a) atšķirīgas sākotnējās prasības profesionālās grāmatvedības izglītības programmu studiju uzsākšanai;
- (b) personu, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, aicināšana uzsākt studijas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā tikai tad, ja šīs personas ir izvērtējušas savas izredzes sekmīgi absolvēt programmu;
- (c) veiksmīgi kvalifikāciju ieguvušo kandidātu skaits;
- (d) pārredzama informācija par sagaidāmajiem nosacījumiem un izmaksām, kas saistītas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmas apgūšanu; un
- (e) pašdiagnostikas rīki, piemēram, kompetences kartes, kurās norādītas iemaņas, zināšanas un attieksme, kas jāiegūst, sekmīgi absolvējot profesionālās grāmatvedības izglītības programmu.

Prasības (sk. 8.-10. punktu)

A7. Izglītības programmas sekmīgas absolvēšanas potenciāla noteikšana ir atkarīga no dažādiem faktoriem. Mērķis ir: a) palīdzēt personām, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, saņemt pēc iespējas pilnīgāku informāciju, pieņemot lēmumu uzsākt studijas profesionālās grāmatvedības izglītības programmas; un b) mudināt iestādes, kas piedāvā profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, sniegt pēc iespējas noderīgāku un būtiskāku informāciju. Katra IFAC dalīborganizācija attiecībā uz dažādām profesionālām grāmatvedības izglītības programmām šo frāzi var interpretēt atšķirīgi. IFAC dalīborganizācijas var noteikt galvenos faktorus, kas nodrošina pamatotas izredzes absolvēt izglītības programmu, piemēram, izvirzīt nosacījumu, ka profesionālās grāmatvedības izglītības programmas sākotnējām prasībām ir jābūt tādām, lai personas, kuras apsver iespēju uzsākt profesionāla grāmatveža karjeru, būtu spējīgas apgūt nepieciešamās profesionālās grāmatveža zināšanas. Šajā kontekstā var ņemt vērā tādus aspektus, kā, piemēram: a) ekonomiskā, uzņēmējdarbības un normatīvā vide; b) nepieciešamās pamatzināšanas; c) paredzamā apmācība; d) grāmatveža pildītās funkcijas; un e) citi būtiski faktori.

- A8. Sākotnējās prasības var pamatot ar nepieciešamo tehnisko kompetenci, profesionālajām iemaņām un profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi sekmīgai profesionālās grāmatvedības izglītības programmas absolvēšanai. Tas neizslēdz tādu uzņemšanas kritēriju noteikšanu kā universitātes grāda vai universitātes līmeņa studiju uzsākšanai atbilstoša kvalifikācijas iegūšana. Nosakot sākotnējās prasības, IFAC dalīborganizācija var apsvērt, vai tās ir piemērotas katrā konkrētā gadījumā, un vai tās nav pārmērīgi ierobežojošas vai pārāk zemas. Kā piemērs pārmērīgi ierobežojošām sākotnējām prasībām var kalpot konkrētu priekšmetu apguves pieprasīšana konkrētās iestādēs vai minimālās darba pieredzes pieprasīšana konkrētā jomā. No šādiem pārmērīgiem ierobežojumiem vajadzētu izvairīties tāpēc, lai nodrošinātu elastīgu piekļuvi profesionālām grāmatvedības izglītības programmām, nevis, lai pazeminātu pašas profesionālās grāmatvedības izglītības programmas vai grāmatvedības profesijas standartus. Pastāv dažādi profesionālās grāmatvedības izglītības programmu uzņemšanas un absolvēšanas veidi, kā arī dažādi veidi, kā iegūt SPK.
- A9. IFAC dalīborganizācijas var ieviest atšķirīgas sākotnējās prasības, jo profesionālās grāmatvedības izglītības programmas var atšķirties atkarībā no jurisdikcijas un to veida. Piemēram, noteiktām profesionālām grāmatvedības izglītības programmām kā sākotnējās prasības var būt noteiktas labas matemātiskās un rakstītprasmes. Savukārt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu sākotnējās prasības attiecībā uz noteiktām specializētām jomām var paredzēt, ka personai ir nepieciešams universitātes grāds vai līdzvērtīga kvalifikācija.
- A10. Topošie profesionālie grāmatveži, iespējams, jau ir attīstījuši savu: a) tehnisko kompetenci; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi, izmantojot dažādus veidus, tostarp, iegūstot darba pieredzi, studējot vai paaugstinot savu kvalifikāciju. Elastīgums profesionālās grāmatvedības izglītības programmu apguves iespēju ziņā nekādā veidā nemazina nedz šīs izglītības striktos nosacījumus, nedz standartus, kādi jāievēro topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem SPK iegūšanā. IFAC dalīborganizācijas var pielāgoties šādām atšķirīgām prasībām, ieviešot elastīgas sākotnējās prasības, kas piemērotas visām personām, kurām ir pamatotas izredzes sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu. Šādas elastības mērķis ir nodrošināt plašu piekļuvi profesionālās grāmatvedības izglītības programmām; tās mērķis nav veidot dažādu kategoriju profesionālos grāmatvežus. Šādas elastības piemērs ir situācija, kad IFAC dalīborganizācija nosaka sākotnējās prasības kvalifikācijas iegūšanai (piemēram, pieprasot universitātes grādu vai līdzvērtīga līmeņa izglītību), un ļauj uzsākt studijas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā personām, kurām nav universitātes grāda, bet kurām piemīt, piemēram, attiecīgā laika periodā gūta praktiskā pieredze.
- A11. IFAC dalīborganizācija var noteikt īpašus kritērijus, ko izmanto, nosakot, vai persona atbilst profesionālās grāmatvedības izglītības programmas sākotnējām prasībām. Tā var būt kvalifikācija, mācību kursu pabeigšana, iestājpārbaudījumi vai praktiskā pieredze. Sākotnējās prasības var ietvert konkrētu kvalifikācijas, pieredzes aspektu (vai šādu aspektu kopuma) novērtēšanu vai citu aspektu novērtēšanu, atbilstoši IFAC

dalīborganizācijas ieskatiem. Šo informāciju var publiskot piemēram, iekļaujot to profesionālo grāmatvedības izglītības brošūrās vai IFAC dalīborganizācijas tīmekļa vietnē.

- A12. IFAC dalīborganizācijas var palīdzēt personām, kas izskata iespēju apgūt profesionālo grāmatveža karjeru, apsvērt savas iespējas sekmīgi absolvēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu, mudinot šādas personas izvērtēt programmas aptverto saturu, līmeni un programmas vērtēšanas metodes.

2. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA — TEHNISKĀ
KOMPETENCE” (2021)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-4.
Spēkā stāšanās datums	5.
Mērķis	6.
Prasības	
Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā	7.
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	8.
Tehniskās kompetences vērtēšana	9.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A6
Mērķis	A7
Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā	A8–A12
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	A13–A14
Tehniskās kompetences izvērtēšana	A15–A16
1. pielikums. Kvalifikācijas līmeņu apraksts	

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A6 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka mācību rezultātus tehniskās kompetences jomā, kāda jāsasniedz profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam. Tehniskā kompetence ir spēja pielietot profesionālās zināšanas noteiktas lomas pildīšanai atbilstoši noteiktam standartam.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. Šis IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus tehniskās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam. 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2021) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2021) nosaka attiecīgās kompetences jomas un mācību rezultātus SPK ietvaros. Kopā šie IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam.
4. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021).

Spēkā stāšanās datums

5. Šis IES stājas spēkā 2021. gada 1. janvārī.

Mērķis (sk. A7 punktu)

6. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz tehnisko kompetenci, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāapliecina līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā (sk. A8–A12 punktu)

7. IFAC dalīborganizācijas nosaka mācību rezultātus tehniskās kompetences jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šie mācību rezultāti ietver A tabulā norādītos.

A tabula. Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis²⁷)	Mācību rezultāti
(a) finanšu grāmatvedība un finanšu pārskatu sagatavošana (vidējais līmenis)	(i) pielieto grāmatvedības principus attiecībā uz darījumiem un citiem notikumiem;
	(ii) pielieto starptautiskos finanšu pārskatu standartus (SFPS) vai citus attiecīgus standartus attiecībā uz darījumiem un citiem notikumiem;
	(iii) novērtē finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto grāmatvedības politiku atbilstību;
	(iv) sagatavo finanšu pārskatus, tostarp konsolidētos finanšu pārskatus, saskaņā ar SFPS vai citiem attiecīgiem standartiem;
	(v) interpretē finanšu pārskatus un saistītos skaidrojumus;
	(vi) interpretē ziņojumus, kuros iekļauti nefinanšu dati un informācija;
(b) vadības grāmatvedība (vidējais līmenis)	(i) sagatavo datus un informāciju, kas atbalsta vadības lēmumu pieņemšanu par tādiem jautājumiem, kā plānošana un budžeta sastādīšana, izmaksu pārvaldība, kvalitātes kontrole, snieguma vērtēšana un salīdzinošā analīze;
	(ii) pielieto metodes, kas atbalsta vadības lēmumu pieņemšanu, tostarp attiecībā uz produktu izmaksām, starpības analīzi, krājumu pārvaldību, budžeta veidošanu un prognozēšanu;
	(iii) pielieto atbilstošas kvantitatīvās metodes, lai analizētu izmaksas un tās veidojošos faktorus;
	(iv) analizē datus un informāciju, kas atbalsta vadības lēmumu pieņemšanu.
	(v) novērtē produktu un uzņēmējdarbības segmentu darbības rezultātus;

²⁷ Kvalifikācijas līmenis attiecīgajā kompetences jomā, kas jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam (kā izklāstīts 1. pielikumā).

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(c) finanses un finanšu vadība (vidējais līmenis)	(i) salīdzina dažādus organizācijai pieejamos finansējuma avotus, tostarp banku finansējumu, finanšu instrumentus un obligāciju, pašu kapitāla un valsts kases tirgus;
	(ii) analizē uzņēmuma naudas plūsmu un apgrozāmā kapitāla prasības;
	(iii) analizē organizācijas pašreizējo un turpmāko finansiālo stāvokli, izmantojot dažādas metodes, tostarp rādītāju analīzi, tendenču analīzi un naudas plūsmas analīzi;
	(iv) novērtē organizācijas kapitāla izmaksu aprēķinos izmantoto komponentu atbilstību;
	(v) pielieto kapitāla budžeta veidošanas metodes, novērtējot lēmumus par kapitālieguldījumiem;
	(vi) izskaidro ienākumus, uz aktīviem balstītas un tirgus vērtēšanas pieejas, ko izmanto ieguldījumu lēmumiem, uzņēmējdarbības plānošanai un ilgtermiņa finanšu pārvaldībai;
(d) nodokļi (vidējais līmenis)	(i) izskaidro atbilstību valsts nodokļu sistēmas un dokumentēšanas prasībām;
	(ii) sagatavo tiešus un netiešus nodokļu aprēķinus privātpersonām un organizācijām;
	(iii) analizē nodokļu jautājumus, kas saistīti ar nesarežģītiem starptautiskiem darījumiem;
	(iv) paskaidro atšķirības starp nodokļu plānošanu, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un krāpšanos nodokļu jomā;

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(e) revīzija un apliecinājums (vidējais līmenis)	(i) apraksta finanšu pārskatu revīzijas mērķus un posmus;
	(ii) piemēro Starptautiskos Revīzijas standartus vai citus attiecīgus revīzijas standartus, likumus un noteikumus, kas piemērojami finanšu pārskatu revīzijai;
	(iii) izvērtē būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos un apsver to ietekmi uz revīzijas stratēģiju;
	(iv) pielieto kvantitatīvās metodes, ko izmanto revīzijas uzdevumos.
	(v) identificē būtiskos revīzijas pierādījumus, tostarp pretrunīgus pierādījumus, lai ņemtu tos vērā, izdarot spriedumus, pieņemot lēmumus un izdarot pamatotus secinājumus;
	(vi) izdara secinājumus, vai ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi;
	(vii) skaidro apliecinājuma uzdevumu galvenos elementus un piemērojamos standartus, kas attiecas uz šādiem darba uzdevumiem;
(f) uzņēmuma vadība, risku pārvaldība un iekšējā kontrole (vidējais līmenis)	(i) skaidro labas pārvaldības principus, tostarp īpašnieku, ieguldītāju un ar pārvaldību saistīto personu tiesības un pienākumus; skaidro ieinteresēto personu lomu pārvaldībā, informācijas izpaušanas un pārredzamības prasību kontekstā;
	(ii) analizē organizācijas pārvaldības sistēmas elementus;
	(iii) analizē organizācijas riskus un iespējas, izmantojot risku pārvaldības sistēmu;
	(iv) analizē ar finanšu pārskatiem saistītās iekšējās kontroles sistēmas komponentes;
	(v) analizē datu un informācijas vākšanas, ģenerēšanas, glabāšanas, piekļuves, izmantošanas vai koplietošanas sistēmu, procesu un kontroles piemērotību.

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(g) uzņēmējdarbības likumi un noteikumi (vidējais līmenis)	(i) skaidro likumus un noteikumus, kas reglamentē dažādus juridisko personu darbības veidus;
	(ii) skaidro likumus un noteikumus, kas piemērojami vidē, kurā darbojas profesionāli grāmatveži;
	(iii) pielieto datu aizsardzības un konfidencialitātes noteikumus datu un informācijas vākšanas, ģenerēšanas, glabāšanas, piekļuves, izmantošanas vai izplatīšanas procesā;
(h) informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (vidējais līmenis)	(i) izskaidro informācijas un sakaru tehnoloģiju (IST) attīstības ietekmi uz organizācijas vidi un uzņēmējdarbības modeli;
	(ii) izskaidro, kā IST veicina datu analīzi un palīdz lēmumu pieņemšanā;
	(iii) izskaidro, kā IST atbalsta risku identificēšanu, ziņošanu un pārvaldību organizācijā;
	(iv) izmanto IST datu un informācijas analīzē;
	(v) izmanto IST, lai uzlabotu saziņas efektivitāti un lietderību;
	(vi) izmanto IST, lai uzlabotu organizācijas sistēmu efektivitāti un lietderību;
	(vii) analizē IST procesu un kontroles procedūru atbilstību;
	(viii) nosaka IST procesu un kontroles procedūru uzlabojumus;
(i) uzņēmējdarbības un organizatoriskā vide (vidējais līmenis)	(i) apraksta vidi, kurā organizācija darbojas, tostarp galvenos ekonomiskos, juridiskos, normatīvos, politiskos, tehnoloģiskos, sociālos un kultūras aspektus;
	(ii) analizē globālās vides aspektus, kas ietekmē starptautisko tirdzniecību un finanses;
	(iii) nosaka globalizācijas iezīmes, tostarp starptautisko korporāciju un jaunu tirgu lomu;

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(j) ekonomika (pamatlīmenis)	(i) apraksta mikroekonomikas un makroekonomikas pamatprincipus;
	(ii) apraksta makroekonomisko rādītāju izmaiņu ietekmi uz uzņēmumu darbību;
	(iii) skaidro dažādu tirgus struktūru veidus, tostarp ideālo konkurenci, monopola konkurenci, monopolu un oligopolu;
(k) uzņēmējdarbības stratēģija un vadība (vidējais līmenis)	(i) skaidro dažādus veidus, kā organizācijas var tikt veidotas un strukturētas;
	(ii) skaidro dažādu funkcionālo un operatīvo jomu mērķi un nozīmi organizācijās;
	(iii) analizē ārējos un iekšējos faktorus, kas var ietekmēt organizācijas stratēģiju;
	(iv) skaidro procesus, kurus var izmantot organizācijas stratēģijas izstrādei un īstenošanai;
	(v) skaidro, kā var izmantot organizatoriskās rīcības teorijas, lai uzlabotu indivīda, grupu un organizācijas darbības rezultātus.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. A13–A14 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas regulāri pārskata un atjaunina profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas paredzētas mācību rezultātu sasniegšanai šī IES jomā.

Tehniskās kompetences vērtēšana (sk. A15–A16 punktu)

9. IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu tehnisko kompetenci.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-4. punktu)

- A1. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusī apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajā profesionālā grāmatveža lomas pildīšanai.
- A2. Starptautiskā mērogā pastāv būtiskas juridiskas un normatīvas atšķirības attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kvalifikācijas (vai licencēšanas) procesu. Katra IFAC dalīborganizācija var definēt atbilstošu saistību starp SPK posma noslēguma brīdi, un brīdi, kas tās dalībnieki iegūst kvalifikāciju (vai licenci).
- A3. Tehniskās kompetences iekļaušana SPK procesā veido pamatu personas spējai pildīt profesionāla grāmatveža lomu. Tehniskās kompetences turpmāka attīstība ir pastāvīgas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) procesa mērķis, kas aplūkots 7. IES "Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana" (2020).
- A4. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes integrēšanu un pielietošanu.
- A5. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu. Tehniskās kompetences jomas ietver finanšu uzskaiti un ziņošanu, nodokļus un ekonomiku; profesionālo iemaņu kompetences jomas ietver intelektuālās un organizatoriskās iemaņas; profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes kompetences jomas ietver ētikas principus, kā arī profesionālo skepsi un profesionāla sprieduma pielietošanu.
- A6. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt darba vides kontekstā vai, apgūstot profesionālu grāmatvedības izglītības programmu.

Mērķis (sk. 6. punktu)

- A7. Prasības attiecībā uz tehnisko kompetenci, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāattīsta un jāapliecina, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina uzticēšanos grāmatvedības profesijai.

Mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā (sk. 7. punktu)

- A8. A tabulā ir norādīti mācību rezultāti tehniskās kompetences jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāiegūst līdz SPK posma noslēgumam, neatkarīgi no viņu nākotnes grāmatvedības specializācijas jomas vai profesionālās lomas. Šie mācību rezultāti kalpo kā pamats tam, lai profesionālie grāmatveži varētu specializēties dažādās grāmatvedības jomās, piemēram, revīzijas vai nodokļu jomā.
- A9. A tabulā norādītās 11 kompetences jomas var nebūt identiskas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu struktūrā iekļauto mācību kursu vai mācību priekšmetu nosaukumiem. Mācību rezultātus kādā atsevišķā kompetences jomā var nodrošināt vairāki attiecīgajai jomai veltīti mācību kursi vai mācību priekšmeti. Piemēram, mācību rezultātus finanšu grāmatvedības un pārskatu jomā var nodrošināt divi vai vairāki mācību kursi vai mācību priekšmeti finanšu uzskaites un ziņošanas jomā. Dažu mācību rezultātu sasniegšana var būt atkarīga no vairākiem atšķirīgiem mācību kursiem vai mācību priekšmetiem, no kuriem neviens nav veltīts tieši attiecīgajai kompetences jomai. Piemēram, mācību rezultātu sasniegšanu informācijas un sakaru tehnoloģiju jomā var nodrošināt, integrējot attiecīgos materiālus no mācību kursiem, kuros galvenā uzmanība pievērsta vadības grāmatvedībai un/vai revīzijas un apliecinājuma uzdevumiem. Turklāt secība, kādā kompetences jomas ir iekļautas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā, var atšķirties no A tabulā noteiktās secības. Piemēram, ekonomika A tabulā ir norādīta kompetences jomu saraksta beigās, bet profesionālās grāmatvedības izglītības programmā tā var būt iekļauta jau saraksta sākuma daļā.
- A10. Iemaņu līmeņus var raksturot un klasificēt dažādos veidos. IAESB izstrādātais apraksts ir sniegts 1. pielikumā “Kvalifikācijas līmeņu apraksts”.
- A11. A tabulā katrai kompetences jomai ir noteikts iemaņu līmenis, kas ir jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šis iemaņu līmenis norāda sagaidāmo līmeni, kādā jāuzrāda attiecīgie mācību rezultāti. Kopā mācību rezultāti un kvalifikācijas līmenis sniedz informāciju, kas palīdz IFAC dalīborganizācijām izstrādāt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
- A12. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmās IFAC dalīborganizācija var: a) iekļaut papildu kompetences jomas; b) paaugstināt kvalifikācijas līmeni dažās kompetences jomās; vai c) noteikt papildu mācību rezultātus, kas nav norādīti šajā IES. Šāda situācija var rasties, ja IFAC dalīborganizācija sagatavo profesionālus grāmatvežus darbam konkrētā nozarē (piemēram, valsts sektorā) vai konkrētu uzdevumu veikšanai (piemēram, vadības grāmatveža vai revidenta pienākumu veikšanai).

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. 8. punktu)

- A13. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A14. Prasība regulāri pārskatīt un aktualizēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atspoguļo strauji mainīgo un sarežģīto vidi, kādā darbojas profesionāli grāmatveži. Tipisks pārskatīšanas cikls ilgst no trim līdz pieciem gadiem, bet var būt lietderīgi veikt biežāku pārskatīšanu, piemēram, lai ņemtu vērā izmaiņas tiesību aktos, noteikumos un standartos, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem.

Tehniskās kompetences vērtēšana (sk. 9. punktu)

- A15. 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015) nosaka principus, balstoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, kas tiks izmantoti tehniskās kompetences un citu profesionālās kompetences elementu novērtēšanai.
- A16. Lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu tehnisko kompetenci, var izmantot dažādus vērtēšanas pasākumus. Atbilstoši vērtēšanas pasākumi var ietvert: a) rakstiskas pārbaudes, kas sastāv no jautājumiem, uz kuriem ir jāsniedz īsas atbildes; b) gadījumu izpēti; c) rakstiskas esejas; d) “Jā”/“Nē” testēšanu; e) darba vietas vērtējumus; un f) iepriekšējās apmācības novērtēšanu, kā rezultātā tiek piešķirti atbrīvojumi no SPK aspektiem.

1. pielikums

Kvalifikācijas līmeņu apraksts

Šis kvalifikācijas līmeņu apraksts atbilst IAESB publikācijās, piemēram, 2., 3. un 4. Starptautiskajos Izglītības standartos (IES), izmantotajiem mācību rezultātiem. Šajā dokumentā aprakstīti trīs kvalifikācijas līmeņi. Šie apraksti kopā ar mācību rezultātiem sniedz informāciju, kas palīdz dalīborganizācijām pielāgot to profesionālās grāmatvedības izglītības programmas dažādām profesionāla grāmatveža funkcijām un specializācijas jomām.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Pamatlīmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju definēšana, skaidrošana, apkopošana un interpretēšana, pildot darba uzdevumus atbilstošā uzraudzībā; • uzdoto uzdevumu izpilde, pielietojot atbilstošas profesionālās iemaņas; • profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanas nozīmīgā loma uzdoto uzdevumu izpildē; • vienkāršu problēmu risināšana un sarežģītu uzdevumu vai problēmu nodošana pārraugiem vai personām ar specializētu kompetenci; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana saprotamā veidā, gan mutiski, gan rakstiski. Pamatlīmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga zema līmeņa neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Vidējais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • neatkarīga attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju pielietošana, salīdzināšana un analīze darba uzdevumu izpildē un lēmumu pieņemšanā; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu pielietošana darba uzdevumu izpildē;

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
	• profesionālo vērtību, ētikas normu pielietošana un attieksme pret darba uzdevumu izpildi; un • skaidra informācijas sniegšana un ideju skaidrošana mutiskā un rakstiskā veidā ieinteresētajām personām, kas ir vai nav saistītas ar grāmatvedības jomu. Vidējā līmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga mērena neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Augstākais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • principu un teoriju izvēle un integrēšana no dažādām tehniskās kompetences jomām projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības nolūkos, un ieteikumu sniegšana atbilstoši ieinteresēto personu vajadzībām; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu integrēšana projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības procesā; • spriedumu izdarīšana par atbilstošu turpmāko rīcību, vadoties pēc profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmes; • sarežģītu problēmu izvērtēšana, izpēte un risināšana ierobežotā uzraudzībā; • sarežģītu problēmu un jautājumu prognozēšana, atbilstīga pārrunāšana un risinājumu izstrāde; un • konsekventa būtiskās informācijas atspoguļošana un skaidrošana plašam ieinteresēto personu lokam. Augstākā līmeņa mācību rezultāti ir saistīti ar darba vidi, kurai raksturīga plaša mēroga neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

3. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA — PROFESIONĀLĀS
IEMAŅAS” (2021)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-4.
Spēkā stāšanās datums	5.
Mērķis	6.
Prasības	
Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā	7.
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	8.
Profesionālo iemaņu vērtēšana	9.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A7
Mērķis	A8
Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā	A9–A14
Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	A15–A16
Profesionālo iemaņu izvērtēšana	A17–A19
1. pielikums. Kvalifikācijas līmeņu apraksts	

3. IES

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A7 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka mācību rezultātus profesionālo iemaņu jomā, kādi jāsasniedz profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam. Profesionālās iemaņas ir: a) intelektuālās iemaņas; b) saskarsmes un komunikācijas iemaņas; c) personiskās iemaņas; un d) organizatoriskās iemaņas, kuras profesionāls grāmatvedis apvieno ar tehnisko kompetenci profesionālām vērtībām, ētiku un attieksmi, lai apliecinātu profesionālo kompetenci.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. Šis IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālo iemaņu jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam. 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2021) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2021) nosaka attiecīgās kompetences jomas un mācību rezultātus SPK ietvaros. Kopā šie IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam.
4. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021).

Spēkā stāšanās datums

5. Šis IES stājas spēkā 2021. gada 1. janvārī.

Mērķis (sk. A8 punktu)

6. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz profesionālajām iemaņām, kādas topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāapliecina līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā (sk. A9–A14 punktu)

7. IFAC dalīborganizācijas nosaka mācību rezultātus profesionālo iemaņu jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šie mācību rezultāti ietver A tabulā norādītos.

A tabula. Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis²⁸)	Mācību rezultāti
(a) intelektuālās iemaņas (vidējais līmenis)	(i) novērtē datus un informāciju no dažādiem avotiem un perspektīvām, veicot tās izpēti, analīzi un integrāciju;
	(ii) pielieto kritiskās domāšanas prasmes problēmu risināšanai, pārdomātu lēmumu pieņemšanai un pamatotu secinājumu uzdarīšanai;
	(iii) nosaka, kad ir lietderīgi konsultēties ar speciālistiem;
	(iv) iesaka risinājumus nestrukturētām, daudzšķautņainām problēmām;
	(v) efektīvi reaģē uz apstākļiem vai jaunu informāciju problēmu risināšanai, pārdomātu lēmumu pieņemšanai un pamatotu secinājumu uzdarīšanai;
(b) starppersoniskās un saziņas iemaņas (vidējais līmenis)	(i) apliecina spēju sadarboties un strādāt komandā, strādājot pie organizācijas mērķiem;
	(ii) skaidri un precīzi sazinās, izklāstot, apspriežot un ziņojot formālās un neformālās situācijās;
	(iii) apliecina izpratni par kultūru un valodu atšķirībām visos saziņas veidos;
	(iv) pielieto aktīvas klausīšanas un efektīvas iztaujāšanas metodes;
	(v) pielieto pārrunu veikšanas iemaņas, lai panāktu risinājumus un vienošanās;
	(vi) pielieto konsultēšanās iemaņas, lai minimizētu vai atrisinātu konfliktus, problēmas un maksimizētu iespējas;
	(vii) izklāsta idejas un mudina citus sniegt atbalstu un izrādīt apņemšanos;

²⁸ Kvalifikācijas līmenis attiecīgajā kompetences jomā, kas jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam (kā izklāstīts 1. pielikumā).

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis)	Mācību rezultāti
(c) personiskās iemaņas (vidējais līmenis)	(i) apliecina apņemšanos veikt mūžizglītību;
	(ii) nosaka augstus personiskos darba rezultativitātes standartus un seko to izpildei, īstenojot reflektējošos pasākumus un pamatojoties uz citu personu sniegtām atsauksmēm;
	(iii) pārvalda laiku un resursus, lai īstenotu profesionālos pienākumus;
	(iv) plāno iespējamās problēmas un iespējamus risinājumus;
	(v) atvērts jaunām iespējām;
	(vi) nosaka personiskās un organizatoriskās neobjektivitātes iespējamo ietekmi;
d) organizatoriskās iemaņas (vidējais līmenis)	(i) uzņemas uzdevumus saskaņā ar noteikto praksi, lai ievērotu noteiktos termiņus;
	(ii) pārskata savu un citu kolēģu darbu, lai novērtētu, vai tas atbilst organizācijas kvalitātes standartiem;
	(iii) pielieto cilvēku vadības iemaņas, lai motivētu un attīstītu citus;
	(iv) pielieto deleģēšanas iemaņas darba uzdevumu izpildē;
	(v) pielieto vadības iemaņas, lai mudinātu citus strādāt organizatoriskus mērķu sasniegšanai;

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. A15–A16 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas regulāri pārskata un atjaunina profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas paredzētas mācību rezultātu sasniegšanai šī IES jomā.

Profesionālo iemaņu vērtēšana (sk. A17–A19 punktu)

9. IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu profesionālās iemaņas.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-4. punktu)

- A1. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusī apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajās profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai.
- A2. Starptautiskā mērogā pastāv būtiskas juridiskas un normatīvas atšķirības attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kvalifikācijas (vai licencēšanas) procesu. Katra IFAC dalīborganizācija var definēt atbilstošu saistību starp SPK posma noslēguma brīdi, un brīdi, kas tās dalībnieki iegūst kvalifikāciju (vai licenci).
- A3. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālās kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A4. Profesionālās iemaņas SPK procesā veido pamatu profesionāla grāmatveža funkcijas pildīšanai. Profesionālo iemaņu turpmāka attīstība ir profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) mērķis, kas aplūkots 7. IES "Profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana" (2020).
- A5. Šī IES kontekstā profesionālās iemaņas tiek iedalītas četrās kompetences jomās:
- (a) intelektuālās iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža spēju risināt problēmas, pieņemt lēmumus, pielāgoties pārmaiņām un pielietot profesionālu spriedumu;
 - (b) saskarsmes un komunikācijas iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža spēju efektīvi strādāt un sadarboties ar citiem;
 - (c) personiskās iemaņas, kas ir saistītas ar profesionāla grāmatveža attieksmi un rīcību; un
 - (d) organizatoriskās iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža spēju efektīvi strādāt organizācijā, lai iegūtu optimālus rezultātus vai iegūtu rezultātus no pieejamajiem cilvēkiem un resursiem.
- A6. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt vairākus saistītos mācību rezultātus. Profesionālās iemaņas ietver intelektuālo un organizatorisko kompetenci; tehniskās kompetences jomas ietver finanšu uzskaiti un pārskatu sagatavošanu, nodokļu un ekonomikas jomu; savukārt kompetences jomas profesionālo vērtību, ētikas un

attieksmes ziņā ietver ētikas principus, kā arī profesionālās skepses un profesionālā sprieduma pielietošanu.

- A7. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt darba vides kontekstā vai, apgūstot profesionālu grāmatvedības izglītības programmu.

Mērķis (sk. 6. punktu)

- A8. Prasības attiecībā uz profesionālajām iemaņām, kādas topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāattīsta un jāapliecina līdz SPK noslēgumam, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā (sk. 7. punktu)

- A9. A tabulā ir norādīti mācību rezultāti profesionālo iemaņu jomā, kādas topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam, neatkarīgi no viņu nākotnes grāmatvedības specializācijas jomas vai funkcijas. Šie mācību rezultāti kalpo kā pamats tam, lai profesionālie grāmatveži varētu specializēties dažādās grāmatvedības jomās, piemēram, revīzijas vai nodokļu jomā.
- A10. A tabulā norādītās četras kompetences jomas var nebūt identiskas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu struktūrā iekļauto mācību kursu vai mācību priekšmetu nosaukumiem. Mācību rezultātus kādā atsevišķā kompetences (piemēram, organizatorisko iemaņu) jomā var nodrošināt vairāki mācību kursi vai mācību priekšmeti. Dažu mācību rezultātu (piemēram, intelektuālo iemaņu jomā) sasniegšana var būt atkarīga no vairākiem atšķirīgiem mācību kursiem vai mācību priekšmetiem, no kuriem neviens nav veltīts tieši attiecīgajai kompetences jomai.
- A11. Iemaņu līmeņus var raksturot un klasificēt dažādos veidos. IAESB izstrādātais apraksts ir sniegts 1. pielikumā “Kvalifikācijas līmeņu apraksts”.
- A12. A tabulā katrai kompetences jomai ir noteikts iemaņu līmenis, kas ir jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šis iemaņu līmenis norāda sagaidāmo līmeni, kādā jāuzrāda attiecīgie mācību rezultāti. Kopā mācību rezultāti un kvalifikācijas līmenis sniedz informāciju, kas palīdz IFAC dalīborganizācijām izstrādāt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
- A13. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmās IFAC dalīborganizācija var: a) iekļaut papildu kompetences jomas; b) paaugstināt kvalifikācijas līmeni dažās kompetences jomās; vai c) noteikt papildu mācību rezultātus, kas nav norādīti šajā IES. Šāda situācija var rasties, ja IFAC dalīborganizācija sagatavo profesionālus grāmatvežus darbam konkrētā nozarē (piemēram, valsts sektorā) vai konkrētu uzdevumu veikšanai

(piemēram, vadības grāmatveža vai revidenta pienākumu veikšanai).

- A14. IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas tiek aicinātas noteikt vispiemērotāko pieeju profesionālo iemaņu apguvei un attīstībai, ņemot vērā valsts un kultūras vidi. Piemērota pieeja var ietvert mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu kopumu, kurā apvienotas strukturētas mācību programmas ar praktisko pieredzi. Piemēram, praktiskās pieredzes gūšanā svarīga loma ir prakses vadītājam, kurš palīdz topošajam profesionālajam grāmatvedim attīstīt profesionālās iemaņas darba vietā.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. 8. punktu)

- A15. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A16. Prasība regulāri pārskatīt un aktualizēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atspoguļo strauji mainīgo un sarežģīto vidi, kādā darbojas profesionāli grāmatveži. Tipisks pārskatīšanas cikls ilgst no trim līdz pieciem gadiem, bet var būt lietderīgi veikt biežāku pārskatīšanu, piemēram, lai ņemtu vērā izmaiņas tiesību aktos, noteikumos un standartos, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem.

Profesionālo iemaņu vērtēšana (sk. 9. punktu)

- A17. 6. IES "Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana" (2015) nosaka principus, balstoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, kas tiks izmantoti tehniskās kompetences un citu profesionālās kompetences elementu novērtēšanai.
- A18. Lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu profesionālās iemaņas, var izmantot dažādus vērtēšanas pasākumus. Situāciju iespēle darba vidē vai grupu darbs kalpo ka labs piemērs pasākumiem, kas ļauj topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem sasniegt un apliecināt ar profesionālajām iemaņām saistītus mācību rezultātus profesionālās grāmatvedības izglītības programmas kontekstā. Praktiskā pieredze ļauj topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem arī piedalīties vērtēšanas pasākumos, lai apliecinātu savas profesionālās iemaņas. Šādu pasākumu piemēri ir: a) dienasgrāmatas uzturēšana; b) piedalīšanās 360 grādu vērtējumos; c) mācību rezultātus apliecinošu dokumentu apkopošana; vai d) praktiskās pieredzes gūšana prakses vadītāja uzraudzībā.

A19. Profesionālo prasmju izvērtēšanai darba vietā var būt nepieciešama atšķirīga rakstisko pārbaudījumu pieeja, kas nodrošinātu augstu ticamības, derīguma, taisnīguma, pārredzamības un pietiekamības līmeni. Piemēram, izvērtējumā var iekļaut šādus parametrus:

- (a) skaidras un detalizētas informācijas sniegšana par mācību rezultātiem, lai mazinātu neskaidrības un palielinātu izvērtējuma ticamību un pārredzamību;
- (b) darbaudzinātāju apmācība ar mērķi nodrošināt konsekveni starp darbaudzinātājiem un vienlīdzīgas iespējas starp topošajiem profesionāliem grāmatvežiem; un
- (c) situāciju izspēle darba vidē, kas nodrošina pietiekamu, atbilstīgu un uzticamu profesionālo iemaņu izvērtējumu.

1. pielikums

Kvalifikācijas līmeņu apraksts

Šis kvalifikācijas līmeņu apraksts atbilst IAESB publikācijās, piemēram, 2., 3. un 4. Starptautiskajos Izglītības standartos (IES), izmantotajiem mācību rezultātiem. Šajā dokumentā aprakstīti trīs kvalifikācijas līmeņi. Šie apraksti kopā ar mācību rezultātiem sniedz informāciju, kas palīdz dalīborganizācijām pielāgot to profesionālās grāmatvedības izglītības programmas dažādām profesionāla grāmatveža funkcijām un specializācijas jomām.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Pamatlīmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju definēšana, skaidrošana, apkopošana un interpretēšana, pildot darba uzdevumus atbilstošā uzraudzībā; • uzdoto uzdevumu izpilde, pielietojot atbilstošas profesionālās iemaņas; • profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanas nozīmīgā loma uzdoto uzdevumu izpildē; • vienkāršu problēmu risināšana un sarežģītu uzdevumu vai problēmu nodošana pārraugiem vai personām ar specializētu kompetenci; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana saprotamā veidā, gan mutiski, gan rakstiski. Pamatlīmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga zema līmeņa neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Vidējais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • neatkarīga attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju pielietošana, salīdzināšana un analīze darba uzdevumu izpildē un lēmumu pieņemšanā; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu pielietošana darba uzdevumu izpildē; • profesionālo vērtību, ētikas normu pielietošana un attieksme pret darba uzdevumu izpildi; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana gan ar grāmatvedību saistītām, gan nesaistītām ieinteresētajām personām, skaidrā veidā, gan mutiski, gan rakstiski. Vidējā līmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga mērena neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.
Augstākais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • principu un teoriju izvēle un integrēšana no dažādām tehniskās kompetences jomām projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības nolūkos, un ieteikumu sniegšana atbilstoši ieinteresēto personu vajadzībām; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu integrēšana projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības procesā; • spriedumu izdarīšana par atbilstošu turpmāko rīcību, vadoties pēc profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmes; • sarežģītu problēmu izvērtēšana, izpēte un risināšana ierobežotā uzraudzībā; • sarežģītu problēmu un jautājumu prognozēšana, atbilstīga pārrunāšana un risinājumu izstrāde; un • konsekventa būtiskās informācijas atspoguļošana un skaidrošana plašam ieinteresēto personu lokam. Augstākā līmeņa mācību rezultāti ir saistīti ar darba vidi, kurai raksturīga plaša mēroga neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

4. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS

SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA – PROFESIONĀLĀS VĒRTĪBAS, ĒTIKA UN ATTIEKSME (2021)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šīs standarta joma	1.-6.
Spēkā stāšanās datums	7.
Mērķis	8.
Prasības	
Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pamatnostādnes	9.
Attiecīgās ētikas prasības	10.
Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā	11.
Profesionālu grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	12.
Reflektējošs pasākums	13.
Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes izvērtēšana	14.
Skaidrojošie materiāli	
Atsauces uz IAASB un IESBA paziņojumos ietvertajām definīcijām	A1
Šī standarta darbības joma	A2–A10
Mērķis	A11
Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pamatnostādnes	A12–A14
Attiecīgās ētikas prasības	A15
Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā	A16–A31
Profesionālu grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana	A32–A33
Reflektējošs pasākums	A34–A38
Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes izvērtēšana	A39–A42
1. pielikums. Kvalifikācijas līmeņu apraksts	

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A2–A10 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka mācību rezultātus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, kādi jāsasniedz profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam. Profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme ir raksturīgās iezīmes, kas piemīt profesionālam grāmatvedim kā profesijas pārstāvim. Tajās ietilpst arī uzvedības principi (t. i., ētikas principi), ko parasti izmanto (un uzskata par būtiskiem), definējot profesionālas uzvedības raksturīgās iezīmes.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. Mācīšanās un pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana turpinās visa profesionālā grāmatveža karjeras laikā, turklāt profesionālajām vērtībām, ētikai un attieksmei, kas iegūta SPK procesā, ir svarīga loma arī turpmākās pastāvīgas profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) gaitā, jo profesionālo grāmatvežu darba pienākumi mainās, un profesionālie grāmatveži arvien plašāk sastopas ar ētikas dilemmām.
4. Šis IES ievieš attiecīgās ētikas prasības profesionālajā grāmatvedības izglītībā. Attiecīgās ētikas prasības parasti nosaka piecus ētikas²⁹ pamatprincipus: godprātība, objektivitāte, profesionālā kompetence un pienācīga rūpība, konfidencialitāte un profesionāla rīcība.
5. Šis IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam. 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2021) un 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2021) nosaka attiecīgās kompetences jomas un mācību rezultātus SPK ietvaros. Kopā šie IES nosaka kompetences jomas un mācību rezultātus profesionālās kompetences jomā, kādi jāsasniedz topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK posma noslēgumam.
6. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021). Skaidrojošajos

²⁹ Pamatprincipi “IESBA Starptautiskā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmata (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti) — 2018. gada izdevums, 110. sadaļa.

materiālos ir iekļauti arī Starptautiskās Revīzijas un apliecinājuma standartu padomes (International Auditing and Assurance Standards Board — IAASB) paziņojumos noteiktie papildu nosacījumi.

Spēkā stāšanās datums

7. Šis IES stājas spēkā 2021. gada 1. janvārī.

Mērķis (sk. A11 punktu)

8. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāapliecina līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes pamatnostādnes (sk. A12–A14 punktu)

9. IFAC dalīborganizācijas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu starpniecību nodrošina profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pamatnostādnes, mudinot profesionālos grāmatvežus: a) pielietot profesionālu spriedumu; un b) rīkotos ētiski un sabiedrības interesēs.

Atbilstošās ētikas prasības (sk. A15 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas integrē attiecīgās ētikas prasības profesionālajās grāmatvedības izglītības programmās.

Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā (sk. A16–A31 punktu)

11. IFAC dalīborganizācijas nosaka mācību rezultātus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šie mācību rezultāti ietver A tabulā norādītos.

A tabula. Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā

Kompetences joma (kvalifikācijas līmenis³⁰)	Mācību rezultāti
(a) profesionālā skepe un profesionāls spriedums (vidējais līmenis)	(i) pielieto apšaubošu attieksmi, vācot un novērtējot datus un informāciju;
	(ii) pielieto metodes, kas ļauj samazināt neobjektivitāti, problēmu risināšanai, pārdomātu lēmumu pieņemšanai un pamatotu secinājumu uzdarīšanai;
	(iii) pielieto kritisko domāšanu alternatīvu noteikšanā un izvērtēšanā, lai noteiktu piemērotu rīcības virzienu;
(b) ētikas principi (vidējais līmenis)	(i) izskaidro ētikas būtību;
	(ii) izskaidro priekšrocības un trūkumus, kādi piemīt uz noteikumiem un principiem balstītas pieejas pielietošanai ētikas kontekstā;
	(iii) identificē apdraudējumu ētikas pamatprincipu ievērošanai;
	(iv) novērtē apdraudējuma nozīmīgumu attiecībā uz ētikas pamatprincipu ievērošanu un atbilstīgi reaģē;
	(v) pielieto ētikas pamatprincipus datu un informācijas vākšanas, ģenerēšanas, glabāšanas, piekļuves, izmantošanas vai izplatīšanas procesā;
	(vi) pielieto attiecīgās ētisko prasības, izvēloties profesionālu rīcību saskaņā ar standartiem ³¹ ;
(c) apņemšanās kalpot sabiedrības interesēm (vidējais līmenis)	(i) izskaidro ētikas lomu un nozīmīgumu profesijā un sociālās atbildības jēdziena kontekstā;
	(ii) izskaidro ētikas lomu un nozīmīgumu uzņēmējdarbības un labas pārvaldības kontekstā;
	(iii) analizē ētikas normu un likuma prasību savstarpējo saistību, tostarp, saistību starp likumiem, noteikumiem un sabiedrības interesēm;
	(iv) analizē ētikas normām neatbilstošas rīcības sekas indivīda, profesijas un sabiedrības kontekstā.

³⁰ Kvalifikācijas līmenis attiecīgajā kompetences jomā norāda līmeni, kāds jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam (kā izklāstīts 1. pielikumā).

³¹ Standarti ietver revīzijas standartus, grāmatvedības standartus un citus standartus, kas saistīti ar profesionālā grāmatveža darbu.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. A32–A33 punktu)

12. IFAC dalīborganizācijas regulāri pārskata un atjaunina profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas paredzētas mācību rezultātu sasniegšanai šī IES jomā.

Reflektējošs pasākums (sk. A34–A38 punktu)

13. IFAC dalīborganizācijas izstrādā topošo profesionālo grāmatvežu apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, iekļaujot tajos reflektējošos pasākumus, kas ir formalizēti un dokumentēti.

Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes izvērtēšana (sk. A39–A42 punktu)

14. IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu vērtības, ētiku un attieksmi.

Skaidrojošie materiāli

Atsauces uz IAASB un IESBA paziņojumos ietvertajām definīcijām

A1. Šajā IES tiek izmantoti šādi termini, kas ir definēti saskaņā ar IAASB un IESBA paziņojumiem.

B tabula: IAASB un IESBA definīcijas, kas tiek izmantotas 4. IES

Definētais jēdziens	Definīcija IAASB un IESBA paziņojumos
Profesionāla skepse (IAASB) ³²	Apšaubošā attieksme, gatavība noteikt apstākļus, kas varētu norādīt uz krāpšanas vai kļūdu izraisītām būtiskām neatbilstībām, kā arī kritiska pierādījumu izvērtēšana.
Profesionāls spriedums (IESBA) ³³	Profesionālais spriedums paredz attiecīgas apmācības, profesionālo zināšanu, iemaņu un pieredzes pielietojumu samērīgi ar faktiem un apstākļiem, tostarp konkrētās profesionālās darbības veidu un jomu, un saistītajām interesēm un attiecībām.

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-6. punktu)

- A2. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusi apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajās profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai.
- A3. Profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme tiek definēta kā profesionāla rīcība un raksturīgās iezīmes, kas piemīt profesionālam grāmatvedim kā profesijas pārstāvim. Tas iekļauj arī ētikas principus, kas parasti tiek pielietoti un ko uzskata par būtiskiem, definējot profesionālas rīcības raksturīgās iezīmes.
- A4. Profesionālās vērtības, ētika un attieksme ietver apņemšanos nodrošināt: a) tehnisko kompetenci un profesionālās iemaņas, b) ētisku rīcību (piemēram, neatkarību, objektivitāti, konfidencialitāti un integritāti); c) profesionālu rīcību (piemēram, pienācīgu rūpību, savlaicīgumu, laipnību, cieņu, atbildību un uzticamību); d) izcilību (piemēram, apņemšanos pastāvīgi uzlabot darbību un mūžizglītību); un e) sociālo atbildību (piemēram, sabiedrības interešu izpratni un ievērošanu).

³² IAASB Starptautisko Kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes, citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumu rokasgrāmatas terminu vārdnīca; 2018. gada izdevuma 1. sējums.

³³ IESBA Starptautiskā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmata (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti) — 2018. gada 120.5 A1 punkts.

- A5. Attiecīgās ētikas prasības³⁴ — ētikas prasības, kas ir jāievēro profesionālam grāmatvedim, un kas parasti ir Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes (International Ethics Standards Board for Accountants — IESBA) Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (IESBA kodeksā) noteiktās prasības kopā ar nacionālajām prasībām, ja tās ir striktākas.
- A6. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A7. Starptautiskā mērogā pastāv būtiskas juridiskas un normatīvas atšķirības attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kvalifikācijas (vai licencēšanas) procesu. Katra IFAC dalīborganizācija var definēt atbilstošu saistību starp SPK posma noslēguma brīdi, un brīdi, kas tās dalībnieki iegūst kvalifikāciju (vai licenci).
- A8. Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes iekļaušana SPK procesā veido pamatu profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai. Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes turpmāka attīstība ir pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) procesa mērķis, kas aplūkots 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020).
- A9. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu. Kompetences jomas profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes ziņā ietver ētikas principus, kā arī profesionālo skepsi un profesionālos spriedumus; tehniskās kompetences jomas ietver finanšu uzskaiti un ziņošanu, nodokļu un ekonomikas jomu; un profesionālās iemaņas ietver intelektuālās un organizatoriskās iemaņas.
- A10. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt darba vides kontekstā vai, apgūstot profesionālu grāmatvedības izglītības programmu.

Mērķis (sk. 8. punktu)

- A11. Prasības attiecībā uz profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāattīsta un jāapliecina, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

³⁴ IAASB Starptautisko Kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes, citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumu rokasgrāmatas terminu vārdnīca; 2018. gada izdevuma 1. sējums.

Profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes pamatnostādnes (sk. 9. punktu)

- A12. Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pamatnostādnes var izveidot, pamatojoties uz attiecīgajām ētiskajām prasībām, piemēram, konceptuālajām pamatnostādnēm, kas izklāstītas IESBA Kodeksā³⁵.
- A13. Ievērojot attiecīgās ētikas prasības, profesionālie grāmatveži apņemas rīkoties sabiedrības interesēs. Tādējādi profesionāla grāmatveža rīcība netiek vērsta tikai uz to, lai apmierinātu atsevišķa klienta vai darba devēja prasības.
- A14. Īstenojot apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, IFAC dalīborganizācijas veicina topošā profesionālā grāmatveža apņemšanos darboties sabiedrības interesēs. Rīcība sabiedrības interesēs ietver: a) izpratnes attīstīšanu un rūpes par ietekmi uz sabiedrību; b) iejūtības attīstīšanu attiecībā uz sociālo atbildību; c) mūžizglītību; d) kvalitātes, uzticamības, atbildības, savlaicīguma un pieklājības ievērošanu; un e) normatīvo aktu ievērošanu. Tādējādi tas veicina to, ka profesionāli grāmatveži palīdz veidot uzticību tirgu darbībai un ekonomikai kopumā.

Atbilstošās ētikas prasības (sk. 10. punktu)

- A15. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu ietvaros profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi sākotnēji var aplūkot kā atsevišķu mācību kursu vai mācību priekšmetu. Tomēr, attīstoties topošo grāmatvežu zināšanām, profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes integrēšana citos mācībuursos vai mācību priekšmetos veicina plašāku izpratni par viņu rīcības ietekmi ētikas jomā.

Mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā (sk. 11. punktu)

Mācību rezultāti profesionālās izaugsmes jomā

- A16. A tabulā ir norādīti mācību rezultāti profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes jomā, kādi topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam, neatkarīgi no viņu nākotnes grāmatvedības specializācijas jomas vai profesionālās lomas. Šie mācību rezultāti kalpo kā pamats tam, lai profesionālie grāmatveži varētu specializēties dažādās grāmatvedības jomās, piemēram, revīzijas vai nodokļu jomā.
- A17. IAASB paziņojumi nosaka revīzijas, pārbaudes un citu apliecinājuma un saistīto pakalpojumu darba uzdevumus, kas ir veikti saskaņā ar Starptautisko standartu prasībām. Lai gan termins “profesionālā skepse” ir konkrēti definēts revīzijas un apliecinājuma uzdevumu kontekstā, attieksme, iemaņas un izturēšanās, kas veicina profesionālās skepses ievērošanu, attiecas uz visiem topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem neatkarīgi no viņu kā profesionāla grāmatveža turpmākās funkcijas. Tā

³⁵ Konceptuālās pamatnostādnes “IESBA Starptautiskā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmata (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti) — 2018. gada izdevums, 120. sadaļa.

rezultātā, SPK ietver mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, kas nodrošina nepieciešamās iemaņas, attieksmi un rīcību, lai profesionālie grāmatveži spētu ievērot profesionālo skepsi. Iemaņas, attieksme un izturēšanās, kas veicina profesionālo skepsi, tiek tālāk attīstītas pēc SPK posma beigām, PKP procesā.

- A18. A tabulā norādītās trīs kompetences jomas var nebūt identiskas ar profesionālās grāmatvedības izglītības programmu struktūrā iekļauto mācību kursu vai mācību priekšmetu nosaukumiem. Mācību rezultātus kādā atsevišķā kompetences (piemēram, ētikas principu) jomā var nodrošināt vairāki mācību kursi vai mācību priekšmeti. Dažu mācību rezultātu (piemēram, profesionālās skepses un profesionāla sprieduma pielietošanā) sasniegšana var būt atkarīga no vairākiem atšķirīgiem mācību kursiem vai mācību priekšmetiem, no kuriem neviens var nebūt veltīts tieši attiecīgajai kompetences jomai. Turklāt secība, kādā kompetences jomas ir iekļautas profesionālās grāmatvedības izglītības programmā, var atšķirties no A tabulā noteiktās secības. Piemēram, apņemšanās kalpot sabiedrības interesēm A tabulā ir norādīta kompetences jomu saraksta beigās, bet profesionālās grāmatvedības izglītības programmā tā var būt iekļauta jau saraksta sākuma daļā.
- A19. Iemaņu līmeņus var raksturot un klasificēt dažādos veidos. IAESB izstrādātais apraksts ir sniegts 1. pielikumā “Kvalifikācijas līmeņu apraksts”.
- A20. A tabulā katrai kompetences jomai ir noteikts iemaņu līmenis, kas ir jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam. Šis iemaņu līmenis norāda sagaidāmo līmeni, kādā jāuzrāda attiecīgie mācību rezultāti. Kopā mācību rezultāti un kvalifikācijas līmenis sniedz informāciju, kas palīdz IFAC dalīborganizācijām izstrādāt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.
- A21. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmās IFAC dalīborganizācija var: a) iekļaut papildu kompetences jomas; b) paaugstināt kvalifikācijas līmeni dažās kompetences jomās; vai c) noteikt papildu mācību rezultātus, kas nav norādīti šajā IES. Šāda situācija var rasties, ja IFAC dalīborganizācija sagatavo profesionālus grāmatvežus darbam konkrētā nozarē (piemēram, valsts sektorā) vai konkrētu uzdevumu veikšanai (piemēram, vadības grāmatveža vai revidenta pienākumu veikšanai).

Mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu izvēle

- A22. IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas tiek aicinātas noteikt vispiemērotāko pieeju profesionālo vērtību, ētikas normu un attieksmes apguvei un attīstībai, ņemot vērā valsts un kultūras vidi.
- A23. Nosakot mācību rezultātu sasniegšanas metodes, mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu kopumā var ietvert strukturētas mācību programmas apvienojumā ar praktiskās pieredzes gūšanu.

Šāda pasākumu kopuma mērķis ir sniegt topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem pietiekamu iespēju pielietot profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksmi darba vietā.

- A24. Veidojot mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas var nošķirt šādas jomas: a) topošo profesionālo grāmatvežu izglītošana par profesionālām vērtībām, ētiku un attieksmi; un b) ētiskai rīcībai piemērotas vides attīstīšana un uzturēšana. Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes apguvi var nodrošināt SPK ietvaros, un šis process turpinās visā karjeras gaitā, veidojot daļu no PKP pasākumiem un mūžizglītības.
- A25. IFAC dalīborganizācijas, pedagogi un citas ieinteresētās personas var apsvērt iespēju izmantot līdzdalības metodes, lai veicinātu profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes apguvi. Šādas metodes var būt:
- (a) lomu spēles;
 - (b) publikāciju un tiešsaistes materiālu apspriešana;
 - (c) gadījumu analīzi, kas ietver uzņēmējdarbības situācijas ar ētikas jomas apdraudējumu;
 - (d) pārrunas par disciplināriem paziņojumiem un konstatējumiem;
 - (e) semināri, kuros tiek pieaicināti lektori, kam ir pieredze korporatīvu vai profesionālu lēmumu pieņemšanas jomā; un
 - (f) tiešsaistes forumu un diskusiju paneļu izmantošana.
- A26. Līdzdalības metožu pielietojums var uzlabot topošo profesionālo grāmatvežu izpratni par rīcības sekām ētikas jomā un potenciāliem konfliktiem, kuros var tikt iesaistītas personas un uzņēmumi sarežģītu vadības lēmumu pieņemšanas gaitā.

Profesionālā skepse un profesionāls spriedums

- A27. Profesionālā izaugsme profesionālās skepses un profesionālā sprieduma jomā ne vienmēr ir tieši nosakāma. Efektīva mācību un profesionālās izaugsmes plānošana šajās jomās ietver pienācīgas rūpības principa ievērošanu, un var ietvert mācību metodes, kurās būtiska nozīme ir tādiem aspektiem kā darbaudzināšana, reflektējošie pasākumi, laiks un praktiskā pieredze.

Ētikas principi

- A28. Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes princips ir pielietojams visās profesionāla grāmatveža darbības jomās. Profesionāla grāmatveža: a) zināšanas un izpratne par ētikas jēdzieniem, ētikas teorijām un profesionālās ētikas pamatprincipiem; un b) iespēja pielietot tās vidē, kas nav darba vieta, var palīdzēt profesionāliem grāmatvežiem atpazīt un novērst apdraudējumu ētikas jomā.

- A29. Profesionālu grāmatvežu mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana ētikas principu un apdraudējuma jomā var palīdzēt risināt: a) īpašu veidu ētikas apdraudējumu, ar kādu, visticamāk, saskarsies visi profesionālie grāmatveži; b) ētikas apdraudējumu, ar kādiem profesionālie grāmatveži varētu saskarties, pildot savus darba uzdevumus; un c) galvenos apsvērumus, kādi jāņem vērā atbilstīgu atbildes pasākumu izstrādē, reaģējot uz šādu ētikas apdraudējumu.
- A30. Ētikas principu svarīgo lomu var akcentēt, mudinot topošos profesionālos grāmatvežus savā darbā vai darba vidē: a) identificēt jebkādas šķietamas ētiskas problēmas un konfliktus; b) formulēt spriedumus par šādiem gadījumiem; un c) pārrunāt tos ar prakses vadītājiem.
- A31. Profesionāli grāmatveži var saskarties ar ētikas apdraudējumu un potenciālām dilemmām prakses periodā. Par prakses programmu izstrādi un uzraudzību atbildīgās personas var sniegt profesionāliem grāmatvežiem ieteikumus par nepieciešamību apspriesties ar darba devējiem, darbaudzinātājiem vai pārraugiem savā darba vidē vai ar IFAC dalīborganizāciju, ja pastāv šaubas par turpmākās rīcības vai situācijas ētiskajiem aspektiem.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programmu pārskatīšana (sk. 12. punktu)

- A32. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A33. Prasība regulāri pārskatīt un aktualizēt profesionālās grāmatvedības izglītības programmas atspoguļo strauji mainīgo un sarežģīto vidi, kādā darbojas profesionāli grāmatveži. Tipisks pārskatīšanas cikls ilgst no trim līdz pieciem gadiem, bet var būt lietderīgi veikt biežāku pārskatīšanu, piemēram, lai ņemtu vērā izmaiņas tiesību aktos, noteikumos un standartos, kas attiecas uz profesionāliem grāmatvežiem.

Reflektējošs pasākums (sk. 13. punktu)

- A34. Reflektējošs pasākums ir iteratīvs process, kura ietvaros profesionāli grāmatveži visos savas karjeras posmos turpina attīstīt savu profesionālo kompetenci, pārskatot savu pieredzi (reālā vai simulētā vidē) ar mērķi uzlabot turpmāko darbību.
- A35. Reālistiskākā pieredze, kas jāņem vērā šādos procesos, ir darba vietā gūtā pieredze. Gadījumos, kad tas nav iespējams, alternatīva var būt “reālās dzīves” situāciju izspēle vai attiecīgu publiski zināmu gadījumu izskatīšana.

A36. Reflektējošo pasākumu apliecināšanā dokumentācijā var iekļaut:

- (a) mācību pierakstus;
- (b) reflektējošus pierakstus;
- (c) personīgo profesionālo izaugsmi apliecinošus dokumentus; vai
- (d) kritisku negadījumu dienasgrāmatas.

A37. Sniedzot ieteikumus topošiem profesionāliem grāmatvežiem un profesionāliem grāmatvežiem par to, kāda veida, formāta un satura dokumentācija jāuztur saistībā ar reflektējošiem pasākumiem un kāda veida ētikas situācijas jādokumentē, IFAC dalīborganizācijas var ņemt vērā dažādus faktorus, piemēram, konfidencialitātes, juridiskās un reglamentējošās prasības. Piemēram, dažas ētikas situācijas var būt pakļautas juridiskām vai disciplinārām sankcijām, un tādēļ tās nav piemērotas profesionālu grāmatvežu dokumentēšanai un apspriešanai.

A38. IFAC dalīborganizācijas var arī apsvērt iespēju sniegt norādījumus prakses vadītājiem par to, kā atbalstīt reflektējošo pasākumu īstenošanu praksē.

Profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes izvērtēšana (sk. 14. punktu)

A39. 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015) nosaka principus, balstoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, kas tiks izmantoti tehniskās kompetences un citu profesionālās kompetences elementu novērtēšanai.

A40. Lai novērtētu potenciālo profesionālo grāmatvežu profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi, var īstenot dažādus vērtēšanas pasākumus. Atbilstoši vērtēšanas pasākumi var ietvert: a) rakstiskas pārbaudes, kas sastāv no jautājumiem, uz kuriem ir jāsniedz īsas atbildes; b) gadījumu izpēti; c) rakstiskas esejas; d) “Jā”/“Nē” testēšanu; e) darba vietas vērtējumus; un f) iepriekšējās apmācības atzīšanu.

A41. Papildu rakstiskiem eksāmeniem pastāv arī vairākas citas metodes, ar kuru palīdzību var veikt novērtēšanu formālās izglītības vidē, tostarp:

- (a) izveidot gadījumu analīzes datu bāzes un noteikt profesionālu grāmatvežu pienākumu veikt pārbaudes, pamatojoties uz šādu gadījumu analīzi;
- (b) izmantot gadījumu analīzes sistēmu, kas nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu uzturēt žurnālus un piezīmes par konkrētām publiskā īpašuma lietām;
- (c) veikt profesionālās grāmatvedības izglītības programmu ētisko aspektu “Jā”/“Nē” testēšanu; un
- (d) izmantot gadījumu analīzes grupu uzdevumus un seminārus ētikas problēmu un lēmumu pieņemšanas procesa analīzei.

A42. Darba vērtēšana darba vietā atšķiras, un daudzos aspektos tas ir sarežģītāks process nekā vērtēšana formālā izglītības vidē. Darba vietā izmantojamie līdzekļi profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes apguves vērtēšanai var būt šādi:

- (a) diskusijas par ētikas apdraudējumiem un to novēršana, tiem rodoties darba vietā; un
- (b) ar ētikas jautājumiem saistītu lēmumu pārskatīšana apvienojumā ar darba rezultātu pārskatīšanu un novērtēšanu.

1. pielikums

Kvalifikācijas līmeņu apraksts

Šis kvalifikācijas līmeņu apraksts atbilst IAESB publikācijās, piemēram, 2. un 3. Starptautiskajos Izglītības standartos (IES), izmantotajiem mācību rezultātiem, un tajā aprakstīti trīs kvalifikācijas līmeņi. Šie apraksti kopā ar mācību rezultātiem sniedz informāciju, kas palīdz dalīborganizācijām pielāgot to profesionālās grāmatvedības izglītības programmas dažādām profesionāla grāmatveža funkcijām un specializācijas jomām.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Pamatlīmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju definēšana, skaidrošana, apkopošana un interpretēšana, pildot darba uzdevumus atbilstošā uzraudzībā; • uzdoto uzdevumu izpilde, pielietojot atbilstošas profesionālās iemaņas; • profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes ievērošanas nozīmīgā loma uzdoto uzdevumu izpildē; • vienkāršu problēmu risināšana un sarežģītu uzdevumu vai problēmu nodošana pārraugiem vai personām ar specializētu kompetenci; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana saprotamā veidā, gan mutiski, gan rakstiski. Pamatlīmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga zema līmeņa neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Vidējais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • neatkarīga attiecīgo tehniskās kompetences jomu pamatprincipu un teoriju pielietošana, salīdzināšana un analīze darba uzdevumu izpildē un lēmumu pieņemšanā; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu pielietošana darba uzdevumu izpildē; • profesionālo vērtību, ētikas normu pielietošana un attieksme pret darba uzdevumu izpildi; un • informācijas sniegšana un ideju skaidrošana gan ar grāmatvedību saistītām, gan nesaistītām ieinteresētajām personām, skaidrā veidā, gan mutiski, gan rakstiski. Vidējā līmeņa mācību rezultāti attiecas uz darba vidi, kurai ir raksturīga mērena neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

Kvalifikācijas līmenis	Apraksts
Augstākais līmenis	Parasti mācību rezultāti kompetences jomā ir vērsti uz šādiem aspektiem: • principu un teoriju izvēle un integrēšana no dažādām tehniskās kompetences jomām projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības nolūkos, un ieteikumu sniegšana atbilstoši ieinteresēto personu vajadzībām; • tehniskās kompetences un profesionālo iemaņu integrēšana projektu un darba uzdevumu vadīšanas un pārvaldības procesā; • spriedumu izdarīšana par atbilstošu turpmāko rīcību, vadoties pēc profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmes; • sarežģītu problēmu izvērtēšana, izpēte un risināšana ierobežotā uzraudzībā; • sarežģītu problēmu un jautājumu prognozēšana, atbilstīga pārrunāšana un risinājumu izstrāde; un • konsekventa būtiskās informācijas atspoguļošana un skaidrošana plašam ieinteresēto personu lokam. Augstākā līmeņa mācību rezultāti ir saistīti ar darba vidi, kurai raksturīga plaša mēroga neskaidrība, sarežģītība un nenoteiktība.

5. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA — PRAKTISKĀ
PIEREDZE” (2015)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.–7.
Spēkā stāšanās datums	8.
Mērķis	9.
Prasības	
Praktiskā pieredze	10.-15.
Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība	16.-19.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A4
Mērķis	A5–A6
Praktiskā pieredze	A7–A14
Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība	A15–A21

5. IES

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A4 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka praktisko pieredzi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem jāiegūst līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes gūšanu.
3. Praktiskā pieredze ir saistīta ar darba vietu un citiem pasākumiem, kuriem ir būtiska loma profesionālās kompetences paaugstināšanā. Praktiskā pieredze ir SPK sastāvdaļa. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu.
4. Praktiskās pieredzes gūšana SPK procesā balstās uz vispārējās izglītības un profesionālās grāmatvedības izglītības programmām. Sabiedrība sagaida, ka profesionālie grāmatveži, pildot savus pienākumus, izmantos viņu pieredzi un zināšanas. Tomēr, dažādu profesionāla grāmatveža lomu pildīšanai nepieciešamā praktiskā pieredze var atšķirties kā starp atsevišķām IFAC dalīborganizācijām, tā arī IFAC dalīborganizācijas iekšienē. IFAC dalīborganizācijas var pielāgot to prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes iegūšanu tā, lai tiktu apmierinātas: a) pašu organizāciju vajadzības; b) atbilstošo normatīvo iestāžu vajadzības; un c) sabiedrības gaidas attiecībā uz profesionālo grāmatvežu kompetenci.
5. Pēc SPK posma noslēguma profesionālam grāmatvedim var būt pienākums iegūt praktisko pieredzi, lai attīstītu nepieciešamo profesionālo kompetenci citu lomu veikšanai, piemēram, a) obligātā revidenta pienākumu pildīšanai; b) cita veida specializācijas jomas vai regulēto profesionālo funkciju pildīšanai. Praktiskās pieredzes gūšana ir daļa no mūžizglītības procesa, kuru profesionāli grāmatveži īsteno, lai pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas (PKP) procesā attīstītu un uzturētu savu profesionālo kompetenci, kas nepieciešama viņu profesionālās lomas pildīšanai. Pārmaiņas darba vidē, karjeras izaugsme vai jaunas funkcijas var izraisīt situāciju, kad profesionāla grāmatvedim jāpaaugstina profesionālās kompetences līmenis un jāapgūst jaunas zināšanas. Šie aspekti ir aplūkoti 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020).
6. Prakses vadītājiem un darba devējiem ir svarīga loma topošo profesionālo grāmatvežu prakses procesa pārraudzībā un plānošanā.

7. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnēs” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021).

Spēkā stāšanās datums

8. Šis IES stājas spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A5–A6 punktu)

9. Šī IES mērķis ir noteikt prasības attiecībā uz praktisko pieredzi, kāda topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem ir jāiegūst līdz SPK posma noslēgumam, lai varētu pildīt profesionāla grāmatveža lomu.

Prasības

Praktiskā pieredze (sk. A7–A9 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas nosaka topošo profesionālo grāmatvežu pienākumu līdz SPK posma noslēgumam iegūt atbilstošu praktisko pieredzi.
11. IFAC dalīborganizācijas nosaka topošo profesionālo grāmatvežu pienākumu iegūt pietiekamu praktisko pieredzi, lai viņi varētu apliecināt, ka ir iegūta: a) tehniskā kompetence; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētika un attieksme, kāda nepieciešama profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai.
12. IFAC dalīborganizācijas nosaka vēlamā praktiskās pieredzes novērtēšanas metodi, izmantojot kādu no šādām trim pieejām:
 - uz rezultātu balstīta pieeja;
 - uz ieguldījumu balstīta pieeja; vai
 - kombinētā pieeja.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. A10 punktu)

13. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz rezultātu balstītu pieeju, nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu apliecināt, ka ir iegūta praktiskā pieredze, izmantojot uz rezultātu balstītus pasākumus.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. A11–A13 punktu)

14. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz ieguldījumu balstītu pieeju, nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu apliecināt, ka ir iegūta praktiskā pieredze, izmantojot uz ieguldījumu balstītus pasākumus.

Kombinētā pieeja (sk. A14 punktu)

15. IFAC dalīborganizācijas, kas īsteno uz rezultātu un ieguldījumu balstītu pieeju kombināciju, attiecīgi ievēro 13. un 14. punktā izklāstītās prasības, nosakot pieeju, kas balstīta uz rezultātu un uz ieguldījumu.

Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība (sk. A15–A21 punktu)

16. IFAC dalīborganizācijas nosaka prasību topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes gūšanu nodrošināt prakses vadītāja pārraudzībā.
17. IFAC dalīborganizācijas nosaka prasību konsekventi dokumentēt topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes gūšanas procesu saskaņā ar IFAC dalīborganizācijas vai, attiecīgā gadījumā, regulatīvās iestādes prasībām, un pamatot to ar pārbaudāmiem pierādījumiem.
18. IFAC dalīborganizācijas nosaka prakses vadītāja pienākumu periodiski pārskatīt topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes iegūšanu apliecinošos dokumentus.
19. IFAC dalīborganizācijas nosaka atbilstošus vērtēšanas pasākumus, kuru mērķis ir novērtēt, vai topošo profesionālo grāmatvežu iegūtā praktiskā pieredze ir pietiekama.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.–7. punktu)

- A1. Topošais profesionālais grāmatvedis ir persona, kas ir sākusi apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu SPK ietvaros. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskas pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. SPK turpinās līdz brīdim, kad topošie profesionālie grāmatveži spēj apliecināt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama viņu izvēlētajā profesionālā grāmatveža lomas pildīšanai.
- A2. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK process. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A3. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES kontekstā profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt profesionālo lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālās kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A4. Prakses laikā tiek nodrošināta profesionāla vide, kurā topošā profesionālā grāmatveža kompetence tiek attīstīta šādos veidos:
- (a) radot izpratni par vidi, kādā tiek sniegti pakalpojumi;
 - (b) veicinot topošā profesionālā grāmatveža izpratni par organizācijām, to darbību un profesionālās darbības likumsakarībām;
 - (c) veicinot spēju saskatīt grāmatvedības darba saistību ar citām uzņēmuma funkcijām un aktivitātēm;
 - (d) praktiskās, reālās situācijās attīstot izpratni par attiecīgajām profesionālajām vērtībām, ētikas normām un attieksmi (sk. arī 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2021)); un
 - (e) sniedzot iespēju pakāpeniski attīstīt atbildības līmeni atbilstīgā pārraudzībā.

Mērķis (sk. 9. punktu)

- A5. Pietiekama praktiskā pieredze ir tāda pieredze, kas ir pietiekami līdzsvarota, ņemot vērā tās dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu, un apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem. Praktiskās pieredzes plašumu ietekmē tādi faktori kā, piemēram, profesionālo funkciju veids, sarežģītības līmenis, valsts vai vietējie tiesību akti, regulatīvo iestāžu prasības un sabiedrības gaidas attiecībā uz profesionālo kompetenci. Praktiskās pieredzes dziļumu ietekmē tādi faktori kā uzdevumu dažādība un sarežģītība, kā arī pārraudzības un uzraudzības atbalsta līmenis.
- A6. Prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes pietiekamību, kāda jāiegūst topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem līdz SPK noslēgumam, kalpo vairākiem mērķiem. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Praktiskā pieredze (sk. 10.-12. punktu)

- A7. SPK pamatnosacījums ir vispārējās izglītības iegūšana, un tas ietver profesionālās grāmatvedības izglītības, praktiskās pieredzes iegūšanu un rezultātu izvērtēšanu. Šo komponentu kopums var atšķirties atkarībā no vairākiem faktoriem, tostarp, uzdevumu sarežģītības un dažādības, nepieciešamajām īpašajām zināšanām, autonomijas līmeņa un sprieduma līmeņa, kāds topošajam profesionālajam grāmatvedim būs nepieciešams, uzņemoties darbu pēc SPK procesa noslēguma. Praktiskās pieredzes un izglītības kombinācijas var atšķirties arī atkarībā no: a) noteikumiem, ko izstrādājušas atsevišķas IFAC dalīborganizācijas; b) valsts un vietējiem tiesību aktiem; c) regulatīvo iestāžu prasībām; un d) sabiedrības gaidām.
- A8. Nosakot, kāds ir atbilstošs līdzsvars starp profesionālo grāmatvedības izglītību un praktisko pieredzi, IFAC dalīborganizācijas var ņemt vērā tālāk norādītos aspektus.
- (a) Praktiskās pieredzes gūšanu var veicināt, izmantojot noteiktas profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kurās īpašs uzsvars tiek likts uz praktisko pielietojumu, piemēram, stažēšanās, izglītošanās periodi sadarbībā ar citiem uzņēmumiem un darba norīkojumi.
 - (b) Lietderīga metode profesionālu grāmatvedības zināšanu iegūšanai un iegūto zināšanu apliecināšanai ir akadēmiskās vai profesionālās studijas. Tomēr pašas par sevi studijas ne vienmēr apliecina to, ka persona ir ieguvusi profesionālu kompetenci un spēj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. Pieredze, kas ir iegūta darba vietā, nodrošina topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem dažādas iemaņas, kas ir vajadzīgas profesionāla grāmatveža darbā.
 - (c) Praktisko pieredzi var iegūt pēc profesionālās grāmatvedības izglītības programmas apguves vai vienlaikus ar šādas programmas apgūšanu.

A9. Nosakot pieeju un prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes gūšanu, IFAC dalīborganizācijas var apsvērt vairākus faktorus, tostarp:

- (a) sabiedrības intereses, tostarp zināšanas par vietējo vidi, sabiedrības vēlmēm un attiecīgajām normatīvajām prasībām;
- (b) topošo profesionālo grāmatvežu vajadzības, tostarp izpratne par sagaidāmajām funkcijām, kādas būs jāpilda pēc SPK posma noslēguma;
- (c) darba devēja vajadzības, tostarp attiecībā uz efektivitāti un rentabilitāti, un tas, vai darba devējs ir rūpniecības uzņēmums, valdības vai valsts uzņēmums; un
- (d) IFAC dalīborganizācijas vajadzības, tostarp regulatīvās prasības, efektivitāte un rentabilitāte.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. 13. punktu)

A10. Pierādījumi, ko var izmantot izvērtēšanas mērķiem uz rezultātu balstītas pieejas gadījumā, var būt šādi:

- (a) mācību rezultātu vērtējums saskaņā ar kompetenču karti;
- (b) pētniecības projekta vai reflektīvas esejas izskatīšana; un
- (c) darba žurnālu salīdzinājums ar atbilstošu kompetenču karti. Darba žurnāli ir personas veikti ieraksti, kas apliecina veikto darba uzdevumu veidu, īstenotos pasākumus un attiecīgo uzdevumu un pasākumu izpildei veltīto laiku.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. 14. punktu)

A11. Uz ieguldījumu balstītu pieeju bieži izmanto kompetences attīstības vērtēšanai, jo vērtēšanas un pārbaudes process ir vienkāršs. Pieejām, kas ir balstītas uz ieguldījumu, piemīt zināmi ierobežojumi, piemēram, ne vienmēr tiek tieši vērtēts mācību procesa rezultāts vai kompetences attīstība. Tradicionāli uz ieguldījumu balstītas pieejas pamatā ir laika uzskaitē, piemēram, stundu daudzums, kas pavadītas, veicot attiecīgās darbības, vai kopējais prakses ilgums (dienās, mēnešos vai gados).

A12. Pierādījumi, ko var izmantot, pielietojot uz ieguldījumu balstītu pieeju, ir apmeklējumu žurnāla ieraksti, laika reģistrācijas lapas, darba vietā aizpildītas dienasgrāmatas un darba žurnāli. IFAC dalīborganizācijas, izmantojot uz ieguldījumu balstītu pieeju, var izvērtēt arī topošo profesionālo grāmatvežu apgūto izglītības programmu struktūru un atbilstību. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas, kas nodrošina rezultātus, līdzīgus tiem, kādus iegūst prakses (piemēram, stažēšanās) procesā, var veicināt vispārējo prasību īstenošanu praktiskās pieredzes gūšanā. Tāpat, ja ir absolvēta nozīmīga profesionālā grāmatvedības izglītības programma, piemēram, maģistra grāds

grāmatvedībā, IFAC dalīborganizācija var samazināt praktiskās pieredzes komponenta īpatsvaru. Piemēram, IFAC dalīborganizācija, kas izvēlas uz ieguldījumu balstītu pieeju, kā kritēriju var noteikt trīs gadus ilgu praktisko pieredzi (kā to izvēlas un īsteno vairākas IFAC dalīborganizācijas) vai divus gadus ilgas maģistra grāda studijas grāmatvedības vai citā atbilstošā priekšmetā, vai grāmatvedības izglītības gūšanu apvienojumā ar praktiskās pieredzes gūšanu vismaz piecus gadus ilgā periodā.

- A13. Neatkarīgi no šo komponentu īpatsvara sabiedrība parasti sagaida, ka profesionāls grāmatvedis būs absolvējis profesionālu grāmatvedības izglītības programmu un ieguvis pietiekamu praktisko pieredzi.

Kombinētā pieeja (sk. 15. punktu)

- A14. IFAC dalīborganizācija var iedibināt kombinētu pieeju, kas balstīta gan uz rezultātu, gan uz ieguldījumu. Attiecīgo ieguldījumu var ņemt vērā profesionālās kompetences vērtēšanas procesā. Konkrēto iegūto kompetenci var izmantot, lai pārbaudītu ieguldījumu, vai dažos gadījumos tā var daļēji aizstāt ieguldījuma prasību.

Praktiskās pieredzes gūšanas uzraudzība un pārraudzība (sk. 16.-19. punktu)

- A15. Prakses vadītājs ir profesionāls grāmatvedis, kas ir atbildīgs par topošo profesionālo grāmatvežu apmācību, konsultēšanu un atbalsta sniegšanu pietiekamas praktiskās pieredzes iegūšanai. Prakses vadītājiem ir svarīga loma, nodrošinot saikni starp topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem un IFAC dalīborganizācijām. Prakses vadītājs var būt atbildīgs par topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes iegūšanas perioda plānošanu un norādījumu sniegšanu. Dažās vidēs prakses vadītāji var sniegt arī darbuzdevību atbalstu topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem. IFAC dalīborganizācijas var nodrošināt prakses vadītāju apmācību un ieviest gan palīdzības, gan kvalitātes kontroles programmas.
- A16. Prakses vadītāja darbā palīdzību var sniegt arī citas personas, kas nav profesionāli grāmatveži.
- A17. Pārbaudāmi pierādījumi ir pierādījumi, kas ir objektīvi un ko var pierādīt un uzglabāt.
- A18. Prakses vadītāji periodiski pārskata prakses reģistrus un prakses gūšanu apliecinātos dokumentus, lai pārliecinātos, vai tiek ievērotas IFAC dalīborganizācijas vai regulatīvās iestādes noteiktās prasības. Šādu periodisku pārskatīšanu var izmantot arī, lai pārbaudītu konkrētu personu progresu. Ja topošā profesionālā grāmatveža progress neatbilst gaidītajam, prakses vadītājam ir iespēja pārskatīt situāciju, lai noskaidrotu iemeslus un iespējamus pasākumus progresu uzlabošanai. Šāda periodiska pārraudzība:

a) sniedz iespēju prakses vadītājam, darba devējam un topošajam profesionālajam grāmatvedim pārskatīt līdz šim iegūto praktisko pieredzi; un b) veicina topošā profesionālā grāmatveža turpmāko attīstību.

A19. Profesionālās grāmatvežu pieredzes pietiekamības izvērtēšanas procesā IFAC dalīborganizācijas var īstenot šādus pasākumus:

- (a) izveidot sistēmu, kurā ar izlases metodi kontrolē iegūto praktisko pieredzi un ziņo par to;
- (b) sniegt detalizētus rakstiskus norādījumus darba devējiem, prakses vadītājiem un topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem attiecībā uz praktiskās pieredzes programmu un viņu attiecīgajām lomām un pienākumiem;
- (c) izveidot mehānismu, kura mērķis ir pārliecināties par darba devēja atbilstību atbilstošas praktiskās pieredzes nodrošināšanai topošajiem profesionāliem grāmatvežiem;
- (d) izvērtēt un pārbaudīt praktiskās pieredzes gūšanas vides pirms prakses uzsākšanas. Piemēram, var pārskatīt prakses programmas veidu un apjomu, kā arī darba devēju apmācības procesus, lai nodrošinātu topošo profesionālo grāmatvežu darbību atbilstošā virzībā, uzraudzībā, pārraudzībā, nodrošinātu konsultāciju un novērtējuma saņemšanu;
- (e) izveidot periodisku darba devēju ziņojumu sistēmu par izmaiņām attiecībā uz topošo profesionālo grāmatvežu plānotās prakses programmas veidu, apjomu un saturu;
- (f) pirms SPK noslēguma novērtēt iegūto praktisko pieredzi, pamatojoties uz rakstiskiem (iespējams, mutiskiem) topošo profesionālo grāmatvežu un prakses vadītāju ziņojumiem (sk. arī 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015));
- (g) mudināt darba devējus nodrošināt atgriezenisko saiti ar profesionāliem grāmatvežiem un prakses vadītājiem, kā arī ziņot, kad tiek iegūta kompetence;
- (h) pārraudzīt iepriekš apstiprināto darba devēju un prakses vadītāju darbību. IFAC dalīborganizācijas var sniegt ieteikumus par jomām, kurās nepieciešami uzlabojumi, vai ieteikt atsaukt apstiprinājumu, ja nosacījumi ir mainījušies tā, ka netiek ievēroti attiecīgie pieredzes kritēriji; un
- (i) veikt periodisku un savlaicīgu profesionāliem grāmatvežiem nepieciešamo kompetenču analīzi, lai nodrošinātu pietiekamas praktiskās pieredzes gūšanu, ko pamato pārbaudāmi pierādījumi, piemēram, darba žurnāls.

- A20. 6. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās kompetences izvērtēšana” (2015) nosaka principus, pamatojoties uz kuriem nosaka izvērtēšanas pasākumus, ko izmanto praktiskās pieredzes pietiekamības novērtēšanai.
- A21. Lai novērtētu topošo profesionālo grāmatvežu praktiskās pieredzes pietiekamību, var izmantot dažādus pasākumus. Piemēroti izvērtēšanas pasākumi var ietvert izvērtējumu darba vietā atbilstošajās 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2021), 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2021) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2021) noteiktajās jomās.

6. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
SĀKOTNĒJĀ PROFESIONĀLĀ KVALIFIKĀCIJA —
PROFESIONĀLĀS KOMPETENCES IZVĒRTĒŠANA (2015)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-5.
Spēkā stāšanās datums	6.
Mērķis	7.
Prasības	
Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana	8.
Izvērtēšanas principi	9.
Pārbaudāmi pierādījumi	10.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A3
Mērķis	A4
Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana	A5–A8
Izvērtēšanas principi	A9–A20
Pārbaudāmi pierādījumi	A21–A22

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A3 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka profesionālās kompetences izvērtēšanas kārtību, kāda jāiegūst profesionālajiem grāmatvežiem līdz sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēgumam.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt šī IES prasībām atbilstošu SPK procesu. Turklāt šis IES var noderēt izglītības organizācijām, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu izglītošanu un kvalifikācijas paaugstināšanu.
3. IES izpratnē izvērtēšana ir profesionālās kompetences, kas iegūta mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas ceļā, novērtēšana. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži iegūst sākotnējo kompetenci, kas viņiem ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu. Tomēr mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana ir nepārtraukts profesionālās kompetences attīstīšanas un uzturēšanas process, kas turpinās visas profesionālā grāmatveža karjeras laikā, un to palīdz nodrošināt pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (PKP). SPK procesā galvenais mērķis ir nodrošināt profesionālo kompetenci. PKP procesā galvenā vērība tiek pievērsta profesionālās kompetences pilnveidošanai un uzturēšanai.
4. Šis IES nosaka prasības attiecībā uz profesionālās kompetences izvērtēšanu, savukārt
 - 2. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence” (2021), 3. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas” (2021) un 4. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme” (2021) nosaka prasības attiecībā uz konkrētu jomu novērtēšanu SPK procesā; un
 - 5. IES “Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — praktiskā pieredze” (2015) nosaka prasības attiecībā uz praktiskās pieredzes izvērtēšanu.
5. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu pamatnostādnes” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021).

Spēkā stāšanās datums

6. Šis IES stājas spēkā 2015. gada 1. jūlijā.

Mērķis (sk. A4 punktu)

7. Šis IES nosaka prasības attiecībā uz to, kā novērtēt, vai topošo profesionālo grāmatvežu profesionālā kompetence, kas iegūta līdz SPK posma noslēgumam, ir pietiekama profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai.

Prasības**Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana** (sk. A5–A8 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas oficiāli izvērtē, vai topošie profesionālie grāmatveži līdz SPK posma noslēgumam ir ieguvuši atbilstošu profesionālās kompetences līmeni, pamatojoties uz rezultātiem, kas gūti dažādu SPK procesā veiktu vērtēšanas pasākumu rezultātā.

Izvērtēšanas principi (sk. A9–A20 punktu)

9. IFAC dalīborganizācijas izstrādā un iekļauj profesionālās grāmatvedības izglītības programmās izvērtēšanas pasākumus ar augstu ticamības, pamatotības, objektivitātes, pārredzamības un pietiekamības līmeni.

Pārbaudāmi pierādījumi (sk. A21–A22 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas izvērtē topošo profesionālu grāmatvežu profesionālās kompetenci, pamatojoties uz pārbaudāmiem pierādījumiem.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-5. punktu)

- A1. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. Šo IES izpratnē profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt savu profesionālo lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošanu un apvienošanu.
- A2. SPK procesā rezultātu izvērtēšanu var īstenot dažādas ieinteresētās personas, tostarp IFAC dalīborganizācija, darba devēji, regulatori, licencēšanas iestādes, universitātes, koledžas un privātie izglītības pakalpojumu sniedzēji. Lai gan par profesionālās kompetences izvērtēšanu SPK procesā atbildīgas ir IFAC dalīborganizācijas, būtisku ieguldījumu vērtēšanas pasākumu īstenošanā var sniegt citas ieinteresētās personas.
- A3. Profesionālie grāmatveži PKP procesā turpina iesaistīties mūžizglītības aktivitātēs ar mērķi attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci atbilstoši savai lomai. Pārmaiņas darba vidē, karjeras izaugsme vai jaunas funkcijas var izraisīt situāciju, kad profesionāla grāmatvedim jāpaaugstina profesionālās kompetences līmenis un jāapgūst jaunas zināšanas. Šie aspekti ir aplūkoti 7. IES "Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana" (2020).

Mērķis (sk. 7. punktu)

- A4. Tas, vai profesionālie grāmatveži līdz SPK posma noslēgumam ir apliecinājuši atbilstošu profesionālās kompetences līmeni, tiek vērtēts, lai īstenotu vairākus mērķus. Tās aizsargā sabiedrības intereses, uzlabo profesionālo grāmatvežu darba kvalitāti un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.

Formāla profesionālās kompetences izvērtēšana (sk. 8. punktu)

- A5. Lai formāli novērtētu, vai ir iegūta profesionālā kompetence, IFAC dalīborganizācija var pamatoties uz viena vai vairāku SPK procesā īstenoto vērtēšanas pasākumu rezultātiem. SPK procesā īstenoto vērtēšanas pasākumu struktūra var atšķirties, un tie var būt šādi un ne tikai šādi:
 - (a) vienota vairākdisciplināra pārbaude, ko veic SPK posma noslēgumā;
 - (b) virkne eksāmenu, kas tiek veikti visā SPK procesā, galveno vērību pievēršot konkrētām profesionālās kompetences jomām; vai
 - (c) virkne pārbažu un novērtējumu darba vietā, kas veikti visā SPK procesā.

- A6. Vērtēšanas pasākumu mērķis ir novērtēt konkrētas profesionālās kompetences jomas. SPK procesā vērtēšanas pasākumus var atlasīt tā, lai tie atbilstu konkrētam vērtējamās profesionālās kompetences aspektam. Vērtēšanas pasākumu piemēri:
- (a) rakstiski eksāmeni;
 - (b) mutiski eksāmeni;
 - (c) “Jā”/“Nē” testēšana;
 - (d) datorizēta testēšana;
 - (e) kompetences izvērtēšana darba vietā, darba devēja pārraudzībā; un
 - (f) darba vietā īstenoto pasākumu apliecinājošu dokumentu pārbaude.
- A7. Izraudzīto vērtēšanas pasākumu veidi var būt atkarīgi no katrai IFAC dalīborganizācijai raksturīgajiem faktoriem, kas var būt šādi un ne tikai šādi:
- (a) topošo profesionālo grāmatvežu ģeogrāfiskās atrašanās vietas nošķirtība un izplatība;
 - (b) IFAC dalīborganizācijai pieejamie izglītības un citi resursi;
 - (c) vērtējamo topošo profesionālo grāmatvežu skaits un līdzšinējā pieredze; un
 - (d) darba devēju nodrošinātu apmācības un kvalifikācijas paaugstināšanas iespēju pieejamība.
- A8. Faktori, kam ir būtiska loma profesionālu grāmatvežu iegūstamās kompetences līmeņa noteikšanā, ir šādi un ne tikai šādi:
- (a) profesionāliem grāmatvežiem uzticēto uzdevumu sarežģītība un dažādība;
 - (b) ieinteresēto personu (piemēram, sabiedrības, darba devēju un regulatoru) vēlmes attiecībā uz profesionālās kompetences veidu un apjomu;
 - (c) specializētas zināšanas, kas nepieciešamas profesionāliem grāmatvežiem konkrētās nozarēs;
 - (d) tas, kādā līmenī darba uzdevumā jāpielieto profesionāls spriedums;
 - (e) dažādās profesionālu grāmatvežu pildītās lomas, piemēram, finanšu pārskatu sagatavošana, nodokļu konsultāciju sniegšana vai vadības grāmatvedības pakalpojumu sniegšana; un
 - (f) darba vides sarežģītība.

Izvērtēšanas principi (sk. 9. punktu)

- A9. Profesionālās grāmatvedības izglītības programmas ir izstrādātas tā, lai tās palīdzētu topošiem profesionālajiem grāmatvežiem iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci līdz brīdim, kad noslēdzas SPK posms. Tā var būt formāla izglītība, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā. SPK procesā piedāvāto profesionālās grāmatvedības izglītības programmu izstrādē lielā mērā var piedalīties citas ieinteresētās personas, kas nav IFAC dalīborganizācijas.
- A10. Vērtēšanas principi attiecas uz individuāliem vērtēšanas pasākumiem, ko īsteno SPK procesā. Tomēr ne vienmēr ir iespējams sasniegt augstu ticamības, pamatotības, objektivitātes, pārredzamības un pietiekamības līmeni katram atsevišķam vērtēšanas pasākumam.
- A11. Vērtēšanas pasākumam ir augsts ticamības līmenis, ja tas vienos un tajos pašos apstākļos konsekventi sniedz vienādu rezultātu. Ticamība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt dažādi ticamības līmeņi. Vērtēšanas pasākumam ir augsta ticamība tad, ja lielākā daļa vērtētāju, rīkojoties neatkarīgi, vienos un tajos pašos apstākļos konsekventi izdara vienu un to pašu spriedumu.
- A12. Ir vairāki veidi, kā strukturēt vērtēšanas pasākumus, lai palielinātu to ticamību. Piemēri:
- (a) rakstiska eksāmena ticamību var palielināt, izvairoties no neviennozīmīga formulējuma izmantošanas eksāmena jautājumos vai instrukcijās;
 - (b) “Jā”/“Nē” testēšanas ticamību var uzlabot, veicot iekšēju vai ārēju testēšanas satura pārbaudi pirms testa galīgās versijas noteikšanas; un
 - (c) darba vietā veikta novērtējuma ticamību var palielināt, izvēloties vērtētājus, kuriem piemīt salīdzinoši augsta kompetence, un nodrošinot viņiem piemērotu apmācību, lai viņi varētu novērtēt attiecīgo uzdevumu.
- A13. Vērtēšanas pasākumam ir augsts pamatotības līmenis, ja tā rezultātā tiek novērtēti paredzētie aspekti. Pamatotība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgi pamatotības līmeņi. Pamatotība var izpausties dažādos veidos, tostarp:
- (a) ārēja pamatotība — vērtēšanas pasākumam ir augsta ārējā pamatotība, ja vērtēšanas pasākuma rezultātā tiek novērtēti paredzētie aspekti;
 - (b) prognozējamā pamatotība — vērtēšanas pasākumam ir augsta prognozējamā pamatotība, ka vērtēšanas pasākuma saturs attiecas uz vērtējamo profesionālās kompetences jomu; un

- (c) satura derīgums — vērtēšanas pasākumam ir augsts satura derīgums, ja vērtēšanas pasākums apver atbilstošus konkrētās profesionālās kompetences aspektus.

A14. Vērtēšanas pasākumus var strukturēt dažādos veidos, lai palielinātu to pamatotību. Piemēri:

- (a) ārējo pamatotību var palielināt, ja eksāmenā, kas paredzēts topoša profesionālā grāmatveža kompetences novērtēšanai konkrēta grāmatvedības standarta pielietošanā, iekļauj visaptverošu un atbilstošu gadījumu izpēti nevis vienkāršu gadījumu izpēti, kuras pamatā ir nepilnīga informācija;
- (b) prognozējamo pamatotību var palielināt, ja vadītāja spēju novērtēšanas procesā paļaujas uz darba vietas novērtējumu par to, cik labi topošais profesionālais grāmatvedis vadījis darba grupu, nevis paļaujas uz rakstveida eksāmena rezultātiem; un
- (c) satura pamatotību var palielināt, ja eksāmens aptver vairākus, nevis tikai dažus aspektus, kas saistīti ar konkrēto profesionālās kompetences jomu.

A15. Vērtēšanas pasākumam ir augsts objektivitātes līmenis, ja tas nodrošina taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi. Objektivitāte nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgi objektivitātes līmeņi. Objektivitāti var uzlabot, ja personas, kas izstrādā vērtēšanas pasākumus, apzinās iespējamību, ka spriedumi var nebūt objektīvi.

A16. Vērtēšanas pasākumus var strukturēt dažādos veidos, lai palielinātu to objektivitāti. Piemēri:

- (a) objektivitāti var palielināt, nodrošinot, ka vērtēšanas pasākums balstās tikai uz datortehnoloģijām, kas ir pieejamas visiem topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem; un
- (b) objektivitāti var palielināt, eksāmenu dokumentu pārbaudes procesā izvairoties pielietot ar kultūras zināšanām saistītus pieņēmumus, kas vienādi neattiecas uz visiem topošajiem profesionālajiem grāmatvežiem.

A17. Vērtēšanas pasākumam ir augsts pārredzamības līmenis, ja informācija par vērtēšanas pasākumu, piemēram, informācija par vērtējamajām kompetences jomām un pasākumu laikiem, ir publiski pieejama. Augsts pārredzamības līmenis ir svarīgs arī, izvērtējot visus SPK procesā veiktos vērtēšanas pasākumus kopumā. Pārredzamība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgi pārredzamības līmeņi. Augstu pārredzamības līmeni var nodrošināt, nodrošinot skaidru un pieejamu komunikāciju ar ieinteresētajām personām.

A18. Vērtēšanas pasākumu pārredzamību var uzlabot vairākos veidos. Piemēri:

- (a) SPK procesā veikto vērtēšanas pasākumu kopuma pārredzamību var palielināt, sniedzot publisku paziņojumu, kurā skaidrotas vērtējamās profesionālās kompetences jomas, vērtēšanas pasākumu veidi un SPK procesā veicamo vērtēšanas pasākumu laika grafiks;
 - (b) darba vietā īstenota novērtējuma pārredzamību var palielināt, ja darba devēji darba ņēmējiem sniedz skaidru informāciju par struktūru, saskaņā ar kuru tiks novērtēta darbinieku kompetence; un
 - (c) pārredzamību eksāmena izstrādes un norises procesā var palielināt, sniedzot publisku informāciju par eksāmena norisi, vērtēšanu un vadību.
- A19. Vērtēšanas pasākumam piemīt augsts pietiekamības līmenis, ja: a) tas ir pietiekami līdzsvarots, ņemot vērā tā dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu; un b) tas apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem. Augsts pietiekamības līmenis ir svarīgs arī, izvērtējot SPK procesā veikto vērtēšanas pasākumu kopumu. Pietiekamība nav absolūts rādītājs, un dažādiem vērtēšanas pasākumiem var būt atšķirīgs pietiekamības līmenis.
- A20. Vērtēšanas pasākumus var strukturēt dažādos veidos, lai palielinātu to pietiekamību. Piemēri:
- (a) pietiekamību SPK procesā var palielināt, iekļaujot vērtēšanas pasākumus, kuru mērķis ir izvērtēt nepieciešamo tehnisko kompetenci, profesionālās iemaņas un profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi (plašums) atbilstīgā detalizācijas pakāpē (dziļums); un
 - (b) darba vietā veiktā novērtējuma pietiekamību var palielināt, nosakot topošo profesionālo grāmatvežu pienākumu demonstrēt profesionālo kompetenci attiecībā uz dažādām profesionālajām iemaņām, profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi, kas pielietojamas dažādās situācijās.

Pārbaudāmi pierādījumi (sk. 10. punktu)

- A21. Pārbaudāmi pierādījumi ir pierādījumi, kas ir objektīvi un ko var pierādīt un uzglabāt. Pārbaudāmu pierādījumu izmantošana profesionālās kompetences izvērtēšanas procesā nodrošina to, ka tiek apmierinātas IFAC dalīborganizācijas darbību pārraugošo un reglamentējošo trešo personu vajadzības. Tas arī palielina ieinteresēto personu pārlicību, ka topošie profesionālie grāmatveži līdz SPK posma noslēgumam sasniedz atbilstīgu profesionālās kompetences līmeni.
- A22. Pārbaudāmu pierādījumu piemēri:
- (a) sertifikāts par sekmīgu kursa absolvēšanu;
 - (b) dokumentēti sekmīgi eksāmenu rezultāti; un
 - (c) darba devēju veikti pieraksti attiecībā uz topošo profesionālo grāmatvežu sasniegto kompetenci.

7. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
PASTĀVĪGA PROFESIONĀLĀS KVALIFIKĀCIJAS PAAUGSTINĀŠANA
(2020)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-6.
Spēkā stāšanās datums	7.
Mērķis	8.
Prasības	
Profesionālu grāmatvežu PKP	9.
PKP un PKP pieejamības veicināšana	10.-11.
PKP vērtēšana	12.-14.
PKP pārraudzība un īstenošana	15.-16.
Skaidrojošie materiāli	
Šī standarta darbības joma	A1–A6
Mērķis	A7–A8
Profesionālu grāmatvežu PKP	A9–A15
PKP un PKP pieejamības veicināšana	A16–A18
PKP vērtēšana	A19–A27
PKP pārraudzība un īstenošana	A28–A42

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A1–A6 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (IES) nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu nodrošināt pastāvīgu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu (PKP) ar mērķi attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama, lai sniegtu augstas kvalitātes pakalpojumus klientiem, darba devējiem un citām ieinteresētajām personām, un tādējādi stiprināt sabiedrības uzticēšanos profesijai.
2. PKP ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kas tiek īstenots pēc sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posma noslēguma, ar mērķi paaugstināt un uzturēt profesionālo kompetenci, lai profesionāli grāmatveži varētu turpināt kompetenti pildīt savas funkcijas. PKP ietver mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus atbilstoši profesionālu grāmatvežu pildītajām funkcijām, piemēram: a) izglītība; b) apmācība; c) praktiskā pieredze; d) darbaudzināšana un apmācība darba vietā; e) tīklu veidošana; f) novērošana, atgriezeniskā saite, reflektīvas darbības; un g) pašattīstības darbības.
3. Profesionālās kompetences prasības var mainīties, profesionāliem grāmatvežiem karjeras laikā uzņemoties jaunas funkcijas. PKP, kas ietver daudzus tādus pašus elementus kā SPK, attīsta profesionālo kompetenci arī plašumā un dziļumā, kā tas var būt nepieciešams, uzņemoties jaunas funkcijas.
4. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt profesionālo grāmatvežu PKP procesu atbilstoši šī IES prasībām. Turklāt šis IES var noderēt profesionāliem grāmatvežiem, darba devējiem, regulatoriem, valsts iestādēm, izglītības iestādēm un citām ieinteresētajām personām, kas piedāvā un atbalsta topošo profesionālo grāmatvežu PKP procesu.
5. Profesionālu grāmatvežu pienākums ir attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, veicot attiecīgas PKP darbības. Tomēr šis IES ir paredzēts IFAC dalīborganizācijām, jo to uzdevums ir palīdzēt profesionālajiem grāmatvežiem attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, kas nepieciešama sabiedrības interešu aizsardzībai:
 - (a) īstenojot noteiktās PKP prasības, izstrādājot un īstenojot atbilstīgas vērtēšanas, pārraudzības un atbilstības procedūras;
 - (b) uzsverot profesionālo grāmatvežu mūžizglītības svarīgo lomu un veicinot apņemšanos to īstenot; un
 - (c) atvieglojot profesionālu grāmatvežu piekļuvi PKP iespējām un resursiem.
6. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādņēs” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021).

Spēkā stāšanās datums

7. Šis IES stājas spēkā 2020. gada 1. janvārī.

Mērķis (sk. A7–A8 punktu)

8. Šī IES mērķis ir noteikt profesionālu grāmatvežu pienākumu īstenot atbilstošu PKP, lai attīstītu un uzturētu profesionālo kompetenci, kas nepieciešama profesionāla grāmatveža funkciju pildīšanai.

Prasības

Profesionālu grāmatvežu PKP (sk. A9–A15 punktu)

9. IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu īstenot un dokumentēt PKP procesu, kura mērķis ir attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, kas nepieciešama, lai pildītu profesionāla grāmatveža funkciju.

PKP un PKP pieejamības veicināšana (sk. A16–A18 punktu)

10. IFAC dalīborganizācijas akcentē PKP, kā arī profesionālās kompetences attīstības un uzturēšanas nozīmīgo lomu un svarīgumu.
11. IFAC dalīborganizācijas veicina piekļuvi PKP iespējām un resursiem, sniedzot profesionāliem grāmatvežiem iespēju uzņemties personīgu atbildību par PKP īstenošanu profesionālās kompetences attīstīšanai un uzturēšanai.

PKP vērtēšana (sk. A19–A20, A27 punktu)

12. IFAC dalīborganizācijas nosaka pieeju profesionālu grāmatvežu PKP vērtēšanai: uz rezultātiem balstītu pieeju, uz ieguldījumiem balstītu pieeju vai abu pieeju apvienojumu.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. A21–A23 punktu)

13. IFAC dalīborganizācijas, kas izmanto uz rezultātiem balstītu pieeju, nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, ko apliecina sasniegtie mācību rezultāti atbilstoši izvēlētajai profesionāla grāmatveža lomai.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. A24–A26 punktu)

14. IFAC dalīborganizācijas, kas izmanto uz ieguldījumu balstītu pieeju, nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, ko apliecina noteikta apjoma mācību pasākumu un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu apguve atbilstoši izvēlētajai profesionāla grāmatveža lomai.

PKP pārraudzība un īstenošana (sk. A28–A42 punktu)

15. IFAC dalīborganizācijas norāda pārbaudāmo pierādījumu veidu un apjomu, kādi profesionāliem grāmatvežiem ir jāuztur attiecībā uz uzsākto PKP.
16. IFAC dalīborganizācijas iedibina sistemātisku procesu, kura mērķis ir: a) uzraudzīt, vai profesionālie grāmatveži ievēro IFAC dalīborganizācijas PKP prasības; un b) nodrošināt atbilstošas sankcijas prasību neievērošanas gadījumā.

Skaidrojošie materiāli

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-6. punktu)

- A1. IES kontekstā profesionālais grāmatvedis ir persona, kura iegūst, apliecina un turpina paaugstināt savu profesionālo kvalifikāciju, lai pildītu noteiktas profesionāla grāmatveža funkcijas, un kurai ir pienākums ievērot profesionālas grāmatvedības organizācijas vai licencēšanas iestādes noteiktas ētikas kodeksa normas. Grāmatvedības profesija ietver šādas un ne tikai šādas darbības:
- (a) atbilstošas un ticamas finanšu un nefinanšu informācijas sagatavošana, analīze un ziņošana;
 - (b) sadarbība lēmumu pieņemšanā, kā arī organizācijas stratēģiju formulēšanā un īstenošanā;
 - (c) finanšu un nefinanšu informācijas revīzija un citu apliecinājuma un konsultāciju pakalpojumu sniegšana; un
 - (d) atbilstošas nodokļu informācijas sagatavošana un analīze.
- A2. Profesionālā kompetence ir spēja veikt noteiktu profesionālo lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes integrēšanu un pielietošanu.
- A3. PKP procesa izpilde negarantē, ka profesionāls grāmatvedis attīstīs un saglabās savu profesionālo kompetenci, kas nepieciešama, lai sniegtu augstas kvalitātes profesionālos pakalpojumus. Tomēr PKP procesam ir svarīga loma, stiprinot sabiedrības uzticēšanos un sniedzot profesionālam grāmatvedim iespēju attīstīt un uzturēt savu profesionālo kompetenci atbilstoši izvēlētajai profesionāla grāmatveža lomai.
- A4. Profesionāliem grāmatvežiem ir pienākums attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, sagatavojoties un pielāgojoties pārmaiņām procesos, tehnoloģijās, profesionālajos standartos, normatīvajās prasībās, darba devēju prasībās un citās jomās. Atbalstot profesionālos grāmatvežus šī pienākuma īstenošanā, IFAC dalīborganizācijas var periodiski pārskatīt savas PKP politikas un šīs IES piemērošanas normas.
- A5. Pienācīgi strukturēta PKP programma, kurai tiek nodrošināta vērtēšana un pārraudzība var būt daļa no IFAC dalīborganizācijas kvalitātes nodrošināšanas procesiem. Šādi kvalitātes nodrošināšanas procesi var ietvert profesionālo grāmatvežu darba kvalitātes nodrošināšanas pārbaudes (kas var ietvert profesionālu grāmatvežu īstenotā PKP procesa pārbaudes) izmeklēšanu un disciplināros procesus.

- A6. Mūžizglītība ir nepārtraukta tehniskās kompetences, profesionālo iemaņu un profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes pielietošana. Mūžizglītībai ir kritiski svarīga loma, nodrošinot, ka profesionāli grāmatveži spēj apmierināt sabiedrības intereses.

Mērķis (sk. 8. punktu)

- A7. Nosakot profesionālu grāmatvežu pienākumu īstenot atbilstošu PKP, lai attīstītu un uzturētu profesionālo kompetenci, kas nepieciešama profesionāla grāmatveža funkciju, tiek panākti vairāki mērķi. Tas palīdz aizsargāt sabiedrības intereses, atbalsta augstas kvalitātes pakalpojumu sniegšanu klientiem, darba devējiem un citām ieinteresētajām personām un veicina grāmatvedības profesijas uzticamību.
- A8. PKP prasība attiecas uz visiem profesionālajiem grāmatvežiem neatkarīgi no organizācijas lieluma, kurā viņi darbojas, jo:
- a) profesionāliem grāmatvežiem ir pienākums rīkoties ar profesionālu kompetenci un pienācīgu rūpību attiecībā pret saviem klientiem, darba devēju organizācijām un ieinteresētajām personām, un kompetenti strādāt profesionālajā vidē³⁶;
 - b) profesionāli grāmatveži ir pakļauti sabiedrības kontrolei, un palīdz uzturēt sabiedrības uzticību profesijai;
 - c) sabiedrība paļaujas uz profesionāla grāmatveža secinājumiem un profesionālo viedokli. Nepietiekama profesionāla grāmatveža kompetence var kaitēt profesionālā grāmatveža, darba devēja, IFAC dalīborganizāciju un visas profesijas reputācijai;
 - d) strauji mainīgā vide rada nepieciešamību attīstīt jaunas profesionālās kompetences jomas; un
 - e) darba devējs, kas pieņem darbā profesionālu grāmatvedi, zināmā mērā var paļauties uz profesionālo sertifikātu kā profesionālās kompetences apliecinājumu.

Profesionālu grāmatvežu PKP (sk. 9. punktu)

- A9. Atbilstošs PKP process veicina profesionālo grāmatvežu efektīvu mācīšanos un kvalifikācijas paaugstināšanu. PKP procesam ir būtiska loma, jo tas ir cieši saistīts ar profesionāla grāmatveža pienākumiem un palīdz attīstīt un uzturēt attiecīgās lomas izpildei nepieciešamo profesionālo kompetenci.

³⁶ IESBA Starptautiskā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmata (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti) — 2018. gada 113.1 A2 punkts.

- A10. Ņemot vērā to, ka profesionālo grāmatvežu izglītības un attīstības vajadzības atšķiras, IFAC dalīborganizācijas var izstrādāt PKP pamatnostādnes, kas ietver atbilstošu struktūru, norādījumus vai izmantoto koncepciju skaidrojumus atbilstoši profesionālu grāmatvežu izglītības un attīstības vajadzībām. PKP pamatnostādnes var palīdzēt profesionāliem grāmatvežiem noteikt, īstenot un reģistrēt attiecīgos PKP procesus. Piemēram, PKP pamatnostādnes var iekļaut šādu struktūru, kas jāievēro profesionāliem grāmatvežiem:
- (a) veikt pašnovērtējumu, lai noteiktu attiecīgos mācību rezultātus un jomas, kurās jāuzlabo personiskā izaugsme;
 - (b) plānot, izpildīt un reģistrēt mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus;
 - (c) novērtēt un veikt reflektīvos pasākumus attiecībā uz īstenotajiem izglītības un attīstības pasākumiem; un
 - (d) attiecīgi pārskatīt mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas plānu.
- A11. IFAC dalīborganizācijas var nodrošināt citus rīkus, kas palīdz profesionāliem grāmatvežiem noteikt, plānot un reģistrēt PKP procesu, piemēram:
- (a) kompetences kartes, kurās norādītas dažāda līmeņa galvenās grāmatvedības profesijas kompetences jomas; un
 - (b) mācību plānu veidnes, kas palīdz profesionāliem grāmatvežiem noteikt mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas vajadzības, tostarp mācību rezultātus, un veidus, kā tos sasniegt; un
 - (c) pierakstīt piemērus, kas palīdz profesionālajiem grāmatvežiem reģistrēt īstenotos mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus.
- A12. IFAC dalīborganizācijas var aicināt profesionālos grāmatvežus apspriest PKP procesu ar saviem darba devējiem, kolēģiem, IFAC dalīborganizācijām un citām profesionālām organizācijām. Šādas diskusijas var palīdzēt noteikt jomas, kurās prasmes nepieciešams pilnveidot, vai mācību un attīstības nepilnības, kā arī mācību rezultātus, ko var analizēt, lai noteiktu attiecīgās mācību iespējas minēto vajadzību apmierināšanai.
- A13. IFAC dalīborganizācijas var noteikt prasības vai sniegt norādījumus attiecībā uz izglītības un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumiem vai mācību rezultātiem atbilstoši saviem uzskatiem par profesionāla grāmatveža lomu un funkcijām attiecīgajā jurisdikcijā. IFAC dalīborganizācijas var arī noteikt īpašus vai papildu PKP vai mācību rezultātus attiecībā uz:
- (a) īpašām kompetences jomām vai tēmām (piemēram, finanšu grāmatvedība un ziņošana);
 - (b) profesionāliem grāmatvežiem, kas strādā speciālās jomās vai veic specializētus vai specifiskus uzdevumus (piemēram, nodokļu atskaišu sagatavošana); un
 - (c) kompetences jomām, ko uzskata par visatbilstīgākajām sabiedrības interešu aizsardzībai.

A14. Ņemot vērā revīzijas uzdevuma atbildīgā partnera nozīmīgo lomu sabiedrības interešu apmierināšanā, 8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence”³⁷ (2021) nosaka prasības attiecībā uz profesionālo kompetenci, kāda jāiegūst un jāuztur profesionāliem grāmatvežiem izvēlētās lomas pildīšanai.

A15. Nosakot PKP prasību, dalīborganizācijas var apsvērt jautājumus, kas profesionālam grāmatvedim ir būtiski īpašos apstākļos, kā, piemēram:

- personām, kas plāno karjeras pārtraukumu; un
- personām, kas ir pensionējušās, bet turpina strādāt kā profesionāli grāmatveži.

PKP un PKP pieejamības veicināšana (sk. 10.-11. punktu)

A16. Turpmāk norādīti darbību piemēri, kas var palīdzēt veicināt PKP un profesionālās kompetences iegūšanu un uzturēšanu:

- (a) regulāra profesionālo grāmatvežu informēšana par PKP nozīmīgo lomu;
- (b) veicināt to, ka profesionālie grāmatveži izmanto PKP pamatnostādnes, kas veicina attiecīgu mācīšanos un kvalifikācijas paaugstināšanu;
- (c) profesionāliem grāmatvežiem pieejamo PKP iespēju dažādības veicināšana;
- (d) sadarbība ar darba devējiem, lai uzsvērtu PKP svarīgo lomu darba rezultātu pārvaldības procesos;
- (e) sadarbība ar vietējiem regulatoriem un citām licencēšanas iestādēm, lai veicinātu izpratni par vietējām PKP prasībām un to ievērošanu.

A17. IFAC dalīborganizācijas var tieši piedāvāt profesionālajiem grāmatvežiem atbilstošas PKP programmas un veicināt piekļuvi citu organizāciju piedāvātām programmām, apvienojot visas mācību procesa metodes.

A18. Tālāk sniegti piemēri plānotiem un neplānotiem mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumiem, ko IFAC dalīborganizācijas var veicināt attiecībā uz PKP procesu:

- (a) apmācības programmu vai mācību pasākumu organizēšana, piemēram, individuāli mācību kursi (klātienē vai virtuāli), e-mācību kursi, konferences un semināri;
- (b) viedokļu apmaiņa par praktisko pieredzi un personīgu kvalifikācijas paaugstināšanas plānu izstrāde, īstenojot pašnovērtējuma pasākumus;
- (c) apmācība darba vietā, darba rezultātu izvērtēšana vai profesionālās izaugsmes ieteikumu saņemšana no darba vadītāja vai pasniedzēja;

³⁷ 8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence” (2021) 1. punkts.

- (d) apmācība darba vietā, darba rezultātu izvērtēšana vai profesionālās izaugsmes ieteikumu saņemšana no darba vadītāja vai pasniedzēja;
- (e) piedalīšanās profesionālajās padomēs, tehniskajās komitejās, nozaru darbībās, informācijas tīklos, prakses kopienās vai citās līdzīgās grupās;
- (f) tehniska, profesionāla vai akadēmiska satura rakstu, referātu vai grāmatu izstrāde;
- (g) aplūkojamā jautājuma izpēte, tostarp, profesionālas literatūras vai žurnālu lasīšana, ar mērķi pielietot iegūtās zināšanas, pildot profesionāla grāmatveža lomu;
- (h) mācīšanās profesionālo eksāmenu kārtošana, atkārtotai eksāmenu kārtošana vai citu oficiālu pārbaudījumu kārtošana; un
- (i) mācību kursu izstrāde, sagatavošana, pārskatīšana vai personīga mācīšana (tieši vai virtuāli), dalība e-apmācībasursos, konferencēs, semināros vai citās izglītības programmas un mācību pasākumos.

PKP vērtēšana (sk. 12. punktu)

- A19. Vērtēšana ir PKP apliecinājošo pierādījumu novērtēšana, izvērtējot mācību rezultātus vai noteikta apjoma mācību un attīstības pasākumu īstenošanu šādās jomās: a) tehniskā kompetence; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtību, ētikas un attieksme.
- A20. Nosakot pieeju un prasības attiecībā uz PKP novērtēšanu, IFAC dalīborganizācijas var apsvērt vairākus faktorus, tostarp:
- (a) apsvērumi saistībā ar sabiedrības interesēm, tostarp vietējie vides jautājumi, sabiedrības vēlmes un attiecīgās normatīvās prasības; un
 - (b) profesionālo grāmatvežu izglītības un attīstības vajadzības attiecīgajā jurisdikcijā, tostarp izpratne par profesionālo grāmatvežu pildīto funkciju plašo spektru.

Uz rezultātu balstīta pieeja (sk. 13. punktu)

- A21. PKP novērtēšana, izmantojot uz rezultātu balstītu pieeju, palīdz noteikt, vai profesionāli grāmatveži var apliecināt mācību rezultātu sasniegšanu. Vērtēšanas mērķis ir izvērtēt profesionālo grāmatvežu sasniegumus mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas jomā. A31 punktā sniegti pārbaudāmu pierādījumu piemēri, ko var izmantot, lai apliecinātu, ka ir sasniegti mācību rezultāti.
- A22. Mācību rezultāti nosaka konkrētā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātus var sasniegt, izmantojot plānotus un neplānotus mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, un tiem ir būtiska loma, jo tie ir cieši saistīti ar profesionāla grāmatveža pienākumiem un palīdz attīstīt un uzturēt attiecīgās lomas izpildei nepieciešamo profesionālo kompetenci.

A23. Uz rezultātu balstīta pieeja paredz skaidri definētu mācību rezultātu noteikšanu saistībā ar profesionāla grāmatveža lomu. Mācību rezultātus var noteikt dažādas struktūras, tostarp:

- (a) IFAC dalīborganizācijas;
- (b) profesionālie grāmatveži paši, īstenojot pašvērtēšanas pasākumus;
- (c) darba devēji;
- (d) licencēšanas organizācijas;
- (e) regulatīvās iestādes; un
- (f) PKP procesa nodrošinātāji.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja (sk. 14. punktu)

A24. Izmantojot uz ieguldījumu balstītu pieeju, PKP process tiek novērtēts stundās vai ekvivalentās mācību rezultātu mērvienībās. Piemēram, IFAC dalīborganizācijas var noteikt katra profesionālā grāmatveža pienākumu:

- (a) secīgi apmeklēt pasākumus iepriekš noteiktā mācību stundu apjomā (vai, izmantojot ekvivalentu mērvienību); vai
- (b) apmeklēt attiecīgus mācību vai profesionālās izaugsmes pasākumus ik gadu.

A32 punktā sniegti pārbaudāmu pierādījumu piemēri, ko var izmantot, lai apliecinātu, ka mācību un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi ir apmeklēti un ir saistīti ar profesionālā grāmatveža lomu.

A25. IFAC dalīborganizācijas, kas izmanto uz ieguldījumu balstītu pieeju, sagaida, ka profesionālie grāmatveži attīstīs un uzturēs profesionālo kompetenci, apmeklējot PKP pasākumus noteiktā apjomā. Piemēram, IFAC dalībvalsts iestāde var noteikt prasību, ka trīs gadu periodā ir jāapmeklē PKP pasākumi vismaz 120 stundu (vai ekvivalentu mācību rezultātu mērvienību) apjomā, no kurām būtu pārbaudāmas 60 stundas (vai ekvivalentas mācību rezultātu mērvienības), un ik gadu — vismaz 20 stundas (vai ekvivalentas mācību rezultātu mērvienības) no attiecīgās profesionālās pilnveides.

A26. IFAC dalīborganizācijas var sniegt profesionāliem grāmatvežiem norādījumus par PKP apjomu, ko var nodrošināt atsevišķa mācīšanās kvalifikācijas paaugstināšanas pasākuma ietvaros, kas tiek īstenots vairākas reizes (piemēram, prezentācijas demonstrēšana vairākas reizes, ja prezentācijas vai runas saturs paliek nemainīgs).

Abu vērtēšanas pieeju kombinēta pielietošana (sk. 12. punktu)

A27. IFAC dalīborganizācijas PKP procesa vērtēšanai var izmantot gan uz rezultātiem balstītu, gan uz ieguldījumiem balstītu pieeju. Piemēri tam, kā IFAC dalīborganizācija varētu veidot šādu pieeju:

- (a) novērtēt konkrētus mācību rezultātus, izmantojot uz rezultātu balstītu pieeju, vienlaikus sniedzot iespēju kvantitatīvi novērtēt pabeigto PKP procesu, izmantojot uz ieguldījumu balstītu pieeju attiecībā uz citiem mācību rezultātiem;
- (b) pieņemt pierādījumus, kas apliecina, ka profesionāls grāmatvedis ir īstenojis mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus, un pārbaudot, vai attiecīgajiem mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumiem ir sasniegti konkrēti mācību rezultāti;
- (c) profesionāliem grāmatvežiem, kas veic konkrētas profesionālās funkcijas, novērtēt PKP, izmantojot uz rezultātiem balstītu pieeju, un citiem profesionāliem grāmatvežiem, kuri veic citas funkcijas, novērtēt PKP, izmantojot uz ieguldījumu balstītu pieeju; un
- (d) ieviest uz ieguldījumu balstītu pieeju un sniegt iespēju profesionālajam grāmatvedim aizstāt daļu PKP procesa vērtējuma, kas balstīts uz ieguldījumu, ar PKP vērtējumu, kas balstīts uz rezultātu.

PKP pārraudzība un īstenošana (sk. 15.-16. punktu)

A28. Pārbaudāmi pierādījumi palielina ieinteresēto personu pārliecību par to, ka PKP atbilst paredzētajam mērķim, un palīdz uzlabot profesionālo grāmatvežu profesionālo kompetenci. Pārbaudāmi pierādījumi ir pierādījumi, kas ir objektīvi un ko var pierādīt un uzglabāt.

A29. IFAC dalīborganizācijas var sniegt norādījumus par to, kādi pierādījumi uzturami, lai apliecinātu PKP procesa īstenošanu. Norādījumi var attiekties uz šādiem profesionālu grāmatvežu pienākumiem:

- (a) uzglabāt reģistrus un dokumentus, kas apliecina PKP izpildi; un
- (b) pēc pieprasījuma iesniegt pārbaudāmus pierādījumus, kas apliecina IFAC dalīborganizācijas izvirzīto PKP prasību izpildi.

A30. Nosakot PKP procesa īstenošanu apliecinošo pierādījumu veidu un apjomu, IFAC dalīborganizācijas var konstatēt, ka daļa mācību pasākumu nav pārbaudāma. Daži mācību pasākumi, piemēram, apmācība darba vietā, materiālu lasīšana un darbaudzināšana, var būt izmērāmi, bet to īstenošanu nevar tik viegli pārbaudīt. Tomēr arī šie pasākumi veicina attiecīgo PKP, jo nodrošina profesionālās kompetences pilnveidošanu un uzturēšanu. Mācību pasākumus, kurus nav iespējams pārbaudīt, var apliecināt un dokumentēt, piemēram, izmantojot pašnovērtējuma anketas un īstenojot reflektējošus pasākumus.

A31. Tālāk sniegti pārbaudāmu pierādījumu piemēri, kas var apliecināt, ka ir sasniegti mācību rezultāti, izmantojot uz rezultātu balstītu pieeju:

- (a) eksāmenu rezultāti;
- (b) specializācija vai cita kvalifikācija;
- (c) tehniskās kompetences, profesionālo iemaņu, profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes izvērtēšana salīdzinājumā ar konkrētiem mācību rezultātiem;
- (d) veiktā darba uzskaites dati, kas tiek salīdzināts ar kompetenču karti;
- (e) objektīvs darba rezultātu vai uzvedības izvērtējums salīdzinājumā ar kompetenču karti; un
- (f) publikācijas.

A32. Tālāk sniegti pārbaudāmu pierādījumu piemēri, kas var apliecināt, ka noteiktā apjomā ir īstenoti mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi, izmantojot uz ieguldījumu balstītu pieeju:

- (a) kursa izklāsts, mācību materiāli, stendi (virtuālai apmācībai), kā arī kursa darba kārtības mērķi un sanāksmes protokols, kas apliecina satura atbilstību; un
- (b) apstiprinājums tam, ka pakalpojuma sniedzējs, pasniedzējs, darba devējs, darba vadītājs vai pasniedzējs ir nodrošinājis konkrētus mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumus (ieskaitot stundu skaitu vai ekvivalentu mācību rezultātu mērvienību apjomu).

A33. Sistemātisks pārraudzības process var ietvert šādas periodiskas profesionāla grāmatveža īstenotas darbības:

- (a) paziņojuma sniegšana par to, ka grāmatvedis ievēro profesionālo pienākumu uzturēt nepieciešamo profesionālo kompetenci, lai spētu pildīt savu lomu;
- (b) paziņojuma sniegšana par to, ka ir izpildītas konkrētas PKP prasības, kuras noteikusi IFAC dalīborganizācija vai citi regulatori, licencēšanas iestādes; vai
- (c) pierādījumu sniegšana par īstenotajiem mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumiem vai PKP pasākumu gaitā attīstīto un uzturēto profesionālo kompetenci.

A34. Sistemātisks pārraudzības process var ietvert šādas IFAC dalīborganizāciju īstenotas darbības:

- (a) profesionālu grāmatvežu PKP reģistra datu parauga iegūšana, lai pārbaudītu atbilstību PKP prasībām;

- (b) mācību plānu vai PKP dokumentu izvērtēšana kvalitātes nodrošināšanas programmu ietvaros;
 - (c) prasība noteiktiem darba devējiem iekļaut savās kvalitātes nodrošināšanas programmās PKP programmas un efektīvas pārraudzības sistēmas, un sekot mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumu īstenošanai, izmantojot laika reģistrācijas sistēmas; vai
 - (d) sadarbība ar regulatoriem vai citām licencēšanas iestādēm, palīdzot uzraudzīt un īstenot PKP prasības.
- A35. IFAC dalīborganizācijas var noteikt, kuras profesionālo grāmatvežu lomas uzskatāmas par svarīgākajām sabiedrības interešu aizsardzības kontekstā, un attiecīgi nodrošināt stingrāku uzraudzību.
- A36. IFAC dalīborganizācijas var īstenot uzraudzības procesu kopumu cikliskā veidā. Nosakot cikliskās uzraudzības procesa ilgumu, IFAC dalīborganizācija var apsvērt attiecīgajā vidē raksturīgās prasības, ņemot vērā: sabiedrības intereses; un sabiedrības, regulatoru un citu ieinteresēto personu vēlmes. Dažu IFAC dalīborganizāciju pieredze liecina, ka šo vajadzību apmierināšanai izmantojami periodiski cikli no viena līdz piecu gadu ilgumā.
- A37. Obligātās PKP sistēma darbosies efektīvāk un kalpos sabiedrības interesēs, ja attiecībā uz profesionāliem grāmatvežiem, kas nepilda savus pienākumus attiecībā uz PKP, tiks savlaicīgi izveikti koriģējoši pasākumi. Nosakot piemērojamos sankciju veidus par prasību neievērošanu, IFAC dalīborganizācijas var ņemt vērā attiecīgajā jurisdikcijā spēkā esošos juridiskos un vides nosacījumus.
- A38. Sākotnējie pasākumi, kas tiek īstenoti, lai novērstu prasību neievērošanu, tiek veikti ar mērķi nodrošināt profesionāla grāmatveža atbilstību prasībām noteiktā laika posmā. IFAC dalīborganizācijām jā rūpējas par to, lai tiktu panākts līdzsvars starp sankcijām, kas pēc savas būtības ļauj profesionālam grāmatvedim novēlot vai izvairīties no PKP pienākumu pildīšanas, un risku, ka sankcijas kalpo kā pārmērīgas soda sankcijas.
- A39. Profesionāla grāmatveža apzināta nespēja attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci var izpausties kā ētikas kodeksa pārkāpums, kā rezultātā tiek piemērots disciplinārs sods un samazinās profesionāla grāmatveža spēja darboties sabiedrības interesēs.
- A40. Dažām IFAC dalīborganizācijām var būt juridiskas tiesības izslēgt no organizācijas profesionālu grāmatvedus, kurš neatbilst prasībām, vai aizliegt šādam grāmatvedim praktizēt. Izslēgšana no organizācijas vai praktizēšanas atļaujas liegšana ir pieļaujama tādos gadījumos, ja profesionāls grāmatvedis uzskatāmā veidā ir demonstrējis (ilgstoši neievērojot prasības vai neatsaucoties uz IFAC dalīborganizācijas aicinājumiem), ka viņš/ viņa arī turpmāk, visdrīzāk, neievēros PKP prasības. Viens no pasākumiem, ko var īstenot IFAC dalīborganizācija, ir šādu profesionālu grāmatvežu, kuri apzināti atsakās ievērot prasības, vārdu publiskošana. Tas var kalpot kā vispārējs brīdinājums profesionāliem grāmatvežiem un sniegt skaidru signālu sabiedrībai par apņemšanos uzturēt kompetenci profesijas līmenī un kalpot sabiedrības interesēs.

- A41. Efektīvam uzraudzības un izpildes procesam ir nepieciešami atbilstoši resursi. IFAC dalīborganizācijas var arī apsvērt iespēju izveidot valdes vai komitejas, kas pārraudzītu PKP prasības un uzraudzības un izpildes procesu.
- A42. IFAC dalīborganizācijas var apsvērt iespēju publiski ziņot par to, kādā mērā to dalībnieki ievēro šajā standartā noteiktās PKP prasības.

8. STARPTAUTISKAIS IZGLĪTĪBAS STANDARTS
“PAR FINANŠU PĀRSKATU REVĪZIJU ATBILDĪGO PARTNERU
PROFESIONĀLĀ KOMPETENCE” (2021)

SATURS

	Punkts
Ievads	
Šī standarta darbības joma	1.-5.
Spēkā stāšanās datums	6.
Mērķis	7.
Prasības	8.-9.
Skaidrojošie materiāli	
Atsauces uz IAASB paziņojumos ietvertajām definīcijām	A1
Šī standarta darbības joma	A2–A16
Mērķis	A17–A18
Prasības	A19–A31

Ievads

Šī standarta darbības joma (sk. A2–A16 punktu)

1. Šis Starptautiskais Izglītības standarts (International Education Standard — IES) nosaka prasības attiecībā uz profesionālo kompetenci, kāda profesionāliem grāmatvežiem ir jāiegūst un jāuztur, pildot par finanšu pārskatu revīziju atbildīgā partnera funkcijas³⁸.
2. Šis IES ir paredzēts Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) dalīborganizācijām. IFAC dalīborganizāciju pienākums ir nodrošināt profesionālo grāmatvežu profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanu (PKP) un to, lai tiktu veicināta profesionālo grāmatvežu iesaistīšanās mūžizglītībā. Saskaņā ar 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020)³⁹ IFAC dalīborganizāciju pienākums ir pieprasīt, lai visi profesionālie grāmatveži attīstītu un uzturētu savu profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama profesionāla grāmatveža lomas pildīšanai. Ar 8. IES “Par finanšu pārskatu revīziju atbildīgo partneru profesionālā kompetence” (2021) šī 7. IES noteiktā prasība tiek piemērota attiecībā uz atbildīgo partneri. Profesionālā grāmatveža, kas pilda atbildīgā partnera funkcijas, pienākums ir attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci, īstenojot attiecīgus PKP pasākumus, kas ietver arī praktiskās pieredzes gūšanu.
3. Šis IES ir skatāms kontekstā ar 1. Paziņojumu par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 1) “Kvalitātes kontrole”, 220. Starptautisko Revīzijas standartu “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” un 1. Starptautisko Kvalitātes kontroles standartu (SKKS) “Kvalitātes kontrole firmās, kas revidē un pārskata vēsturisku finanšu informāciju un sniedz citus apliecinājuma un ar to saistītos pakalpojumus”. Kopā šie paziņojumi nosaka IFAC dalīborganizāciju, atbildīgo partneru un firmu pienākumus finanšu pārskatu revīzijas kvalitātes kontroles sistēmas ietvaros. Turklāt daudzās jurisdikcijās regulatoram var būt piešķirta uzraudzības loma attiecībā uz šādu kvalitātes kontroles sistēmu. Katra no šīm ieinteresētajām personām var ietekmēt atbildīgā partnera profesionālo kompetenci.
4. IFAC dalīborganizācijas vai citas ieinteresētās personas var attiecināt šī IES prasības arī profesionāliem grāmatvežiem, kas veic tādas pašas funkcijas kā atbildīgie partneri citas vēsturiskas finanšu informācijas revīzijās saskaņā ar SRS (vai citiem atbilstošiem revīzijas standartiem) vai cita veida darba uzdevumos, kuru gaitā tiek sniegti apliecinājuma pakalpojumi un saistīti pakalpojumi.
5. Galveno IES un “Profesionālo grāmatvežu un topošo profesionālo grāmatvežu Starptautisko Izglītības standartu pamatnostādnes” izmantoto jēdzienu definīcijas un skaidrojumi ir izklāstīti IAESB terminu vārdnīcā (2021). Skaidrojošajos materiālos ir iekļauti arī Starptautiskās Revīzijas un apliecinājuma standartu padomes (International Auditing and Assurance Standards Board — IAASB) paziņojumos noteiktie papildu nosacījumi.

³⁸ Šī IES kontekstā šis jēdziens, turpmāk tekstā — “atbildīgais partneris”, tiek izmantots saskaņā ar 220. Starptautiskajā revīzijas standartā “Finanšu pārskatu revīzijas kvalitātes kontrole”, 7a) punktā sniegto definīciju.

³⁹ 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020) 9. punkts.

Spēkā stāšanās datums

6. Šis IES stājas spēkā 2021. gada 1. janvārī.

Mērķis (sk. A17–A18 punktu)

7. Šis IES nosaka prasības attiecībā uz profesionālo kompetenci, kāda profesionālam grāmatvedim jāiegūst un jāuztur, pildot atbildīgā partnera funkcijas.

Prasības (sk. A19–A31 punktu)

8. IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālu grāmatvežu, kas pilda atbildīgā partnera funkcijas, pienākumu iegūt un uzturēt profesionālo kompetenci, ko apliecina mācību rezultāti, tostarp, un ne tikai, A tabulā uzskaitītie rezultāti.
9. IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālu grāmatvežu, kas pilda atbildīgā partnera funkcijas, pienākumu īstenot PKP procesu, lai iegūtu un uzturētu amatam nepieciešamo profesionālo kompetenci.

A tabula. Atbildīgā partnera profesionālās kompetences mācību rezultāti

Kompetences jomas (8. IES)	Mācību rezultāti
(a) revīzija	(i) vada revīziju, aktīvi iesaistoties visos revīzijas uzdevuma posmos;
	(ii) vada būtisku neatbilstību risku identificēšanas un izvērtēšanas procesu;
	(iii) izstrādā revīzijas plānu, reaģējot uz identificētajiem būtisku neatbilstību riskiem;
	(iv) novērtē uz būtisku neatbilstību riskiem vērstos pasākumus;
	(v) izdara secinājumu par visu attiecīgo revīzijas pierādījumu, tostarp pretrunīgu pierādījumu, atbilstību un pietiekamību, kas tiek izmantoti, lai pamatotu revīzijas atzinumu;
	(vi) novērtē, vai revīzija ir veikta saskaņā ar Starptautiskajiem Revīzijas standartiem vai citiem attiecīgajiem revīzijas standartiem, likumiem un noteikumiem, kas piemērojami finanšu pārskatu revīzijā;
	(vii) izstrādā atbilstošu revīzijas atzinumu un saistīto revidenta ziņojumu, tostarp attiecīgos gadījumos galveno revīzijas jautājumu aprakstu;
(b) finanšu grāmatvedība un finanšu pārskatu sagatavošana	(i) novērtē, vai uzņēmuma sagatavotie finanšu pārskati visos būtiskajos aspektos atbilst piemērojamo finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām un regulatīvajām prasībām;
	(ii) novērtē darījumu un notikumu atzīšanu, novērtēšanu, uzrādīšanu un atklāšanu finanšu pārskatos saskaņā ar piemērojamo finanšu pārskatu pamatnostādņu prasībām un regulatīvajām prasībām;
	(iii) novērtē vadības spriedumus un grāmatvedības aplēses, tostarp patiesās vērtības aplēses;
	(iv) novērtē finanšu pārskatu patiesu atspoguļojumu attiecībā uz uzņēmējdarbības veidu, darbības vidi un uzņēmuma spēju turpināt darbību;

Kompetences jomas (8. IES)	Mācību rezultāti
(c) uzņēmuma pārvaldība un risku vadība	(i) novērtē korporatīvās pārvaldības struktūras un risku izvērtēšanas procesus, kuri ietekmē uzņēmuma finanšu pārskatus vispārējās revīzijas stratēģijas kontekstā;
(d) uzņēmējdarbības vide	(i) analizē attiecīgos nozares, reglamentējošos un citus ārējos faktorus, kas sniedz informāciju par revīzijas riska izvērtējumiem, tostarp, un ne tikai, par tirgu, konkurenci, produktu tehnoloģijām un vides prasībām;
(e) nodokļi	(i) novērtē procedūras, kas veiktas, lai novērstu būtisku neatbilstību riskus finanšu pārskatos attiecībā uz nodokļiem, un šo procedūru rezultātu ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju;
(f) informācijas un sakaru tehnoloģijas	(i) novērtē informācijas un sakaru tehnoloģiju (IST) vidi, lai noteiktu ar finanšu pārskatiem saistītos kontroles pasākumus un novērtētu ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju;
(g) likumi un normatīvie akti uzņēmējdarbības jomā	(i) novērtē identificētos vai iespējamajos normatīvo aktu pārkāpumus, lai noteiktu to ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju un revīzijas atzinumu.
(h) finanses un finanšu pārvaldība	(i) novērtē dažādus uzņēmumam pieejamos finansējuma avotus un izmantotos finanšu instrumentus, lai novērtētu to ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju.
	(ii) novērtē uzņēmuma naudas plūsmu, budžetus un prognozes, kā arī apgrozāmā kapitāla prasības, lai noteiktu to ietekmi uz vispārējo revīzijas stratēģiju.
(i) starpperoniskās un saziņas iemaņas	(i) efektīvi un pienācīgā veidā sadarbojas ar darba grupu, vadību un personām, kam uzticēta pārvalde;
	(ii) novērtē kultūras un valodu atšķirību iespējamo ietekmi uz revīzijas veikšanu;
	(iii) risina revīzijas jautājumus, izmantojot efektīvas konsultācijas, kad nepieciešams;

Kompetences jomas (8. IES)	Mācību rezultāti
(j) personiskās iemaņas	(i) veicina mūžizglītību;
	(ii) rāda piemēru darba uzdevuma grupai;
	(iii) darbojas darba uzdevuma grupas pārrauga vai darbaudzinātāja lomā;
	(iv) veicina reflektējošu darbību pielietošanu;
(k) organizatoriskās iemaņas	(i) novērtē, vai darba grupai, tostarp revidenta pieaicinātiem ekspertiem, ir atbilstoša objektivitāte un kompetence, lai veiktu revīziju;
	(ii) pārvalda revīzijas uzdevumus, nodrošinot darba uzdevuma grupu vadību un projekta vadību.
(l) darbošanās sabiedrības interesēs	(i) veicina revīzijas kvalitāti un atbilstību profesionālajiem standartiem un normatīvajām prasībām, galveno uzmanību pievēršot sabiedrības interešu aizsardzībai;
(m) profesionālā skepse un profesionāls spriedums	(i) izmanto profesionālus spriedumus, plānojot un veicot revīziju, un izdara secinājumus, uz kuriem balstīt revīzijas atzinumu;
	(ii) atzīst skepses piemērošanas svarīgumu visos revīzijas veikšanas posmos;
	(iii) pielieto profesionālu skepsi, lai kritiski novērtētu revīzijas gaitā iegūtos revīzijas pierādījumus un izdarītu pamatotus secinājumus;
	(iv) novērtē neobjektivitātes ietekmi individuālā un organizācijas līmenī uz spēju piemērot profesionālo skepsi;
	(v) pielieto profesionālu spriedumu, izvērtējot vadības veiktos vērtējumus un apgalvojumus;
	(vi) risina revīzijas problēmas, izmantojot kritisku domāšanu, lai apsvērtu alternatīvas un analizētu rezultātus;
(n) ētikas principi	(i) atzīst ētikas pamatprincipu ievērošanas svarīgumu; ⁴⁰
	(ii) novērtē apdraudējumu objektivitātes un neatkarības ievērošanai revīzijas laikā un atbilstoši reaģē uz to.

⁴⁰ Pamatprincipi "IESBA Starptautiskā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa rokasgrāmata (tostarp Starptautiskie Neatkarības standarti) — 2018. gada izdevums, 110. sadaļa.

Skaidrojošie materiāli

Atsauces uz IAASB paziņojumos ietvertajām definīcijām (sk. 5. punktu)

A1. Šajā IES tiek izmantoti tālāk norādītie termini, kas ir definēti saskaņā ar IAASB paziņojumiem.⁴¹

B tabula: IAASB definīcijas, kas tiek izmantotas 8. IES

Definētais Termins	Termina avots	Izmantotā definīcija
Revidenta pieaicināts eksperts	620. SRS “Revidenta pieaicināta eksperta darba izmantošana” 6.a) punkts	Persona vai organizācija, kas ir specializējusies ar grāmatvedību vai revīziju nesaistītā jomā un kuras pakalpojumus šajā jomā revidents izmanto, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus. Persona vai organizācija, kas ir specializējusies ar grāmatvedību vai revīziju nesaistītā jomā un kuras pakalpojumus šajā jomā revidents izmanto, lai iegūtu pietiekamus un atbilstīgus revīzijas pierādījumus.
Atbildīgais partneris*	220. SRS “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” 7.a) punkts	Partneris vai cita persona firmā, kas ir atbildīga par revīzijas uzdevumu un tā veikšanu, kā arī par revidenta ziņojuma parakstīšanu firmas vārdā un kuram, ja nepieciešams, profesionāla, tiesiska vai normatīva iestāde ir piešķirusi atbilstīgas pilnvaras.
Darba grupa	220. SRS “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” 7.d) punkts	Visi partneri un personāls, kas piedalās darba uzdevuma veikšanā, tostarp visi eksperti, kurus firma nolīgusi saistībā ar attiecīgo darba uzdevumu. Darba grupā tiek iekļauti arī visi ārējie eksperti, ko pieaicina firma vai radniecīgā firma. Termins „uzdevuma grupa” neattiecas uz klienta iekšējā audita funkcijā iesaistītām personām, kas sniedz tiešu palīdzību saistībā ar revīzijas uzdevumu, gadījumos, kad ārējais revidents nodrošina atbilstību 610. (2013. gada pārskatītā versija) prasībām. ⁴²

⁴¹ Iepriekš izklāstītās SRS definīcijas ir ietvertas IAASB Starptautisko Kvalitātes kontroles, revīzijas, pārbaudes, citu apliecinājuma un radniecīgo pakalpojumu paziņojumu rokasgrāmatas terminu vārdnīcas 2018. gada izdevuma 1. sējumā.

⁴² 610. SRS “Iekšējo auditoru darba izmantošana” (2013. gada pārskatītā versija).

Definētais Termins	Termina avots	Izmantotā definīcija
Finanšu pārskati	200. SRS “Neatkarīga revidenta vispārējie mērķi un revīzijas veikšana atbilstoši starptautisko revīzijas standartu prasībām” 13.f) punkts.	Strukturēts vēsturiskas finanšu informācijas izklāsts, tostarp skaidrojumi, kura uzdevums ir saskaņā ar finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām darīt zināmus uzņēmuma ekonomiskos resursus un saistības noteiktā laika brīdī vai izmaiņas, kas tajos notikušas kādā laika posmā. Šis jēdziens parasti attiecināms uz finanšu pārskatu pilnu kopumu atbilstoši norādīto finanšu prasībām, bet to var attiecināt arī uz vienu, atsevišķu finanšu pārskatu. Skaidrojumi ietver paskaidrojošu vai aprakstošu informāciju, kas norādīta pēc vajadzības, ir skaidri atļauta vai citādi atļauta piemērojamajās finanšu ziņošanas pamatnostādnēs, un tiek sniegta finanšu pārskatā vai pielikumos, vai arī iekļauta ar savstarpēju atsauci.
Firma*	220. SRS “Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā” 7.e) punkts	Individuāli praktizējošs profesionāls grāmatvedis, profesionālu grāmatvežu līgumsabiedrība vai korporācija vai cita veida apvienība.
Profesionāls spriedums	200. SRS “Neatkarīga revidenta vispārējie mērķi un revīzijas veikšana atbilstoši starptautisko revīzijas standartu prasībām” 13.k) punkts.	Atbilstīgas apmācības, zināšanu un pieredzes pielietojums revīzijas, grāmatvedības un ētikas standartu kontekstā, lai izdarītu informētus lēmumus par turpmāko rīcību atbilstoši revīzijas uzdevuma apstākļiem.

Definētais Termins	Termina avots	Izmantotā definīcija
Profesionāla skepse	200. SRS “Neatkarīga revidenta vispārējie mērķi un revīzijas veikšana atbilstoši starptautisko revīzijas standartu prasībām” 13.1) punkts.	Apšaubošā attieksme, gatavība noteikt apstākļus, kas varētu norādīt uz krāpšanas vai kļūdu izraisītām būtiskām neatbilstībām, kā arī kritiska revīzijas pierādījumu izvērtēšana.
* Atbilstošos gadījumos termins “partneris” un “firma” ir attiecināms arī uz šā termina publiskā sektora ekvivalentiem.		

Šī standarta darbības joma (sk. 1.-5. punktu)

- A2. Profesionālo kompetenci var raksturot un iedalīt dažādās kategorijās. IES ietvaros profesionālā kompetence tiek aplūkota kā spēja pildīt noteiktu lomu atbilstoši noteiktam standartam. Profesionālas kompetences jēdziens ir plašāks nekā zināšanas par principiem, standartiem, koncepcijām, faktiem un procedūrām; tā paredz a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; un c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes integrēšanu un pielietošanu.
- A3. PKP ir posms, kas seko sākotnējās profesionālās kvalifikācijas (SPK) posmam. SPK ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā persona iegūst sākotnējo kompetenci, kas tai ļauj pildīt profesionāla grāmatveža funkcijas. PKP ir mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kas tiek īstenots pēc SPK posma noslēguma, ar mērķi paaugstināt un uzturēt profesionālo kompetenci, lai profesionāli grāmatveži varētu turpināt kompetenti pildīt savas funkcijas. PKP nodrošina: a) tehniskās kompetences; b) profesionālo iemaņu; c) profesionālo vērtību, ētikas un attieksmes un SPK procesā iegūtās kompetences turpmāku pilnveidošanu, atbilstoši profesionālā grāmatveža profesionālajai darbībai un konkrētajiem pienākumiem.
- A4. Kā izklāstīts 7. IES⁴³, SPK ietver praktiskās pieredzes gūšanu. Atbildīgā partnera karjeras izaugsmes procesā arvien lielāka kļūst praktiskās pieredzes loma nepieciešamās profesionālās kompetences dziļuma un plašuma attīstīšanai un uzturēšanai. Atbildīgo partneru praktisko pieredzi var apliecināt ar ikgadējiem pašpaziņojumiem, reģistriem par nostrādāto laiku, kā arī ar kvalitatīvām uzraudzības darbībām, piemēram, darba uzdevumu pārbaudēm, darba uzdevumu kvalitātes pārbaudēm un reglamentējošām pārbaudēm.

⁴³ Sk. 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020) 2. punktu

- A5. Papildus profesionālajai kompetencei un praktiskajai pieredzei arī citi faktori ārpus šī IES darbības jomas nosaka to, vai profesionālā, juridiskā vai regulatīvā iestāde attiecīgos apstākļos profesionālajam grāmatvedim nodrošina nepieciešamās pilnvaras atbildīgā partnera funkciju pildīšanai.
- A6. Daudzās jurisdikcijās prasības, kas nosaka, kuras personas ir tiesīgas pildīt atbildīgā partnera funkcijas, nosaka tiesību akti, regulējums vai regulators (kopā dēvēts par “licencēšanas režīmu”). Licencēšanas režīmi savās prasībās ir ļoti atšķirīgi. Ja licencēšana nav IFAC dalīborganizācijas kompetencē, IFAC dalīborganizācija dara visu iespējamo, kā aprakstīts SMO 2 “Starptautiskie Profesionālo grāmatvežu izglītības standarti un citi IAESB paziņojumi”⁴⁴, lai ietekmētu licencēšanas režīmu un panāktu, ka IFAC dalīborganizācija var izpildīt šajā IES izklāstītās profesionālās kompetences prasības.
- A7. Firma, kas pēc definīcijas ietver individuālus praktizējošus grāmatvežus, nosaka, kuras personas ir tiesīgas sniegt revīzijas atzinumu kā firmas juridiskais pārstāvis. Lielākā daļa firmu darbojas partnerības struktūras ietvaros, un partneri izlemj, kuras personas firmā pilda atbildīgā partnera funkcijas.

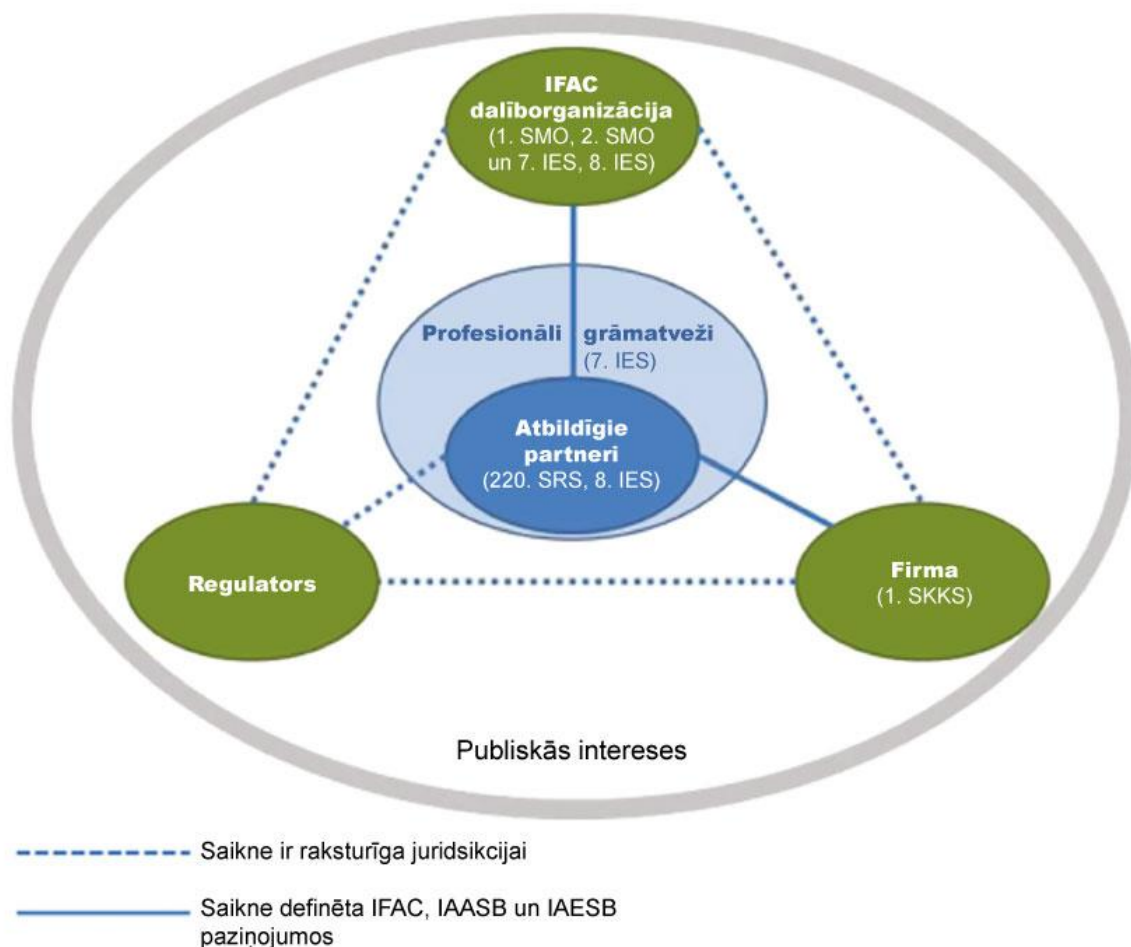
Ieinteresētās personas, kas ietekmē atbildīgā partnera profesionālo kompetenci

- A8. 1. attēlā sniegts pārskats par ieinteresētajām personām, kas ietekmē atbildīgā partnera profesionālo kompetenci. Attiecības starp ieinteresētajām personām var būt atkarīgas no jurisdikcijas vai IAASB un IAESB paziņojumos un IFAC paziņojumos ietvertajiem norādījumiem un prasībām.
- A9. Saskaņā ar 7. IES⁴⁵ IFAC dalīborganizācijas nosaka profesionālu grāmatvežu pienākumu īstenot un reģistrēt attiecīgus PKP pasākumus profesionālās kompetences attīstīšanai un uzturēšanai, kas nepieciešama, lai pildītu savu profesionāla grāmatveža lomu.

⁴⁴ 2. Paziņojumā par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 2) “Starptautiskie Profesionālo grāmatvežu izglītības standarti un citi IAESB paziņojumi” ir noteikti IFAC dalīborganizāciju pienākumi attiecībā uz starptautiskajiem standartiem un citiem IAESB izdotiem paziņojumiem. Šis SMO (9. punkts) īpaši pievēršas situācijai, kad IFAC dalīborganizācijai nav pienākuma vai dalīta pienākuma ieviest vai īstenot profesionālās grāmatvedības izglītības programmas.

⁴⁵ Sk. 7. IES “Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana” (2020) 9. punktu.

1. attēls. Ieinteresētās personas, kas ietekmē atbildīgā partnera profesionālo kompetenci

A10. 7. IES⁴⁶ nosaka arī IFAC dalīborganizāciju pienākumu ieviest sistemātisku procesu, kura mērķis ir uzraudzīt, vai profesionālie grāmatveži atbilst IFAC dalīborganizācijas noteiktajām PKP prasībām.

A11. 220. SRS⁴⁷ ir aplūkots atbildīgā partnera pienākums nodrošināt, lai darba grupai un visiem revidenta pieaicinātajiem ekspertiem, kas nav iekļauti darba grupā, kopumā piemistu atbilstoša kompetence un spējas. Ja vien firmas vai citu personu sniegtā informācija neliecina par pretējo, 220. SRS⁴⁸ nosaka, ka darba grupa var paļauties uz uzņēmuma kvalitātes kontroles sistēmu attiecībā uz personāla kompetences nodrošināšanu, darbā pieņemšanas procesā un formālas darbinieku apmācības veikšanā.

⁴⁶ Sk. 7. IES "Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana" (2020) 16. punktu.

⁴⁷ Sk. 220. SRS "Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā" 14. punktu.

⁴⁸ Sk. 220. SRS "Kvalitātes kontrole finanšu pārskatu revīzijā" A2 punktu.

- A12. 1. SKKS⁴⁹ nosaka formas pienākumu izstrādāt politiku un procedūras, kuru uzdevums ir sniegt firmai pietiekamu pārlicību par to, ka: a) firmā ir pietiekams daudzums personāla, kam piemīt nepieciešamā kompetence, spējas un apņemšanās ievērot ētikas prasības, lai nodrošinātu darba uzdevumu atbilstību profesionālajiem standartiem un normatīvajām prasībām, un b) firmas un atbildīgo partneru sniegtie ziņojumi ir atbilstīgi apstākļiem.
- A13. Daudzās jurisdikcijās regulatoriem var būt piešķirta uzraudzības funkcija attiecībā uz IFAC dalīborganizācijām, firmām un atbildīgajiem partneriem.
- A14. Ievērojot šī IES prasības un pildot savus pienākumus, ko nosaka SMO 1⁵⁰ un SMO 2⁵¹, IFAC dalīborganizācijas palīdz firmām īstenot 1. SKKS prasības un palīdz atbildīgajiem partneriem īstenot 220. SRS prasības. Kopā šie paziņojumi veicina skaidrību un konsekveni attiecībā uz profesionālo kompetenci, kāda nepieciešama atbildīgajam partnerim un darba uzdevuma komandai, tādējādi aizsargājot sabiedrības intereses.

Profesionālās kompetences progresējošā būtība

- A15. Tikai tie profesionālie grāmatveži, kuri attīsta un uztur profesionālo kompetenci, apliecinot to ar A tabulā norādītajiem mācību rezultātiem, spēj risināt sarežģītās situācijas, ar kādām var saskarties darba uzdevuma atbildīgais partneris. Profesionāls grāmatvedis, kurš vēlas kļūt par atbildīgo partneri, parasti vairākus gadus strādā darba uzdevuma grupās un var gūt pieredzi, pildot uzraudzības un vadības funkcijas atbildīgā partnera uzraudzībā. Šāda profesionālā izaugsme, ko nodrošina atbildības līmeņa palielināšana, ir vispāratzīts ceļš, kādā profesionāls grāmatvedis var sagatavoties atbildīgā partnera funkciju pildīšanai. Personas, kas pilda atbildīgā partnera lomu, attīsta un uztur savu profesionālo kompetenci, vadot revīzijas uzdevumus vai piedaloties tajos un īstenojot citas mācību aktivitātes PKP procesā.

⁴⁹ Sk. 1. SKKS “Kvalitātes kontrole firmās, kas revidē un pārskata vēsturisku finanšu informāciju un sniedz citus apliecinājuma un ar to saistītos pakalpojumus” 29. punktu.

⁵⁰ 1. Paziņojums par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 1) “Kvalitātes nodrošināšana” nosaka IFAC dalīborganizāciju pienākumus kvalitātes nodrošināšanas pārbaudes sistēmas kontekstā attiecībā uz dalīborganizācijas dalībniekiem, kuri veic revīzijas, pārbaudes un citus apliecinājuma uzdevumus un sniedz ar finanšu pārskatiem saistītus pakalpojumus. Šajā SMO īpaši aplūkota situācija, kad IFAC dalīborganizācijai nav piešķirta atbildība vai dalīta atbildība par noteikumu izstrādi un kvalitātes nodrošināšanas pārbaudes sistēmas darbību.

⁵¹ 2. Paziņojumā par dalīborganizāciju pienākumiem (SMO 2) “Starptautiskie Profesionālo grāmatvežu izglītības standarti un citi IAESB paziņojumi” ir noteiktas prasības, kas jāievēro IFAC dalīborganizācijām saistībā ar starptautiskajiem izglītības standartiem un citiem IAESB paziņojumiem. SMO īpaši aplūko situāciju, kad IFAC dalīborganizācijai nav atbildības vai dalītas atbildības par noteikumu izstrādi un kvalitātes nodrošināšanas pārbaudes sistēmas darbību.

Finanšu pārskatu revīzija un citi apliecinājuma uzdevumi

A16. Šis IES attiecas uz atbildīgajiem partneriem, kas ir atbildīgi par finanšu pārskatu revīziju. Profesionālā kompetence, ko apliecina A tabulā norādīto mācību rezultātu sasniegšana, var būt noderīga arī citas vēsturiskas finanšu informācijas revīzijā, kas tiek veikta saskaņā ar SRS, vai, sniedzot citus apliecinājuma un saistītos pakalpojumus. Tāpat profesionālā kompetence, kas nepieciešama finanšu pārskatu revīzijas gaitā, lielā mērā var noderēt atbildīgajiem partneriem apliecinājuma uzdevumos, kas saistīti ar nefinanšu pārskatu informāciju, piemēram, vides vai sociālajiem aspektiem.

Mērķis (sk. 7. punktu)

A17. Prasības attiecībā uz profesionālu grāmatvežu nepieciešamo un uzturamo profesionālo kompetenci, pildot atbildīgā partnera lomu, kalpo vairākiem mērķiem. Tādējādi tiek aizsargātas sabiedrības intereses, uzlabota atbildīgo partneru darba kvalitāte un veicināta revīzijas profesijas uzticamība.

A18. Šī IES pamatnosacījums ir tāds, ka atbildīgajam partnerim ir jāiegūst profesionālā kompetence, lai spētu uzņemties attiecīgo lomu, un vienlaikus atbildīgo partneru darbības vide ir augstā mērā mainīga. Pārmaiņu rašanos veicina dažādi faktori, tostarp, bet ne tikai: a) pastiprināts regulējums; b) jaunākās tendences finanšu un nefinanšu pārskatu jomā; c) jaunas tehnoloģijas; d) uzņēmējdarbības analīzes plašāka izmantošana; un e) uzņēmējdarbības sarežģītība. Lai pielāgotos pārmaiņām, atbildīgajiem partneriem ir jāuztur un jāpilnveido sava profesionālā kompetence visā karjeras laikā.

Prasības (sk. 8.-9. punktu)

A19. A tabulā norādītas kompetences jomas un ar tām saistītie mācību rezultāti attiecībā uz tehnisko kompetenci, profesionālajām iemaņām un profesionālajām vērtībām, ētiku un attieksmi. Kompetences joma ir kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu.

A20. Mācību rezultāti nosaka katrā kompetences jomā nepieciešamo zināšanu saturu un dziļumu, izpratni un pielietojumu. Mācību rezultātu sasniegšana ir uz rezultātu balstīta PKP vērtēšanas pieeja. 7. IES ir sniegti papildu norādījumi attiecībā uz PKP vērtēšanu.⁵²

A21. IES pamatā ir izmantoti mācību rezultāti, kas raksturo profesionālo kompetenci, kāda topošiem profesionāliem grāmatvežiem jāsasniedz līdz SPK posma noslēgumam, kā noteikts 2., 3. un 4. IES.⁵³

⁵² 7. IES "Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana" (2020) A19-A27 punkti.

⁵³ 2. IES "Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — tehniskā kompetence" (2021); 3. IES "Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās iemaņas" (2021); 4. IES "Sākotnējā profesionālā kvalifikācija — profesionālās vērtības, ētika un attieksme" (2021).

- A22. Plānoto PKP veidu, laiku un apjomu var ietekmēt arī citi faktori papildus A tabulā norādītajiem mācību rezultātiem. Šie faktori var būt šādi un ne tikai šādi: a) atbildīgā partnera iepriekš veikto revīzijas uzdevumu klāsts; b) izmaiņu apjoms revīzijas un finanšu pārskatu standartos; un c) izmaiņas citu A tabulā minēto kompetences jomu saturā.
- A23. Neatkarīgi no revīzijas uzdevuma un atbildīgā partnera, firmas lieluma vai veida šī IES priekšnoteikums ir tāds, ka atbildīgajiem partneriem jāturpina PKP process atbilstoši to revīzijas uzdevumu sarežģītībai, kuros viņi pilda atbildīgā partnera lomu.
- A24. IFAC dalīborganizācijas var noteikt papildu kompetences jomas vai pieprasīt, lai atbildīgie partneri sasniegtu papildu mācību rezultātus, kas nav norādīti šajā IES. Piemērs var būt situācija, kad atbildīgais partneris veic revīziju attiecībā uz specializētu nozari vai darījumu.

Individuāli praktizējoši grāmatveži un mazas un vidējas firmas

- A25. Pievēršoties vienai konkrētai funkcijai, nevis darba uzdevuma grupas vai firmas struktūrai, šajā IES tiek apzināts plašais situāciju klāsts, kādās atbildīgais partneris darbojas, tostarp kā individuāls praktizējošs grāmatvedis vai mazas un vidējas firmas ietvaros.⁵⁴ Šādās situācijās atbildīgajam partnerim var nebūt pieejams darba uzdevuma grupas atbalsts, tostarp atbalsts, ko sniedz darba uzdevuma grupas dalībnieki ar specializētām iemaņām. Tādējādi atbildīgais partneris var būt tieši iesaistīts plašāka mēroga revīzijas darbību īstenošanā, nekā tas būtu citos gadījumos.

Mācību rezultāti revīzijas jomā

- A26. Būtisku neatbilstību risku identificēšanas un izvērtēšanas procesa vadīšana ietver šādu apsvērumu izdarīšanu:
- riski, kas identificēti, pielietojot darba uzdevuma akceptēšana un turpināšanas procedūras;
 - uzņēmuma spēja turpināt darbību;
 - krāpšanas un kļūdu izraisītu būtisku neatbilstību riski.
- A27. No būtisku neatbilstību risku izvērtējuma izrietošo atbildes pasākumu noteikšana ietver atbilstošas vispārējās revīzijas stratēģijas apstiprināšanu vai izstrādi.
- A28. Novērtējot, vai revīzija tika veikta saskaņā ar Starptautiskajiem Revīzijas standartiem vai citiem atbilstošiem standartiem un attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, ir jāizvērtē šādi faktori:

⁵⁴ IFAC Mazu un vidēju firmu komitejas dokumentā jēdziens MVF definēts, kā "... firma, kurai piemīt šādas iezīmes: tās klienti lielākoties ir mazie un vidējie uzņēmumi (MVU); tā izmanto ārējos avotus, lai papildinātu ierobežotus iekšējos tehniskos resursus, un tā nodarbina ierobežotu skaitu profesionālu darbinieku".

- tas, vai ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi;
- nozīmīgi trūkumi iekšējās kontroles sistēmā un citi jautājumi, par kuriem jāziņo personām, kam uzticēta pārvalde;
- iespējama neobjektivitāte vadības aplēsēs un citās spriedumam pakļautās jomās.

Mācību rezultāti organizatorisko iemaņu jomā

A29. Piemēri jomām, kurās revīzijas laikā revidents var pieaicināt ekspertu, ir šādas un ne tikai šādas: nodokļi, IST, juridiskie jautājumi, tiesu iestāžu grāmatvedība, vērtējumi, aktuālie pakalpojumi un pensijas.

Mācību rezultāti profesionālās skepses un profesionāla sprieduma jomā

A30. Jebkuras revīzijas galvenais uzdevums ir novērtēt, vai ir iegūti pietiekami un atbilstīgi revīzijas pierādījumi, kas pamato secinājumus, uz kuriem balstīts revidenta atzinums. Profesionālā skepse ietver revīzijas pierādījumu kritisku izvērtējumu, pielietojot apšaubošu attieksmi. IES nosaka atbildīgo partneru un darba grupas pienākumu pielietot profesionālu spriedumu finanšu pārskatu revīzijas plānošanas un veikšanas gaitā. Profesionāls spriedums tiek pielietots, piemēram, apšaubot vadības apgalvojumus un pieņēmumus, kas ietverti finanšu pārskatos, un apsverot, vai uzņēmums pienācīgi piemērojis grāmatvedības standartus un noteicis atbilstošu vispārējo revīzijas stratēģiju.

A31. Efektīva PKP procesa plānošana profesionālās skepses un profesionālā sprieduma jomās ietver pienācīgas rūpības principa ievērošanu un var ietvert dažādu mācību metožu apkopojumu, kurās būtiska nozīme ir darbaudzināšanai, reflektējošiem pasākumiem un praktiskās pieredzes gūšanai.

IAESB TERMINU VĀRDNĪCA (2021)

1. Šajā terminu vārdnīcā ir apkopotas terminu definīcijas, un daudzi no šiem terminiem ir atsevišķi definēti esošajos IAESB paziņojumos. IAESB atzīst, ka dažādās valstīs, kurās darbojas dalīborganizācijas, terminu nozīme, tās nianse un lietošana var atšķirties. Terminu vārdnīca nenosaka pienākumu izmantot šos terminus dalīborganizācijās. Terminu vārdnīca ir īpaši definētu terminu saraksts, ko lieto IAESB publicēto IES standartu kontekstā.
2. Vārdi, kas ir apzīmēti ar zvaigznīti (*) norāda, ka attiecīgais termins ir definēts citviet terminu vārdnīcā.

Topošais profesionālais grāmatvedis — persona, kas ir sākusi apgūt profesionālo grāmatvedības izglītības programmu* sākotnējās profesionālās kvalifikācijas ietvaros.*

**Izvērtēšana* — profesionālās kompetences*, kas iegūta mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas ceļā, novērtēšana.*

**Izvērtēšanas pasākums* — pasākums, kura mērķis ir novērtēt konkrētas profesionālās kompetences jomas.*

Kombinētā pieeja — kombinētā pieeja apvieno uz ieguldījumu* un uz rezultātiem* balstītas pieeja elementus.

Kompetences joma — kategorija, kurai var noteikt saistītu mācību rezultātu kopu*.

(Izvērtēšanas) objektivitāte — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākuma* ietvaros atbilstoši tiek izvērtēts konkrētais profesionālās kompetences* aspekts.

Pastāvīga profesionālās kvalifikācijas paaugstināšana (PKP) — mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas* process, kas tiek īstenots pēc sākotnējās profesionālās kvalifikācijas* iegūšanas un kura mērķis ir attīstīt un uzturēt profesionālo kompetenci* tā, lai profesionāls grāmatvedis* varētu turpināt kompetenti pildīt savu lomu*.

**Uz sadarbību balstīta izglītība* — izglītības programma*, kas parasti piešķir grādu, kurš ietver akadēmiskās studiju un pilna laika darba pieredzes mainīgus periodus (piemēram, terminus, semestrus, trimestrus). Šādā gadījumā parasti ir nepieciešams ilgāks laiks attiecīgā grāda iegūšanas prasību izpildei.

**Izglītība* — strukturēts un sistemātisks process, kura mērķis ir attīstīt zināšanas, iemaņas un citas spējas; tas ir process, ko parasti, bet ne tikai, īsteno akadēmiskā vidē.

(Izvērtēšanas) objektivitāte — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākums* ir taisnīgs un objektīvs.

(Izvērtēšanas) ārējā pamatotība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākuma* rezultātā tiek novērtēti paredzētie aspekti.

Finanšu pārskati — strukturēts tādas vēsturiskas finanšu informācijas atveidojums, tostarp, skaidrojumi, kuras uzdevums ir atbilstoši finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām darīt zināmus uzņēmuma ekonomiskos resursus un saistības noteiktā laika brīdī vai izmaiņas, kas tajos notikušas kādā laika posmā. Jēdzienu “finanšu pārskati” parasti attiecina uz finanšu pārskatu pilnu kopumu atbilstoši norādīto finanšu ziņošanas pamatnostādņu prasībām, tomēr to var attiecināt arī uz atsevišķu finanšu pārskatu. Skaidrojumi ietver paskaidrojošu vai aprakstošu informāciju, kas norādīta pēc vajadzības, ir skaidri atļauta vai citādi atļauta piemērojamajās finanšu ziņošanas pamatnostādnēs, un tiek sniegta finanšu pārskatā vai pielikumos, vai arī iekļauta ar savstarpēju atsauci.

Revidējamie finanšu pārskati ir uzņēmuma finanšu pārskati, ko sagatavo vadība personu, kam uzticēta pārvalde, pārraudzībā.

Firma — individuāli praktizējošs profesionāls grāmatvedis, profesionālu grāmatvežu līgumsabiedrība, korporācija vai cita veida apvienība.

Formāla izglītība — grāmatvedības izglītības programmas komponente, kas tiek īstenota ārpus darba vietas.

Laba prakse — elementi, kurus uzskata par būtiskiem profesionālu grāmatvežu* izglītībā* un kvalifikācijas paaugstināšanā*, un ko īsteno kā standartu profesionālās kompetences iegūšanai.

Informācijas un sakaru tehnoloģijas (IST) — esošas un jaunas tehnoloģijas, paņēmieni un procesi, ko izmanto datu un informācijas uztveršanai, pārvaldīšanai, pārveidošanai vai izziņošanai.

Sākotnējā profesionālā kvalifikācija (SPK) — mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas process, kura gaitā topošie profesionālie grāmatveži* iegūst kompetenci, kas ļauj pildīt profesionāla grāmatveža lomu*.

Uz ieguldījumu balstīti pasākumi — uz ieguldījumu balstīts pasākums ir balstīts uz ieguldījumu mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas procesā, piemēram, stundu skaitu, to, cik ilgi personai jāapmeklē mācību kurss vai kādas ir aptvertās mācību priekšmetu jomas.

Uz ieguldījumu balstīta pieeja — pieeja, kas nosaka mācību pasākumu apjomu, kas nepieciešams profesionāliem grāmatvežiem*, lai attīstītu un uzturētu savu profesionālo kompetenci*.

Intelektuālās iemaņas — iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža* spēju risināt problēmas, pieņemt lēmumus, pielāgoties izmaiņām un pielietot profesionālu spriedumu;

Saskarsmes un komunikācijas iemaņas — iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža* spēju efektīvi strādāt un sadarboties ar citiem.

Mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšana — nepārtraukts profesionālās kompetences attīstīšanas un uzturēšanas process, kas tiek īstenots visas profesionālā grāmatveža karjeras laikā.

Mācību rezultāts — zināšanu saturs un dziļums, izpratne un pielietošana atbilstoši noteiktai kompetences jomai*.

Uzraudzība — sistemātisks pierādījumu savākšanas, pārskatīšanas un apstiprināšanas process, kas apliecina, ka ir iegūta vai tiek uzturēta profesionālā kompetence.

Organizatoriskās iemaņas — iemaņas, kas saistītas ar profesionāla grāmatveža* spēju efektīvi strādāt organizācijā, lai iegūtu optimālus rezultātus vai iegūtu rezultātus no pieejamajiem cilvēkiem un resursiem.

Rezultāta vērtējums — rezultāta vērtējums, kas nosaka, vai profesionālais grāmatvedis* ir ieguvis noteikto kompetenci.

Uz rezultātu balstīta pieeja — pieeja, kas nosaka profesionāla grāmatveža* pienākumu, sasniedzot noteiktus mācību rezultātus*, apliecināt, ka tiek attīstīta un uzturēta profesionālā kvalifikācija*.

Personiskās iemaņas — tās ir iemaņas, kas ir saistītas ar profesionāla grāmatveža* attieksmi un rīcību.

Praktiskā pieredze — attiecas uz pasākumiem darba vietā un citiem pasākumiem, kuriem ir būtiska loma profesionālās kompetences paaugstināšanā.

Prakses vadītājs — profesionāls grāmatvedis*, kas ir atbildīgs topošo profesionālo grāmatvežu apmācību, konsultēšanu un palīdzības sniegšanu pietiekamas praktiskās pieredzes* iegūšanai.

(Izvērtēšanas) prognozējamā pamatotība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākuma* saturs attiecas uz tādu profesionālās kompetences* jomu, kuru ir paredzēts izvērtēt.

Profesionāls grāmatvedis — persona, kura iegūst, apliecina un turpina paaugstināt savu profesionālo kvalifikāciju, lai pildītu noteiktu lomu kā profesionāls grāmatvedis, un kurai ir pienākums ievērot profesionālas grāmatvedības organizācijas vai licencēšanas iestādes noteiktas ētikas kodeksa normas.

Profesionālā grāmatvedības izglītība — izglītība un apmācība, kuras pamatā ir vispārējā izglītība un kas attīsta: a) profesionālās zināšanas; b) profesionālās iemaņas; un c) profesionālās vērtības, ētiku un attieksmi.

Profesionālās grāmatvedības izglītības programma — programma, kas palīdz topošiem profesionālajiem grāmatvežiem* iegūt atbilstošu profesionālo kompetenci* līdz brīdim, kad noslēdzas sākotnējās profesionālās kvalifikācijas* process. Tā var būt formāla izglītība*, ko piedāvā universitātes, citi augstākās izglītības pakalpojumu sniedzēji, IFAC dalīborganizācijas un darba devēji, kā arī tā var būt apmācība darba vietā.

Profesionālā kompetence — spēja pildīt noteiktu lomu* atbilstoši noteiktam standartam.

Profesionāls spriedums — attiecīgas apmācības, profesionālo zināšanu, iemaņu un pieredzes pielietojums samērīgi ar faktiem un apstākļiem, tostarp konkrētās profesionālās darbības veidu un jomu, un saistītajām interesēm un attiecībām.

Profesionālās zināšanas — tēmas, kas tiek apskatītas grāmatvedības jomā vai citās uzņēmējdarbības nozarēs un kuras veido profesionālam grāmatvedim* būtisko zināšanu kopumu.

Profesionāla skepse — apšaubošā attieksme, gatavība noteikt apstākļus, kas varētu norādīt uz krāpšanas vai kļūdu izraisītām būtiskām neatbilstībām, kā arī kritiska pierādījumu izvērtēšana.

Profesionālās iemaņas — intelektuālās, saskarsmes un komunikācijas, personiskās un organizatoriskās iemaņas, kuras profesionāls grāmatvedis apvieno ar tehnisko kompetenci* un profesionālām vērtībām, ētiku un attieksmi*, lai apliecinātu profesionālo kompetenci*.

Profesionālās vērtības, ētikas normas un attieksme — raksturīgās iezīmes, kas piemīt profesionālam grāmatvedim* kā profesijas pārstāvim. Tajās ietilpst arī uzvedības principi (t. i., ētikas principi), ko parasti izmanto (un uzskata par būtiskiem), definējot profesionālas uzvedības raksturīgās iezīmes.

Kvalifikācija — profesionāla grāmatveža* kvalifikācija nozīmē, ka noteiktā laika posmā tiek uzskatīts, ka persona atbilst prasībām, kas tiek izvirzītas profesionālam grāmatvedim*.

Reflektējošs pasākums — iteratīvs process, kurā profesionālie grāmatveži* visos savas karjeras posmos turpina attīstīt savu profesionālo kompetenci*, pārskatot savu pieredzi (īstu vai simulētu), lai uzlabotu turpmāko darbību.

Attiecīgās ētikas prasības — ētikas prasības, kas ir jāievēro profesionālam grāmatvedim*, un kas parasti ir Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes (*International Ethics Standards Board for Accountants* — *IESBA*) Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (*IESBA kodeksā*) noteiktās prasības kopā ar nacionālajām prasībām, ja tās ir striktākas.

(Izvērtēšanas) ticamība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākums* vienādos apstākļos konsekventi nodrošina vienādu rezultātu un vai izvērtēšanas metode vienādos apstākļos konsekventi nodrošina vienādu rezultātu.

Profesionālā loma — funkcija, attiecībā uz kuru ir noteikta īpašu sagaidāmo nosacījumu kopa.

Specializācija — formāls atzinums, ko sniedz dalīborganizācija attiecībā uz tās dalībnieku grupu saistībā ar viņu īpašo kompetenci ar profesionāla grāmatveža* darbu saistītā jomā vai jomās.

(Izvērtēšanas) pietiekamība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai izvērtēšanas pasākums* ir pietiekami līdzsvarots, ņemot vērā tā dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu, un vai tas apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem.

(Praktiskās pieredzes) pietiekamība — tas, vai praktiskā pieredze* ir pietiekami līdzsvarota, ņemot vērā tās dziļumu un plašumu, zināšanas un pielietojumu, un vai tā apvieno materiālus no dažādām jomām, situācijām un kontekstiem.

Praktiskās pieredzes plašumu ietekmē tādi faktori kā, piemēram, profesionālā grāmatveža loma, kvalifikācijas līmenis, iepriekšējās formālās izglītības līmenis*, valsts vai vietējie tiesību akti, regulatīvo iestāžu prasības un sabiedrības gaidas attiecībā uz profesionālo kompetenci*.

Praktiskās pieredzes dziļumu* ietekmē tādi faktori kā veicamo uzdevumu dažādība un sarežģītība, kā arī pārraudzības un darbaudzināšanas atbalsta līmenis.

Tehniskā kompetence — tehniskā kompetence ir spēja pielietot profesionālās zināšanas* noteiktas lomas pildīšanai atbilstoši noteiktam standartam.

Apmācība — mācīšanās un kvalifikācijas paaugstināšanas* pasākumi, papildus izglītības* un praktiskās pieredzes* gūšanai. Apmācībā tiek akcentēts praktiskais pielietojums, un to parasti īsteno darba vietā vai simulētā darba vidē.

(Izvērtēšanas) pārredzamība — izvērtēšanas* kontekstā, tas, vai informācija par izvērtēšanas pasākumu*, piemēram, par izvērtējamo kompetences jomu* un darbības laiku, ir publiski pieejama.

Pamatotība — īpašība vai stāvoklis, kas norāda, vai vērtēšanas metodes rezultātā tiek vērtēts nepieciešamais lielums.

Pārbaudāmi pierādījumi — pierādījumi, kas ir objektīvi un ko var pierādīt, un saglabāt.

Darba žurnāls — reģistrs, ko uztur persona saistībā ar darba uzdevumiem, un kurā apraksta to veidu un attiecīgo uzdevumu izpildes laiku. Darba žurnālā var arī dokumentēt darba uzdevumu izpildes rezultātā iegūtās iemaņas.

ŠĪ LAPPUSE ATSTĀTA TUKŠA AR NOLŪKU

Šī 2019.gada Starptautisko izglītības standartu rokasgrāmata, ko 2019. gada novembrī angļu valodā izdevusi Starptautiskās Grāmatvežu federācijas (IFAC) Starptautiskā grāmatvedības izglītības standartu Padome, tulkojumu latviešu valodā 2022. gada maijā ir veikusi Latvijas Zvērīnātu revidentu asociācija, un tas tiek reproducēts ar IFAC atļauju. IFAC ir izvērtējusi 2019.gada Starptautisko izglītības standartu rokasgrāmatas tulkošanas procesu, un tulkošana ir veikta saskaņā ar „Politikas paziņojumu - IFAC izdoto publikāciju tulkošanas politiku”. Visu 2019.gada Starptautisko izglītības standartu rokasgrāmataa apstiprinātais teksts ir IFAC publicētais standartu teksts angļu valodā. IFAC nenes atbildību par šī tulkojuma precizitāti un pilnīgumu, kā arī pat to radītām iespējamām sekām.

Angļu valodas 2019.gada Starptautisko izglītības standartu rokasgrāmatas teksta autortiesības ©2019. gada, pieder IFAC. Visas tiesības paturētas.

Latviešu valodas 2019.gada Starptautisko izglītības standartu rokasgrāmata teksta autortiesības ©2022. gada, pieder IFAC. Visas tiesības paturētas.

Nosaukums oriģinālvalodā: 2019 Handbook of International Education Standards, ISBN: 978-1-60815-427-2

Lai iegūtu informāciju par dokumenta tulkošanu, atveidošanu, uzglabāšanu vai pārsūtīšanu vai līdzīgu lietošanu sazinieties ar permissions@ifac.org.

International
Federation
of Accountants®

529 Fifth Avenue, New York, NY 10017
T +1 (212) 286-9344 F +1 (212) 286-9570
www.ifac.org
ISBN: 978-1-60815-501-9